

**PLAN
URZĄDZENIOWO-ROLNY**

**GMINY
JORDANÓW ŚLĄSKI**

WROCLAW, listopad 2007 r.

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu
50-044 Wrocław, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 15/17

tel.: 071 372 38 56
tel.: 071 342 99 33
fax: 071 342 99 13

dyrekcja@dbgitr.internetdsl.pl
<http://bip.biuro-geodezji.dolnyslask.pl>

**Opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego
przy współudziale Urzędu Gminy Jordanów Śląski**

Zespół autorski:

mgr inż. Lidia Sasiadek
mgr inż. Piotr Sosiałuk
mgr inż. Marek Śliwowski

Nadzór merytoryczny:

mgr inż. Eugeniusz Jeleńkowski
mgr inż. Jerzy Kaliciński

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	6
I ANALIZA I DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO.....	7
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY JORDANÓW ŚLĄSKI.....	7
1.1. Charakterystyka i położenie administracyjne gminy.....	7
2. ZRÓŻNICOWANIE GMINY POD WZGLĘDEM DEMOGRAFICZNYM I EKONOMICZNYM.....	9
2.1. Gęstość zaludnienia.....	9
2.2. Zatrudnienie i bezrobocie.....	11
2.3. Ludność rolnicza.....	13
3. UWARUNKOWANIA NATURALNE, PRZYRODNICZE, HISTORYCZNE ORAZ KULTUROWE.....	15
3.1. Położenie geograficzne i rzeźba terenu.....	15
3.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne.....	16
3.3. Warunki wodne i sieć rzeczna.....	19
3.4. Obszary leśne i zadrzewione.....	20
3.5. Warunki klimatyczne.....	21
3.6. Obszary o walorach przyrodniczo-krajobrazowych oraz chronione.....	22
3.7. Obiekty o wartości historycznej, architektonicznej i kulturowej.....	24
3.8. Atrakcje turystyczne.....	28
4. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	31
4.1. Struktura użytkowania gruntów.....	31
4.2. Struktura użytków rolnych.....	34
4.3. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	38
4.4. Grunty narażone na erozję.....	43
5. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	46
5.1. Struktura władania gruntami i użytkami rolnymi.....	46
5.2. Grunty dzierżawione.....	51
5.3. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych.....	56
5.4. Rozdrobnienie gruntów.....	62
5.5. Rozłóg gruntów gospodarstw rolnych.....	65
5.6. Grunty odłogowane.....	72
6. PRODUKCJA ROLNA.....	77
6.1. Produkcja roślinna.....	78
6.2. Produkcja zwierzęca.....	79
6.3. Wyposażenie gospodarstw rolnych w sprzęt rolniczy.....	83
6.4. Punkty obsługi rolnictwa.....	84
7. WYPOSAŻENIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ.....	85

7.1.	Cieki naturalne i melioracje podstawowe.....	85
7.2.	Melioracje szczegółowe.....	88
7.3.	Drogi transportu rolnego.....	90
8.	WYPOSAŻENIE GMINY W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ I SPOŁECZNĄ.....	96
8.1.	Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	96
8.2.	Odprowadzanie nieczystości stałych i płynnych.....	96
8.3.	Sieć energetyczna i gazowa.....	97
8.4.	Sieć telefoniczna i energia ciepła.....	98
8.5.	Infrastruktura społeczna.....	99
9.	WNIOSKI ZE STANU ISTNIEJĄCEGO.....	102
II USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO.....		108
10.	PLAN URZĄDZENIOWO-ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE I PLANISTYCZNE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY JORDANÓW ŚLĄSKI.....	108
11.	POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA.....	112
11.1.	Melioracje podstawowe.....	112
11.2.	Melioracje szczegółowe.....	116
12.	KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU NATURALNEGO, OCHRONA PRZYRODY I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	121
12.1.	Walory przyrodniczo-krajobrazowe i ich ochrona.....	121
12.2.	Walory architektoniczne, historyczno-kulturowe i ich ochrona.....	124
12.3.	Potrzeby odnowy wsi.....	128
12.4.	Zalesienia gruntów.....	133
12.5.	Zadrzewienia i zakrzewienia.....	139
12.6.	Zagospodarowanie odłogów.....	142
12.7.	Ochrona środowiska rolniczego.....	143
13.	GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ.....	147
13.1.	Wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego.....	147
13.2.	Przewidywane kierunki obrotu ziemią.....	148
13.3.	Kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw.....	149
13.4.	Powierzchnia gospodarstw rolnych oraz możliwości uzyskania dochodu porównywalnego.....	150
13.5.	Żywność ekonomiczna gospodarstw rolnych.....	153
14.	POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW.....	157
14.1.	Scalenie gruntów.....	157
14.2.	Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego.....	163
15.	MOŻLIWOŚĆ ZMIAN W PRODUKCJI I OBSŁUDZE ROLNICTWA.....	168
15.1.	Możliwości zmian w produkcji rolnej.....	168
15.2.	Alternatywne źródła dochodu.....	169
15.3.	Kształtowanie systemu urządzeń obsługi rolnictwa.....	173

16. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO-ROLNE	173
16.1. Ustalenie rodzaju i zakresu niezbędnych prac urządzeniowo-rolnych.....	173
16.2. Ogólne koszty oraz źródła finansowania realizacji prac urządzeniowo-rolnych	175
17. WNIOSKI DOTYCZĄCE ZAŁOŻEŃ PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO	178
SPIS FOTOGRAFII.....	182
SPIS RYSUNKÓW.....	183
SPIS TABEL	184
LITERATURA	185

WPROWADZENIE

Plan urzędniowo-rolny Gminy Jordanów Śląski sporządzono na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego przy współudziale Urzędu Gminy Jordanów Śląski. Informacje o gminie pozyskiwane były z urzędu gminy, od jednostek i instytucji pracujących na rzecz rolnictwa, z ewidencji gruntów i budynków. Źródłem danych o terenie była także inwentaryzacja terenowa, rozmowy z sołtysami i mieszkańcami wsi, opracowania strategiczne, planistyczne, przyrodnicze sporządzone dla gminy. W niniejszym opracowaniu wykorzystano między innymi:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jordanów Śląski (sierpień 2007 r.),
- Program Ochrony Środowiska Gminy Jordanów Śląski (grudzień 2004 r.),
- Plan Gospodarki Odpadami Gminy Jordanów Śląski (2005 r.),
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Jordanów Śląski na lata 2004-2006 (listopad 2004 r.).

Na podstawie zebranych materiałów przeprowadzono szereg analiz, które dotyczyły:

- zróżnicowania gminy pod względem demograficznym i ekonomicznym,
- ukształtowania terenu i uwarunkowań przyrodniczych, historycznych oraz kulturowych,
- rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- organizacji produkcji rolniczej,
- wyposażenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej w infrastrukturę techniczną,
- wyposażenia miejscowości w infrastrukturę techniczną i społeczną.

Wnioski wynikające z w/w analiz były punktem wyjścia do rozpoznania problemów występujących w gminie, propozycji ich rozwiązań oraz przedstawienia zakresu potrzeb konkretnych prac urzędniowo-rolnych.

Celem planu urzędniowo-rolnego jest stworzenie takich rozwiązań, które przyczyniłby się do wszechstronnego rozwoju wsi i gospodarstw rolnych, poprawy warunków życia oraz pracy ludności, ochrony, a także kształtowania środowiska przyrodniczego. Propozycje rozwiązań problemów zawarto w blokach tematycznych i są to:

- poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna,
- kształtowanie krajobrazu naturalnego, ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego,
- gospodarka gruntami i kształtowanie struktury agrarnej,
- poprawa przestrzennej organizacji gospodarstw rolnych,

- możliwości zmian w produkcji i obsłudze rolnictwa,
- stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne.

Realizacja planu polegać będzie na wykonaniu prac urządzeniowo-rolnych, które wymagają pewnego okresu czasu i zaangażowania znacznych środków finansowych. Nie jest możliwa realizacja wszystkich rozwiązań jednocześnie, dlatego też musi być ustalona kolejność wdrażania poszczególnych rozwiązań w uzasadnionej kolejności. Ułatwieniem może się okazać określenie w planie stopnia pilności wykonania poszczególnych prac. Ponadto zawarte w planie ustalenia będą pomocne dla gminy w przygotowaniu wniosków o pozyskanie funduszy strukturalnych, w tworzonych opracowaniach programowych, planistycznych i projektowych dla gminy, a także uwzględnione w prowadzeniu rozmów z władzami powiatu, województwa, w sprawach związanych z wdrażaniem poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych np. scaleń gruntów, melioracji wodnych, odnowy wsi. Opracowane zagadnienia *Planu urządzeniowo-rolnego* zostały przedstawione w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej.

I ANALIZA I DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY JORDANÓW ŚLĄSKI

1.1. Charakterystyka i położenie administracyjne gminy

Gmina Jordanów Śląski położona jest we wschodniej części województwa dolnośląskiego, w południowej części powiatu wrocławskiego, około 30 km od Wrocławia – Rys.1. Graniczy z 5 gminami: od wschodu z gminą Borów i Kondratowice, od południa z gminą Łagiewniki, od zachodu z gminą Sobótka oraz od północy z gminą Kobierzyce.

Gęstą sieć dróg tworzą drogi powiatowe i gminne, natomiast brak jest dróg wojewódzkich. Przez obszar gminy przebiega też droga międzynarodowa z Wrocławia przez Kudowę Zdrój do Pragi oraz lokalna linia kolejowa nr 320 relacji Wrocław – Kobierzyce – Piława Górna, która przebiega wzdłuż krajowej ósemki. Jest to linia jednotorowa, niezelektryfikowana o charakterze miejscowym. Na odcinku linii kolejowej na terenie gminy znajduje się tylko jedna stacja w Jordanowie Śląskim. Obecnie stacja i linia kolejowa jest

nieczynna, zniszczona, niewykorzystywana pomimo tego, że jest rozbudowana i przystosowana do obsługi również pociągów towarowych.

Obszar gminy zajmuje 56,50 km² powierzchni, co lokuje ją na 74 pozycji w województwie dolnośląskim pod względem wielkości. Znajduje się tutaj 15 miejscowości, w tym 13 wsi sołeckich: Biskupice, Dankowice, Glinica, Janówek, Jezierzycy Wielkie, Jordanów Śląski, Mleczna, Piotrówek, Popowice, Pożarzyce (tzw. Pożarzyce I i Pożarzyce II), Tomice, Wilczkowice i Winna Góra (wraz z Karolinem).

Rys. 1. Położenie gminy Jordanów Śląski w województwie dolnośląskim.

Gmina Jordanów Śląski położona jest w obrębie dwóch makroregionów: Niziny Śląskiej oraz Przedgórze Sudeckiego, na pograniczu mezoregionów: Równiny Wrocławskiej, Masywu Ślęży i Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich. Większość obszaru znajduje się na terenie Równiny Wrocławskiej. Jest to płaski, praktycznie bezleśny, obszar położony na wysokości 130 – 140 m n.p.m. Położenie takie i korzystne warunki klimatyczno-glebowe sprawiają, że na terenie gminy występują bardzo dobre warunki do rozwoju intensywnej produkcji rolnej. Dodatkowo występujące wysokie walory krajobrazowo-przyrodnicze, dają szerokie możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej.

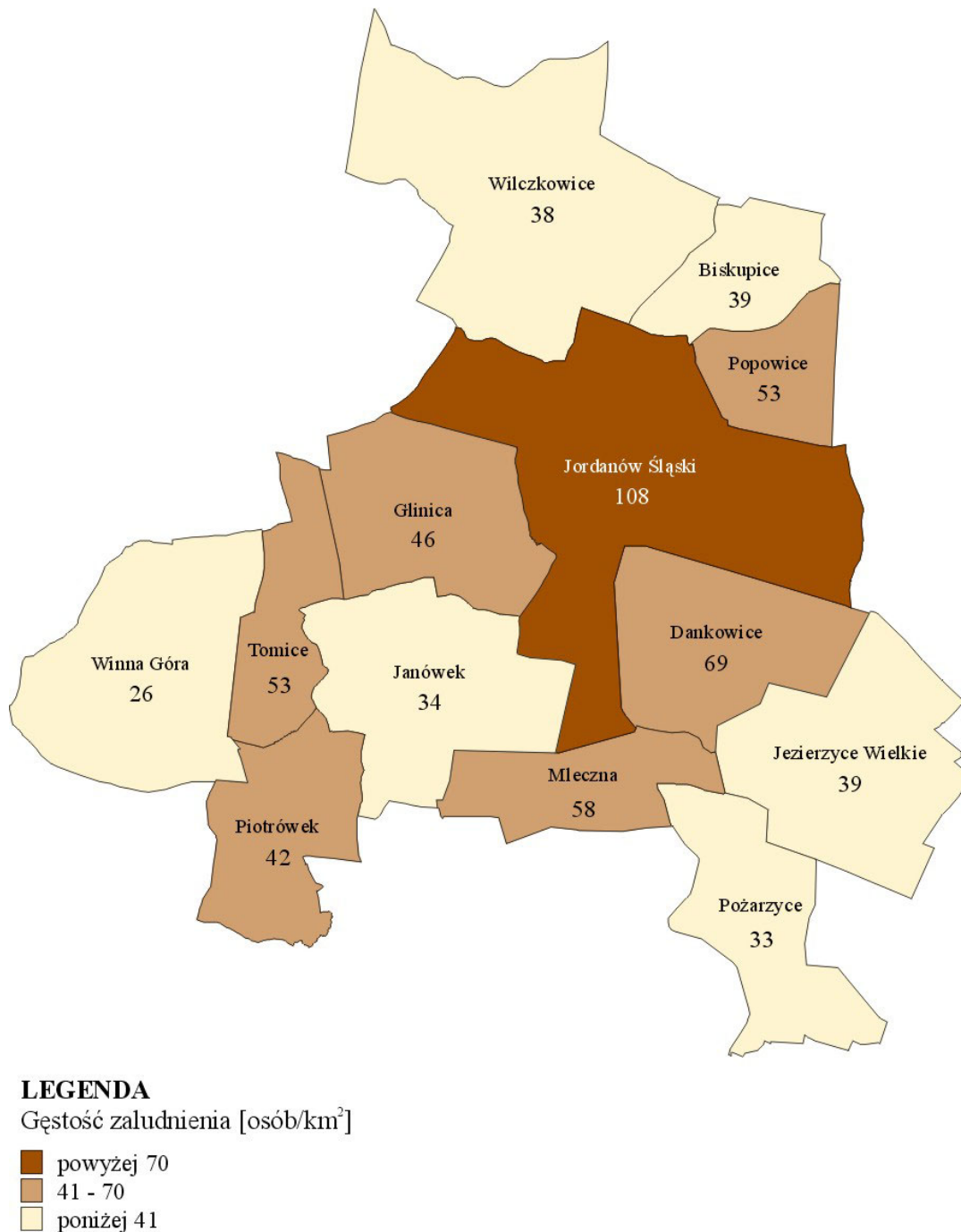
Fot. 1. Rolniczy krajobraz gminy Jordanów Śląski.

2. ZRÓŻNICOWANIE GMINY POD WZGLĘDEM DEMOGRAFICZNYM I EKONOMICZNYM

2.1. Gęstość zaludnienia

Gminę Jordanów Śląski zamieszkuje 3027 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 54 osoby na 1,0 km². Do roku 2003 liczba mieszkańców spadała, w tym czasie gęstość zaludnienia wynosiła 52 osoby na 1,0 km². W roku 2004 wyniosła 54 osób na 1,0 km² i od tego czasu zauważalny jest drobny wzrost liczby mieszkańców. Rozmieszczenie ludności

wiejskiej jest mocno zróżnicowane, na co wskazuje wskaźnik gęstości zaludnienia w poszczególnych miejscowościach - Rys. 2. Zróżnicowanie to wynika z korzystnych warunków rozwojowych i położenia poszczególnych wsi. Zdecydowanie największą gęstość zaludnienia występuje w miejscowości Jordanów Śląski (108 osób na 1,0 km²), gdzie mieszka ponad 1000 osób – 35,9 % mieszkańców gminy. Ta centralnie położona miejscowość jest głównym ośrodkiem obsługi gminy, która pełni funkcje administracyjne, usługowe i handlowe. Jest także miejscem koncentracji lokalnego przemysłu.

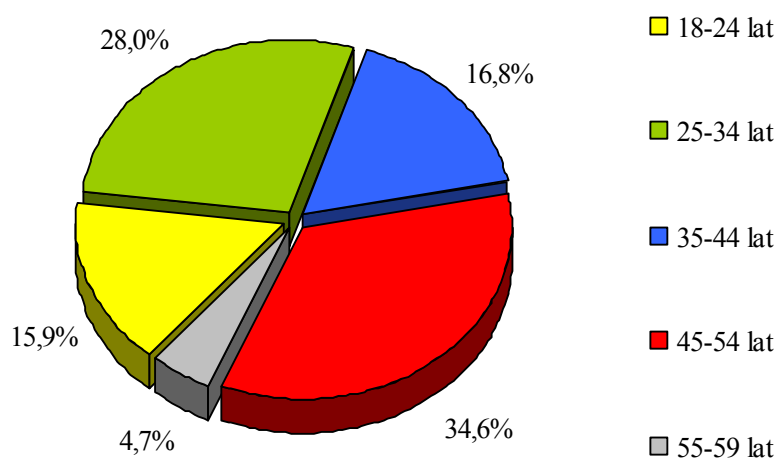

Rys. 2. Gęstość zaludnienia.

2.2. Zatrudnienie i bezrobocie

Dla mieszkańców gminy położonej w *Rejonie intensywnego rolnictwa*, praca w innych działach gospodarki narodowej ma również duże znaczenie. Działalność gospodarcza koncentruje się w Jordanowie Śląskim, tworzy ją kilka zakładów zatrudniających osoby z obszaru gminy (np.: zakład „INEX” – Producent soków, napojów i wód mineralnych, Lo-Gi Sp. z o.o. – specjalizuje się w produkcji reflektorków i oczek na żarowe oraz halogenowe źródła światła). Poza lokalnymi, mniejszymi zakładami i przedsiębiorstwami mieszkańcy znajdują zatrudnienie w Łagiewnikach, w Sobótce, w Strzelinie, w Kobierzycach oraz we Wrocławiu. W handlu i usługach zatrudnionych jest najwięcej osób, prawie 90,0 % mieszkańców, w przemyśle 3,0 %, w budownictwie ok. 2,0 %, w rolnictwie 4,0 %, w transporcie 1,0 %. Poza miejscowością Jordanów Śląski, brak jest na terenie pozostałych wsi rozwiniętego i dużego systemu działalności pozarolniczych związanych z usługami, produkcją czy handlem.

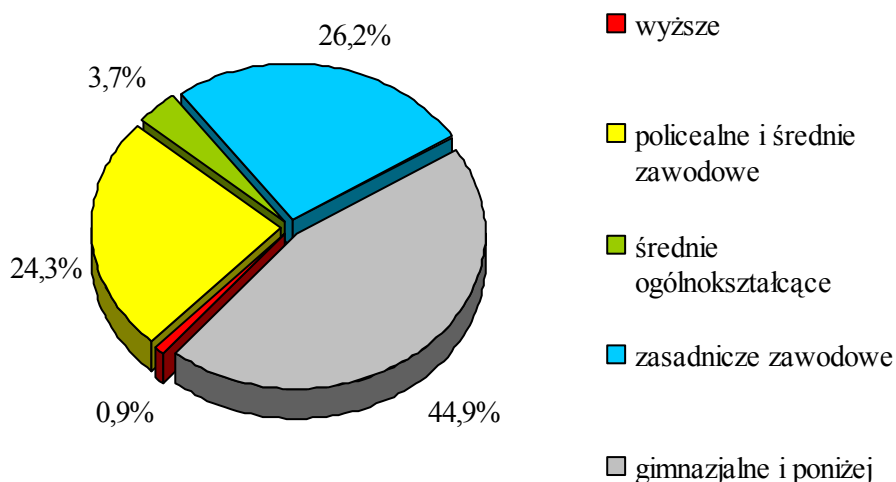
W Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu na dzień 30 listopada 2006 r. było zarejestrowanych 107 osób (w tym 61 kobiet), z czego najwięcej - 60 osób z miejscowości Jordanów Śląski, 14 osób ze wsi Wilczkowice. W pozostałych miejscowościach liczba bezrobotnych jest rzędu 2-5 osób. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy blisko połowę (43,9 %), stanowią ludzie młodzi poniżej 34 roku życia (47 osób) – Rys. 3. Z uwagi na poziom wykształcenia bezrobotnych największą liczbę stanowią osoby z wykształceniem zawodowym 26,2 % (28 osób) i niższym 44,9 % (48 osób) – Rys. 4.

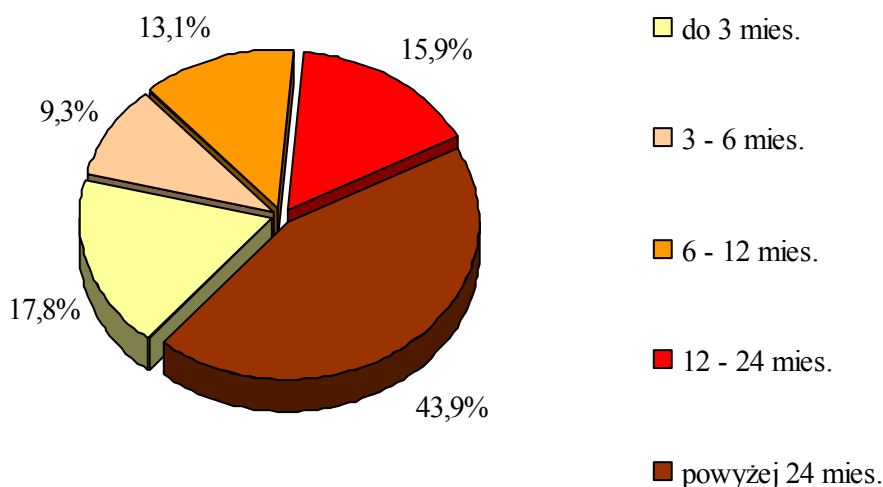
Rys. 3. Ludność bezrobotna wg wieku.

Negatywnym zjawiskiem jest to, że osoby bezrobotne, nie znajdują pracy przez dłuższy okres, co przedstawia Rys. 5. Prawie połowa z nich 43,9 % (47 osób), jest bez pracy powyżej 24 miesięcy, a 17 osób powyżej roku. Jest to niekorzystne, ponieważ może wpłynąć na zubożenie społeczeństwa zamieszkującego obszary wiejskie, na zahamowanie rozwoju wsi, na brak środków finansowych na podnoszenie poziomu wykształcenia czy nabywanie nowych klasyfikacji zawodowych. Także spowodować to może spadek liczby mieszkańców w gminie, ponieważ osoby te będą szukały pracy poza terenem gminy czy najbliższych miast, co wiązać się będzie z odpływem ludności z obszaru gminy.

W celu zapobiegania bezrobociu i stworzenia przyszłych miejsc pracy, w obrębie Wilczkowice i w Jordanów Śląski wyznaczono strefę aktywizacji gospodarczej. Realizacja tzw. „Węzła Wilczkowskiego”, tj. dużego obszarowo kompleksu, położonego przy drodze krajowej nr 8, przeznaczonego pod produkcję i usługi została wpisana w główne kierunki rozwoju gminy.

Rys. 4. Ludność bezrobotna wg wykształcenia.

Rys. 5. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy.

2.3. Ludność rolnicza

Jako „ludność rolnicza” w niniejszym opracowaniu przyjęto osoby utrzymujące się głównie lub wyłącznie z pracy we własnym gospodarstwie rolnym oraz osoby pracujące w rolnictwie. Na terenie gminy jest 205 takich osób, a oprócz nich 16 osób pracuje w zakładzie rolnym w Wilczkowicach. Są to osoby głównie w wieku 41 – 55 lat (68,2 % ludności rolniczej), posiadające wykształcenie zawodowe rolnicze lub średnie – Tab. 1 oraz Rys. 6 i 7. Tylko niecały 1,0 % osób pracujących w gospodarstwie rolnym posiada wykształcenie wyższe. Do grupy tzw. „młodych rolników” w wieku do 40 lat zaliczono 45 osób (22,0 %), natomiast 20 osób (9,8 %) są to rolnicy w wieku przedemerytalnym, którzy mają możliwość przekazania gospodarstwa za rentę strukturalną.

Niski udział ludności utrzymującej się z działalności we własnym gospodarstwie na terenach intensywnego rolnictwa i o bardzo dobrych warunkach naturalnych do produkcji rolnej, spowodowany jest warunkami społeczno-ekonomicznymi. Obecnie na 451 gospodarstw rolnych (wg kart podatkowych) tylko 127 z nich (28,2 %) jest głównym źródłem dochodu dla ludności rolniczej. Jeszcze mniejsza część rolników prowadzących gospodarstwa zamierza kontynuować produkcję czy rozwijać swoje gospodarstwa rolne – 112 gospodarstw na dzień zbierania informacji. Część z gospodarstw prowadzi dodatkową działalność z zakresu usług. Większość gospodarstw, która ma powierzchnię użytków rolnych do 5,00 ha, jest słabiej wyposażone w sprzęt mechaniczny i środki produkcji rolnej, nie jest

w stanie na takim areale uzyskać dochodu zapewniającego ich utrzymanie. Dlatego właściciele takich gospodarstw rolnych podejmują zatrudnienie w innych działach gospodarki. Możliwości nabywania gruntów na powiększenie gospodarstwa również są ograniczone, gdyż mało jest osób sprzedających grunty, a chętnych na kupno dużo więcej.

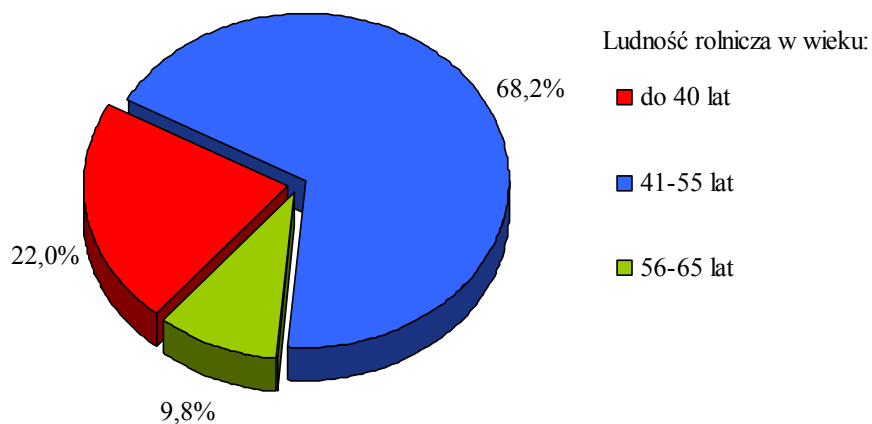
Gospodarstwa rolne często były dzielone i przekazywane na następców (przepisywane na dzieci), stąd niekiedy ich mała powierzchnia, a osoby nabywające ziemię, kontynuują zatrudnienie w zakładach pracy. Najczęściej gospodarstwa o powierzchni większej niż 15,00 ha, które stanowią tylko 13,0 % ogółu gospodarstw, są w stanie zapewnić odpowiednio wysoki dochód ich właścicielom.

Ludność rolnicza

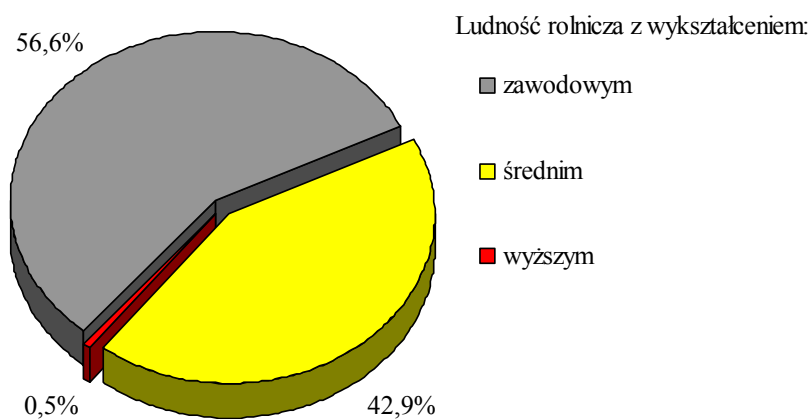
Tabela 1

Lp.	Obręb	Gospodarstwa rolne					Ludność rolnicza utrzymująca się	
		wg kart podatkowych	które są głównym źródłem dochodu		które zamierzają rozwijać produkcję rolną		z gosp. rolnego	z pracy w rolnictwie
		liczba	liczba	%	liczba	%	liczba	liczba
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Biskupice	19	7	36,8	7	36,8	14	–
2.	Dankowice	49	2	4,1	15	30,6	33	–
3.	Glinica	32	20	62,5	5	15,6	4	–
4.	Janówek	26	8	30,8	15	57,7	2	–
5.	Jezierzyce Wielkie	43	15	34,9	20	46,5	15	–
6.	Jordanów Śląski	110	5	4,5	5	4,5	40	–
7.	Mleczna	28	23	82,1	10	35,7	23	–
8.	Piotrówek	37	10	27,0	5	13,5	10	–
9.	Popowice	15	3	20,0	7	46,7	3	–
10.	Pożarzyce	33	10	30,3	20	60,6	20	–
11.	Tomice	21	6	28,6	3	14,3	20	–
12.	Wilczkowice	29	16	55,2	–	–	16	16 w zakładzie rolnym
13.	Winna Góra	9	2	22,2	–	–	5	–
Gmina ogółem		451	127	28,2	112	88,2	205	16

Źródło: obliczenia własne na podstawie informacji oraz danych z rozmów z sołtysami i mieszkańcami wsi (stan na kwiecień – maj 2007 r.)

Rys. 6. Struktura wiekowa ludności rolniczej.

Rys. 7. Struktura wykształcenia ludności rolniczej.

3. UWARUNKOWANIA NATURALNE, PRZYRODNICZE, HISTORYCZNE ORAZ KULTUROWE

3.1. Położenie geograficzne i rzeźba terenu

Gmina Jordanów Śląski położona jest na Nizinie Śląskiej, na wschód od Masywu Ślęży. Tylko zachodnie fragmenty jej obszaru znajdują się na krańcach Przedgórze Sudeckiego i charakteryzują się urozmaiconą rzeźbą terenu. Najwyższy szczyt to *Jańska*

Góra (inaczej *Góra Patryja*) – 253,0 m.n.p.m., położona w obrębie Janówek i w granicach Śląskiego Parku Krajobrazowego. Pozostała znacznie większa część obszaru gminy położona jest na Równinie Wrocławskiej. Zachodnia część terenu należy do Śląskiego Parku Krajobrazowego. Ta lokalizacja ma istotne znaczenie dla środowiska przyrodniczego, ponieważ znajduje się w obrębie ekologicznego obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym.

Fot. 2. Panorama gminy Jordanów Śląski - w tle Masyw Ślęży.

Zdecydowana większość terenu, położona na Równinie Wrocławskiej to bezleśna, otwarta i płaska okolica, wyniesiona średnio na 130 – 140 m n.p.m., urozmaicona przez rzekę Ślężę i jej dopływy. W południowo - zachodniej części znajdują się Wzgórza Łagiewnickie, należące do mezoregionu Wzgórz Niemczańsko - Strzelińskich, natomiast w zachodniej części – Wzgórza Oleszeńskie. W południowo-zachodniej części gminy teren ten jest pagórkowaty, na północy i północnym - wschodzie przechodzi w równinę.

3.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Obszar gminy Jordanów Śląski jest częścią przedpola Sudetów Środkowych. Pod względem geologicznym obejmuje wschodnią część masywu Ślęży, część strefy Niemczy oraz obszar zalegania łupków staropaleozoicznych. Równina ta zbudowana jest z osadów

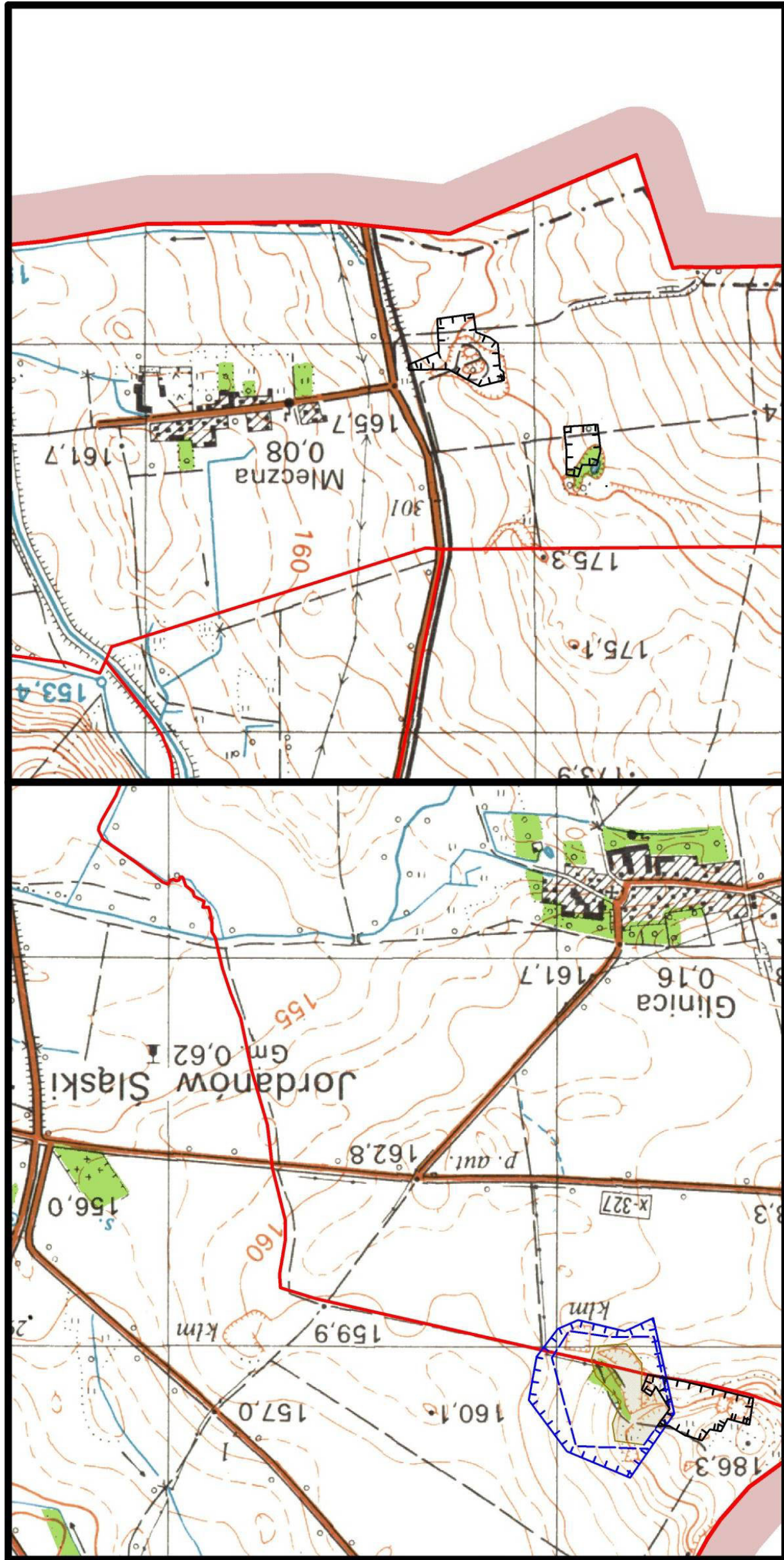
glacialnych i fluwioglacjalnych. Na terenie gminy znajduje się dolina Masywu Ślęzy, której stworzenie ma prawdopodobnie związek z trzeciorzędowymi ruchami tektonicznymi.

Na obszarze gminy występują różnowiekowe kopaliny mineralne oraz skalne. Większość z nich może być użyta jako tłużeń drogowy lub kruszywo naturalne (żwirki, piaski, pospółka). Osady trzecio- i czwartorzędowe mogą być wykorzystywane w budownictwie, natomiast gliny lub ily trzeciorzędowych kopaliny – do produkcji cegły.

Najstarsze skały na terenie gminy – granitognejsy, występują w pobliżu Wilczkowiec, tam też można spotkać łupki krzemionkowe i fylity. Na terenie Jordanowa Śląskiego występuje złoża serpentynitu (Rys. 8), którego zasoby wynoszą 13 665 ton. Ponadto na obszarze gminy występuje nefryt w rejonie Jordanowa Śl. oraz żyły magnezytowe.

W okolicach wsi Tomice zlokalizowane jest złoża węgla brunatnego (szacunkowo ponad 560 tys. ton). Są to dwa pokłady położone na głębokości około 20 m, których miąższość nie przekracza 2,0 m. Serpentynity stwierdzono w kilku punktach, w zachodniej części gminy, na zboczach wzgórz tworzących masyw Ślęzy, częściowo w granicach lasów chronionych, nie są one przewidziane do eksploatacji. Jedynie w okolicach Piotrówka złoża serpentynitu zostało udokumentowane, jego zasoby wynoszą 117 tys., nie przewiduje się jego eksploatacji. Surowce luźne – piaski, pospółki, żwiry, eksploatowane na skalę lokalną. Na obszarze między Winną Górą, a sąsiednią miejscowością Oleszna zlokalizowano złoża o zasobach pozabilansowych, szacunkowo 560 tys. ton, pokłady te to złoża o miąższości 1,7 m, zalegające na 20,0 m głębokości, nie nadają się do przemysłowej eksploatacji.

Po wydobywaniu głównie piasków, powstały wyrobiska pokopalniane, które będą wymagały rekultywacji i zagospodarowania (Rys. 8). Obecnie część z nich to doły, w których znajdują się nielegalne składowiska śmieci (np. w obrębie Mleczna, Jezierzycy Wielkie).

- LEGENDA:**
- teren górniczy
 - obszar górniczy
 - tereny eksploatacji surowców mineralnych
 - nieczynne wyrobiska pokopalniane
 - lasy
 - rzeki i ciekł wodne

Rys. 8. Złoża surowców mineralnych.

3.3. Warunki wodne i sieć rzeczna

Gmina Jordanów Śląski znajduje się na terenie zlewni rzeki Ślęzy oraz w bardzo niewielkim stopniu, na obszarze zlewni rzeki Bystrzycy. Rzeka Śłęza (Fot. 3) stanowi główną oś sieci hydrograficznej, a jej dopływami są: potok Oleszna, Trawna i Cieniawa. W okolicach wsi Biskupice i Popowice sieć hydrograficzna jest bardzo rozbudowana. Tworzą ją liczne rowy melioracyjne, a także odnogi rzeki Ślęzy.

Cieki na terenie gminy w większości zachowały swoje cechy naturalne, pomimo że znajdują się pod wpływem działalności człowieka. Część z nich została zmodyfikowana pracami melioracyjnymi i regulacją koryt, a na niektórych odcinkach zostały zbudowane obwałowania przeciwpowodziowe (między innymi wzdłuż rzeki Ślęzy).

Fot. 3. Rzeka Śłęza – Jordanów Śląski.

Wody powierzchniowe występujące na obszarze gminy są zanieczyszczane, głównie z powodu braku kanalizacji na terenie wsi oraz niewłaściwie prowadzoną produkcją rolną (przez wymywanie i splukiwanie nawozów, brak stref buforowych przy ciekach).

Na terenie gminy nie są zarejestrowane żadne stawy do hodowli ryb. Występują tylko niewielkie zbiorniki wodne (m. in. w Piotrówku), oczka wodne zasilane wodami gruntowymi.

Na rzece Ślęza w obrębie Jordanowa Śląskiego znajduje się zbiornik wodny retencyjny *Jordanów* (Fot. 4), którego pojemność wynosi 0,128 mln m³ a powierzchnia 11,63 ha, przystosowany również do celów rekreacyjno-turystycznych.

Pod względem hydro-geologicznym gmina znajduje się w podregionie średzkotmuchowskim i podregionie podsudeckim. Występuje tutaj górny poziom wodonośny w utworach trzeciorzędowych, który jest na większości obszaru zupełnie odizolowany od powierzchni ziemi. Są to utwory o miąższości w granicach 10,0 – 20,0 m, a pierwsze zwierciadło znajduje się na głębokości 5,0 m w obniżeniach i 20,0 m na pozostałym terenie. Wodoprzewodność tych poziomów wynosi od 40,0 do 70,0 m² / d. Wody te są dobrej jakości, jedynie w pasie wsi Piotrówek, Glinica, Pustków Wilczkowski (poza obszarem gminy) wymagają częściowego uzdatniania.

Fot. 4. Zbiornik wodny Jordanów.

3.4. Obszary leśne i zadrzewione

Lasy położone w obszarze gminy zostały zaliczone do V krainy przyrodniczo-leśnej, w dzielnicy Przedgórze Sudeckie. Stopień lesistości jest niski i wynosi 3,3 % – Tab. 2. Gospodarką leśną zajmuje się Nadleśnictwo Miękinia i w jednym tylko obrębie (w Biskupicach) Nadleśnictwo Henryków. Łącznie lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię

189,03 ha (Tab. 2), a wraz z zadrzewieniami powierzchnia ta wynosi 205,83 ha, co decyduje, że ich udział wynosi 3,6 % w powierzchni gminy (Tab. 5). Największe połacie lasu znajdują się w południowo-zachodniej części gminy na terenie obrębu Winna Góra, położone w granicach Śląskiego Parku Krajobrazowego. Jest to jedyny obręb o tak wysokim stopniu lesistości, wynoszącym 28,3 % (Rys. 43). Pozostałe obręby charakteryzuje znacznie niższy wskaźnik zalesienia, który jest mniejszy niż 4,0 %. Lasy występujące na wyniesieniach, to głównie las mieszany z przewagą buka, dębu, grabu z domieszką jawora, brzozy i innych gatunków drzew. Natomiast w dolinach rzek występuje roślinność łąkowa.

Grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują łącznie 16,80 ha. Występują najczęściej wzdłuż dróg gruntowych, cieków płynących, a także jako zwarte skupiska śródpolne. Często występują w sąsiedztwie lasów czy zbiorników wodnych.

Lesistość gminy

Tabela 2

Lp.	Obręb	Powierzchnia obrębu	Grunty zalesione i zadrzewione			Stopień lesistości (bez zadrzewień i zakrzewień)
			lasy i grunty leśne	grunty zadrzewione i zakrzewione	razem	
			ha	ha	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Biskupice	202,27	7,28	0,99	8,27	3,6
2.	Dankowice	382,72	0,31	–	0,31	0,1
3.	Glinica	402,26	–	–	–	–
4.	Janówek	469,80	3,85	0,80	4,65	0,8
5.	Jezierzyce Wielkie	502,77	3,80	1,82	5,62	0,8
6.	Jordanów Śląski	1006,83	1,35	3,48	4,83	0,1
7.	Mleczna	240,80	–	0,40	0,40	–
8.	Piotrówek	308,48	11,55	1,46	13,01	3,7
9.	Popowice	184,04	2,12	0,48	2,60	1,2
10.	Pożarzyce	348,65	0,33	–	0,33	0,1
11.	Tomice	225,97	4,37	–	4,37	1,9
12.	Wilczkowice	830,82	–	0,35	0,35	–
13.	Winna Góra	544,87	154,07	7,02	161,09	28,3
Gmina ogółem		5650,28	189,03	16,80	205,83	3,3

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

3.5. Warunki klimatyczne

Na terenie gminy występuje umiarkowany klimat, który charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, związanych z globalną cyrkulacją mas powietrza, nadpływających

znad Atlantyku i basenu Morza Śródziemnego. Dominują tutaj wiatry wiejące z zachodu, natomiast inne kierunki mas powietrza są spowodowane zakłóceniami lokalnymi. Jest to obszar należący do sudeckiego regionu klimatycznego (wg podziału klimatycznego kraju Okołowicza). Średnia roczna temperatura wynosi 6,0° C, – 8,0° C, w okolicach Wzgórz Olszańskich i okolic Ślęzy temperatura ta jest niższa. Średnia temperatura okresu wegetacyjnego wynosi od 16° C do 18° C, który trwa 220 – 250 dni.

3.6. Obszary o walorach przyrodniczo-krajobrazowych oraz chronione

Z uwagi na położenie geograficzne, gmina charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi. Jej obszar został zaliczony do *IV strefy priorytetowej województwa dolnośląskiego Masyw Ślęzy*. Część zachodnia gminy leży w granicach Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego i otuliny. Głównym celem powołania Parku Krajobrazowego jest: zachowanie unikatowych i cennych elementów przyrodniczych, kulturowych oraz krajobrazowych, ochrona cennych zabytków architektonicznych, historycznych i archeologicznych, zapewnienie harmonijnego rozwoju rekreacji i turystyki wraz z ochroną krajobrazu naturalnego oraz wykorzystanie naturalnych wartości dla celów naukowo-dydaktycznych.

Obręby położone w obszarze Parku Krajobrazowego i otuliny to: Winna Góra, Piotrówek, Janówek, Glinica, Tomice. W obrębie Winna Góra utworzony został użytek ekologiczny, który ma za zadanie chronić stanowiska paproci serpentynitowych w Masywie Ślęzy wraz z przyległymi zbiorowiskami roślinności. Są to 2 stanowiska o powierzchni 0,7 ha i 0,2 ha, położone w kompleksie leśnym. Zachodnia leśna część tego obrębu, wchodzi też w skład wyznaczonych obszarów Natura 2000. Obszar Natura 2000 o nazwie „*Masyw Ślęzy*” jest *specjalnym obszarem ochrony siedlisk*. Cały obszar Masywu Ślęzy jest ważny z uwagi na ochronę bioróżnorodności, która stanowią: unikatowa roślinność naskalna, bogata fauna bezkręgowców, cenne miejsca zimowania nietoperzy, duże populacje rzadkich gatunków roślin naczyniowych oraz jedyne w Polsce stanowisko *mieczyka błotnego*. Jest to również bardzo ważne miejsce ze względów kulturowych i dużej ilości zabytków archeologicznych (na terenie gminy występuje znaczna ilość stanowisk archeologicznych). Główne zagrożenia obszaru wpływają z działalności ludzi i rolnictwa, min. zanieczyszczenia atmosfery, zaśmiecienia terenu, zanieczyszczenia wód z powodu braku skanalizowania wsi, intensywna produkcja rolna, niekontrolowane zwiększenie presji turystycznej i rekreacyjnej.

Fot. 5. Pomnik przyrody ożywionej – dąb szypułkowy w Tomicach.

Fot. 6. Park naturalistyczny w Tomicach.

W granicach gminy występują pomniki przyrody ożywionej, a najciekawsze z nich to: jesion wyniosły, lipa szerokolistna i buk zwyczajny w Piotrówku, dąb szypułkowy w Winnej Górze i w Tomicach (Fot. 5), dwa dęby szypułkowe w Winnej Górze (Karolin). Natomiast występuje jeszcze wiele cennych drzew, które proponowane są do objęcia ochroną prawną jako pomniki przyrody ożywionej, wykazane w *Inwentaryzacji przyrodniczej gminy 1991 r.* Postuluje się też do objęcia ochroną prawną muraw kesrotermicznych u podnóża Jańskiej Góry, w obrębie Janówek. W obrębie Jezierzyce Wielkie, Tomice, Glinica, Biskupice występują zabytkowe szpalery drzew, najczęściej wzdłuż głównych dróg do wsi lub cieków wodnych. W obrębie Piotrówek i Winna Góra znajdują się parki zabytkowe, a w Tomicach dobrze zachowany park naturalistyczny (Fot. 6.).

Obszar gminy charakteryzuje się bogactwem świata zwierzęcego i roślinnego. Z flory występuje tu 12 – gatunków prawnie chronionych, w tym 5 gatunków podlega ochronie całkowitej (np. bluszcz pospolity, goździk pyszny, kalina koralowa, paprotka zwyczajna, wawrzynek wilczczyko), 57 lęgowych gatunków ptaków (np. myszołów, czajka, puszczyk, dudek, bocian biały, pliszka żółta), z ssaków np. kuna domowa, gronostaj, łasica łaskawa. Obszary i obiekty o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych oraz chronione przedstawia Rys. 9.

3.7. Obiekty o wartości historycznej, architektonicznej i kulturowej

Na terenie gminy znajduje się szereg obiektów zewidencjonowanych w rejestrze zabytków, wykazanych *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jordanów Śląski* z listopada 2004 r. Najliczniejszymi z nich są budynki gospodarcze i mieszkalne, zespoły dworskie. Na terenie gminy znajdują się także zabytki archeologiczne, które bardzo licznie występują we wsiach: Wilczkowice, Jordanów Śląski, Jezierzyce Wielkie, Biskupice, Dankowice, Popowice, Tomice (Rys. 9). Najczęściej są ślady osadnictwa pochodzące z różnych epok. Odkryte ślady odnoszą się do kultury sprzed 2000 lat p.n.e. Prace badawcze pozwoliły na określenie kultury jordanowskiej, która została ukształtowana w ramach kultury wstęgowej.

W gminie układ przestrzenny wsi jest zróżnicowany. Charakteryzuje go występująca zabudowa ulicowa, owalnicowa lub folwarczna, co podnosi atrakcyjność gminy. Z uwagi na występujące liczne obiekty o dużej wartości historycznej, kulturowej i architektonicznej, atrakcyjność pod względem archeologicznym, także z uwagi na zabytkowe układy urbanistyczne w miejscowościach wyznaczono strefę A ścisłej ochrony konserwatorskiej

i strefę B – ochronę układów przestrzennych, strefę ochrony ekspozycji, ochrony i obserwacji archeologicznej, ochrony krajobrazu kulturowego. Ochroną zostały objęte także dwa miejsca: w Dankowicach – teren byłego mauzoleum na wzgórzu w północnej części wsi oraz cmentarz znajdujący się w obrębie Janówek (przysiółek Kaniów) – Rys. 9, Tab. 4.

Wykaz obiektów zabytkowych w gminie Jordanów Śląski

Tabela 3

Lp.	Obręb	Obiekty zabytkowe	
		Obiekty wpisane do rejestru zabytków	Pozostałe
1.	2.	3.	4.
1.	Biskupice	–	dwór, zespoły budynków i budynki mieszkalno-gospodarcze
2.	Dankowice	Zespół dworski (XVIII wiek)	oficyna dworska, budynki gospodarcze, domy mieszkalne, budynek inwentarski, park dworski
3.	Glinica	Cmentarz katolicki (XV wiek), brama i mur cmentarny (XVIII wiek)	plebania, budynki mieszkalne, mury, budynki gospodarcze
4.	Janówek	–	zespół dworski, zespół młyna, dom mieszkalny, budynek gospodarczy
5.	Jezierzyce Wielkie	–	zespół dworski, kuźnia, spichlerz, budynki gospodarcze, domy mieszkalne
6.	Jordanów Śląski	–	2 cmentarze, kaplica, stacja kolejowa wraz z obiektami towarzyszącymi, wieża ciśnień, zespół fabryczny, domy mieszkalne, budynki gospodarcze, poczta, spichlerz, budynki inwentarskie, plebania, mleczarnia, kuźnia
7.	Mleczna	–	dwór, budynki gospodarcze, dom mieszkalny
8.	Piotrówek	Zespół pałacowo-folwarczny: pałac (XIX wiek), park pałacowy (XIX wiek)	kaplica grobowa rodziny von Richthofen, oficyna, budynek mieszkalno-gospodarczy, folwark, domy mieszkalne i budynki gospodarcze
9.	Popowice	–	stodoły, budynek inwentarski, budynki gospodarcze, dom mieszkalny
10.	Tomice	–	zespół dworski, budynki gospodarcze, park naturalistyczny, dom mieszkalno-gospodarczy, wozownia
11.	Wilczkowice	–	cmentarz poewangelicki, mur cmentarny, domy mieszkalno-gospodarcze, domy mieszkalne
12.	Winna Góra	Zespół pałacowy (XVIII wiek), spichlerz (XVIII wiek), oficyna (XIX - XX wiek), budynki administracyjne ze stacją (XIX wiek)	domy mieszkalne, budynki gospodarcze, park pałacowy

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jordanów Śląski (listopad 2004 r.)

Wykaz stref ochrony na terenie gminy

Tabela 4

Lp.	Obręb	Strefy ochrony					
		A	B	E	OW	W	K
		ochrony konserwatorskiej	ochrony konserwatorskiej	ochrony ekspozycji	obserwacji archeologicznej	ochrony archeologicznej	ochrony krajobrazu kulturowego
		obejmuje	obejmuje	obejmuje panoramę wsi	obejmuje	obejmuje	obejmuje
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Biskupice	–	całą wieś z folwarkiem	od strony północnej i południowej z drogi Popowice-Biskupice-Pustków Wilczkowski	całą wieś	–	zespół wsi Biskupice Popowice
2.	Dankowice	–	centralną część wsi	od strony południowo-zachodniej z drogi Jezierzycy-Jordanów Śląski	całą wieś	–	zespół wsi
3.	Glinica	zespół kościoła z najbliższym otoczeniem	część zabudowań w granicach działek siedliskowych	od strony południowo-zachodniej z drogi Tomice-Glinica i od strony północnej z drogi Jordanów Śląski-Świątyniki	całą wieś	–	zespół wsi
4.	Janówek	–	folwark wraz z południową częścią wsi oraz przysiółek (Kaniów)	–	całą wieś	wzgórze Jańska Góra	zespół wsi
5.	Jezierzycy Wielkie	–	całą historyczną zabudowę wsi w granicach działek siedliskowych	–	całą wieś	–	całą wieś oraz tereny do niej przyległe
6.	Jordanów Śląski	najstarszą część wsi z kościołem, plebanią, folwarkiem oraz zabudową	całą zabudowę historyczną	z drogi Jordanów Śląski-Lągiwniki od południa i zachodu	całą wieś	–	zespół wsi
7.	Mleczna	–	całą zabudowę wsi w granicach działek siedliskowych	od strony północnej i południowej z drogi Jordanów Śląski-Lągiwniki	całą wieś	–	część wsi
8.	Piotrówek	zespół pałacowo-parkowy ze śladami założenia ogrodowego	całą historyczną zabudowę wsi z kaplicą grobową	od północy z drogi do Tomice i od zachodu z drogi do Karolina	całą wieś	–	zespół wsi
9.	Popowice	–	całość historycznej zabudowy wsi wraz z willą położoną na południe od drogi	od strony północnej, wschodniej i zachodniej; wyznaczona została oś widokowa wzdłuż drogi na Masyw Ślęży	całą wieś	–	zespół wsi Biskupice Popowice
10.	Pożarzyce	–	całą zabudowę wsi w granicach działek siedliskowych oraz teren parku	od strony południowej z drogi na Białobrzezie i od strony drogi Pożarzyce-Jezierzycy Wielkie	całą wieś	–	–
11.	Tomice	–	całą historyczną zabudowę wsi	od południa z drogi na Piotrówek, od północy z drogi na Glinicę i od zachodu z drogi na Winną Górę	całą wieś	–	zespół wsi
12.	Wilczkowice	–	kościół w obrysie muru cmentarnego	od strony zachodniej z drogi na Nasławice i od strony północnej i południowej z drogi Jordanów Śląski - Pustków Wilczkowski	całą wieś	–	zespół wsi
13.	Winną Górą	zespół pałacowo-folwarczny z parkiem (Karolin)	wszystkie zabudowania w granicach działek siedliskowych oraz obszar całego przysiółka (Karolin)	od strony wschodniej z drogi na Tomice i od strony wschodniej z drogi na Piotrówek	całą wieś	–	zespół wsi

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jordanów Śląski (listopad 2004 r. i sierpień 2007 r.)

Fot. 7. Niezagospodarowany pałac w Piotrówku.

Fot. 8. Budynki w Winnej Górze przy założeniu pałacowym.

Większość z w/w obiektów zabytkowych i założeń parkowych, mimo złego stanu, nadal posiada dużą wartość historyczną i kulturową, podkreślając rozwój życia społeczno-kulturowego w rejonie. Wszystkie zabytki zarówno świeckie i sakralne, wraz z elementami towarzyszącymi (ogrodzeniem, parkami, ogrodami) wymagają pilnych prac renowacyjnych. Po ich realizacji, mogą mieć duże znaczenie w promowaniu gminy i rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej na jej terenie.

3.8. Atrakcje turystyczne

Do najatrakcyjniejszych turystycznie miejsc gminy zaliczyć można zabytkową kamienną kapliczkę pojednawczą i kościół w Glinicy, grobowiec rodziny Richthofenów z 1903 r. w Piotrówku (Fot. 9), płytę kamienną z rytem krzyża na murze kościelnym w Jordanowie Śląskim, a także krzyże pokutne w Glinicy (Fot. 10) oraz w Wilczkowicach. W Piotrówku znajduje się bardzo ciekawy, choć zniszczony, zespół pałacowy (Fot. 7) i w Winnej Górze (Fot. 8), a także dobrze zachowane kościoły zabytkowe w Jordanowie Śląskim oraz w Wilczkowicach.

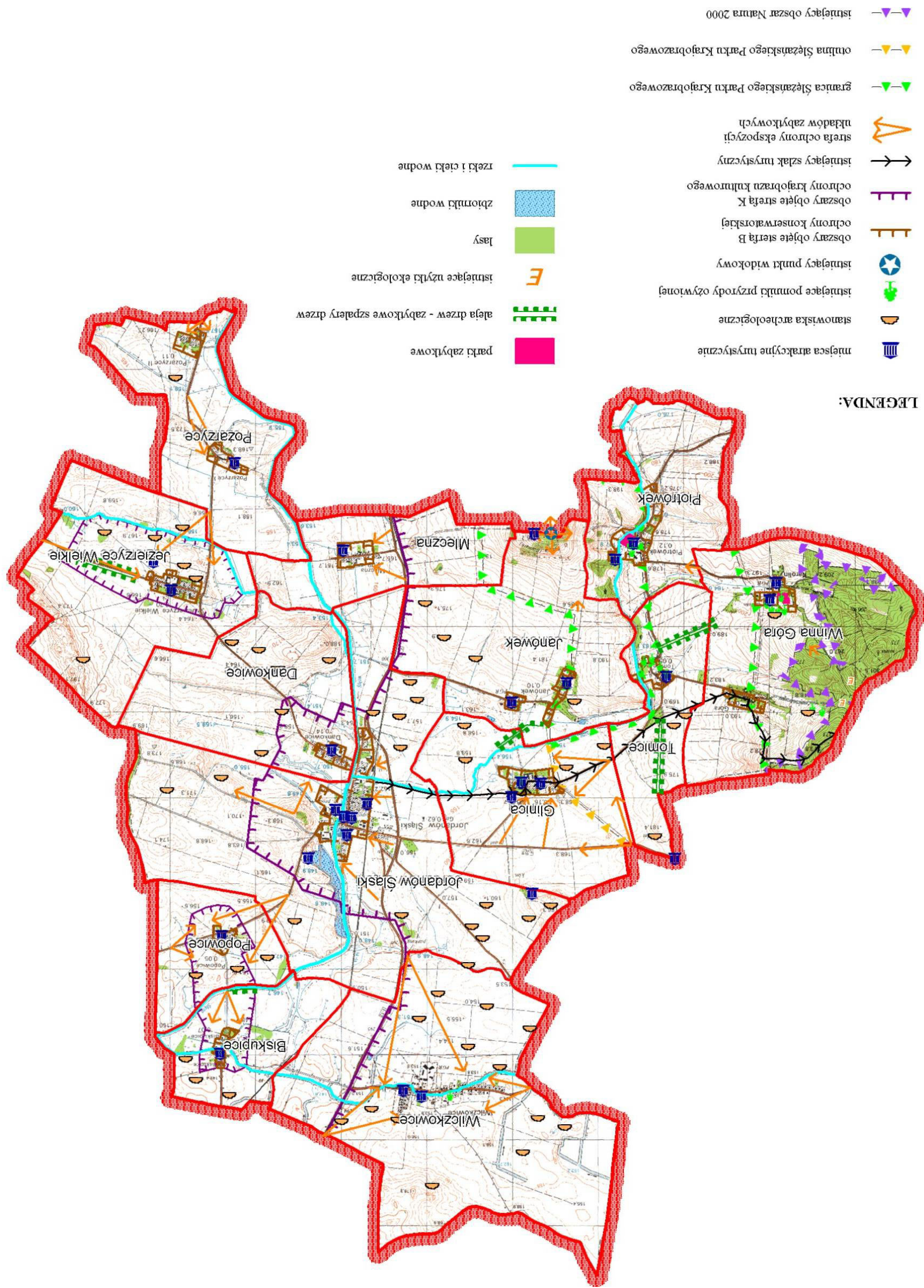
Fot. 9. Grobowiec rodziny Richthofenów z 1903 r. w Piotrówku.

Dodatkową atrakcją jest *Wieża Bismarcka*, obecnie nieczynna dla turystyki, która została wybudowana w 1869 roku na Jańskiej Górze koło Janówka (gmina Łagiewniki), o wysokości ok. 25,0 m. Zbudowana została z miejscowego serpentynitu, granitu, piaskowca i cegły. W czasie drugiej wojny światowej w znacznym stopniu została uszkodzona. Ze względu na swe walory historyczne, estetyczne, architektoniczne oraz atrakcyjne położenie (w malowniczym miejscu), od 2003 roku jest prawnie chroniona. Jest to jedna z takich wież występująca na Dolnym Śląsku, gdyż tego rodzaju budowle występują jeszcze m. in. na Wielkiej Sowie (Góry Sowie), w Sobótce i w Boguszowie-Gorcach.

Teren gminy Jordanów Śląski nie jest dostatecznie wyposażony w infrastrukturę związaną z obsługą ruchu turystycznego. Brakuje ośrodków wypoczynkowych, gospodarstw agroturystycznych, tras rowerowych i obszarów zagospodarowanych na cele rekreacyjne. Atrakcyjność gminy podniósł oddany niedawno do użytku zbiornik retencyjny w Jordanowie Śląskim. Wzbogacając walory krajobrazowe, może w przyszłości stanowić bazę dla rozwoju różnych form rekreacji. Obecnie koło zbiornika powstał tylko *ogródek Jordanowski*.

Ponadto atutem gminy jest jej środowisko wolne od większych zanieczyszczeń, a także zagrożeń wynikających z działalności przemysłu, dużych zakładów i innych. Szczególnie atrakcyjne są okolice obrębu: Winna Góra, Piotrówek, Tomice i Glinica (południowo-zachodnia część gminy). Z miejscowości Jordanów Śląski, przez Glinicę, Tomice i Winną Górę prowadzi pieszy niebieski szlak turystyczny na Ślężę. Atrakcyjność trasy podkreśla panorama góry Ślęzy na tle rolniczego krajobrazu, a także góra Gozdnik (315,0 m n.p.m.), Przełęcz Słupnicka stanowiąc część Wzgórz Oleszeńskich oraz obiekty zabytkowe znajdujące się na szlaku. Miejsca atrakcyjne turystycznie i elementy infrastruktury rekreacyjno-turystycznej przedstawia Rys. 9.

Rys. 9. Wzory krajobrazowe i atrakcje turystyczne gminy.

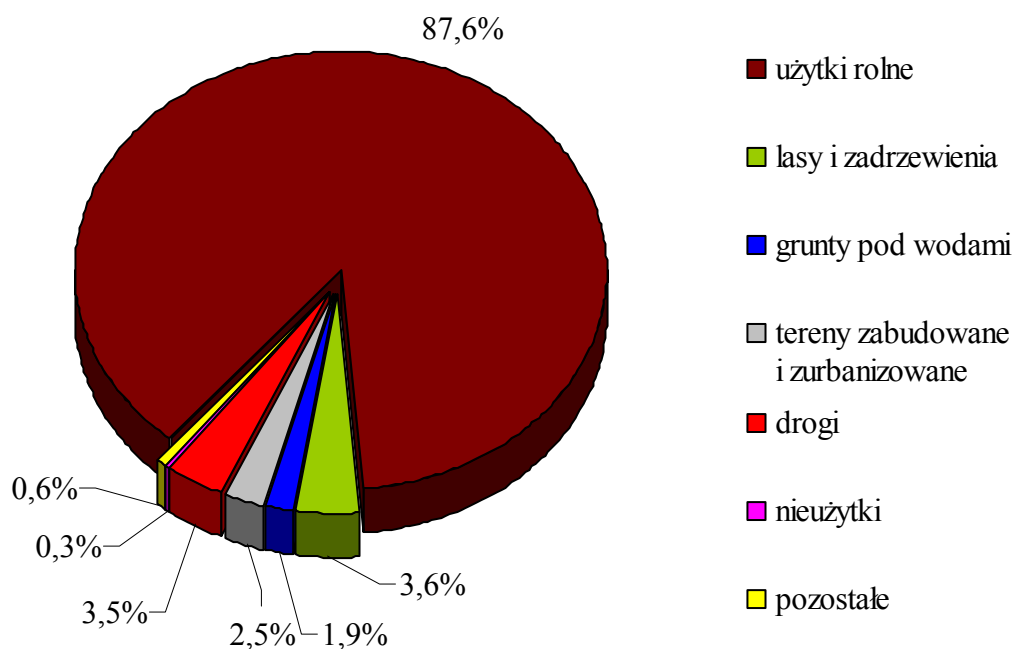
Fot. 10. Krzyż pokutny w Glinicy.

4. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

4.1. Struktura użytkowania gruntów

W gminie Jordanów Śląski użytki rolne zajmują obszar 4950,50 ha, stanowiąc tym samym najwyższy udział tj. 87,6 % w jej powierzchni. Przewaga użytków rolnych w stosunku do reszty gruntów występuje w 12 obrębach, wynosi powyżej 83,0 % i określa w nich wybitnie rolny typ użytkowania ziemi. Tylko w Winnej Górze użytki rolne zajmują 66,6 % powierzchni obrębu, a obszar leśny i zadrzewiony 29,6 %, dlatego w tym obrębie głównym typem użytkowania ziemi jest *rolny z udziałem lasów*. Jest to spowodowane pagórkowatym ukształtowaniem terenu i warunkami przyrodniczymi. Dane dotyczące struktury użytkowania gruntów zawiera Rys. 10 i 11 oraz Tab. 5.

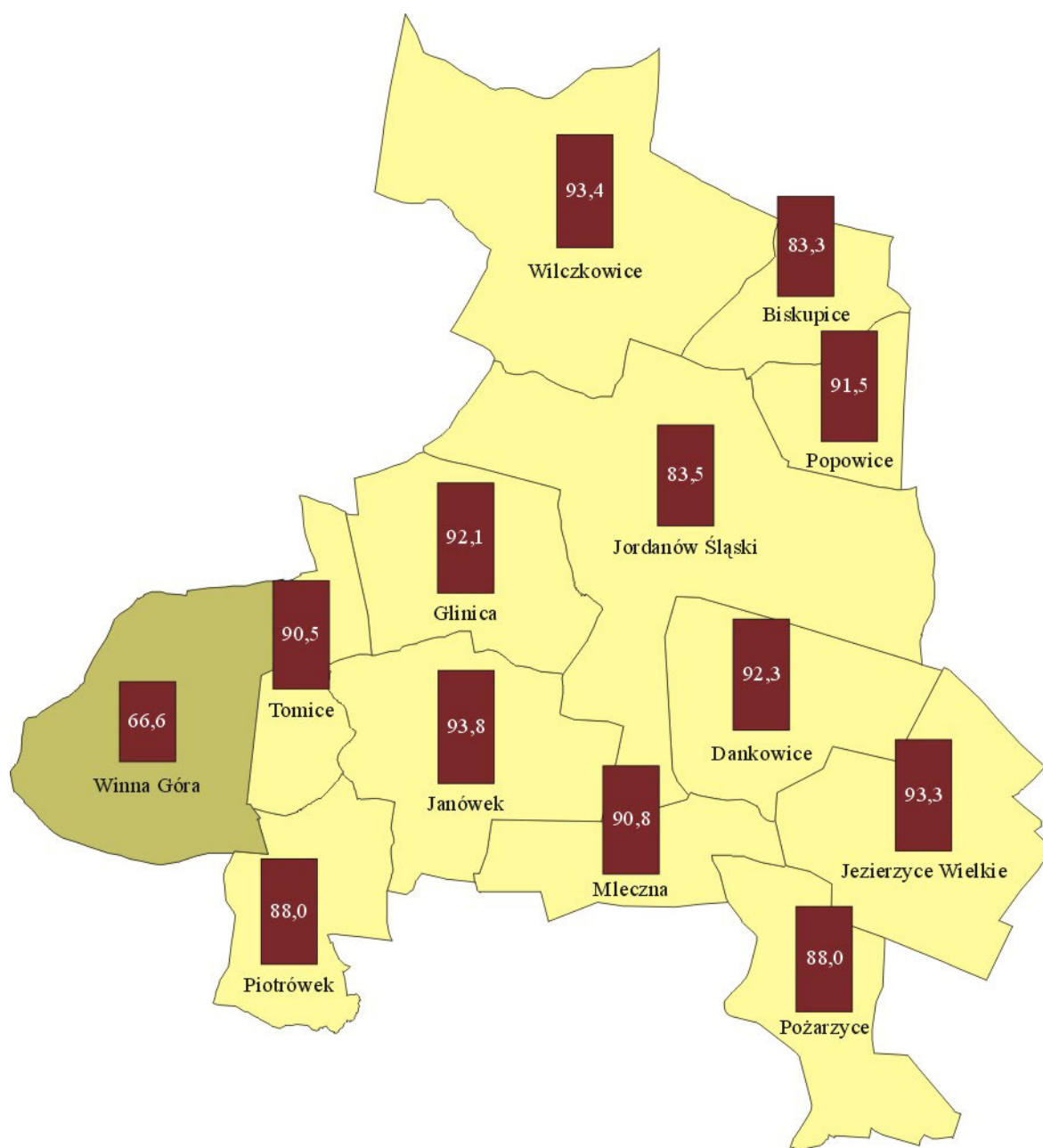
Użytki rolne w terenie równinnym zajmują rozległe kompleksy pól uprawnych, o dobrej jakości gleb, są użytkowane rolniczo pod uprawę zbóż, rzepaku, buraków cukrowych. Taka struktura użytkowania gruntów warunkuje dalsze szerokie możliwości rozwoju intensywnego rolnictwa w rejonie gminy.

Rys. 10. Struktura użytkowania gruntów.

Grunty leśne i zadrzewione zajmują łącznie 205,83 ha oraz stanowią 3,6 % powierzchni gminy. Tworzą ją głównie kompleksy leśne w południowo-zachodniej części gminy, położone na glebach słabych, o urozmaiconej rzeźbie terenu. Tereny zadrzewione to niewielkie powierzchnie zadrzewień śródpolnych i przyrzecznych, które występują zarówno na terenach rolnych i w obszarach zabudowanych. Pozostałe grunty zajmują obszar 493,95 ha i są to:

- grunty pod drogami – 196,50 ha. Teren gminy należy do obszarów o gęstej sieci komunikacyjnej, którą uzupełniają drogi gminne, powiatowe oraz droga krajowa, dlatego grunty zajmowane przez drogi zajmują 3,5 % powierzchni;
- tereny zabudowane i zurbanizowane – 143,33 ha (2,5 %);
- grunty pod wodami – 104,83 ha (1,9 %), które tworzą rzeka Śleza, ciek naturalne, rowy melioracyjne, nieliczne stawy, oczka wodne oraz zbiornik wodny w Jordanowie Śląskim;
- pozostałe grunty zajmują 49,29 ha (0,9 %), w tym nieużytki – 15,84 ha. Niewielkie powierzchnie nieużytków występują wśród rozległych pól uprawnych jako skarpy, miejsca podmokłe (zabagnione), zakrzaczone i w okolicach cieków naturalnych.

LEGENDA

Typy użytkowania ziemi

- wybitnie rolne
- rolny z udziałem lasów

Powierzchnia użytków rolnych względem powierzchni obrębu [%]

88,0 użytki rolne

Rys. 11. Typy użytkowania ziemi.

Struktura użytkowania gruntów

Tabela 5

Lp.	Obręb	Jedn.	Powierzchnia obrębu	Użytki rolne					Lasy i zadrze- wienia	Grunty pod wodami	Tereny zabudowane i zurbanizowane	Grunty pod drogami	Nieużytki	Pozostałe grunty
				ogółem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska						
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Biskupice	ha	202,27	168,28	137,67	0,32	26,96	3,33	8,27	13,48	2,73	6,08	0,16	3,27
		%	100,0	83,3	68,1	0,2	13,3	1,7	4,1	6,7	1,3	3,0	0,1	1,5
2.	Dankowice	ha	382,72	353,02	319,59	0,60	26,40	6,43	0,31	6,51	7,76	13,17	0,80	1,15
		%	100,0	92,3	83,5	0,2	6,9	1,7	0,1	1,7	2,0	3,4	0,2	0,3
3.	Glinica	ha	402,26	370,59	347,15	2,42	12,49	8,53	–	6,62	8,04	15,26	1,75	–
		%	100,0	92,1	86,3	0,6	3,1	2,1	–	1,7	2,0	3,8	0,4	–
4.	Janówek	ha	469,80	440,62	405,83	1,61	4,47	28,71	4,65	4,01	9,77	9,50	1,25	–
		%	100,0	93,8	86,4	0,3	1,0	6,1	1,0	0,9	2,1	2,0	0,2	–
5.	Jezierzyce Wielkie	ha	502,77	468,73	408,13	0,73	49,62	10,25	5,62	3,46	8,09	13,60	1,30	1,97
		%	100,0	93,3	81,2	0,2	9,9	2,0	1,1	0,7	1,6	2,7	0,3	0,3
6.	Jordanów Śląski	ha	1006,83	840,22	794,54	–	38,10	7,58	4,83	39,73	50,79	52,67	6,84	11,75
		%	100,0	83,5	78,9	–	3,8	0,8	0,5	4,0	5,0	5,2	0,7	1,1
7.	Mleczna	ha	240,80	218,70	196,81	–	1,55	20,34	0,40	1,95	5,04	7,28	1,23	6,20
		%	100,0	90,8	81,7	–	0,6	8,5	0,2	0,8	2,1	3,0	0,5	2,6
8.	Piotrówek	ha	308,48	271,22	237,67	0,41	6,11	27,03	13,01	6,11	6,41	11,05	0,68	–
		%	100,0	88,0	77,1	0,1	2,0	8,8	4,2	2,0	2,1	3,5	0,2	–
9.	Popowice	ha	184,04	168,53	145,77	–	18,64	4,12	2,60	1,48	5,47	5,96	–	–
		%	100,0	91,5	79,2	–	10,1	2,2	1,5	0,8	3,0	3,2	–	–
10.	Pożarzyce	ha	348,65	306,90	287,37	0,23	14,30	5,00	0,33	7,59	8,77	16,31	0,05	8,70
		%	100,0	88,0	82,4	0,1	4,1	1,4	0,1	2,2	2,5	4,7	–	2,5
11.	Tomice	ha	225,97	204,78	185,13	3,71	11,78	4,16	4,37	4,48	3,26	8,24	0,43	0,41
		%	100,0	90,5	81,9	1,6	5,2	1,8	1,9	2,0	1,4	3,7	0,2	0,3
12.	Wilczkowice	ha	830,82	775,96	701,87	0,24	14,42	59,43	0,35	7,91	19,16	26,17	1,27	–
		%	100,0	93,4	84,5	–	1,7	7,2	–	1,0	2,3	3,1	0,2	–
13.	Winna Góra	ha	544,87	362,95	351,00	5,56	2,15	4,24	161,09	1,50	8,04	11,21	0,08	–
		%	100,0	66,6	64,4	1,0	0,4	0,8	29,6	0,3	1,5	2,0	–	–
Gmina ogółem		ha	5650,28	4950,50	4518,53	15,83	226,99	189,15	205,83	104,83	143,33	196,50	15,84	33,45
		%	100,0	87,6	80,0	0,3	4,0	3,3	3,6	1,9	2,5	3,5	0,3	0,6

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

4.2. Struktura użytków rolnych

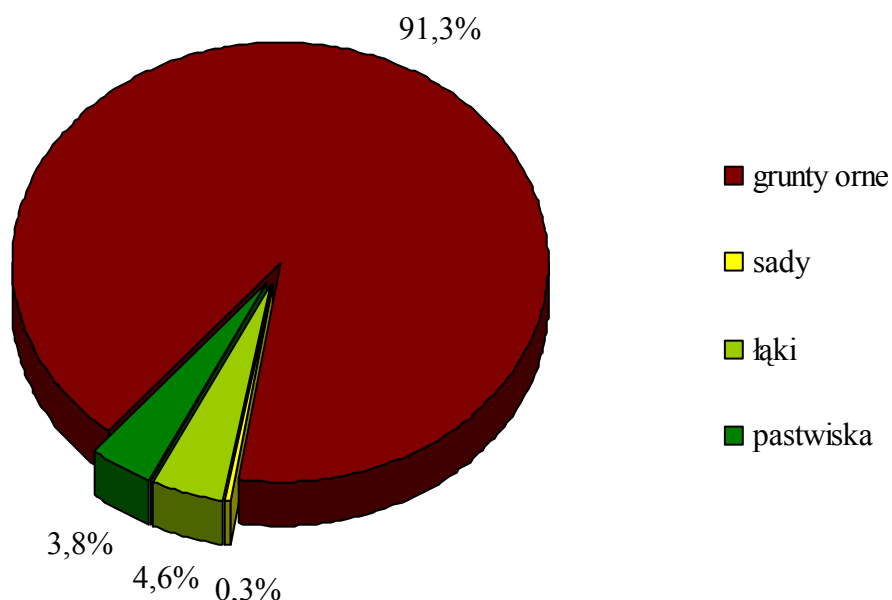
Obszar gminy to rejon zdecydowanie rolniczy, o połowym kierunku produkcji rolniczej. Wśród użytków rolnych dominują grunty orne o łącznej powierzchni 4518,53 ha (91,3 % użytków rolnych). We wszystkich obrębach grunty te stanowią udział na poziomie 80,0 – 90,0 %. Użytki zielone zajmują łącznie 416,14 ha (8,4 %), z czego 226,99 ha to łąki (4,6 % użytków rolnych), 189,15 ha to pastwiska (3,8 %) – Tab. 6.

Sady zajmują 15,83 ha, co daje 0,3 % użytków rolnych, z tego 5,56 ha położonych jest w jednym obrębie – Winna Góra. Stanowią je niewielkie przydomowe nasadzenia, utrzymywane głównie na potrzeby własne.

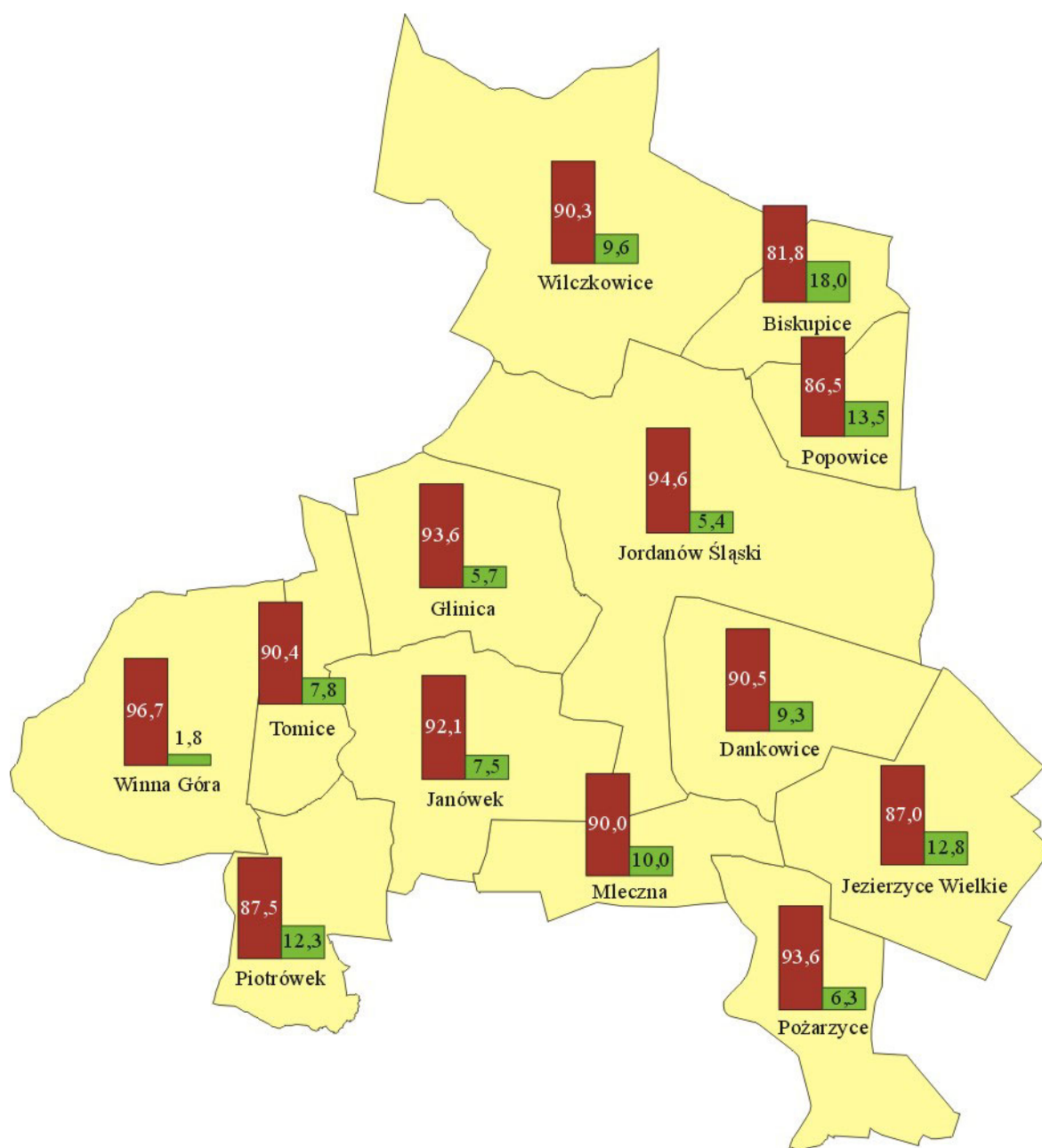
Bardzo korzystne warunki fizjograficzne, klimatyczne, glebowe i ekonomiczne (rynek lokalny i ponadlokalny) stwarzają możliwości produkcji na dużą skalę oraz intensywny

rozwój kierunku polowego w produkcji rolniczej. Natomiast kierunek produkcji zwierzęcej stanowić będzie uzupełnienie kierunku roślinnego. Dane dotyczące struktury użytków rolnych i kierunków produkcji rolniczej przedstawia Tab. 6, Rys. 12 i 13.

W gminie z uwagi na potrzebę gruntów ornych w produkcji roślinnej oraz nie wykorzystywanie użytków zielonych w hodowli zwierzęcej (głównie bydła), w gospodarstwach i przedsiębiorstwach rolnych, łącznie 94,26 ha łąk i pastwisk zaorano oraz połączono z gruntami ornymi (to 22,7 % w porównaniu do stanu ewidencyjnego użytków zielonych). Są to grunty dobrych klas bonitacyjnych (III i IV), o dogodnym położeniu (bliżej gospodarstw rolnych, przy gruntach ornym, wzdłuż dróg dojazdowych i rowów melioracyjnych) i o korzystnych warunkach gospodarowania. Ogólnie w gminie zaorano 67,05 ha łąk oraz 27,21 ha pastwisk. Największe powierzchnie zaorane położone są w obrębie: Biskupice 18,65 ha, Mleczna 17,03 ha, Popowice 14,93 ha. Z uwagi na własność 83,38 ha (88,5 %) zaoranej powierzchni to grunty gospodarstw rolnych – Tab. 7. Są to w większości łąki kilku właścicieli w danym obrębie, położone w pobliżu własnych gruntów ornym i rowów melioracyjnych. Do ANR należy 10,48 ha zaoranych użytków zielonych, które stanowią pastwiska lub łąki, wdzierżawione od ANR przez gospodarstwa rolne. W ten sposób utworzono duże powierzchnie pól uprawnych.

Rys. 12. Struktura użytków rolnych w gminie.

LEGENDA

Struktura użytków rolnych [%]

- 87,5 grunty orne
- 12,3 użytki zielone

Kierunek produkcji rolniczej

- polowy

Rys. 13. Kierunek produkcji rolniczej.

Struktura użytków rolnych

Tabela 6

Lp.	Obręb	Użytki rolne										
		razem	grunty orne		sady		łąki		pastwiska		razem użytki zielone	
		ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1.	Biskupice	168,28	137,67	81,8	0,32	0,2	26,96	16,0	3,33	2,0	30,29	18,0
2.	Dankowice	353,02	319,59	90,5	0,60	0,2	26,40	7,5	6,43	1,8	32,83	9,3
3.	Glinica	370,59	347,15	93,6	2,42	0,7	12,49	3,4	8,53	2,3	21,02	5,7
4.	Janówek	440,62	405,83	92,1	1,61	0,4	4,47	1,0	28,71	6,5	33,18	7,5
5.	Jezierzyce Wielkie	468,73	408,13	87,0	0,73	0,2	49,62	10,6	10,25	2,2	59,87	12,8
6.	Jordanów Śląski	840,22	794,54	94,6	-	-	38,10	4,5	7,58	0,9	45,68	5,4
7.	Mleczna	218,70	196,81	90,0	-	-	1,55	0,7	20,34	9,3	21,89	10,0
8.	Piotrówek	271,22	237,67	87,5	0,41	0,2	6,11	2,3	27,03	10,0	33,14	12,3
9.	Popowice	168,53	145,77	86,5	-	-	18,64	11,1	4,12	2,4	22,76	13,5
10.	Pożarzyce	306,90	287,37	93,6	0,23	0,1	14,30	4,7	5,00	1,6	19,30	6,3
11.	Tomice	204,78	185,13	90,4	3,71	1,8	11,78	5,8	4,16	2,0	15,94	7,8
12.	Wilczkowice	775,96	701,87	90,3	0,24	0,1	14,42	1,9	59,43	7,7	73,85	9,6
13.	Winna Góra	362,95	351,00	96,7	5,56	1,5	2,15	0,6	4,24	1,2	6,39	1,8
Gmina ogółem		4950,50	4518,53	91,3	15,83	0,3	226,99	4,6	189,15	3,8	416,14	8,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

Użytki zielone zaorane

Tabela 7

Lp.	Obręb	Użytki zielone								
		wg stanu ewidencji	zaorane wg stanu władania							
			razem		prywatne		własność komunalna		Skarbu Państwa - ANR	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Biskupice	30,29	18,65	61,6	13,01	69,8	-	-	5,64	30,2
2.	Dankowice	32,83	3,44	10,5	3,44	100,0	-	-	-	-
3.	Glinica	21,02	3,86	18,4	3,86	100,0	-	-	-	-
4.	Janówek	33,18	0,49	1,5	0,49	100,0	-	-	-	-
5.	Jezierzyce Wielkie	59,87	4,02	6,7	3,44	85,6	-	-	0,58	14,4
6.	Jordanów Śląski	45,68	7,56	16,5	7,56	100,0	-	-	-	-
7.	Mleczna	21,89	17,03	77,8	17,03	100,0	-	-	-	-
8.	Piotrówek	33,14	6,48	19,6	6,08	93,8	0,40	6,2	-	-
9.	Popowice	22,76	14,93	65,6	13,71	91,8	-	-	1,22	8,2
10.	Pożarzyce	19,30	6,28	32,5	6,28	100,0	-	-	-	-
11.	Tomice	15,94	4,73	29,7	4,73	100,0	-	-	-	-
12.	Wilczkowice	73,85	5,87	7,9	2,83	48,2	-	-	3,04	51,8
13.	Winna Góra	6,39	0,92	14,4	0,92	100,0	-	-	-	-
Gmina ogółem		416,14	94,26	22,7	83,38	88,5	0,40	0,4	10,48	11,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.) oraz inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.)

4.3. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Obszar gminy charakteryzuje się gruntami bardzo dobrej i dobrej jakości, o czym świadczy wysoki wskaźnik bonitacji gleb, zawierający się w przedziale od 73,9 punktów (w obrębie Wilczkowice) do 89,2 punktów (w obrębie Tomice) w skali 100 punktowej, liczony wg punktacji IUNG w Puławach. Średnia wielkość wskaźnika bonitacji gleb w gminie wynosi 79,0 punktów. Na 13 obrębów w 5 z nich, w południowej i zachodniej części gminy, występują gleby bardzo dobrej jakości, gdzie wielkość wskaźnika przekracza 81,0 punktów – Rys. 14.

W gleboznawczej klasyfikacji gruntów ornych (wraz z sadami) przeważają gleby wysokich klas bonitacyjnych, to jest klasy II – 36,0 %, III a – 32,5 % i III b – 12,1 %, których łączny udział we wszystkich obrębach wynosi powyżej 70,0 %. Klasa I stanowi 4,7 % gruntów ornych, ale występuje w 11 obrębach. Wyjątkiem są Tomice, gdzie udział klasy I wynosi 32,5 %, a klasy II - 52,5 % w powierzchni gruntów ornych. Wysokie klasy gleb i sprzyjający klimat pozwalają na uprawę roślin o dużych wymaganiach glebowych w tym pszenicy, jęczmienia, rzepaku, buraków cukrowych lub upraw specjalistycznych, co jest stosowane w produkcji rolniczej.

Gleby klas najniższych – V i VI, łącznie zajmują 1,9 %, z czego 1,4 % to grunty orne klasy V. Gleby te położone są najczęściej w wyższych partiach terenu np. w obrębie Winna Góra, zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie lasów, wzdłuż śródpolnych zadrzewień. Grunty te w większym stopniu niż inne gleby, są narażone na erozję wodną i wietrzną. Dlatego warunki takie tworzą możliwości dodatkowego zalesiania lub zadarnienia gruntów rolnych z uwagi na położenie i niską jakość gleb.

Użytki zielone (wraz z sadami) to również gleby wysokich klas bonitacyjnych, w tym klasa III stanowi - 44,0 %, klasa II – 36,5 %. Klasa I występuje tylko w 3 obrębach (Jordanów Śląski, Mleczna, Piotrówek), o łącznej powierzchni 11,80 ha. W obrębie Mleczna obejmuje 36,8 % użytków zielonych, dlatego między innymi część z nich została zamieniona na grunty orne. Klasy najslabsze – V i VI zajmują razem 7,3 % łąk i pastwisk. Dane dotyczące gleboznawczej klasyfikacji użytków rolnych w obrębach zawiera Tab. 9.

Zatem dobre warunki glebowe znajdują swoje odzwierciedlenie w strukturze użytkowania ziemi i prowadzonych głównych kierunkach produkcji rolnej. Użytki zielone, nawet klas III i IV słabo są wykorzystane w produkcji rolniczej. Tylko część z nich jest zagospodarowana, część została zamieniona na grunty orne, a pozostałe są odłogowane.

Dlatego z uwagi na niekorzystne położenie, brak zagospodarowania, część łąk i pastwisk proponuje się przeznaczyć do zalesienia.

W przeprowadzonej przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej gmina Jordanów Śląski uzyskała powyżej 80,0 punktów. Średnia województwa Dolnośląskiego wynosi 74,9 punkty. Wysoka ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej, czyli jakości gleb, agroklimatu, rzeźby terenu oraz warunków wodnych świadczy o naturalnych predyspozycjach obszaru do prowadzenia i rozwijania produkcji rolnej.

Na dobrą jakość środowiska glebowego wpływają typy gleb występujące w gminie, a są to: gleby brunatne właściwe, płaty gleb pływych, czarnych ziemi (przeważnie w południowo-wschodniej części gminy) i mady rzeczne (występujące wzdłuż potoków i w dolinach cieków wodnych). Gleby te wytworzyły się w większości na glinach lodowcowych i piaskach, glinach lessopodobnych oraz utworach pyłowych. Tworzą one m. in. kompleksy: pszenno-bardzo dobry, który obejmuje 44,3 % gruntów ornych, pszenno-dobry (37,8 %), pszenno-żytni oraz zbożowo-pastewny (wytworzony na madach). Są to najbardziej wartościowe dla rolnictwa i chronione gleby, I – III klasy bonitacyjnej, które stanowią powyżej 80,0 % użytków rolnych. Szczegółowy wykaz kompleksów rolniczej przydatności gleb występujących na terenie gminy zawiera Tab. 8 i Rys. 15.

Kompleksy rolniczej przydatności gleb

Tabela 8

Lp.	Kompleksy rolniczej przydatności gleb					
	dla gruntów ornych i sadów			dla użytków zielonych i sadów		
	nazwa kompleksu	powierzchnia	udział	nazwa kompleksu	powierzchnia	udział
		ha	%		ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	1 pszenno-bardzo dobry	2000,62	44,3	1z użytki zielone bardzo dobre i dobre	260,00	62,5
2.	2 pszenno-dobry	1710,00	37,8	2z użytki zielone średnie	110,00	26,4
3.	3 pszenno-wadliwy	380,00	8,4	3z użytki zielone słabe i bardzo słabe	46,14	11,1
4.	4 żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)	10,29	0,2	–	–	–
5.	5 żytni dobry	333,47	7,4			
6.	6 żytni słaby	74,91	1,7			
7.	8 zbożowo-pastewny mocny	9,24	0,2			
Gmina ogółem		razem	100,0	–	razem	100,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie map glebowych oraz danych ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

LEGENDA

Wskaźnik bonitacji i jakość gleb

81,8 wskaźnik bonitacji [punkty]

- gleby bardzo dobre
- gleby dobre

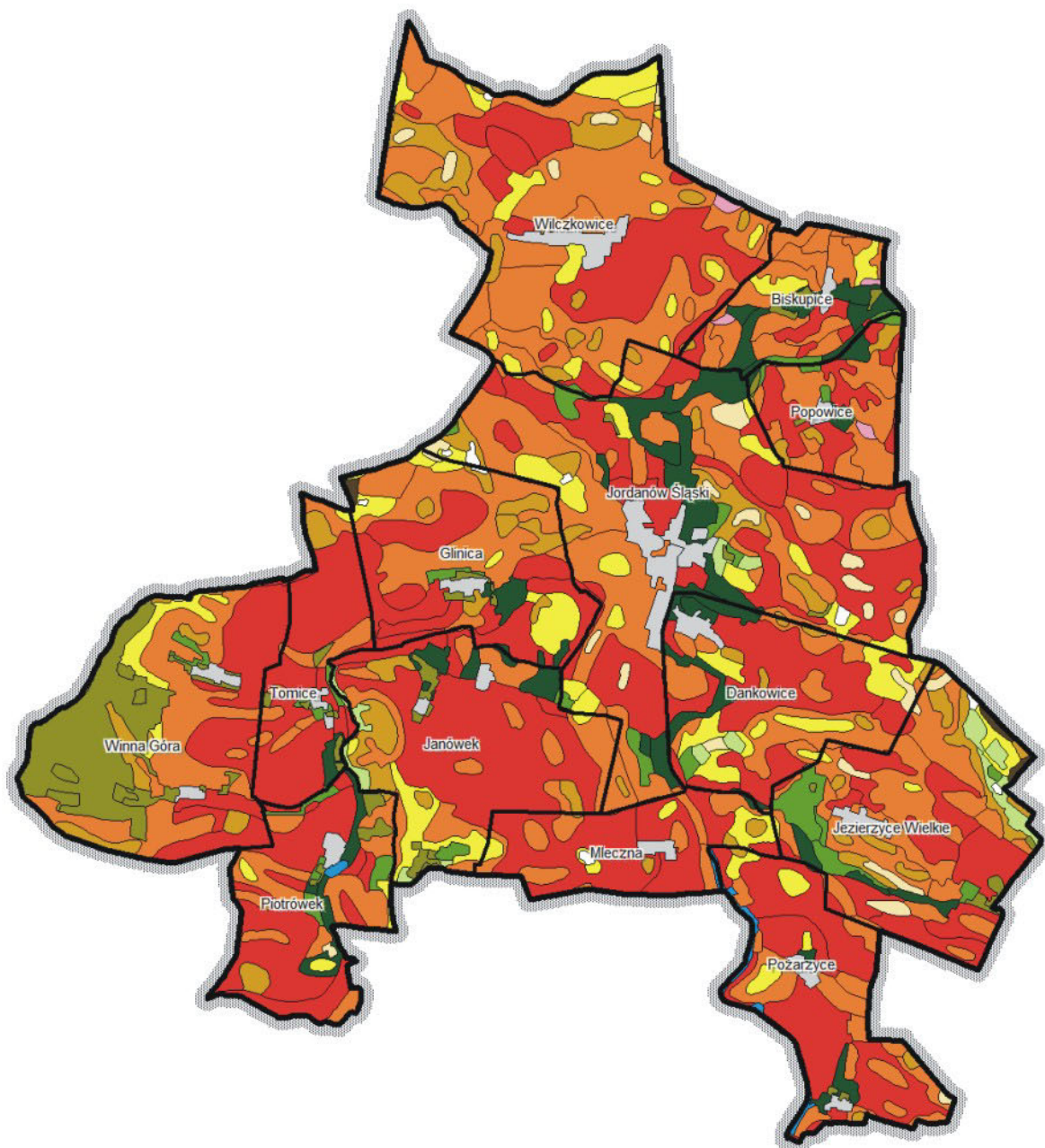
Rys. 14. Wskaźnik bonitacji i jakość gleb.

Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych

Tabela 9

Lp.	Obręb	Jedn.	Grunty orne i sady										Użytki zielone i sady						Razem	
			I	II	III a	III b	IV a	IV b	V	VI	razem	I	II	III	IV	V	VI	razem	GO+UZH	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	
1.	Biskupice	ha	1,61	19,26	56,47	29,00	21,40	8,02	1,81	0,10	137,67	-	25,95	4,49	0,17	-	-	30,61	168,28	
		%	1,2	14,0	41,0	21,1	15,5	5,8	1,3	0,1	100,00	-	84,8	14,7	0,5	-	-	100,00		
2.	Dankowice	ha	7,28	131,03	97,03	36,02	30,39	15,42	1,89	0,53	319,59	-	21,24	10,04	1,75	0,10	0,30	33,43	353,02	
		%	2,3	41,0	30,3	11,3	9,5	4,8	0,6	0,2	100,00	-	63,5	30,1	5,2	0,3	0,9	100,00		
3.	Glimica	ha	7,75	129,11	140,39	35,53	31,07	4,23	-	-	348,08	-	7,81	13,25	0,52	-	0,93	22,51	370,59	
		%	2,2	37,1	40,4	10,2	8,9	1,2	-	-	100,00	-	34,7	58,9	2,3	-	4,1	100,00		
4.	Janówek	ha	51,86	190,61	82,82	18,63	47,88	2,65	10,15	1,33	405,93	-	5,35	7,03	5,69	7,79	8,83	34,69	440,62	
		%	12,8	47,0	20,4	4,6	11,8	0,6	2,5	0,3	100,00	-	15,4	20,3	16,4	22,5	25,4	100,00		
5.	Jezierzyce Wielkie	ha	17,32	142,50	103,58	57,77	46,49	18,13	5,31	17,68	408,78	-	7,19	32,55	13,94	4,68	1,59	59,95	468,73	
		%	4,2	34,9	25,3	14,1	11,4	4,4	1,3	4,4	100,00	-	12,0	54,3	23,3	7,8	2,6	100,00		
6.	Jordanów Śląski	ha	6,54	270,32	299,54	61,01	76,47	66,81	12,61	1,24	794,54	3,14	27,40	10,70	2,98	-	1,46	45,68	840,22	
		%	0,8	34,0	37,7	7,7	9,6	8,4	1,6	0,2	100,00	6,9	60,0	23,4	6,5	-	3,2	100,00		
7.	Mleczna	ha	17,75	109,50	46,88	6,76	8,39	3,00	4,53	-	196,81	8,05	7,95	2,62	3,27	-	-	21,89	218,70	
		%	9,0	55,6	23,8	3,4	4,3	1,6	2,3	-	100,00	36,8	36,3	12,0	14,9	-	-	100,00		
8.	Piotrówek	ha	30,65	118,67	68,90	5,99	7,12	5,80	-	0,55	237,68	0,61	0,02	26,71	6,20	-	-	33,54	271,22	
		%	12,9	49,9	29,0	2,5	3,0	2,4	-	0,3	100,00	1,8	0,1	79,6	18,5	-	-	100,00		
9.	Popowice	ha	6,60	57,77	40,77	21,34	9,48	7,74	2,07	-	145,77	-	12,76	8,37	0,86	0,18	0,59	22,76	168,53	
		%	4,5	39,6	28,0	14,6	6,5	5,3	1,5	-	100,00	-	56,1	36,7	3,8	0,8	2,6	100,00		
10.	Pozarzyce	ha	5,15	166,42	81,32	22,13	7,86	3,69	0,81	-	287,38	-	5,88	11,89	0,85	0,55	0,35	19,52	306,90	
		%	1,8	57,9	28,3	7,7	2,7	1,3	0,3	-	100,00	-	30,1	60,9	4,4	2,8	1,8	100,00		
11.	Tomice	ha	60,85	98,38	13,57	4,91	1,31	4,16	2,32	1,74	187,24	-	12,14	5,28	-	-	0,12	17,54	204,78	
		%	32,5	52,5	7,3	2,6	0,7	2,2	1,3	0,9	100,00	-	69,2	30,1	-	-	0,7	100,00		
12.	Wilczkowice	ha	-	81,28	317,85	166,49	88,19	36,98	11,32	-	702,11	-	21,31	46,72	2,31	3,51	-	73,85	775,96	
		%	-	11,6	45,3	23,7	12,5	5,3	1,6	-	100,00	-	28,9	63,2	3,1	4,8	-	100,00		
13.	Winna Góra	ha	-	111,54	123,69	80,80	15,88	7,07	11,82	0,43	351,23	-	1,35	8,65	1,60	0,12	-	11,72	362,95	
		%	-	31,8	35,2	23,0	4,5	2,0	3,4	0,1	100,00	-	11,5	73,9	13,7	0,9	-	100,00		
	Gmina ogółem	ha	213,36	1626,39	1472,81	546,38	391,93	183,70	64,64	23,60	4522,81	11,80	156,35	188,30	40,14	16,93	14,17	427,69	4950,50	
		%	4,7	36,0	32,5	12,1	8,7	4,1	1,4	0,5	100,00	2,8	36,5	44,0	9,4	4,0	3,3	100,00		

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

LEGENDA

	kompleks pszenney bardzo dobry		lasy
	kompleks pszenney dobry		nieużytki rolnicze
	kompleks pszenney wadliwy		tereny zabudowane (o zabudowie zwartej) i tereny osiedlowe
	kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)		wody
	kompleks żytni dobry		
	kompleks żytni słaby		
	kompleks zbożowo-pastewny mocny		
	użytki zielone bardzo dobre i dobre		
	użytki zielone średnie		
	użytki zielone słabe i bardzo słabe		

Rys. 15. Kompleksy rolniczej przydatności gleb.

4.4. Grunty narażone na erozję

Użytki rolne najbardziej narażone na erozję występują w południowo-zachodniej i południowo-wschodniej części gminy (Rys. 16, Fot. 11). Wynika to z warunków naturalnych oraz położenia obrębów w obszarze Masywu Ślęzy (zachodnie obręby). Masyw Ślęzy należący do Przedgórze Sudeckiego, charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Największe powierzchnie użytków rolnych narażone na spływy powierzchniowe znajduje się w obrębie: Winna Góra – 80,00 ha (22,0 % użytków rolnych w obrębie), Piotrówek – 69,71 ha (25,7 %) oraz Janówek - 40,41 ha (9,2 %). Również duże narażenie na erozję wodną występuje na gruntach rolnych w Dankowicach – 58,11 ha i w Jezierzycach Wielkich – 27,22 ha, co wynika z braku skupisk leśnych i zadrzewień w partiach wierzchołkowych niedużych wzniesień. Także lokalne warunki geologiczno-glebowe oraz rolniczy sposób wykorzystania ziemi niższych klas bonitacyjnych tj. klasy IV b, V, VI w produkcji roślinnej powodują, że część terenu jest podatna na działanie erozji wodno-wietrznej. Pola stają się bardziej kamieniste i trudniejsze w uprawie. Łączna wielkość użytków rolnych narażonych na erozję w gminie wynosi 285,33 ha i dotyczy 5,8 % użytków rolnych – Tab. 10.

Użytki rolne narażone na erozję

Tabela 10

Lp.	Obręb	Powierzchnia obrębu	Grunty narażone na erozję		Użytki rolne		
			ogółem		ogółem	narażone na erozję	
		ha	ha	%	ha	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Biskupice	202,27	–	–	168,28	–	–
2.	Dankowice	382,72	58,11	15,18	353,02	58,11	16,5
3.	Glinica	402,26	–	–	370,59	–	–
4.	Janówek	469,80	44,27	9,42	440,62	40,41	9,2
5.	Jezierzycze Wielkie	502,77	28,76	5,72	468,73	27,22	5,8
6.	Jordanów Śląski	1006,83	–	–	840,22	–	–
7.	Mleczna	240,80	5,63	2,34	218,70	5,22	2,4
8.	Piotrówek	308,48	72,70	23,57	271,22	69,71	25,7
9.	Popowice	184,04	–	–	168,53	–	–
10.	Pożarzyce	348,65	–	–	306,90	–	–
11.	Tomice	225,97	6,33	2,80	204,78	4,66	2,3
12.	Wilczkowice	830,82	–	–	775,96	–	–
13.	Winna Góra	544,87	206,91	37,97	362,95	80,00	22,0
Gmina ogółem		5650,28	422,71	7,48	4950,50	285,33	5,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie map sozologicznych w skali 1:50 000 Urzędu Marszałkowskiego we Wrocławiu oraz danych ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

Z uwagi na niski poziom wykorzystania łąk i pastwisk w hodowli zwierzęcej, przy równoczesnym zapotrzebowaniu na grunty orne, zaorano część użytków zielonych, również na terenach podatnych na erozję. Szczególnie ma to miejsce w obrębie: Piotrówek, Tomice, Janówek. Natomiast analizując wyniki inwentaryzacji terenowej zauważono, że część z gruntów podatnych na spływy powierzchniowe, nie jest wykorzystane w produkcji rolnej. Odłogowanie takich pól może osłabić „wypłukiwanie wierzchniej warstwy gleby”, ale osłabiając tym samym możliwości produkcyjne gleby, nie sprzyja to środowisku rolniczemu, ani przyrodniczemu. W celu zagospodarowania gruntów nie użytkowanych, kształtowania krajobrazu naturalnego i ochrony gleb narażonych na erozję, lepszym rozwiązaniem byłaby zmiana sposobu użytkowania takich pól poprzez zadarnienia lub zalesienia gruntów ornyc.

Fot. 11. Grunty w południowo-zachodniej części gminy (obręb Piotrówek), podatne na erozję.

Rys. 16. Tereny narażone na erozję.

5. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

5.1. Struktura władania gruntami i użytkami rolnymi

W strukturze władania gruntami w gminie Jordanów Śląski sektor prywatny przeważa nad sektorem publicznym i zajmuje 65,4 % powierzchni gminy. Sektor ten to obszar 3696,00 ha, w skład którego wchodzi grunt gospodarstw rolnych (63,0 % powierzchni gminy). Nieruchomości rolne o powierzchni do 1,00 ha, zajmują 2,1 % w powierzchni, to jest 120,76 ha. Oprócz miejscowości - Janówek, Wilczkowice i Winna Góra udział sektora prywatnego wynosi powyżej 64,0 % powierzchni obrębów – Tab. 11.

Grunty gospodarstw rolnych (wg danych ewidencji gruntów) to powierzchnia 3560,97 ha i w wielu miejscowościach gospodarstwa rolne zajmują znaczny obszar, rzędu 80,0 % - 90,0 %, co wynika z rolniczego charakteru gminy i dobrych warunków glebowo-klimatycznych do prowadzenia produkcji rolnej. Na terenie gminy nie ma gruntów należących do Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych.

W skład sektora publicznego wchodzi 1954,28 ha, co stanowi 34,6 % powierzchni gminy. Udział w obrębach tego sektora wynosi od 6,6 % do 72,2 %. Zdecydowanie najwyższy odsetek sektora publicznego, powyżej 50,0 %, występuje w części zachodniej i północnej gminy, gdzie położone są największe tereny leśne będące w zarządzie Nadleśnictwa Miękinia. Ponadto występują duże obszary gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych (tj. w obrębie Janówek, Wilczkowice, Winna Góra) i grunty komunalne (Jordanów Śląski), dlatego w tych obrębach występuje wysoki odsetek sektora publicznego.

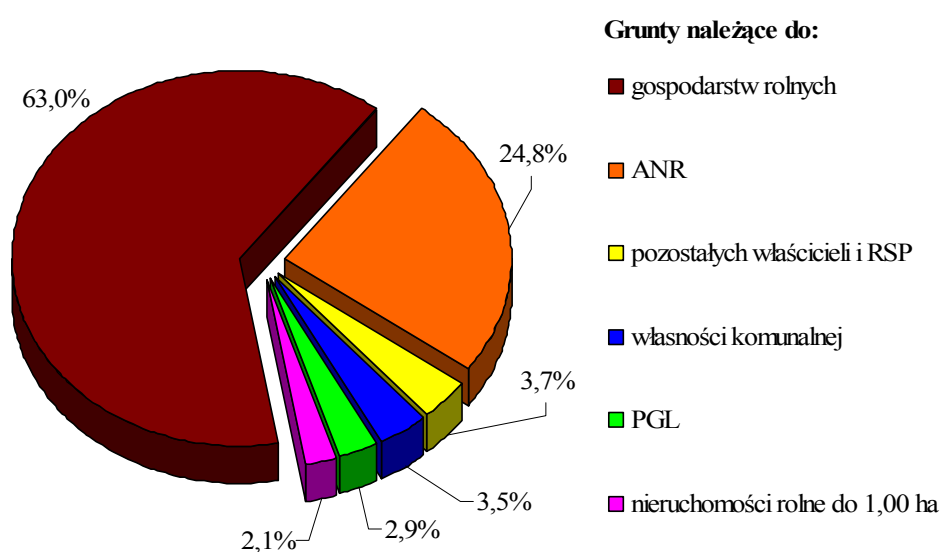
W zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych znajduje się 24,8 % gruntów, tj. 1401,22 ha. Grunty ANR występują prawie we wszystkich obrębach, a największe ich powierzchnie położone są w zachodniej i północnej części gminy, to jest obręb Winna Góra – 223,11 ha, Janówek – 248,29 ha, Wilczkowice – 547,38 ha. Tam też ich udział wynosi od 41,0 % do 65,9 % w powierzchni obrębu. Są to grunty po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych, funkcjonujących w gminie i sąsiednich miejscowościach, między innymi w Wilczkowicach, w Janówku. Praktycznie wszystkie działki należące do ANR zostały rozdysponowane i są rolniczo użytkowane (uprawa zbóż, rzepaku). Do Państwowego Gospodarstwa Leśnego Nadleśnictwa Miękinia i Henryków należy łącznie 162,74 ha, zajmując tym samym 2,9 % powierzchni gminy, w tym w zarządzie Nadleśnictwa Henryków jest tylko 1,40 ha lasu położonego w Biskupicach (1 działka). Grunty PGL tworzą duży kompleks leśny położony w południowo-zachodniej części gminy i niewielkie skupiska

zadrzewień położone w pozostałych miejscowościach. Użytki rolne (głównie użytki zielone) należące do PGL stanowią przeważnie enklawy lub pół-enklawy wśród kompleksów leśnych.

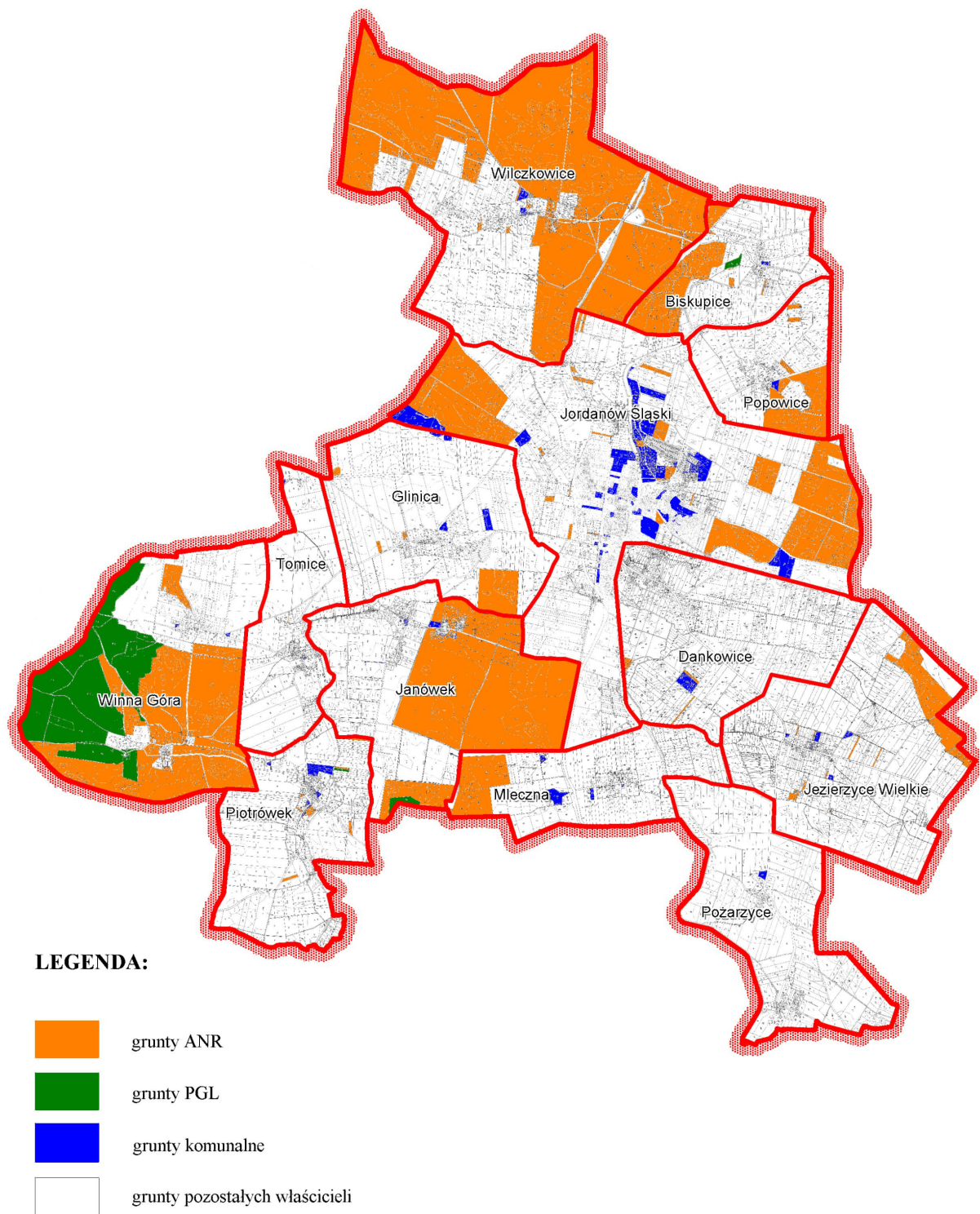
Własność komunalna to 196,32 ha – 3,5 % powierzchni gminy, w poszczególnych miejscowościach zajmuje od 1,6 % do 8,6 % powierzchni obrębów. W jej skład wchodzi przeważnie nieduże działki, położone na terenach zabudowanych. Najwięcej gruntów komunalnych o łącznej powierzchni 86,38 ha położonych jest w obrębie Jordanów Śląski.

Grunty pozostałe sektora publicznego zajmują 194,00 ha i stanowią 3,4 % powierzchni gminy. To najczęściej własność powiatu wrocławskiego (tereny dróg) i Skarbu Państwa, do których należą wody płynące i stojące, kopaliny, tereny PKP i inne.

Struktura władania użytkami rolnymi wygląda następująco. W gminie w całkowitej powierzchni użytków rolnych tj. 4950,50 ha, 71,4 % - 3534,06 ha należy do sektora prywatnego, a kilkakrotnie mniejszy obszar 1416,44 ha należy do sektora publicznego – 28,6 %. Sektor prywatny to głównie pola uprawne i użytki zielone wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Jego udział w powierzchni gruntów rolnych w miejscowościach wynosi od 30,1 % (w Wilczkowicach) do 100,0 % (w Pożarzycach). Sektor publiczny tworzą prawie w całości użytki rolne Agencji Nieruchomości Rolnych i mniejsze powierzchnie własności komunalnej. W obrębach jego udział wynosi od 0,1 % (w Tomicach) do 69,9 % (w Wilczkowicach). Tylko w trzech miejscowościach (Janówek, Wilczkowice, Winna Góra) z uwagi na grunty ANR, sektor publiczny zdecydowanie dominuje nad sektorem prywatnym. Dane o strukturze władania gruntami zawarto w Tab. 11 oraz przedstawia Rys. 17, 18 i 19.

Rys. 17. Struktura władania gruntami w gminie.

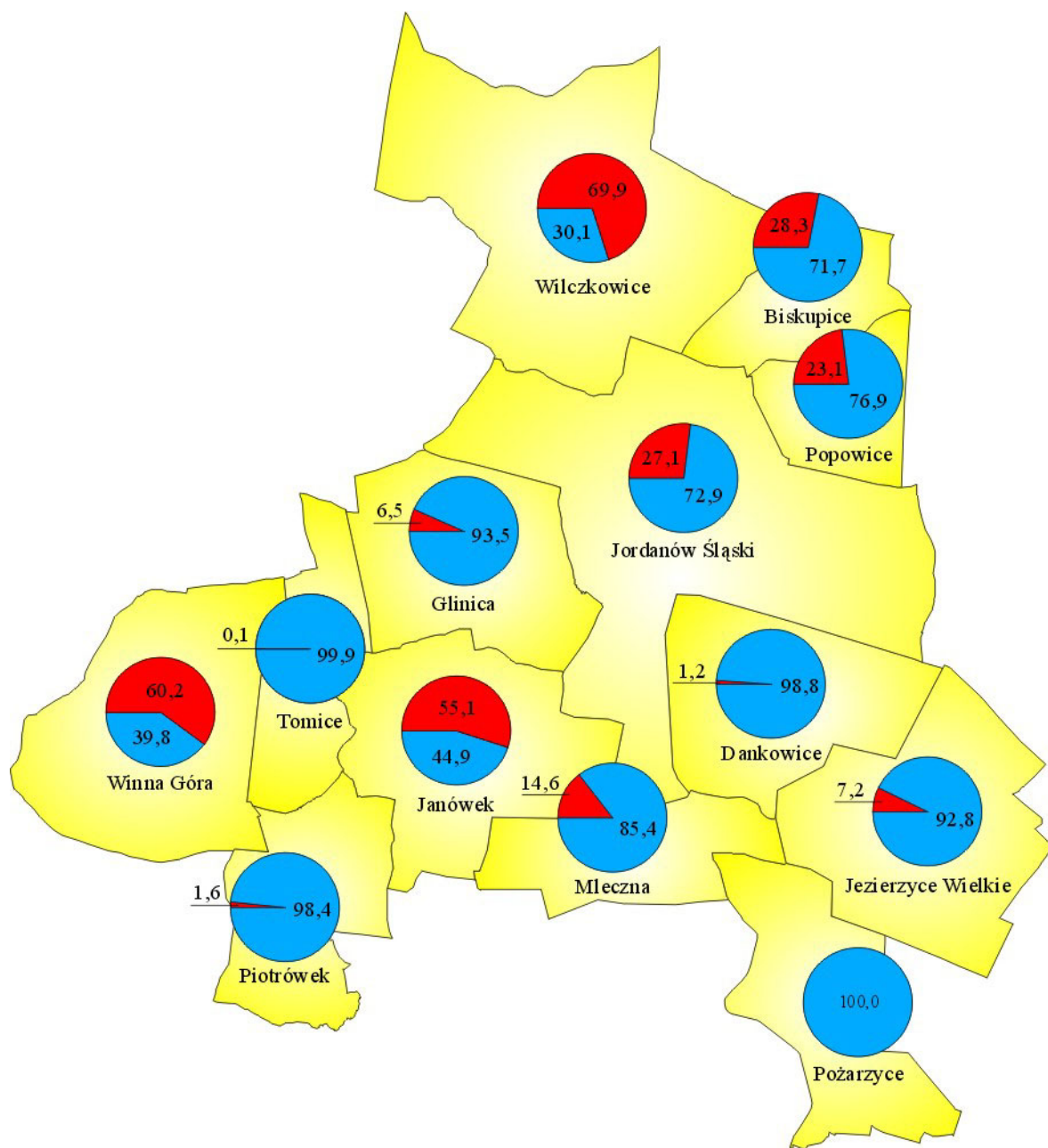
Rys. 18. Stan władania gruntami przez właścicieli dużych powierzchni.

Struktura władania gruntami

Tabela 11

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębu		Sektor publiczny (udział w powierzchni obrębu)										Sektor prywatny (udział w powierzchni obrębu)									
		ha	%	razem	ANR	PGL	własność komunalna	pozostałe	razem	gospodarstwa rolne	nieruchomości do 1 ha	grunty spółdzielni	pozostałe	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.		4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
1.	Biskupice	202,27		72,67	35,9	49,10	24,3	1,40	0,7	4,50	2,2	17,67	8,7	129,60	64,1	126,60	62,6	3,00	1,5	-	-	-	-
2.	Dankowice	382,72		25,10	6,6	2,23	0,6	-	-	11,94	3,1	10,93	2,9	357,62	93,4	349,06	91,2	8,56	2,2	-	-	-	-
3.	Glinica	402,26		47,92	11,9	22,93	5,7	-	-	10,18	2,5	14,81	3,7	354,34	88,1	346,63	86,1	7,58	1,9	-	-	0,13	0,1
4.	Janówek	469,80		263,13	56,0	248,29	52,9	3,46	0,7	7,67	1,6	3,71	0,8	206,67	44,0	202,84	43,2	3,83	0,8	-	-	-	-
5.	Jezierzyce Wielkie	502,77		56,61	11,3	37,70	7,5	-	-	10,13	2,0	8,78	1,8	446,16	88,7	442,01	87,9	4,15	0,8	-	-	-	-
6.	Jordanów Śląski	1006,83		347,05	34,5	196,31	19,5	-	-	86,38	8,6	64,36	6,4	659,78	65,5	592,86	58,9	56,36	5,6	1,47	0,1	9,09	0,9
7.	Mleczna	240,80		48,12	20,0	31,60	13,1	-	-	7,72	3,2	8,80	3,7	192,68	80,0	190,88	79,2	1,80	0,8	-	-	-	-
8.	Piotrówek	308,48		23,19	7,4	3,51	1,1	0,43	0,1	9,59	3,1	9,66	3,1	285,29	92,6	277,30	90,0	7,70	2,5	-	-	0,29	0,1
9.	Popowice	184,04		47,22	25,7	38,96	21,2	-	-	3,22	1,8	5,04	2,7	136,82	74,3	134,35	73,0	2,47	1,3	-	-	-	-
10.	Pozarzyce	348,65		33,24	9,5	-	-	-	-	11,49	3,3	21,75	6,2	315,41	90,5	314,41	90,2	1,00	0,3	-	-	-	-
11.	Tomice	225,97		13,13	5,8	0,10	0,1	-	-	4,71	2,1	8,32	3,6	212,84	94,2	211,80	93,7	1,04	0,5	-	-	-	-
12.	Wilezów	830,82		583,35	70,2	547,38	65,9	-	-	17,16	2,0	18,81	2,3	247,47	29,8	227,61	27,4	16,57	2,0	-	-	3,29	0,4
13.	Winna Góra	544,87		393,55	72,2	223,11	41,0	157,45	28,9	11,63	2,0	1,36	0,3	151,32	27,8	144,62	26,6	6,70	1,2	-	-	-	-
Gmina ogółem		5650,28		1954,28	34,6	1401,22	24,8	162,74	2,9	196,32	3,5	194,00	3,4	3696,00	65,4	3560,97	63,0	120,76	2,1	1,47	0,1	12,80	0,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

LEGENDA

Struktura władania użytkami rolnymi [%]

- sektor publiczny
- sektor prywatny

Rys. 19. Struktura władania użytkami rolnymi w sektorze publicznym i prywatnym.

5.2. Grunty dzierżawione

Produkcja rolna w gminie prowadzona jest na gruntach własnych i w dużej mierze na polach dzierżawionych. Łącznie dzierżawami objętych jest 1496,67 ha, to jest 26,5 % powierzchni gminy (Tab. 12, Rys. 20). Najwięcej dzierżaw pochodzi z zasobu ANR – 1338,24 ha, a powyżej 50,0 % w powierzchni obrębu występuje w obrębie Janówek (52,7 %) i Wilczkowice (67,7 %). Łącznie z zasobu ANR 38 gospodarstw rolnych dzierżawi grunty o powierzchni 156,30 ha i 4 dużych właścicieli (przedsiębiorstwa rolne) – 1181,94 ha.

Trzy największe Przedsiębiorstwa Rolne (tj. przedsiębiorstwo z Janówka, z Winnej Góry i z Wilczkowic) łącznie dzierżawi 1181,94 ha w 7 obrębach, w tym 1105,03 ha użytków rolnych – Tab. 14. Z tego największa powierzchnia jest użytkowana przez P.R.P. Farmco Wilczkowice – 620,49 ha, położona w 3 wsiach. Grunty dzierżawione od ANR to duże działki, o średniej powierzchni 14,77 ha, położone w swoim sąsiedztwie, tworzą rozległe kompleksy pól uprawnych, nawet jak występują w 2 lub 3 sąsiednich miejscowościach. Przy czym średnia działki wydzierżawionej w Janówku przez P.R.P. Janówek Sp. zoo. Jest znacznie większa i wynosi 57,64 ha.

Grunty wydzierżawiono również z zasobu komunalnego przez 24 gospodarstwa rolne i jest to powierzchnia 27,55 ha – Tab. 12. Są to mniejsze, pojedyncze działki, bardziej rozproszone i oddalone od siebie.

Na terenie gminy występują także dzierżawy gruntów pomiędzy gospodarstwami rolnymi, obejmują 130,88 ha i dotyczą 22 właścicieli gospodarstwa rolnych (Tab. 12).

Łącznie 78 gospodarstw rolnych wydzierżawiło grunty (tj. 17,3 %, a w obrębach od 6,1 % do 27,6 %), o powierzchni 314,73 ha, z tego najwięcej od ANR – 156,30 ha. W tych gospodarstwach grunty dzierżawione zajmują od 2,1 % do 58,3 % areалу, na którym odbywa się produkcja rolna – Tab. 13 i Rys. 21. Zróżnicowana wielkość gruntów dzierżawionych wynika z występowania dużych powierzchni ANR w kilku obrębach oraz z ograniczonych możliwości nabywania tych gruntów przez gospodarstwa rolne.

Z analizy danych wynika, że największe powierzchnie zostały wydzierżawione dla przedsiębiorstw rolnych do produkcji roślinnej, a nieco mniejsze, bardziej pojedyncze działki dla gospodarstw rolnych, w celu zwiększenia ich areалу. Dzierżawcy są zainteresowani późniejszym wykupem gruntów, które użytkują. Wśród właścicieli gospodarstw rolnych jest duże zainteresowanie nabywaniem gruntów z zasobu ANR, ale o większym areale i położonych w pobliżu gruntów własnych. Możliwości takie są jednak ograniczone z powodu

braku wolnych działek. Do rozdysponowania pozostały przeważnie małe działki i zbyt oddalone od siedziby gospodarstwa. Łącznie w gminie z zasobu ANR rozdysponowano praktycznie wszystkie grunty tj. 95,5 %.

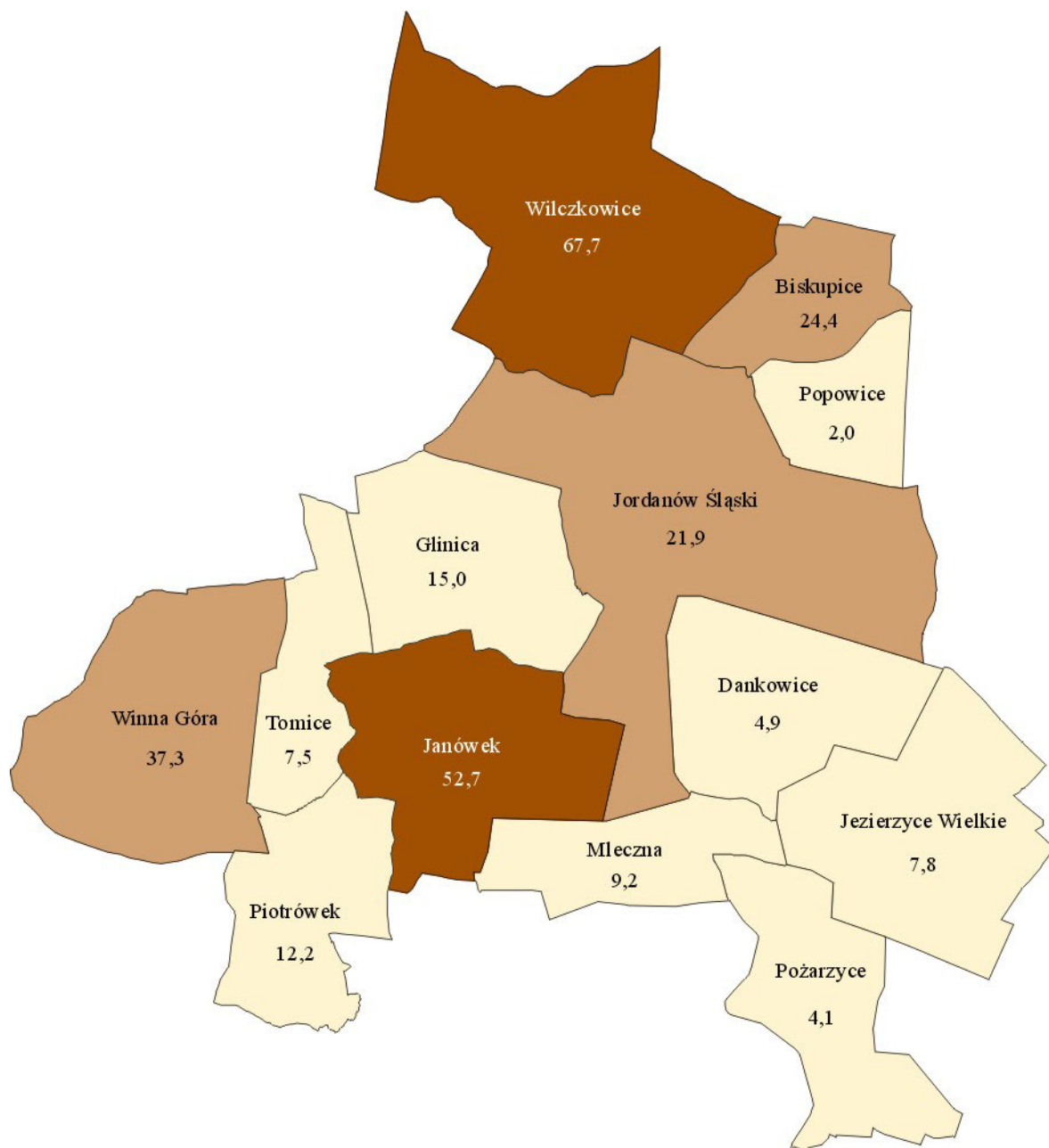
Na terenie gminy istnieją dzierżawy pomiędzy gospodarstwami, które są nieco zróżnicowane. Przez jedno gospodarstwo dzierżawione są małe powierzchnie rzędu 1,00 ha lub powierzchnie np. 5,00 – 10,00 ha, składające się z kilku działek ewidencyjnych (np. w obrębie Biskupice, Glinica). Czasami grunty w 1 gospodarstwie dzierżawione są od wielu właścicieli, z różnych wsi. Ma to wpływ na rozproszenie gruntów rolnych i dobrą organizację produkcji w gminie. Rzadko dzierżawione są całe gospodarstwa rolne. Rolnicy chętnie dzierżawią od siebie pola w celu powiększenia powierzchni upraw i nadal są zainteresowani tą formą obrotu ziemią.

Grunty wydzierżawione

Tabela 12

Lp.	Obręb	Powierzchnia obrębu	Grunty wydzierżawione											ogółem	
			od ANR przez						od gminy przez		pozostałe dzierżawy				
			gospodarstwa rolne		przedsiębiorstwa rolne		razem		gospodarstwa rolne		między gospodarstwami				
			ha	liczba	ha	liczba	ha	liczba	ha	liczba	ha	liczba	ha		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
1.	Biskupice	202,27	44,71	2	3,62	1	48,33	3	–	–	1,03	1	49,36	24,4	
2.	Dankowice	382,72	2,51	5	–	–	2,51	5	5,52	3	10,76	1	18,79	4,9	
3.	Glinica	402,26	36,50	3	21,32	1	57,82	4	1,78	2	0,84	1	60,44	15,0	
4.	Janówek	469,80	16,90	3	230,57	1	247,47	4	–	–	–	–	247,47	52,7	
5.	Jezierzyce Wielkie	502,77	3,37	4	–	–	3,37	4	0,49	1	35,47	5	39,33	7,8	
6.	Jordanów Śląski	1006,83	14,17	10	161,24	2	175,41	12	15,76	9	29,45	4	220,62	21,9	
7.	Mleczna	240,80	–	–	19,25	1	19,25	1	–	–	2,81	2	22,06	9,2	
8.	Piotrówek	308,48	33,85	4	–	–	33,85	4	2,23	4	1,47	2	37,55	12,2	
9.	Popowice	184,04	3,26	3	–	–	3,26	3	0,49	1	–	–	3,75	2,0	
10.	Pożarzyce	348,65	–	–	–	–	–	–	–	–	14,34	2	14,34	4,1	
11.	Tomice	225,97	0,23	1	–	–	0,23	1	–	–	16,78	1	17,01	7,5	
12.	Wilczkowice	830,82	0,80	3	543,21	1	544,01	4	1,13	3	17,69	2	562,83	67,7	
13.	Winna Góra	544,87	–	–	202,73	2	202,73	2	0,15	1	0,24	1	203,12	37,3	
Gmina ogółem		5650,28	156,30	38	1181,94	9	1338,24	47	27,55	24	130,88	22	1496,67	26,5	

Źródło: obliczenia własne na podstawie kart podatkowych gminy Jordanów Śląski (stan na listopad 2006 r.), dane z ANR we Wrocławiu (stan na sierpień 2007 r.)

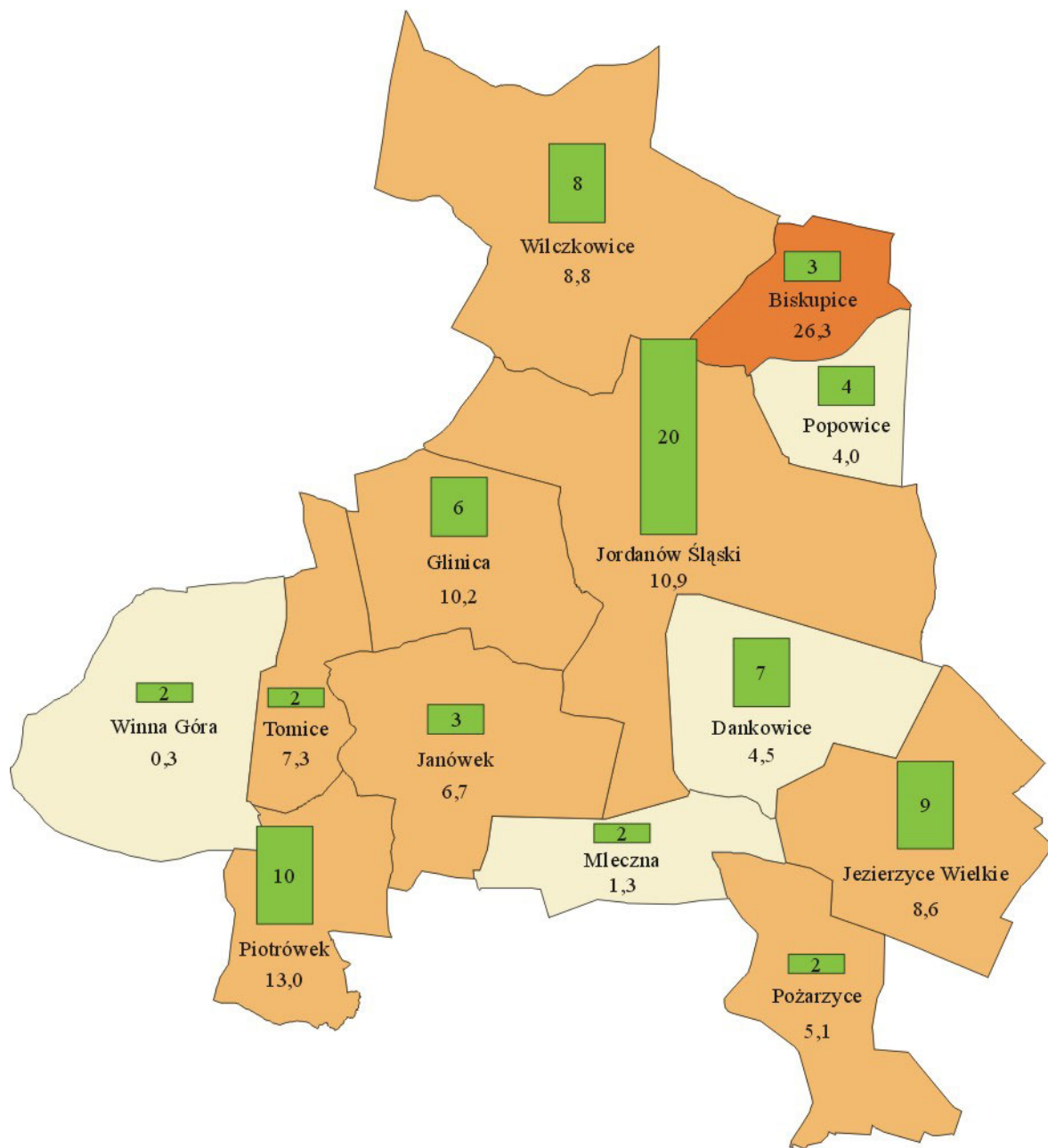

LEGENDA

Grunty dzierżawione w powierzchni obrębu [%]

- powyżej 50,0
- 20,0 - 50,0
- poniżej 20,0

Rys. 20. Grunty wydzierżawione wg obrębów.

LEGENDA

Powierzchnia wydzierżawiona przez gospodarstwa rolne [%]

- powyżej 20,0
- 5,0 - 20,0
- poniżej 5,0

10 liczba gospodarstw rolnych dzierżawiących ziemię

Rys. 21. Grunty wydzierżawione przez gospodarstwa rolne.

Grunty wdzierzawione przez gospodarstwa rolne

Tabela 13

Lp.	Obręb	Gospodarstwa rolne			Gospodarstwa dzierzawiające grunty					
		pow.	ogółem	pow.wydzierzawiona	liczba		grunty własne	grunty wdzierzawione		razem
		ha	liczba	%	liczba	%	ha	ha	%	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Biskupice	173,70	19	26,3	3	15,8	39,36	45,74	53,7	85,10
2.	Dankowice	416,44	49	4,5	7	14,3	71,60	18,79	20,8	90,39
3.	Glinica	381,91	32	10,2	6	18,8	55,65	39,12	41,3	94,77
4.	Janówek	252,64	26	6,7	3	11,5	12,09	16,90	58,3	28,99
5.	Jezierzyce Wielkie	456,78	43	8,6	9	20,9	69,43	39,33	36,2	108,76
6.	Jordanów Śląski	544,15	110	10,9	20	18,2	128,97	59,38	31,5	188,35
7.	Mleczna	208,84	28	1,3	2	7,1	28,45	2,81	9,0	31,26
8.	Piotrówek	289,88	37	13,0	10	27,0	49,38	37,55	43,2	86,93
9.	Popowice	93,34	15	4,0	4	26,7	13,37	3,75	21,9	17,12
10.	Pożarzyce	281,29	33	5,1	2	6,1	22,21	14,34	39,2	36,55
11.	Tomice	232,66	21	7,3	2	9,5	34,29	17,01	33,2	51,30
12.	Wilczkowice	223,38	29	8,8	8	27,6	44,56	19,62	30,6	64,18
13.	Winna Góra	125,77	9	0,3	2	22,2	18,03	0,39	2,1	18,42
Gmina ogółem		3680,78	451	8,6	78	17,3	587,39	314,73	34,9	902,12

Źródło: obliczenia własne na podstawie kart podatkowych gminy Jordanów Śląski (stan na listopad 2006 r.)

Grunty wdzierzawione przez przedsiębiorstwa rolne

Tabela 14

Lp.	Dierzawca	Obręb	Siedziba dzierzawcy	Działki dzierzawione			
				ogółem	powierzchnia	w tym użytki rolne	średnia pow.działki
				liczba	ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	P.R.H.U. Sp.zoo. Karolin, Gołuch	Winna Góra	Winna Góra (Karolin)	19	195,53	185,75	10,29
2.	Inny	Winna Góra	–	1	7,20	7,20	7,20
3.	P.R.P.Janówek Sp. zoo.	Janówek	Janówek	4	230,57	–	57,64
		Jordanów Śląski		9	87,58		9,73
		Glinica		1	21,32		21,32
		Mleczna		1	19,25		19,25
		razem	–	15	358,72	351,17	23,91
4.	P.R.P. Farmco Wilczkowice	Jordanów Śląski	Wilczkowice	7	73,66	–	10,52
		Wilczkowice		37	543,21		14,68
		Biskupice		1	3,62		3,62
		razem		45	620,49		560,91
Gmina ogółem			–	80	1181,94	1105,03	14,77

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ANR (stan na sierpień 2007 r.)

5.3. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych

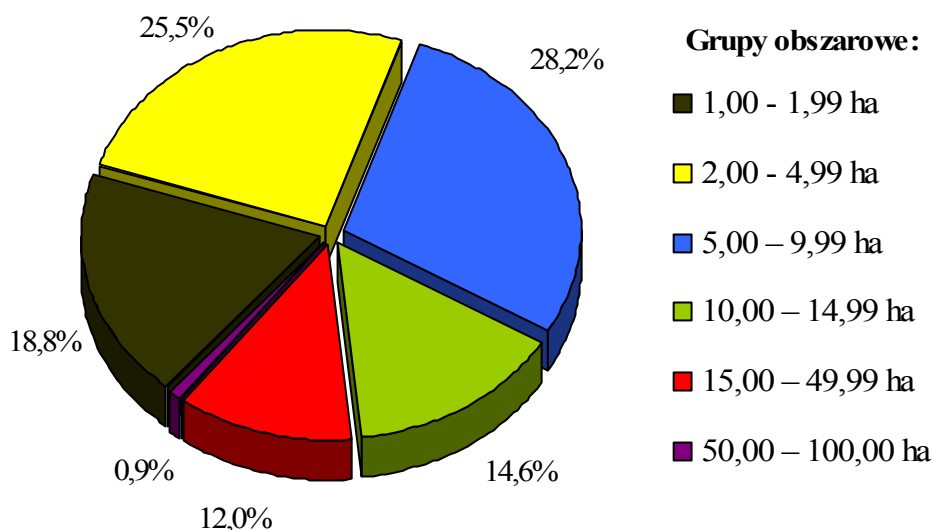
Wysoki udział użytków rolnych w powierzchni gminy i dobre warunki glebowo-klimatyczne do prowadzenia produkcji rolnej wyznaczyły rolnictwo jako funkcję wiodącą gminy. Według kart podatkowych (stan na listopad 2006 r.) w gminie było 451 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 8,16 ha, zajmujących łącznie obszar 3680,78 ha – Tab. 16. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie Jordanów Śląski jest niewiele większa od średniej gospodarstwa w województwie dolnośląskim, która wynosi 7,35 ha. W obrębach powierzchnia gospodarstwa jest bardziej zróżnicowana i zawiera się w przedziale od 4,95 ha w Jordanowie Śląskim do 13,97 ha w Winnej Górze – Tab. 16 i Rys. 23. Gospodarstwa rolne o średniej powierzchni powyżej 10,00 ha, oprócz Winnej Góry, występują jeszcze w 3 obrębach tj. w Glinicy, w Tomicach i w Jezierzycach Wielkich. Wyłączając gospodarstwa o powierzchni od 50,00 ha do 100,00 ha, średnia wielkość gospodarstwa jest mniejsza i w gminie wyniesie 7,68 ha. Najbardziej zmniejszy się w Biskupicach i wyniesie wtedy nie 9,14 ha, ale 6,11 ha.

Pod względem ilości, najwięcej gospodarstw w gminie znajduje się w Jordanowie Śląskim – 110, ale 79 z nich (71,8 %) są to gospodarstwa małe, o powierzchni do 5,00 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa w tym obrębie jest najniższa z całej gminy i wynosi – 4,95 ha. W pozostałych obrębach, w zależności od powierzchni użytków rolnych i wielkości obrębu, liczba gospodarstw jest znacznie mniejsza (mniej niż 50 gospodarstw w jednej wsi). Jednakże to w tych obrębach, średnia powierzchnia gospodarstwa jest już większa i wynosi powyżej 6,00 ha – Tab. 16.

W strukturze ilościowej dominują gospodarstwa od 5,00 ha do 9,99 ha – Rys. 22, których udział wynosi 28,2 % (127 gospodarstw), o średniej powierzchni 7,45 ha. Łącznie zajmują obszar 945,83 ha (25,7 % powierzchni zajmowanej przez gospodarstwa rolne). W obrębach: Mleczna, Piotrówek, Popowice i Tomice gospodarstwa z tej grupy obszarowej stanowią nawet powyżej 40,0 % ich ogółu. Niewiele mniejszy jest udział gospodarstw od 2,00 ha do 4,99 ha, który wynosi 25,5 % (115 gospodarstw rolnych). Natomiast ich średnia powierzchnia to 3,15 ha. W żadnej miejscowości średnia wielkość gospodarstwa nie przekracza 4,00 ha, a w 3 obrębach – jest mniejsza niż 3,00 ha. Gospodarstwa te zajmują tylko 9,8 % w całkowitej powierzchni i jest to obszar 362,13 ha.

Gospodarstwa najmniejsze, do 2,00 ha pod względem ilości stanowią 18,8 % (85 gospodarstw), natomiast z uwagi na zajmowaną powierzchnię tylko – 3,3 %. Są to

gospodarstwa, gdzie średnia powierzchnia wynosi 1,43 ha, natomiast w Biskupicach jest na poziomie 1,00 ha. Tylko w Tomicach nie ma gospodarstw rolnych z tej grupy obszarowej.

Rys. 22. Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w grupach obszarowych.

Gospodarstwa do 5,00 ha są słabiej wyposażone w sprzęt rolniczy i w środki produkcji rolnej. Praca na roli nie stanowi w nich głównego źródła dochodu, a ich właściciele pracują w innych zakładach pracy lub prowadzi własną działalność usługową. W strukturze zasiewów nastawione są na wieloroślinny tradycyjny typ produkcji i taką produkcję na małym areale raczej będą kontynuować do uzyskania wieku emerytalnego.

Gospodarstwa o powierzchni powyżej 15,00 ha w liczbie 58, stanowią tylko 12,9 % wszystkich gospodarstw w gminie, w tym 4 z nich są to gospodarstwa od 50,00 do 100,00 ha – Tab. 15 i 16. Pod względem zajmowanej powierzchni udział ich wynosi – 39,8 %. Razem zajmują obszar 1462,15 ha. Średnia wielkość takiego gospodarstwa wynosi 25,21 ha, ale w obrębach jest ona mocno zróżnicowana (w Biskupicach 42,40 ha, w Jordanowie Śląskim 30,03 ha). W Popowicach nie występuje żadne gospodarstwo z tej grupy obszarowej, natomiast tylko w 4 wsiach, znajdują się pojedyncze gospodarstwa rolne o powierzchni większej niż 50,00 ha.

Z uwagi na dobre warunki przestrzeni rolniczej, w gminie preferowane będą gospodarstwa duże. W działaniu rolnictwa wielkoobszarowego główne cele rozwoju obejmują reaktywowanie dużych gospodarstw rolnych, prywatnych i innych. Rolnictwo

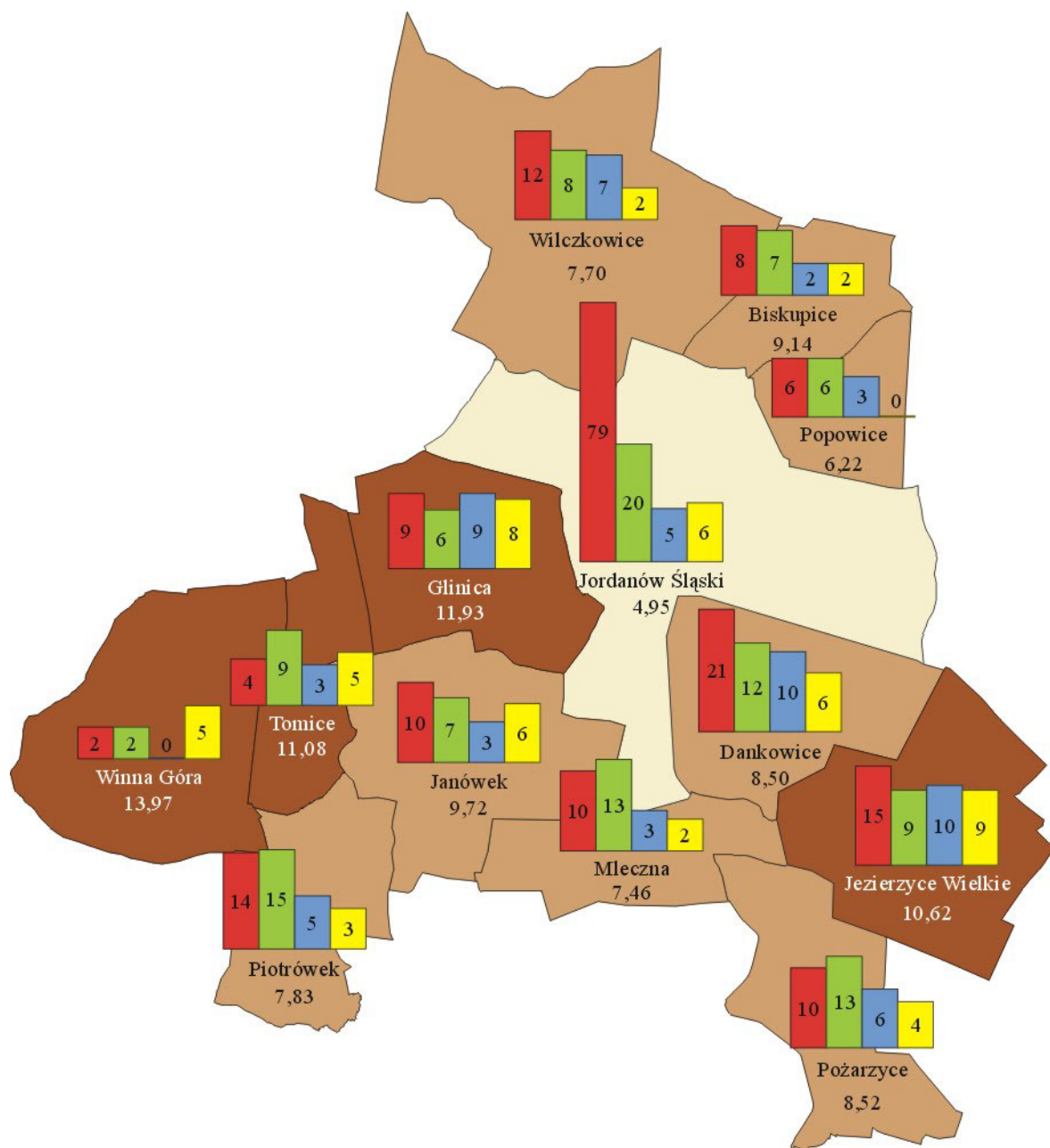
o mniejszych obszarach będzie wymagało specjalistycznych upraw czy rewitalizacji zabudowy zagrodowej. Dlatego w strukturze obszarowej gospodarstw rolnych w gminie, korzystne jest to, że coraz mniejszy udział zajmują gospodarstwa małe, do 5,00 ha i coraz więcej powstaje dużych, ukierunkowanych gospodarstw rolnych. Największe zainteresowanie powiększaniem powierzchni rolnej występuje właśnie wśród właścicieli dużych gospodarstw rolnych. Korzystne jest też to, że gospodarstwa powyżej 15,00 ha zajmują już w kilku miejscowościach obszar większy niż 50,0 % powierzchni zajmowanej przez gospodarstwa rolne w danym obrębie – Rys. 24.

Gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15,00 ha

Tabela 15

Lp.	Obręb	Stan ogólny gospodarstw rolnych			Gospodarstwa o powierzchni powyżej 15,00 ha		
		powierzchnia	ilość	średnia pow. gospodarstwa	liczba	udział	śr. pow. gosp.
		ha	liczba	ha	ha	%	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Biskupice	173,70	19	9,14	2	10,6	42,40
					84,80	48,8	
2.	Dankowice	416,44	49	8,50	6	12,3	25,16
					150,97	36,3	
3.	Glinica	381,91	32	11,93	8	25,0	27,90
					223,18	58,5	
4.	Janówek	252,64	26	9,72	6	23,1	21,34
					128,01	50,6	
5.	Jezierzyce Wielkie	456,78	43	10,62	9	20,9	24,95
					224,54	49,1	
6.	Jordanów Śląski	544,15	110	4,95	6	5,5	30,03
					180,18	33,0	
7.	Mleczna	208,84	28	7,46	2	7,2	29,13
					58,26	27,9	
8.	Piotrówek	289,88	37	7,83	3	8,2	23,12
					69,37	23,9	
9.	Popowice	93,34	15	6,22	–	–	–
					–	–	
10.	Pożarzyce	281,29	33	8,52	4	12,1	19,85
					79,38	28,2	
11.	Tomice	232,66	21	11,08	5	23,8	21,43
					107,14	46,0	
12.	Wilczkowice	223,38	29	7,70	2	6,9	25,03
					50,05	22,4	
13.	Winna Góra	125,77	9	13,97	5	55,6	21,25
					106,27	84,5	
Gmina ogółem		3680,78	451	8,16	58	12,9	25,21
					1462,15	39,8	

Źródło: obliczenia własne na podstawie kart podatkowych gminy Jordanów Śląski (stan na listopad 2006 r.)

LEGENDA

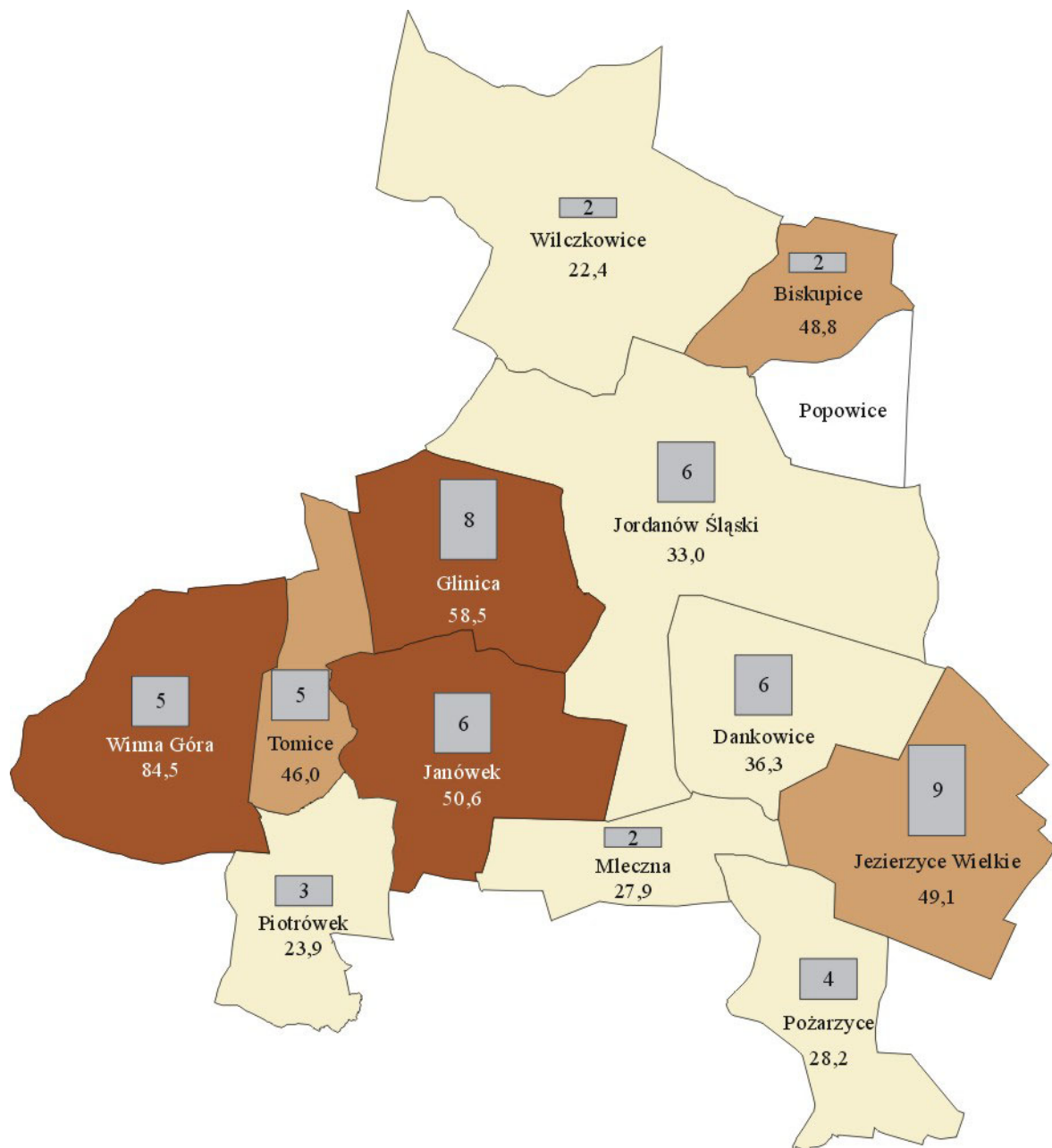
Średnia powierzchnia gospodarstw [ha]

- poniżej 5,00
- 5,00 - 10,00
- powyżej 10,00

Liczba gospodarstw w grupach obszarowych
powierzchnia gospodarstw [ha]

- 1,00 - 4,99
- 5,00 - 9,99
- 10,00 - 14,99
- ponad 15,00

Rys. 23. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych.

LEGENDA

Udział w powierzchni ogólnej gospodarstw [%]

- powyżej 50,0
- 40,1 - 50,0
- poniżej 40,0
- nie występuje

3 liczba gospodarstw

Rys. 24. Gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15,00 ha.

Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych

Tabela 16

Lp.	Obręb	Gospodarstwa rolne ogółem						Gospodarstwa rolne do 50,00 ha						Gospodarstwa w grupach obszarowych												
		pow. ogółem		śr. pow. gosp.		liczba	liczba	1,00 - 1,99 ha		2,00 - 4,99 ha		5,00 - 9,99 ha		10,00 - 14,99 ha		15,00 - 49,99 ha		50,00 - 100,00 ha								
		ha	ha	ha	ha			ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	
1.	Biskupice	173,70	19	9,14	109,89	18	6,11	4	21,1	1,04	4	21,1	3,59	7	36,8	6,38	2	10,4	12,85	1	5,3	20,99	1	1	5,3	63,81
2.	Dankowice	416,44	49	8,50	416,44	49	8,50	3	6,1	1,44	18	36,7	3,04	12	24,5	7,44	10	20,4	11,72	6	12,3	25,16	6	6	12,3	—
3.	Głimnica	381,91	32	11,93	318,24	31	10,27	4	12,5	1,58	5	15,6	3,30	6	18,8	5,96	9	28,1	11,13	7	21,9	22,79	1	1	3,1	63,67
4.	Janówek	252,64	26	9,72	252,64	26	9,72	5	19,2	1,35	5	19,2	3,08	7	26,9	9,31	3	11,6	12,44	6	23,1	21,34	—	—	—	—
5.	Jezierzyce Wielkie	456,78	43	10,62	387,89	42	9,24	4	9,3	1,47	11	25,6	3,31	9	20,9	7,52	10	23,3	12,23	8	18,6	19,46	1	1	2,3	68,89
6.	Jordanów Śląski	544,15	110	4,95	493,40	109	4,53	62,35	11,5	1,42	103,13	19,0	2,95	137,71	25,3	6,89	60,78	11,2	12,16	129,43	23,7	5	4,5	5	4,5	50,75
7.	Mleczna	208,84	28	7,46	208,84	28	7,46	3,98	1,9	1,33	23,48	11,2	3,35	88,17	42,2	6,78	3	10,7	11,65	2	7,2	29,13	—	—	—	—
8.	Piotrówek	289,88	37	7,83	289,88	37	7,83	5	13,5	1,50	9	24,3	3,43	15	40,5	7,52	5	13,5	13,89	3	8,2	23,12	—	—	—	—
9.	Popowice	93,34	15	6,22	93,34	15	6,22	3	20,0	1,53	3	20,0	2,74	6	40,0	7,96	3	20,0	10,93	—	—	—	—	—	—	—
10.	Pożaryce	281,29	33	8,52	281,29	33	8,52	5,71	2,0	1,90	23,21	8,3	3,32	106,08	37,7	8,16	13	39,4	11,15	4	12,1	19,85	—	—	—	—
11.	Tomnice	232,66	21	11,08	232,66	21	11,08	—	—	—	4	19,0	3,20	9	42,9	8,84	3	14,3	11,06	5	23,8	21,43	—	—	—	—
12.	Wilczkowice	223,38	29	7,70	223,38	29	7,70	6	20,7	1,37	6	20,7	3,42	8	27,6	7,01	7	24,1	12,65	2	6,9	25,03	—	—	—	—
13.	Winna Góra	125,77	9	13,97	125,77	9	13,97	1	11,1	1,75	1	11,1	2,60	2	22,2	7,58	—	—	—	—	5	55,6	—	—	—	—
	Gmina ogółem	3680,78	451	8,16	3433,66	447	7,68	85	18,8	1,43	115	25,5	3,15	127	28,2	7,45	66	14,6	11,96	54	12,0	22,50	4	0,9	61,78	
								121,44	3,3		362,13	9,8		945,83	25,7		789,23	21,4		1215,03	33,0		247,12	6,8		

Źródło: obliczenia własne na podstawie kart podatkowych gminy Jordanów Śląski (stan na listopad 2006 r.)

5.4. Rozdrobnienie gruntów.

Analiza rozdrobnienia gruntów własnych wykazała, że w gminie średnio jedno gospodarstwo tworzą 4 działki ewidencyjne o średniej powierzchni 1,66 ha. W obrębach wielkości te są bardziej zróżnicowane, bo średnio jedno gospodarstwo tworzą np. 3 działki o powierzchni powyżej 2,00 ha (np. w Glinicy, w Wilczkowicach, w Winnej Górze) lub 6 działek ewidencyjnych (w Jezierzycach Wielkich) o mniejszej powierzchni – np. równej 1,44 ha. Tylko w jednej wsi średnia powierzchnia działki w obrębie jest wyższa od 3,00 ha – Tab. 17 i Rys. 25

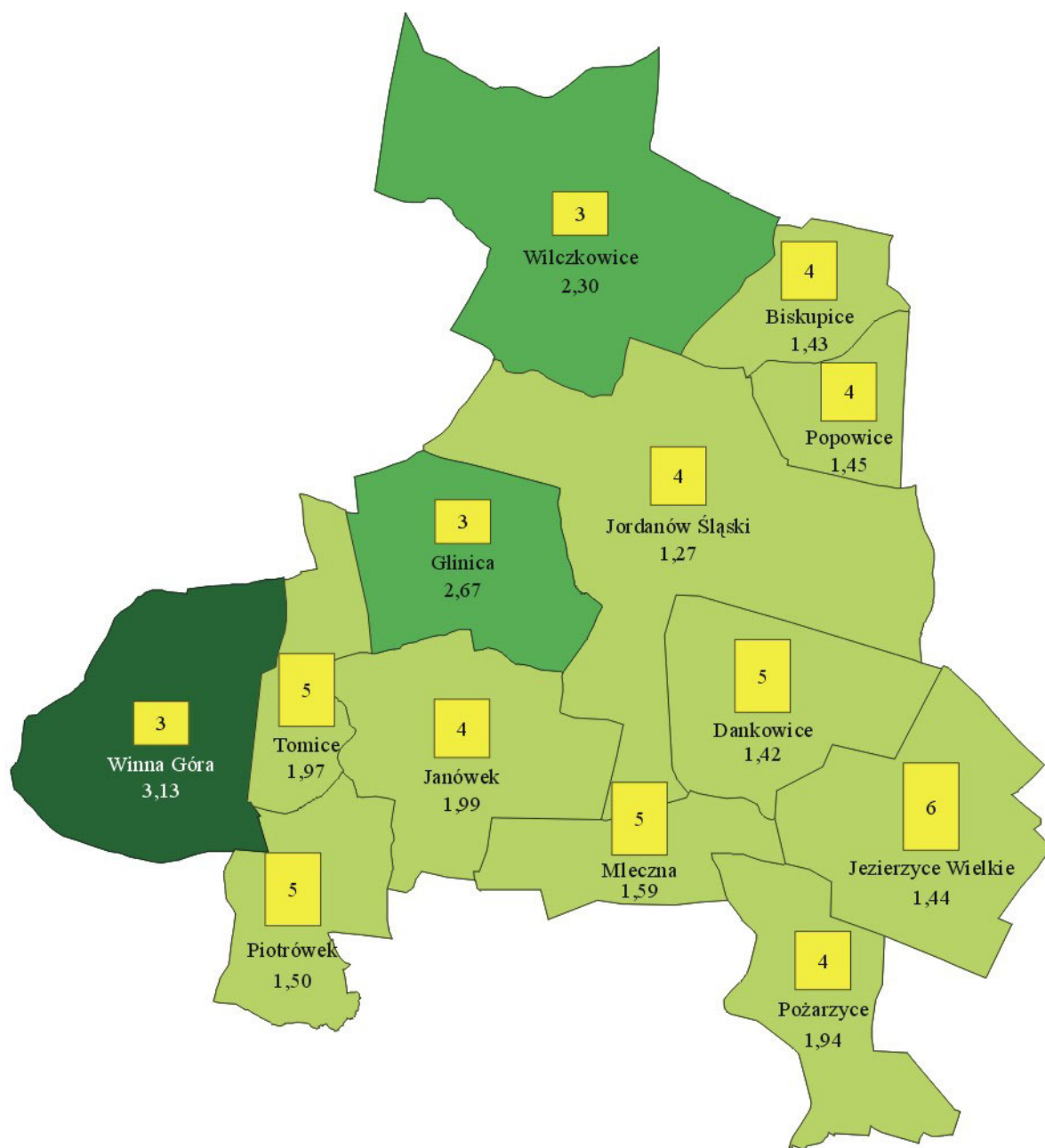
W przedziałach obszarowych gospodarstw rolnych wzrost powierzchni gospodarstwa najczęściej wiąże się ze wzrostem liczby działek tworzących to gospodarstwo. Natomiast średnia powierzchnia działki zwiększa się nieznacznie. Gospodarstwa małe do 5,00 ha, tworzą przeważnie 2 – 3 działki ewidencyjne, o powierzchni rzędu 1,00 ha (a nawet mniejszej – obręb Piotrówek, Tomice), położone w swoim sąsiedztwie, blisko siedziby gospodarstwa.

W pozostałych grupach obszarowych przeciętna wielkość działek jest zbliżona, na poziomie 1,75 – 2,13 ha, ale występuje różna liczba działek w gospodarstwach. W grupie obszarowej 5,00 – 9,99 ha 4 działki tworzą gospodarstwo, a w grupie powyżej 50,00 ha – 29 działek (Rys. 26). Gospodarstwa kwalifikujące się wielkościami do tych grup, charakteryzuje duże rozdrobnienie i rozproszenie działek, występuje tzw. „szachownica gruntów”. W wielu gospodarstwach są działki o powierzchni mniejszej jak 2,00 ha.

Gospodarstwa z grupy obszarowej od 15,00 do 50,00 ha może tworzyć 16 działek ewidencyjnych o średniej powierzchni 1,85 ha (np. we wsi Dankowice), a także 6 działek o średniej powierzchni działki wynoszącej 4,03 ha (obręb Winna Góra). W tej grupie obszarowej występuje najwyższa średnia powierzchnia działki wynosząca 2,13 ha, jednak takich gospodarstw jest niewiele.

Do przedziału obszarowego powyżej 50,00 ha gruntów własnych zaliczono tylko jedno gospodarstwo w Jezierzycach Wielkich, które posiada 29 działek ewidencyjnych o średniej powierzchni 1,78 ha. Powierzchnia tego gospodarstwa wynosi 51,64 ha.

Szczegółowe dane dotyczące rozdrobnienia gruntów własnych gospodarstw rolnych w grupach obszarowych zawiera Tab. 17 oraz Rys. 25 i 26.

LEGENDA

Średnia powierzchnia działki w gospodarstwach rolnych [ha]

- powyżej 3,00
- 2,01 - 3,00
- poniżej 2,00

- 5 średnia liczba działek w gospodarstwach rolnych

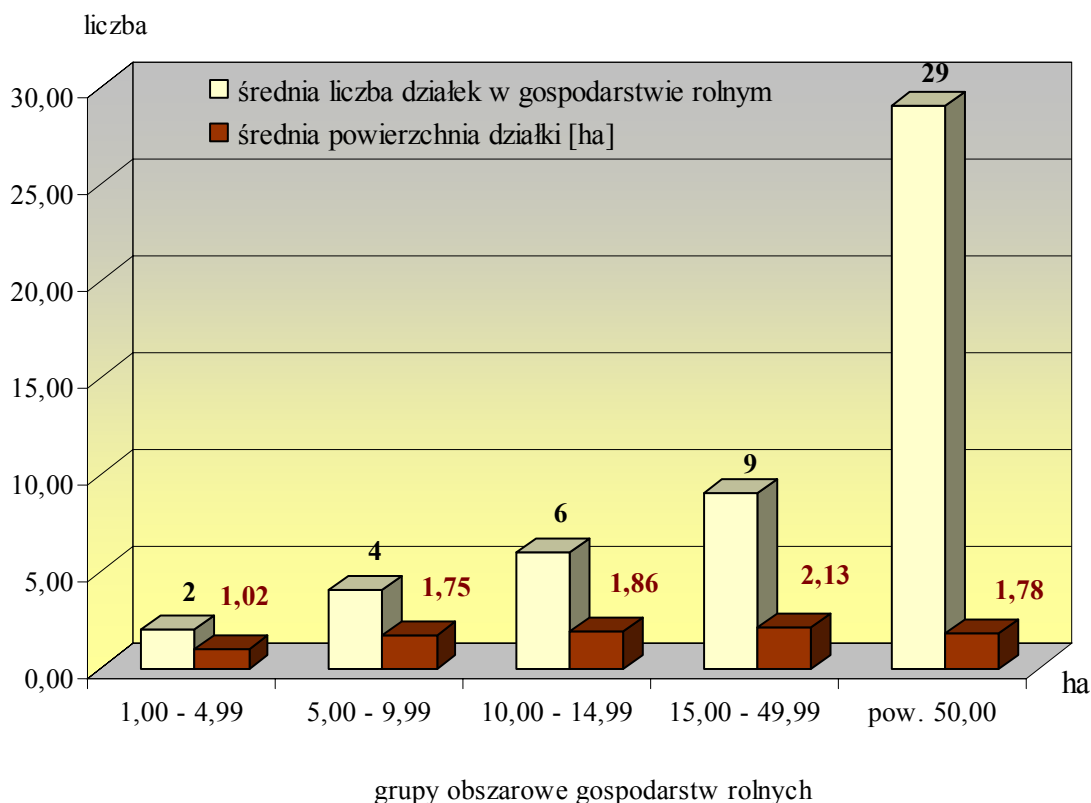
Rys. 25. Rozdrobnienie gruntów własnych w obrębach.

Rozdrobienie gruntów własnych w gospodarstwach rolnych

Tabela 17

Lp.	Obręb	Rozdrobienie gruntów gospodarstw rolnych w grupach obszarowych																							
		1,00 - 4,99 ha				5,00 - 9,99 ha				10,00 - 14,99 ha				15,00 - 49,99 ha				pow. 50,00 ha							
		liczba działek	średnia pow. działki	średnia liczba działek	średnia pow. gosp.	liczba działek	średnia pow. działki	średnia liczba działek	średnia pow. gosp.	liczba działek	średnia pow. działki	średnia liczba działek	średnia pow. gosp.	liczba działek	średnia pow. działki	średnia liczba działek	średnia pow. gosp.	liczba działek	średnia pow. działki	średnia liczba działek	średnia pow. gosp.	liczba działek	średnia pow. gosp.	liczba działek	średnia pow. gosp.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.							
1.	Biskupice	4	1,43	2	1,18	2,21	5	1,42	6,39	9	1,42	13,21	8	2,02	16,18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Dankowice	5	1,42	2	1,13	2,52	5	1,34	7,03	8	1,55	11,73	16	1,85	28,70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Glinica	3	2,67	2	1,67	2,57	3	2,19	7,22	3	3,64	10,92	7	2,78	18,04	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Janówek	4	1,99	1	1,46	1,95	5	1,67	8,55	4	3,02	12,07	7	2,48	18,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Jezierzyce Wielkie	6	1,44	3	0,96	2,51	6	1,32	7,68	7	1,59	11,44	13	1,57	20,04	29	1,78	21,32	-	-	-	-	-	-	51,64
6.	Jordanów Śląski	4	1,27	3	0,76	2,09	4	1,85	7,48	8	1,45	11,60	11	1,94	21,63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Mleczna	5	1,59	2	1,20	2,67	5	1,56	7,08	6	1,84	11,63	12	1,78	21,32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	Piotrówek	5	1,50	3	0,93	2,43	4	1,69	7,43	9	1,36	12,22	11	1,74	18,26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Popowice	4	1,45	2	1,10	2,60	5	1,58	7,90	6	1,63	10,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Pozarzyce	4	1,94	2	1,47	3,07	4	1,94	7,67	6	1,91	10,72	7	2,46	18,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Tomice	5	1,97	4	0,92	3,67	4	1,95	8,53	5	2,08	11,06	7	2,80	19,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.	Wileżkowice	3	2,30	2	2,11	3,17	3	2,36	7,81	6	2,24	12,70	6	2,64	15,84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Wimna Góra	3	3,13	2	1,26	2,52	3	3,24	8,10	5	2,57	12,86	6	4,03	24,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gmina ogółem	4	1,66	2	1,02	2,41	4	1,75	7,59	6	1,86	11,55	9	2,13	20,11	29	1,78	21,11	20,11	29	1,78	21,11	29	1,78	51,64

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

Rys. 26. Rozdrobnienie gruntów własnych w grupach obszarowych.

5.5. Rozlóg gruntów gospodarstw rolnych.

Poza „szachownicą gruntów”, która najbardziej występuje na gruntach gospodarstw rolnych, na nieprawidłowe ukształtowanie rozłogu gruntów w gminie mają też wpływ:

- mniejsze działki Agencji Nieruchomości Rolnych, położone poza dużymi kompleksami rolnymi (użytkowanymi przez jednego dzierżawcę np. spółkę rolną) i przy obszarach zabudowanych. Działki ANR występujące na obrzeżach wsi np. w Wilczkowicach, w Biskupicach, w Janówku i w Winnej Górze są duże, tworzą zwarte kompleksy pól uprawnych, nawet jak występują w 2 sąsiednich obrębach, położone są koło siebie. Ich duże powierzchnie chętniej są wdzierżawiane przez zakłady rolne lub gospodarstwa rolne,
- grunty komunalne – które są rozdrobnione i rozproszone, o nieregularnym kształcie, sąsiadujące z kilkakrotnie większymi działkami. To przeważnie działki o powierzchni około 1,00 ha, położone w pobliżu terenów zabudowanych, wdzierżawione przez gospodarstwa rolne lub będące w użytkowaniu wieczystym,

- c) nieregularne kształty i wydłużenie działek, które są nie zawsze dostosowane do granic naturalnych (działki przy ciekach wodnych, terenach podmokłych, na wzniesieniach). Działki te nie tworzą jednej całości, gdyż są „poprzecinane” rowami, drogami, co utrudnia prace polowe również na terenach płaskich,
- d) duże oddalenie działek od siedliska i między sobą, szczególnie w gospodarstwach od 15,00 do 50,00 ha, co przekłada się na wzrost kosztów transportu rolnego,
- e) niekorzystny układ dróg dojazdowych do działek. Miejscami sieć drogową jest zbyt gęsta, a część z dróg jest nie wykorzystywanych w transporcie rolnym. W wyniku nie użytkowania pól, niektóre drogi transportu rolnego również stają się nieprzejezdne. Utrudnia to dojazd do pozostałych działek i znacznie wydłuża czas przejazdu. Potrzeba poprawy sieci komunikacyjnej (zlikwidowanie krótkich i niewykorzystywanych śródpolnych dróg), występuje w obrębie Biskupice, Dankowice, Glinica, Jezierzycy Wielkie, Jordanów Śląski, Mleczna i Pożarzyce,
- f) potrzeba gruntów ornych, a zaprzestanie hodowli bydła na szeroką skalę spowodowała, że użytki zielone zostają zamieniane na pola uprawne. Wpływa to na „szachownicę gruntów”, ponieważ w jednych miejscach powstają rozproszone działki gruntów ornych, a w innych mniej korzystnych, pozostawione są w odłogowaniu niewielkie działki użytków zielonych,
- g) tzw. „różniczenie”, do których zaliczono 81 właścicieli gospodarstw rolnych (Tab. 18), którzy mają grunty w granicach wsi i w innych obrębach (poza siedzibą gospodarstwa rolnego). Większość z nich posiada pola w 2 sąsiadujących ze sobą miejscowościach (72 właścicieli), pozostali - w 3 i więcej obrębach. Prawie połowa różniczan poza miejscem zamieszkania posiada od 2 do kilku działek ewidencyjnych, to jest 27,9 % wszystkich działek (Tab. 18). W Jordanowie Śląskim, w Glinicy i w Winnej Górze rzędu 40,0 – 60,0 % działek gospodarstw rolnych leży w innych wsiach, niż siedziba gospodarstwa rolnego. Powierzchnia gospodarstw rolnych należąca do różniczan to 1008,22 ha, z tego 318,46 ha (31,6 %) znajduje się poza ich miejscem zamieszkania. Prawie wszystkie gospodarstwa w miejscowości, gdzie znajduje się siedziba gospodarstwa rolnego, posiadają znacznie więcej gruntów rolnych, wyjątkiem są gospodarstwa z Jordanowa Śląskiego, z Tomic, z Winnej Góry i z Mlecznej, które w innych wsiach posiadają od 43,7 % do 52,6 % gruntów. Również w wielu gospodarstwach rolnych średnia powierzchnia działki w obrębie jest mniejsza od powierzchni działki poza miejscem zamieszkania,

h) w strukturze obszarowej gospodarstw różniczan przeważają gospodarstwa o wielkości powyżej 10,00 ha - 41 gospodarstw i gospodarstwa o wielkości do 5,00 ha - 22. Występowanie „różniczan” oraz posiadanie przez nich działek rozdrobnionych, rozproszonych ma też wpływ na występującą „szachownicę gruntów”. Dane dotyczące gruntów własnych gospodarstw rolnych położonych w miejscu zamieszkania i w innych obrębach zawiera Tab. 18, Rys. 27, 28 i Rys. 31, a przykładowe rozłogi gruntów rolnych przedstawia Rys. 29 i 30.

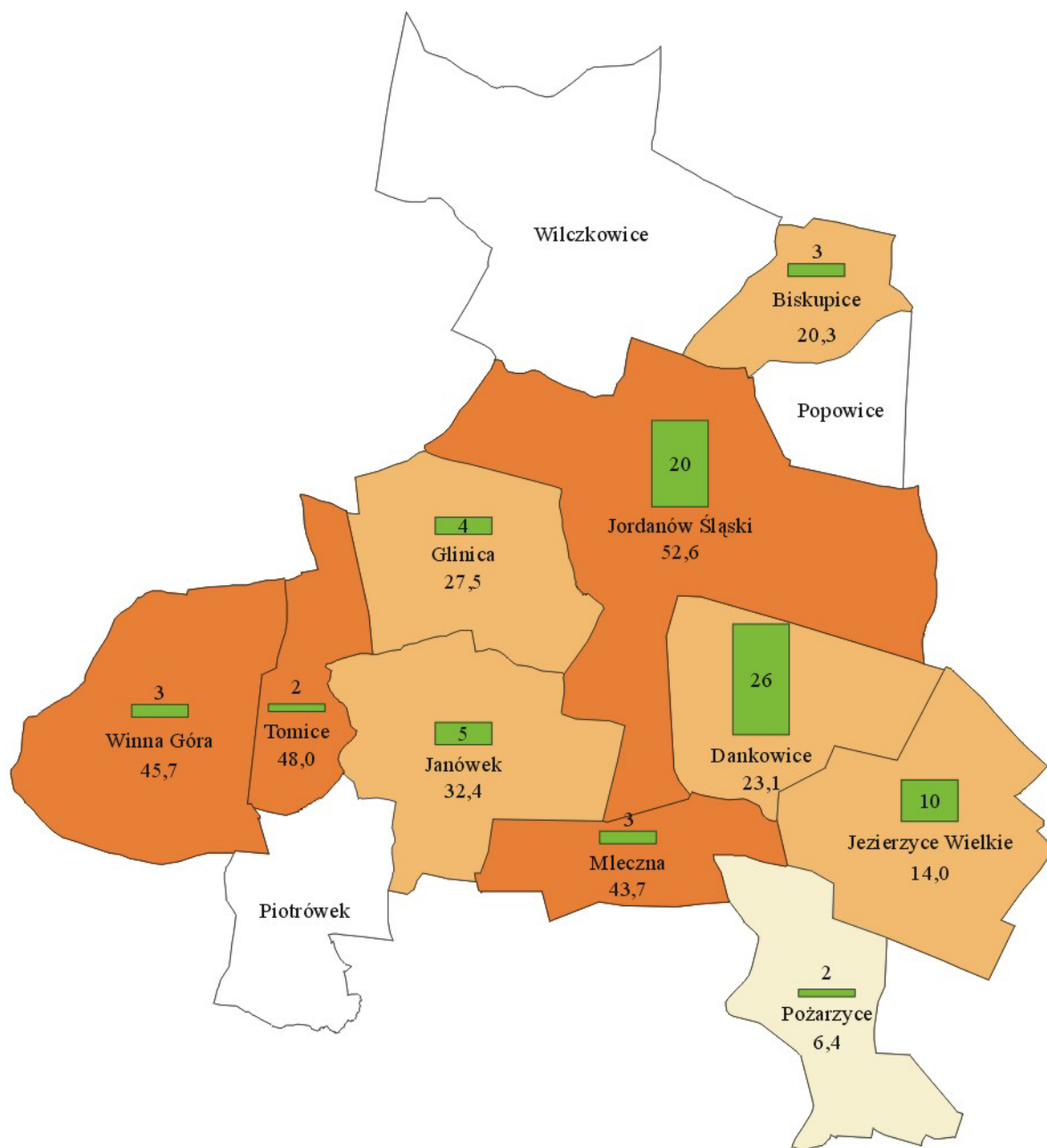
Gospodarstwa rolne posiadające grunty w miejscu zamieszkania i w innych obrębach

Tabela 18

Lp.	Miejsce zamieszkania	Gospodarstwa rolne wg ewidencji		Gospodarstwa rolne posiadające grunty w miejscu zamieszkania i w innych obrębach									
		pow. ogólna	stan	ogólny stan posiadania				stan posiadania w w innych obrębach				średnia pow. działki posiadanej	
				ilość gospo.	udział	pow.	działki	powierzchnia		działki		w innych obrębach	w miejscu zamiesz.
		ha	liczba	liczba	%	ha	liczba	ha	%	liczba	%	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	Biskupice	124,63	20	3	15,0	38,47	28	7,80	20,3	6	21,4	1,30	1,39
2.	Dankowice	310,08	48	26	54,2	278,42	280	64,19	23,1	57	20,4	1,13	0,96
3.	Glinica	334,02	40	4	10,0	73,11	30	20,14	27,5	13	43,3	1,55	3,12
4.	Janówek	167,35	20	5	25,0	94,55	43	30,65	32,4	15	34,9	2,04	2,28
5.	Jezierzyce Wielkie	398,52	44	10	22,7	195,73	138	27,47	14,0	18	13,0	1,53	1,40
6.	Jordanów Śląski	532,39	110	20	18,2	177,26	169	93,26	52,6	66	39,1	1,41	0,82
7.	Mleczna	179,41	25	3	12,0	35,56	21	15,52	43,7	5	23,8	3,10	1,25
8.	Piotrówek	252,74	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Popowice	130,65	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Pożarzyce	279,61	37	2	5,4	20,94	19	1,34	6,4	2	10,5	0,67	1,15
11.	Tomice	187,22	20	2	10,0	33,08	22	15,89	48,0	7	31,8	2,27	1,15
12.	Wilczkowice	225,20	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Winna Góra	144,14	14	3	21,4	34,84	22	15,94	45,7	14	63,6	1,14	2,36
14.	różniczanie spoza gminy	-	-	3	-	26,26	17	26,26	-	17	-	1,54	-
Gmina ogółem		3265,96	466	81	17,4	1008,22	789	318,46	31,6	220	27,9	1,45	1,21

Źródło: obliczenia własne na podstawie kart podatkowych gminy Jordanów Śląski (stan na listopad 2006 r.) oraz danych ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

Poprawę rozłogu gruntów przez przekształcenie obecnego układu powierzchniowego w możliwie duże, regularnie ukształtowane działki, wraz ze zmniejszeniem ilości działek w ramach jednego gospodarstwa, można zrealizować poprzez *prace scaleniowe*. Zabiegi te pozwolą na zaprojektowanie dużych regularnych działek, korzystnie położonych w stosunku do siedliska, a także na zaprojektowanie korzystniejszego układu komunikacyjnego przez skrócenie dojazdu do działek. W projekcie scaleniowym dąży się do takiego rozmieszczenia działek, które pozwoli na racjonalne rozmieszczenie produkcji rolnej i zwiększenie jej efektywności.

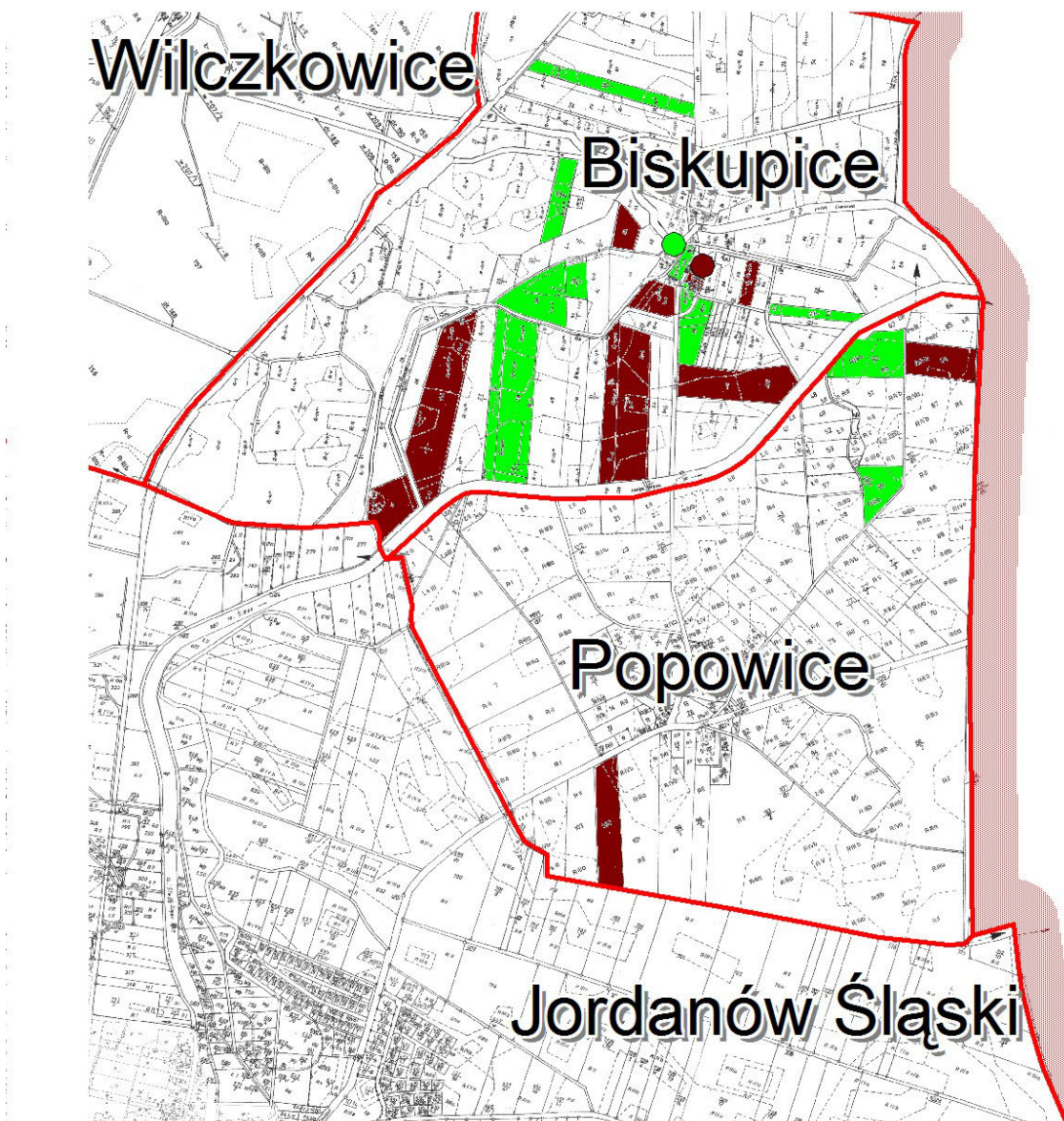
LEGENDA

Udział powierzchni gospodarstw rolnych położonych poza miejscem zamieszkania [%]

- powyżej 40,0
- 10,1 - 40,0
- poniżej 10,0
- nie występuje

3 liczba gospodarstw rolnych

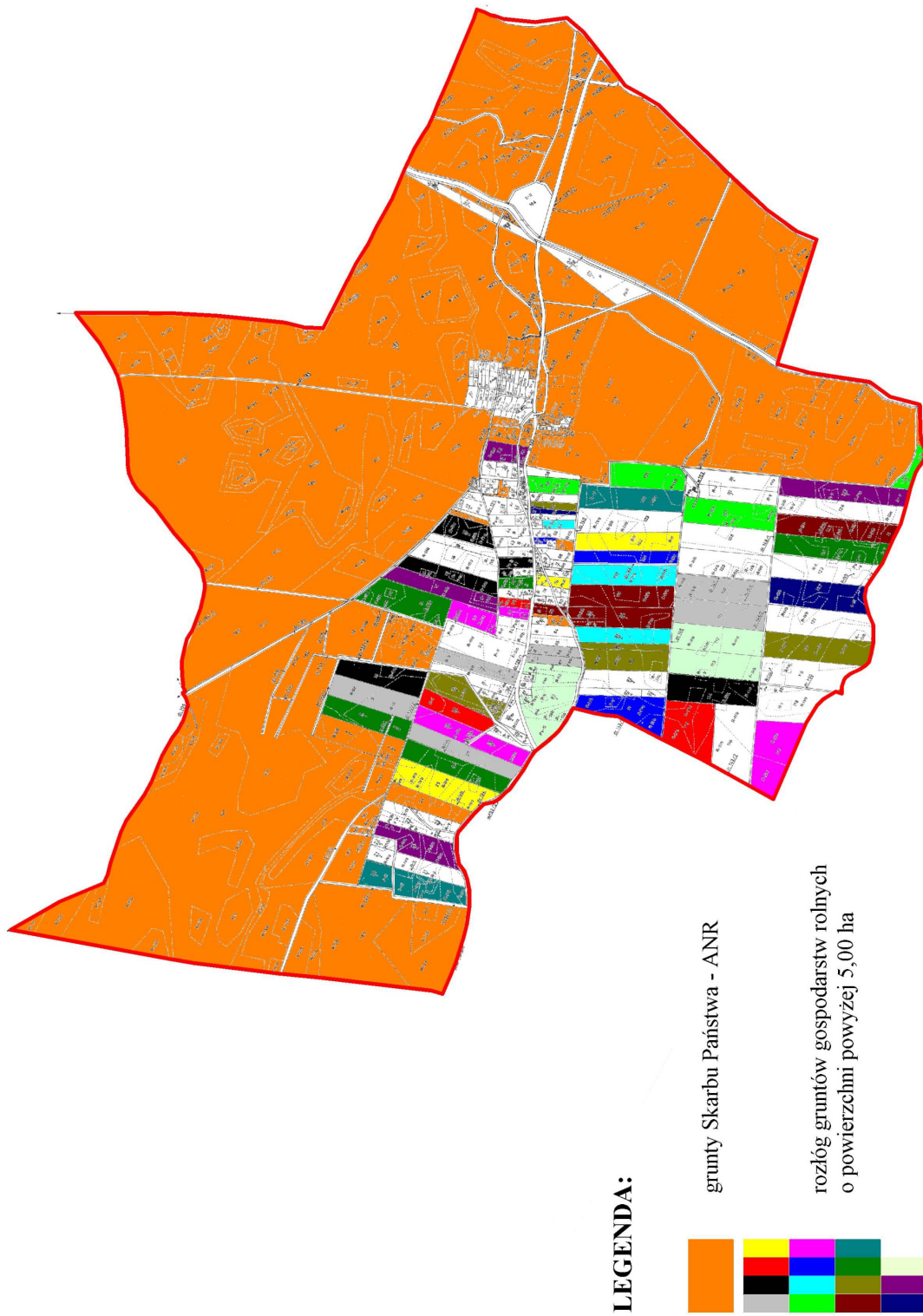
Rys. 27. Gospodarstwa rolne posiadające grunty w miejscu zamieszkania i w innych obrębach.

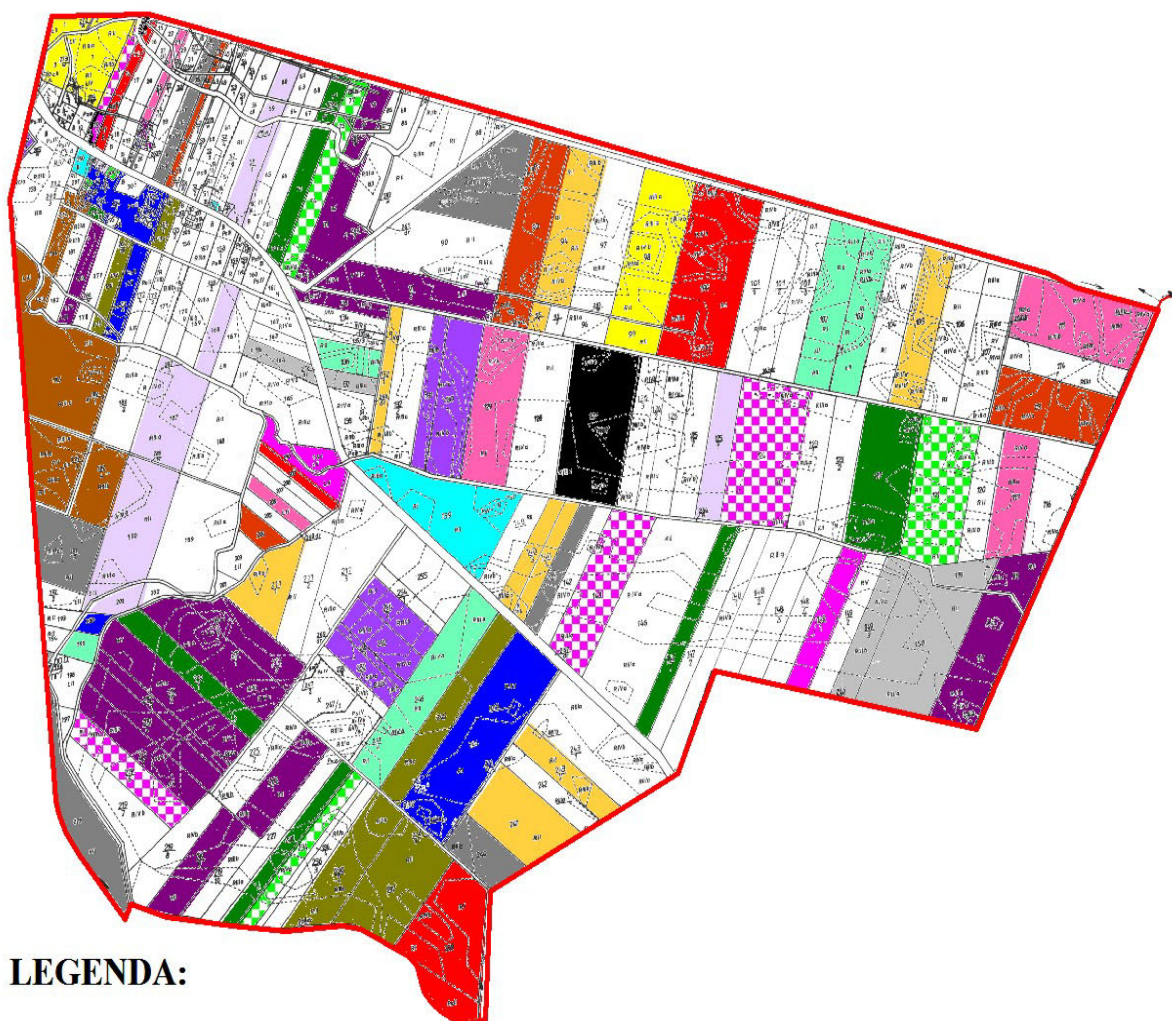
LEGENDA:

- działki należące do dwóch właścicieli
- siedliska

Rys. 28. Przykład rozłogu gruntów gospodarstw rolnych posiadających działki w miejscu zamieszkania i poza nim.

Rys. 29. Rozłóg gruntów ANR i gospodarstw rolnych we wsi Wilczkowie.

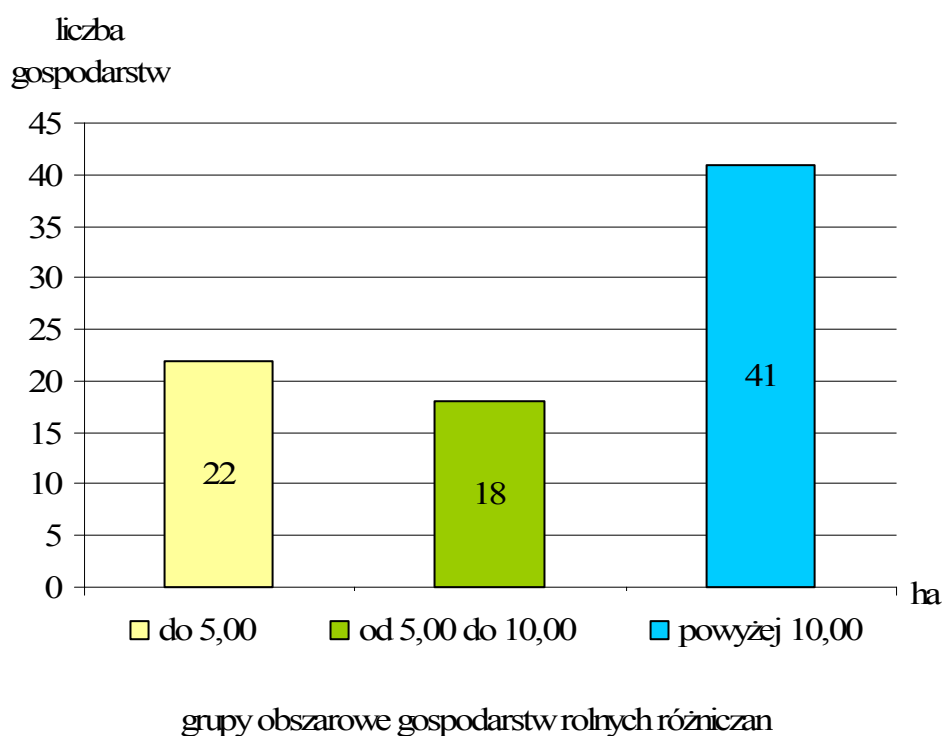

LEGENDA:

rozłóg gruntów gospodarstw rolnych
o powierzchni powyżej 5,00 ha

Rys. 30. Rozłóg gruntów gospodarstw rolnych we wsi Dankowice.

Rys. 31. Gospodarstwa należące do różniczan wg grup obszarowych

5.6. Grunty odłogowane.

W czasie wykonywania inwentaryzacji terenowej stwierdzono występowanie gruntów odłogowanych. Brak zasiewów i innych śladów prowadzonych prac polowych spowodował, że miejscami teren rolniczy intensywnie pozarastał wysokimi trawami, krzewami, samosiewami (Fot. 12). Rowy melioracyjne i drogi dojazdowe do działek na takim obszarze znajdują się w bardzo złym stanie. Na terenach pagórkowatych i w okolicach lasów (tj. obręb Winna Góra, Janówek, Jezierzycze Wielkie), cieków wodnych, długoletnie nie użytkowanie pól doprowadziło do sukcesji lasu. Użytki te przypominają bardziej tereny zadrzewione lub nieużytki, niż grunty rolne. Łącznie stwierdzono 117,10 ha gruntów nie użytkowanych rolniczo (2,4 % użytków rolnych gminy), z czego 71,29 ha to grunty orne, a 45,81 ha są to użytki zielone (Tab. 19). Na użytkach zielonych znacznie więcej w odłogowaniu pozostawia się pastwisk. Najwięcej gruntów odłogowanych położonych jest w obrębach: Jezierzycze Wielkie – 41,43 ha, Jordanów Śląski – 25,25 oraz Janówek – 20,34 ha. Tylko w trzech obrębach (Dankowice, Pożarzyce i Tomice) nie stwierdzono żadnych gruntów odłogowanych.

Nie użytkowane grunty orne to głównie gleby od I do IV b klasy bonitacyjnej (Tab. 20), które łącznie zajmują 73,8 % z gruntów orných odłogowanych (52,61 ha). Klasa V i VI

stanowi obszar 18,68 ha gruntów odłogowanych (26,2 %), w tym przeważa klasa VI – 13,00 ha. Najczęstsze przyczyny odłogowania gruntów ornych to: niekorzystne położenie (na wyniesieniach terenu, narażenie na erozję, niższe klasy), sąsiedztwo kompleksów leśnych, oddalenie od siedziby gospodarstwa i zły dojazd (Rys. 32). Trudniejsze warunki uprawy spowodowane warunkami naturalnymi oraz zaniedbane sieci rowów melioracyjnych (stąd tereny podmokłe), powodują słabe zainteresowanie i brak chętnych do rolniczego zagospodarowania takich gruntów.

Na użytkach zielonych 72,0 % odłogowanych gleb to dobre klasy bonitacyjne tj. od II do IV, które zajmują powierzchnie 32,99 ha (Tab. 20). Gleby słabe, klasy V i VI zajmują 12,82 ha, najczęściej są położone w wyższych partiach terenu lub w sąsiedztwie lasów. W gminie hodowla zwierząt (zwłaszcza bydła) jest niska, a brak zapotrzebowania na użytki zielone powoduje ich odłogowanie nawet, jeżeli są to grunty dobrej jakości.

Analiza władania wykazała, że najwięcej gruntów odłogowanych to własność prywatna – 46,8 % oraz Agencji Nieruchomości Rolnej – 45,6 %. Pozostałe z nich należą do Gminy Jordanów Śląski – 7,6 % (Tab. 20, Rys. 33).

Grunty rolne odłogowane

Tabela 19

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych			Grunty orne			Użytki zielone		
		ogółem	odłogowana		ogółem	odłogowane		ogółem	odłogowane	
		ha	ha	%	ha	ha	%	ha	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Biskupice	168,28	0,31	0,2	137,67	–	–	30,29	0,31	1,0
2.	Dankowice	353,02	–	–	319,59	–	–	32,83	–	–
3.	Glinica	370,59	1,24	0,3	347,15	1,24	0,4	21,02	–	–
4.	Janówek	440,62	20,34	4,6	405,83	12,18	3,0	33,18	8,16	24,6
5.	Jezierzyce Wielkie	468,73	41,43	8,8	408,13	33,92	8,3	59,87	7,51	12,5
6.	Jordanów Śląski	840,22	25,25	3,0	794,54	16,40	2,1	45,68	8,85	19,4
7.	Mleczna	218,70	2,49	1,1	196,81	1,18	0,6	21,89	1,31	6,0
8.	Piotrówek	271,22	11,24	4,1	237,67	1,57	0,7	33,14	9,67	29,2
9.	Popowice	168,53	2,11	1,3	145,77	0,97	0,7	22,76	1,14	5,0
10.	Pożarzyce	306,90	–	–	287,37	–	–	19,30	–	–
11.	Tomice	204,78	–	–	185,13	–	–	15,94	–	–
12.	Wilczkowice	775,96	9,37	1,2	701,87	1,80	0,3	73,85	7,57	10,3
13.	Winna Góra	362,95	3,32	0,9	351,00	2,03	0,6	6,39	1,29	20,2
Gmina ogółem		4950,50	117,10	2,4	4518,53	71,29	1,6	416,14	45,81	11,0

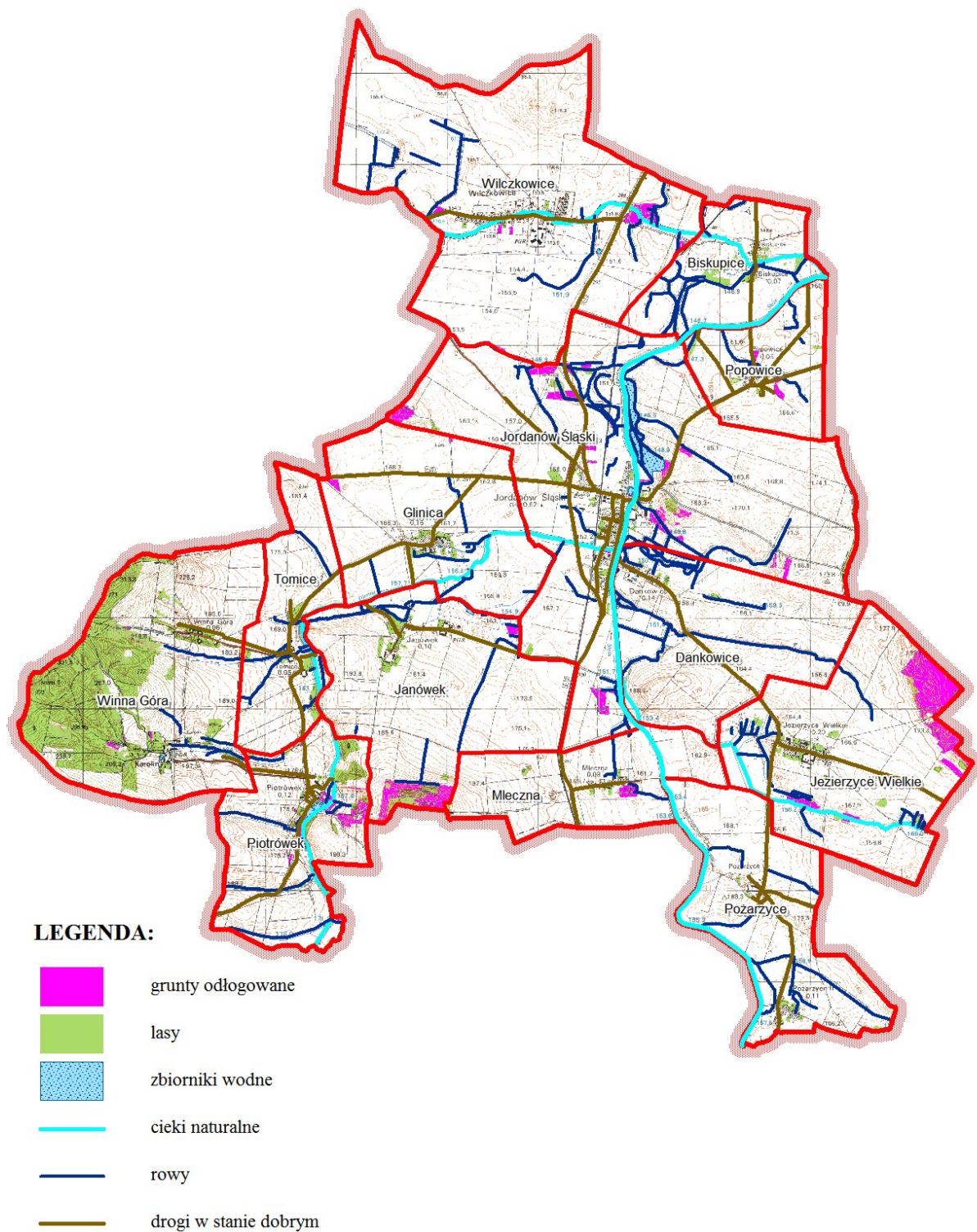
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)
i inwentaryzacji terenowej (stan na listopad 2006 r.)

Grunty odlogowane wg klas bonitacyjnych i władania

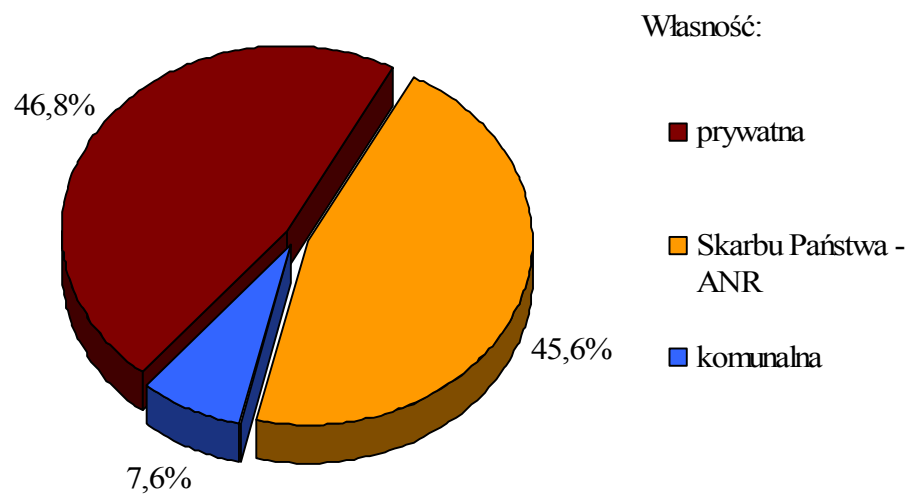
Tabela 20

Lp.	Obręb	Właściciele	Grunty odlogowane wg użytków, klas i właścicieli [w ha]																		
			grunty orne									użytki zielone									razem użytki rolne
			ogółem	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	ogółem	II	III	IV	V	VI				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.			
1.	Biskupice	Gmina Jordanów Śląski razem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,31	-	0,31	-	-	-	-	0,31		
		prywatne	1,24	-	0,08	0,61	-	0,55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
2.	Glinica	razem	1,24	-	0,08	0,61	-	0,55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,24		
		ANR	12,18	-	1,57	1,43	2,03	6,31	-	0,84	-	8,16	-	-	-	-	-	-	8,16		
3.	Janówek	razem	12,18	-	1,57	1,43	2,03	6,31	-	0,84	-	8,16	-	-	-	-	-	-	20,34		
		ANR	21,48	-	-	-	-	8,59	0,16	0,14	12,59	3,06	-	-	0,58	2,48	-	-	24,54		
4.	Jezierzyce Wielkie	prywatne	12,44	-	0,41	1,04	5,74	4,84	-	-	0,41	4,45	0,85	1,32	2,13	0,15	-	-	16,89		
		razem	33,92	-	0,41	1,04	5,74	13,43	0,16	-	13,00	7,51	0,85	1,32	2,71	2,63	-	-	41,43		
5.	Jordanów Śląski	Gmina Jordanów Śląski prywatne	5,46	-	3,62	5,02	0,14	1,25	1,67	4,70	-	8,85	3,21	2,52	1,82	-	-	-	8,56		
		ANR	9,39	-	0,53	4,49	0,14	0,32	0,82	3,98	-	3,10	0,51	0,29	1,00	-	-	-	14,32		
		razem	1,55	-	-	-	-	0,24	0,59	0,72	-	0,82	0,82	-	-	-	-	-	2,37		
6.	Mleczna	prywatne	16,40	-	3,62	5,02	0,14	1,25	1,67	4,70	-	8,85	3,21	2,52	1,82	-	-	-	25,25		
		razem	1,18	0,15	-	-	1,03	-	-	-	-	1,31	1,31	-	-	-	-	-	2,49		
		prywatne	1,18	0,15	-	-	1,03	-	-	-	-	1,31	1,31	-	-	-	-	-	2,49		
7.	Piotrówek	prywatne	1,57	-	-	1,54	-	0,03	-	-	-	9,47	-	6,89	2,58	-	-	-	11,04		
		ANR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20	-	-	0,20	-	-	-	0,20		
		razem	1,57	-	-	1,54	-	0,03	-	-	-	9,67	-	6,89	2,78	-	-	-	11,24		
8.	Popowice	prywatne	0,79	-	0,43	-	0,36	-	-	-	-	0,58	-	0,21	-	0,18	0,19	-	1,37		
		ANR	0,18	-	-	-	0,18	-	-	-	-	0,56	-	0,37	0,19	-	-	-	0,74		
		razem	0,97	-	0,43	-	0,54	-	-	-	-	1,14	-	0,58	0,19	0,18	0,19	-	2,11		
9.	Wilezkowice	prywatne	1,16	-	-	-	0,29	0,75	0,12	-	-	3,58	2,31	0,43	0,48	0,36	-	-	4,74		
		ANR	0,64	-	-	0,64	-	-	-	-	-	3,99	3,99	-	-	-	-	-	4,63		
		razem	1,80	-	-	0,64	0,29	0,75	0,12	-	-	7,57	6,30	0,43	0,48	0,36	-	-	9,37		
10.	Winna Góra	prywatne	1,66	-	0,73	0,29	0,64	-	-	-	-	1,06	-	1,06	-	-	-	-	2,72		
		ANR	0,37	-	0,25	0,12	-	-	-	-	-	0,23	-	0,23	-	-	-	-	0,60		
		razem	2,03	-	-	0,98	0,41	0,64	-	-	-	1,29	-	1,29	-	-	-	-	3,32		
11.	Gmina Jordanów Śląski	prywatne	29,43	0,15	4,54	8,41	7,85	7,13	0,94	-	0,41	25,58	6,35	12,14	6,01	0,69	0,19	-	54,81		
		Gmina Jordanów Śląski	5,46	-	-	0,53	-	0,69	0,26	3,98	-	3,41	0,51	0,60	1,00	-	-	-	8,87		
		ANR	36,40	-	1,57	2,32	2,33	15,14	0,75	1,70	12,59	17,02	4,81	0,60	0,97	2,48	8,16	-	53,42		
	Gmina ogółem	razem	71,29	0,15	6,11	11,26	10,18	22,96	1,95	5,68	13,00	45,81	11,67	13,34	7,98	3,17	9,65	-	117,10		

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.)

Rys. 32. Położenie gruntów rolnych odłogowanych.

Rys. 33. Grunty rolne odłogowane wg właścicieli.

Fot. 12. Przykład gruntów odłogowanych i narażonych na erozję w obrębie Janówek.

6. PRODUKCJA ROLNA

W gminie z uwagi na uwarunkowania naturalne i wysoką jakość gleb, wiodącym kierunkiem produkcji rolnej jest kierunek roślinny. Kierunek ten jest realizowany zarówno w gospodarstwach rolnych i w 3 dużych przedsiębiorstwach rolnych z terenu gminy: przedsiębiorstwo rolno-przemysłowe z Janówka (produkcja roślinna, skup zbóż), przedsiębiorstwo rolno-przemysłowe w Wilczkowicach (produkcja roślinna i zwierzęca), przedsiębiorstwo rolno-przemysłowe w Winnej Górze (przedsiębiorstwo rolno-handlowo-usługowe). Rolnicy przeważnie w tradycyjny sposób prowadzą gospodarstwa rolne, w strukturze zasiewów występuje wiele zbóż, rośliny okopowe i dużo miejsca zajmuje również rzepak. Rośliny okopowe uprawiane są na mniejszych arealach, natomiast na większą skalę (tzn. na sprzedaż) tylko przez pojedyncze gospodarstwa. Przedsiębiorstwo rolne w Janówku zajmuje się uprawą kukurydzy na skalę rzędu 250,0 – 300,0 ha.

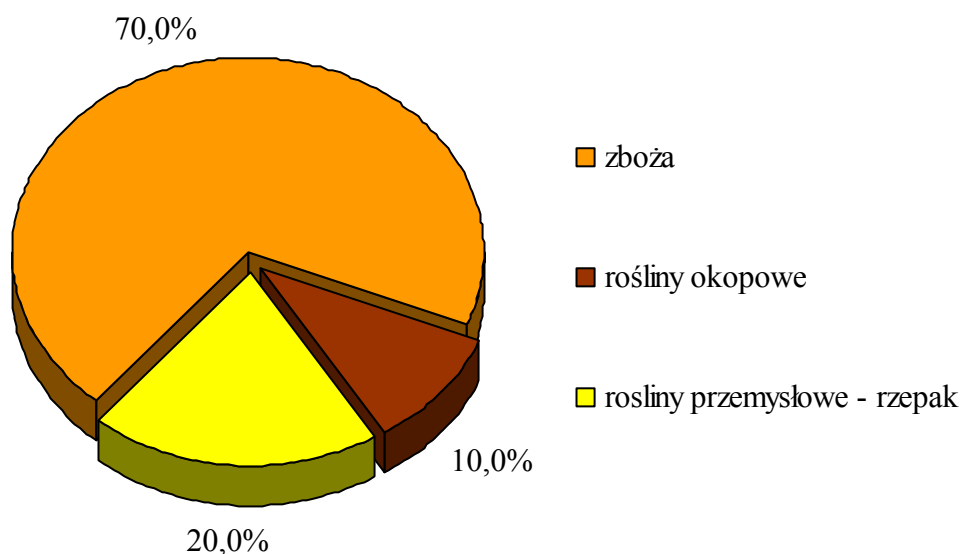
Fot. 13. Produkcja roślinna – uprawa rzepaku.

Produkcja zwierzęca jest raczej uzupełnieniem kierunku roślinnego, a wielkość obsady inwentarza od kilku lat spada. Wynika to raczej z niskich korzyści ekonomicznych z prowadzenia drobnej hodowli zwierzęcej. Tylko niektóre gospodarstwa prowadzą hodowlę bydła lub trzody chlewnej na większą skalę, rzędu 50 SF, pozostałe – utrzymują pojedyncze

sztuki zwierząt lub w ogóle nie prowadzą hodowli. W Glinicy jedno gospodarstwo prowadzi fermę strusi – Fot. 15, rzędu 30,0 sztuk fizycznych (prowadzi też sprzedaż strusi i związanych z tym produktów), a w Jordanowie Śl. jedna osoba prowadzi hodowlę psów rasowych.

6.1. Produkcja roślinna.

Zasiewami w 2006 roku w gminie było objętych 4541,50 ha, które stanowiły grunty orne i zaorane użytki zielone. Największą powierzchnię zasiewów – 70,0 % przeznaczono pod uprawę zbóż, z tego najwięcej pod uprawę pszenicy (około 50,0 %) i kukurydzy (Rys. 34). We wszystkich obrębach udział zbóż jest wysoki i sięga od 40,0 % do 80,0 % powierzchni zasiewów (Tab. 21). Wysokie kompleksy rolniczej przydatności gleb i korzystne warunki klimatyczne umożliwiają uprawę roślin o dużych wymaganiach uprawowych. Natomiast rośliny okopowe zajmują około 10,0 % w powierzchni zasiewów, z tego więcej uprawia się buraków cukrowych. Ziemiaki uprawiane są na potrzeby własne, rzadziej w celach sprzedaży.

Rys. 34. Struktura zasiewów.

W strukturze zasiewów udział rzepaku wynosi 20,0 % i to aktualnie jedyna roślina przemysłowa uprawiana w gminie na tak dużą skalę. Rzepak uprawiany jest praktycznie w każdym obrębie, a jego udział wynosi nawet rzędu 30,0 - 40,0 % (np. w Winnej Górze) w powierzchni zasiewów.

W gospodarstwach rolnych prowadzone są dodatkowo uprawy specjalistyczne, takie jak warzywnictwo, uprawa truskawek. Wielkość i poziom produkcji w tych gospodarstwach jest dostosowany do rynku lokalnego.

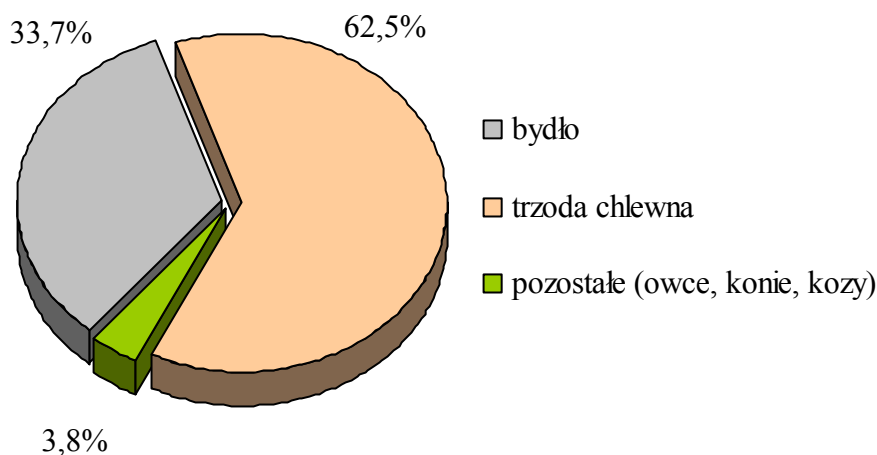
Prowadzony kierunek zbożowy w produkcji roślinnej i przemysłowy jest zgodny z głównymi kierunkami produkcji rolnej. W związku z w/w produkcją w gminie Jordanów Śląski korzystne i wskazane byłoby utworzenie grupy producentów rolnych. Obecnie wśród właścicieli gospodarstw rolnych jest zainteresowanie powstaniem takiej grupy, która zrzeszałaby producentów rolnych i byłaby związana z produkcją zbóż oraz rzepaku.

6.2. Produkcja zwierzęca.

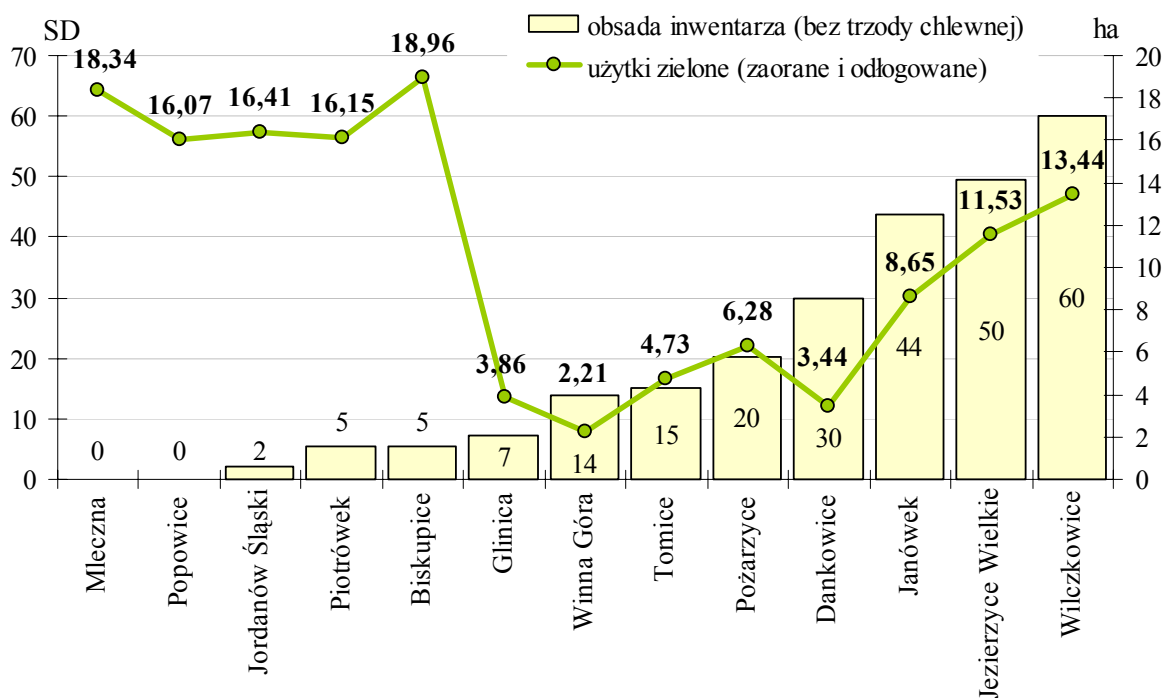
Produkcję zwierzęcą z uwagi na uwarunkowania naturalne należałoby traktować jako kierunek uzupełniający do kierunku roślinnego i jest on prowadzony zdecydowanie na niższym poziomie. W produkcji zwierzęcej stan inwentarza (czas pozyskania informacji kwiecień – maj 2007 r.) wynosił 674,2 SD (Tab. 21). W strukturze inwentarza występuje trzoda chlewna, zajmująca największy udział – 62,5 % i bydło 33,7 % (Rys. 35). Hodowlą zwierząt zajmują się tylko niektóre gospodarstwa rolne. Udział bydła wynosi 33,7 %, w tym przeważają krowy mleczne. W niektórych miejscowościach hodowla bydła jest bardzo niska. W 5 obrębach i w dużych gospodarstwach rolnych utrzymywanych jest powyżej 20 SF bydła. Pozostałe zwierzęta: konie, kozy i owce w strukturze inwentarza zajmują 3,8 %, ale utrzymywane są na potrzeby własne lub na cele rekreacyjne.

Wielkość obsady inwentarza w gminie wynosi 13,6 SD/100,00 ha użytków rolnych, co kwalifikuje ją jako obsadę bardzo niską. W obrębach wartości te wynoszą od 0,9 SD/100 ha do 42,6 SD/100 ha użytków rolnych (Tab. 21). Chociaż występuje zróżnicowanie wielkości pomiędzy miejscowościami, to intensywność hodowli kształtuje się od niskiej do bardzo niskiej. Na wielkość produkcji zwierzęcej w gospodarstwach rolnych wpływają: brak lokalnych punktów skupu mleka i żywca, brak środków własnych na inwestycje, potrzeba modernizacji i przekształceń gospodarstw rolnych, niskie ceny skupu produktów, brak grup producentów rolnych, które wspierałyby organizację tej produkcji. Obecnie większe nakłady ponoszone na produkcję zwierzęcą powodują, że produkcja zwierzęca przynosi słabsze korzyści ekonomiczne gospodarstwom rolnym niż produkcja roślinna. Właściciele gospodarstw rolnych są zainteresowani hodowlą zwierzęcą na dużo większą skalę, jeżeli powstałyby lepsze warunki ekonomiczne jej rozwoju w rejonie gminy. Użytki zielone

występujące w gminie pozwalają na prowadzenie większej hodowli od obecnej nawet wtedy, gdy część z nich została zamieniona na grunty orne.

Rys. 35. Struktura inwentarza.

Rys. 36. Zapotrzebowanie na użytki zielone.

Tabela 21

Produkcja roślinna i zwierzęca w gminie Jordanów Śląski

Lp.	Obręb	główne funkcje rolnej		kierunek roślinny				kierunek zwierzęcy				Gmina ogółem	
		pow. zasiewów	ha	struktura zasiewów				kierunek zwierzęcy					
				okopowe		trzepak		stan, struktura i obsada inwentarza		intensywność inwentarza			
				%	%	%	%	obsada inwentarza	SD/100 ha	%	%		
1.	Biskupice	roślinny	156,32	80,0	2,0	18,0	trzoda - pszenica, jęczmień	trzoda chlewna (3 ha)	14,4	34,7	62,5	2,8	bardzo niska
2.	Dankowice	roślinny i zwierzęcy	323,03	80,0	10,0	10,0	zboza - pszenica, kukurydza, buraki cukrowe, trzepak	4 gospodarstwa	90,0	33,3	66,7	-	niska
3.	Glinica	roślinny	349,77	60,0	40,0	-	zboza - pszenica, kukurydza, trzepak	strusie (30 SF)	37,3	16,1	80,4	3,5	bardzo niska
4.	Janówek	roślinny i zwierzęcy	394,14	70,0	10,0	20,0	zboza - pszenica, kukurydza, trzepak, buraki cukrowe	kukurydza (250-300 ha) - przedsiębiorstwo	103,9	38,5	57,7	3,8	niska
5.	Jezierzyce	roślinny i zwierzęcy	378,23	60,0	30,0	10,0	zboza - pszenica, kukurydza, trzepak, buraki cukrowe	trzoda chlewna i bydło	199,5	15,0	75,2	9,8	niska
6.	Jordanów Śląski	roślinny	785,70	60,0	10,0	30,0	zboza - pszenica, jęczmień, kukurydza, buraki cukrowe, ziemniaki, trzepak	trzoda chlewna i bydło	8,0	25,0	75,0	-	bardzo niska
7.	Mleczna	roślinny	212,66	70,0	30,0	-	zboza - pszenica, jęczmień, buraki cukrowe, ziemniaki	warzywnictwo (około 3 ha)	-	-	-	-	-
8.	Piotrówek	roślinny	242,58	70,0	5,0	25,0	zboza - pszenica, jęczmień, trzepak, buraki cukrowe	bydło i trzoda chlewna	8,3	60,2	36,1	3,7	bardzo niska
9.	Popowice	roślinny	159,73	70,0	5,0	25,0	zboza - pszenica, kukurydza, trzepak	trzoda chlewna	1,5	-	100,0	-	bardzo niska
10.	Pozaryzce	roślinny	293,65	70,0	10,0	20,0	zboza - pszenica, jęczmień, kukurydza, trzepak, buraki cukrowe	trzoda chlewna i bydło	50,3	39,8	59,6	0,6	bardzo niska
11.	Tomice	roślinny	189,86	50,0	25,0	25,0	zboza - pszenica, kukurydza, trzepak, buraki cukrowe	bydło i trzoda chlewna	21,0	71,4	28,6	-	bardzo niska
12.	Wielkowice	roślinny	705,94	80,0	10,0	10,0	zboza - pszenica, kukurydza, trzepak, buraki cukrowe	bydło i trzoda chlewna	120,0	50,0	50,0	-	bardzo niska
13.	Wina Góra	roślinny	349,89	40,0	20,0	40,0	zboza - pszenica, jęczmień, kukurydza, trzepak, buraki cukrowe	bydło i trzoda chlewna	20,0	70,0	30,0	-	bardzo niska
14.	Gmina ogółem	roślinny	4541,50	70,0	10,0	20,0	zboza - pszenica, jęczmień, kukurydza, buraki cukrowe	trzoda chlewna i bydło	674,2	33,7	62,5	3,8	bardzo niska

Zródło: informacje uzyskane z rozmów z rolnikami i mieszkańcami wsi (kwiecień-maj 2007 r.), inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.)

Fot. 14. Uprawa kukurydzy.

Fot. 15. Ferma strusi w Glinicy.

6.3. Wyposażenie gospodarstw rolnych w sprzęt rolniczy.

O wielkości i rozwoju produkcji rolnej, oprócz dobrych warunków klimatycznych i glebowych decyduje też wyposażenie gospodarstw rolnych w sprzęt rolniczy lub możliwości z niego korzystania (np. wypożyczanie sprzętu z punktów obsługi mechanizacyjnej). Wyposażenie poszczególnych gospodarstw rolnych w sprzęt rolniczy w gminie jest zróżnicowane i nie we wszystkich gospodarstwach rolnych jest ono wystarczające do prowadzonych prac. Z podstawowego wyposażenia łącznie w gospodarstwach rolnych w gminie znajduje się około 180 ciągników, 40 kombajnów zbożowych.

Rolnik prowadzący gospodarstwo o wielkości do 15,00 ha posiada przeciętnie 1-2 ciągniki, niekiedy kombajn zbożowy. Są to ciągniki różnych marek i mocy, wystarczające do aktualnie prowadzonych prac polowych. Ale część z podstawowego wyposażenia, chociaż zapewnia obsługę pól w wielu gospodarstwach jest już przestarzała, wymaga wymiany i modernizacji (np. w obrębie Glinica, Piotrówek, Jordanów Śląski, Winna Góra). W innych gospodarstwach brakuje sprzętu specjalistycznego.

Najwięcej brakuje własnego sprzętu w gospodarstwach rolnych do 5,00 ha. Produkcja na tak małym areale gruntów nie jest wysoka, a przekładając ją na wysokość dochodu, nie pozwala zgromadzić kapitału na doposażenie gospodarstwa. Inwestycje w nowoczesny sprzęt rolniczy w małych gospodarstwach stają się też nieopłacalne i raczej nie będą podejmowane. Dla takich gospodarstw bardziej opłacalne jest wypożyczanie sprzętu od innych gospodarstw rolnych lub punktów obsługi mechanizacyjnej.

Właściciele bardzo dużych gospodarstw, o powierzchni powyżej 15,00 ha posiadają lepsze wyposażenie w sprzęt rolniczy, dużo więcej ciężkiego i nowocześniejszego sprzętu. Duża powierzchnia rolna oraz prowadzony kierunek produkcji powoduje, że gospodarstwa te modernizują i doposażają sprzęt rolniczy, aby zapewnić nim obsługę dużych powierzchni pól. Z informacji zebranych w czasie inwentaryzacji terenowej wynika, że najlepsze wyposażenie w sprzęt rolniczy i na wysokim poziomie występuje w obrębie Jezierzycy Wielkiej.

Podsumowując można stwierdzić, że wyposażenie i modernizacja gospodarstw rolnych w sprzęt rolniczy jest uwarunkowane sposobem prowadzenia produkcji i od jej wielkości. Gospodarze często korzystają z pomocy sąsiedzkiej, wypożyczając wzajemnie od siebie sprzęt do prac polowych. Wielu właścicieli gospodarstw zamierza prowadzić produkcję tylko do wieku emerytalnego. Inni z różnych przyczyn (np. braku spadkobierców) raczej będą sprzedawać grunty, dlatego inwestycje w sprzęt rolniczy dla nich będą mało opłacalne.

Fot. 16. Przykład rolniczego użytkowania gruntów w Jezierzycach Wielkich.

6.4. Punkty obsługi rolnictwa.

Na terenie gminy głównym ośrodkiem obsługi rolnictwa z zakresu zaopatrzenia w środki produkcji i skupu płodów rolnych, jest miejscowość Jordanów Śląski. W obrębie tym znajduje się *Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”*, w której od kilku lat istnieje punkt skupu zbóż, rzepaku, dystrybucja nawozów i środków ochrony roślin. W Jordanowie Śląskim do niedawna istniała też *Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska*, zajmująca się produkcją wyrobów mleczarskich. Obecnie punkt ten został zamknięty. Wśród przedsiębiorców rolnych, jedna z osób posiada *Młyn gospodarczy*, w którym wykonuje się przemiał zboża. W obrębie Janówek również prowadzony jest skup zbóż przez przedsiębiorstwo-rolne. W pobliżu gminy w miejscowościach takich, jak: Łagiewniki, Sobótka, Strzelin, Dzierżoniów czy w miejscowościach sąsiednich gmin (np. Rogów Sobócki, Jaźwina, Kondratowice, Boreczek) zlokalizowane są również punkty skupu i sprzedaży oraz zakłady przetwórcze. Obsługa ta jest wystarczająca na aktualnie prowadzoną produkcję w gminie, a dobre połączenie drogowe z powyższymi ośrodkami i centralne położenie wsi Jordanów Śląski, zapewnia dostęp wszystkim gospodarstwom rolnym do punktów skupu i zaopatrzenia. W obszarze gminy nie ma punktów obsługi mechanizacyjnej sprzętu rolniczego, ani punktów związanego z wypożyczaniem maszyn i sprzętu rolniczego. Naprawy sprzętu i maszyn w gospodarstwach

w większości wykonywane są we własnym zakresie lub na zasadzie wzajemnej sąsiedzkiej pomocy. Korzystne dla gospodarstw rolnych byłoby powstanie zakładu lub punktu zajmującego się konserwacją i naprawami sprzętu rolniczego, czy zabezpieczającego sprzęt specjalistyczny. Wśród właścicieli gospodarstw rolnych jest zainteresowanie i potrzeba powstania takiego punktu, z którego można wypożyczać sprzęt mechaniczny, szczególnie przy większej intensywności prac polowych.

Obsługę weterynaryjną zapewniają lecznice zlokalizowane w Jordanowie Śląskim, w Borowie, w Prusach i w Łagiewnikach. Obsługa ta jest wystarczająca i dobrze prowadzona.

Dobrze funkcjonuje doradztwo rolnicze (m.in. w wypełnianiu wniosków o dopłaty strukturalne, w informacji o nowych technologiach czy rynku rolnym) oraz szkolenia prowadzone przez Urząd Gminy i inne jednostki. Coraz częściej sami producenci środków ochrony roślin, nawozów, materiału siewnego organizują spotkania informacyjne i promocje własnych produktów. Natomiast wskazane byłoby wprowadzenie: wyjazdów pokazowych (np. do nowoczesnych gospodarstw rolnych, agroturystycznych, ekologicznych), szkoleń z zakresu pozarolniczej działalności na terenach wsi, większej promocji i wdrażania rolnictwa proekologicznego (z uwagi na wysoką jakość środowiska przyrodniczego gminy).

7. WYPOSAŻENIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

7.1. Cieki naturalne i melioracje podstawowe.

Istotne znaczenie dla regulacji stosunków wodnych w gminie, mają rzeka Ślęza oraz 3 cieki naturalne – Oleszna, Cieniawa i Trawna, o łącznej długości 29,83 km – Tab. 22. Wszystkie związane są z systemem Odry. Rzeka Ślęza znajduje się w administracji Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Inspektorat we Wrocławiu, a jej długość na terenie gminy wynosi 11,12 km. Cieki naturalne o łącznej długości 18,71 km, stanowią jej dopływy i występują w 8 obrębach. Stan koryta rzeki oceniono jako zły, częściowo wymagający odbudowy i naprawy obwałowań, a miejscami konserwacji. W celu zwiększenia przepustowości wód, koryto rzeki wymaga pilnych prac udroźnieniowych, a skarpy rzeki wzmocnienia i konserwacji.

Na terenie gminy występują działy wodne III i IV rzędu. Ślęza ma swoje źródła wśród Wzgórz Niemczańsko – Strzelińskich, dlatego w dużym stopniu na zjawiska hydrologiczne przebiegające w granicach gminy (np. na szybkie wezbrania wód w ciekach i lokalne

podtopienia gruntów rolnych), wpływają odmienne warunki środowiskowo-przyrodnicze innych obszarów. Stąd wynika również zagrożenie powodziowe.

Cieki naturalne w większości zachowały swoje naturalne cechy mimo tego, że występują w rejonie intensywnego rolnictwa i znajdują się pod wpływem gospodarki człowieka. Stan techniczny potoków określono jako średni lub zły, brzegi i skarpy w dużej części są mocno pozarastane i zaśmiecone, przez co ich koryta stały się niedrożne. Istnieje też pilna potrzeba konserwacji cieków w części zabudowanej. Jakość wód pogarszana jest przez zanieczyszczenia płynące z terenów rolniczych intensywnie uprawianych (wyplukiwanie nawozów, środków ochrony roślin) i braku kanalizacji sanitarnej w miejscowościach. Niektóre koryta cieków były regulowane, a wzdłuż rzeki Ślęzy, wykonano obwałowania przeciwpowodziowe. Wały te w obrębie Pożarzyce zostały przerwane, a najbliższy obszar w czasie większych wezbrań wody jest podtapiany.

Urządzenia hydrotechniczne (przepusty, zastawki) w wielu miejscach są w złym stanie technicznym. Tak samo niektóre budowle komunikacyjne, mosty, kładki, przepusty będą wymagały przebudowy. Ich zły stan wynika z braku bieżących konserwacji, długiego czasu użytkowania i nie przystosowania do aktualnych warunków produkcji rolnej (nie są dostosowane do ciężkiego sprzętu rolniczego lub są o zbyt małej przepustowości).

Fot. 17. Fragment potoku Oleszna w Piotrówku.

Zestawienie cieków naturalnych i zbiorników wodnych

Tabela 22

Lp.	Obręb	Cieki naturalne					Zbiorniki retencyjne
		nazwa	dlugość	szerokość	stan techniczny	administrator	
			km	m			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Biskupice	Śłęza	2,00	6,00	zły stan koryta	DZMiUW - Inspektorat we Wrocławiu	-
		Cieniawa	1,62	2,0 - 2,5	zły stan koryta	DZMiUW we Wrocławiu	
	razem		3,62	-	-	-	
2.	Dankowice	Trawna	1,53	1,6	średni	DZMiUW we Wrocławiu	-
3.	Glinica	Oleszna	2,40	2,0 - 2,4	średni	DZMiUW we Wrocławiu	-
4.	Jezierzyce Wielkie	Trawna	2,84	0,8 - 1,6	średni	DZMiUW we Wrocławiu	-
5.	Jordanów Śląski	Śłęza	4,76	5,0 - 7,0	średni	DZMiUW - Inspektorat we Wrocławiu	Zbiornik Jordanów
		Oleszna	0,99	2,0	średni	DZMiUW we Wrocławiu	
	razem		5,75	-	-	-	
6.	Mleczna	Śłęza	0,69	5,0	zły stan koryta	DZMiUW - Inspektorat we Wrocławiu	-
7.	Piotrówek	Oleszna	2,92	2,0 - 3,0	średni	DZMiUW we Wrocławiu	-
8.	Pożarzyce	Śłęza	3,67	3,5 - 4,0	zły stan koryta	DZMiUW - Inspektorat we Wrocławiu	-
9.	Tomice	Oleszna	1,96	2,0 - 4,0	średni	DZMiUW we Wrocławiu	-
10.	Wilczkowice	Cieniawa	4,45	1,2 - 2,0	zły stan koryta	DZMiUW we Wrocławiu	-
Gmina ogółem		Śłęza	11,12	-	zły stan koryta	DZMiUW - Inspektorat we Wrocławiu	1
		Cieniawa	6,07	-	zły stan koryta	DZMiUW we Wrocławiu	
		Trawna	4,37	-	średni	DZMiUW we Wrocławiu	
		Oleszna	8,27	-	średni	DZMiUW we Wrocławiu	

Źródło: Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Inspektorat i Oddział we Wrocławiu (stan na listopad 2006 r.), ewidencja gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.)

Największy zbiornik wodny występujący w gminie, położony jest w obrębie Jordanów Śląski. Jest to zbiornik wielofunkcyjny, powodziowo-retencyjny o powierzchni 11,60 ha i pojemności 0,23 mln m³. Znajduje się on w obrębie zlewni rzeki Śłęzy. Zbiornik ten został oddany do użytku w 2003 r. i jest w dobrym stanie technicznym. Poza nim na obszarze gminy występują pojedyncze małe zbiorniki wodne (np. stawy w Piotrówku, mały zbiornik wodny w Janówku czy w Winnej Górze). Brak jest stawów hodowlanych.

Obszary najbardziej narażone na powódź i lokalne podtopienia występują wzdłuż rzeki Śłęzy, cieku Oleszna i Cieniawa. Zagrożenie powodzią wynikają z braku obwałowania

przy ciekach wodnych przebiegających przez tereny zainwestowane, rozwoju zabudowy na terenach zalewowych, małej ilości zbiorników retencyjnych. Zatem w celu ochrony przed powodzią, należałoby rozwinąć budowę sieci zbiorników małej retencji, wykorzystać wodę na potrzeby rolnictwa oraz do celów rekreacyjno – turystycznych.

7.2. Melioracje szczegółowe.

Analiza materiałów oraz inwentaryzacja terenowa wykazała, że stan melioracji szczegółowej jest zły. Istniejące sieci drenarskie zakładane były w latach ubiegłych (około 50-60 lat temu) i większość z nich jest już zdekapitalizowana i zniszczona.

Długość rowów melioracyjnych wynosi 80,51 km, z tego 18,79 km znajduje się w Jordanowie Śląskim. Średnia gęstość w stosunku do użytków rolnych wynosi 1,6 km/100,00 ha (Tab. 23).

Fot. 18. Przykład odnowionego rowu melioracyjnego w Jezierzycach Wielkich.

Z uwagi na ukształtowanie terenu, warunki przyrodnicze i potrzeby, w obrębach gęstość sieci rowów jest zróżnicowana, wynosi od 0,8 km/100,00 ha w Winnej Górze do 3,8 km/100,00 ha użytków rolnych w Biskupicach. Stan techniczny prawie wszystkich rowów położonych wśród pól uprawnych, obsługujących znaczne powierzchnie jest zły. Rowy są

pozarastane i niedrożne, a tylko niektóre z nich zostały odnowione np. w Glinicy, w Jezierzycach Wielkich.

Zły stan sieci rowów wynika też z nie użytkowania gruntów rolnych, jak ma to miejsce np. w Piotrówku, w Jezierzycach Wielkich, w Janówku. Brak wypasów zwierząt i nie utrzymywanie łąk i pastwisk w należytej kulturze rolnej, powoduje ich zarastanie. Wśród takich warunków rowy praktycznie nie istnieją w terenie, a przywrócenie ich do stanu funkcjonalności wymaga dużych nakładów finansowych i pracy. Tylko nieliczne śródpolne rowy, dzięki bieżącej i prawidłowej konserwacji są w dobrym stanie technicznym. Zniszczone sieci drenarskiej oraz zły stan rowów wynika też z ich wieloletnich zaniedbań, używania ciężkiego sprzętu w produkcji, braku spółek wodnych na terenie gminy. Sieci te nie odprowadzają prawidłowo wody z pól, czego następstwem są grunty podmokłe występujące we wszystkich obrębach gminy.

Stan melioracji szczegółowych

Tabela 23

Lp.	Obręb	Użytki rolne	Długość rowów		
			ogółem	stan techniczny sieci	gęstość sieci rowów melioracyjnych
		ha	km		km / 100 ha UR
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Biskupice	168,28	6,42	w większości rowów jest zły, brak bieżących konserwacji, tylko nieliczne rowy melioracyjne są w dobrym stanie	3,8
2.	Dankowice	353,02	8,95		2,5
3.	Glinica	370,59	4,43		1,2
4.	Janówek	440,62	7,24		1,6
5.	Jezierzycy Wielkie	468,73	5,11		1,1
6.	Jordanów Śląski	840,22	18,79		2,2
7.	Mleczna	218,70	2,21		1,0
8.	Piotrówek	271,22	5,59		2,1
9.	Popowice	168,53	2,77		1,6
10.	Pożarzyce	306,90	5,40		1,8
11.	Tomice	204,78	4,02		2,0
12.	Wilczkowice	775,96	6,62		0,9
13.	Winna Góra	362,95	2,96		0,8
Gmina ogółem		4950,50	80,51	zły	1,6

Źródło: ewidencja gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.)

Zaniedbane są także rowy w pasach głównych ciągów komunikacyjnych między miejscowościami (przy drogach powiatowych) oraz w obszarach zabudowanych. Tylko

nieliczne rowy w obszarach zainwestowanych, wzdłuż dróg asfaltowych są konserwowane, z dobrze widocznymi przepustami. Dlatego znaczna część przepustów występujących na rowach wymaga poprawy ich stanu technicznego. Przeważnie zniszczone, niedostosowane do ciężkiego sprzętu rolniczego, zbyt wąskie i o małej przepustowości nie nadają się do dalszego użytkowania. Na terenach rolnych szczególnie brakuje bieżących konserwacji i remontów przepustów, w wyniku czego woda wylewa się na pola. Podtapianie przyległych pól o dobrej jakości gleb obniża ich możliwości produkcyjne i powoduje trudności w uprawach mechanicznych. Przy drogach utwardzonych lub gospodarstwach, jakość przepustów jest lepsza. Są to przepusty betonowe, kamienne, częściej remontowane i modernizowane.

Korzystne dla środowiska rolniczego są występujące wzdłuż rowów melioracyjnych pasy zakrzaczeń i zadrzewień. Szczególnie, że jest to teren równinny, otwarty, o bardzo niskim stopniu lesistości, w południowej części gminy znacznie narażony na erozję powierzchniową.

Fot. 19. Przykład przepustu w Jezierzycach Wielkich.

7.3. Drogi transportu rolnego.

Sieć drogowa w gminie obejmuje 202,53 km dróg, z tego we władaniu Gminy Jordanów Śląski znajduje się 76,0 %, Zarządu Dróg Powiatowych we Wrocławiu – 11,5 %, a pozostałe należą do innych podmiotów.

Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – 3,9 % oraz pozostałych właścicieli – 8,6 % - Tab. 24. Sieć dróg jest dobrze rozwinięta, a jej średnia gęstość wynosi 3,58 km/km², natomiast w poszczególnych obrębach zawiera się w przedziale od 2,50 km/km² (w Winnej Górze) do 4,57 km/km² (w Jordanowie Śląskim) – Rys. 37. Na wysoką gęstość dróg mają wpływ liczne drogi gminne i powiatowe, a także droga krajowa przebiegająca przez obręb Mleczna, Jordanów Śląski i Wilczkowice. Równinny, rolniczy charakter wschodniej części gminy z potrzebą dojazdu do pól oraz rozproszenie i rozdrobnienie działek należących do gospodarstw rolnych spowodowało, że gęstość dróg w tych obrębach jest znacznie wyższa niż w obrębie Janówek czy Winna Góra.

Ze względu na jakość dróg, 64,9 % dróg jest w złym stanie technicznym (131,52 km), a 8,7 % nieistniejących w terenie – zaoranych (17,67 km) – Tab. 24. Jedynie 25,6 % (51,78 km) z dróg istniejących jest w dobrym stanie technicznym, a 0,8 % w średnim (1,56 km). Sieć dróg dobrych tworzą w większości drogi asfaltowe, będące głównymi szlakami komunikacyjnymi między miejscowościami oraz drogi zmodernizowane w ostatnich latach. Drogi w złym stanie technicznym w 11 wsiach stanowią największy udział, powyżej 50,0 % - Rys. 38, natomiast w Dankowicach i Winnej Górze - powyżej 80,0 %. Są to głównie drogi gruntowe, o bardzo zużytej nawierzchni i nierównych poboczach, za wąskie dla aktualnie używanego sprzętu rolniczego. Wszystko to znacznie wydłuża czas przejazdu.

Wyłączając drogi nie istniejące w terenie (zaorane), faktyczna gęstość sieci drogowej wynosi 3,27 km/km², (w obrębach od 2,29 km/km² do 4,26 km/km²). Konieczna więc jest modernizacja dróg transportu rolnego pod względem nawierzchni, szerokości, a także modernizacja istniejących przepustów i mostów.

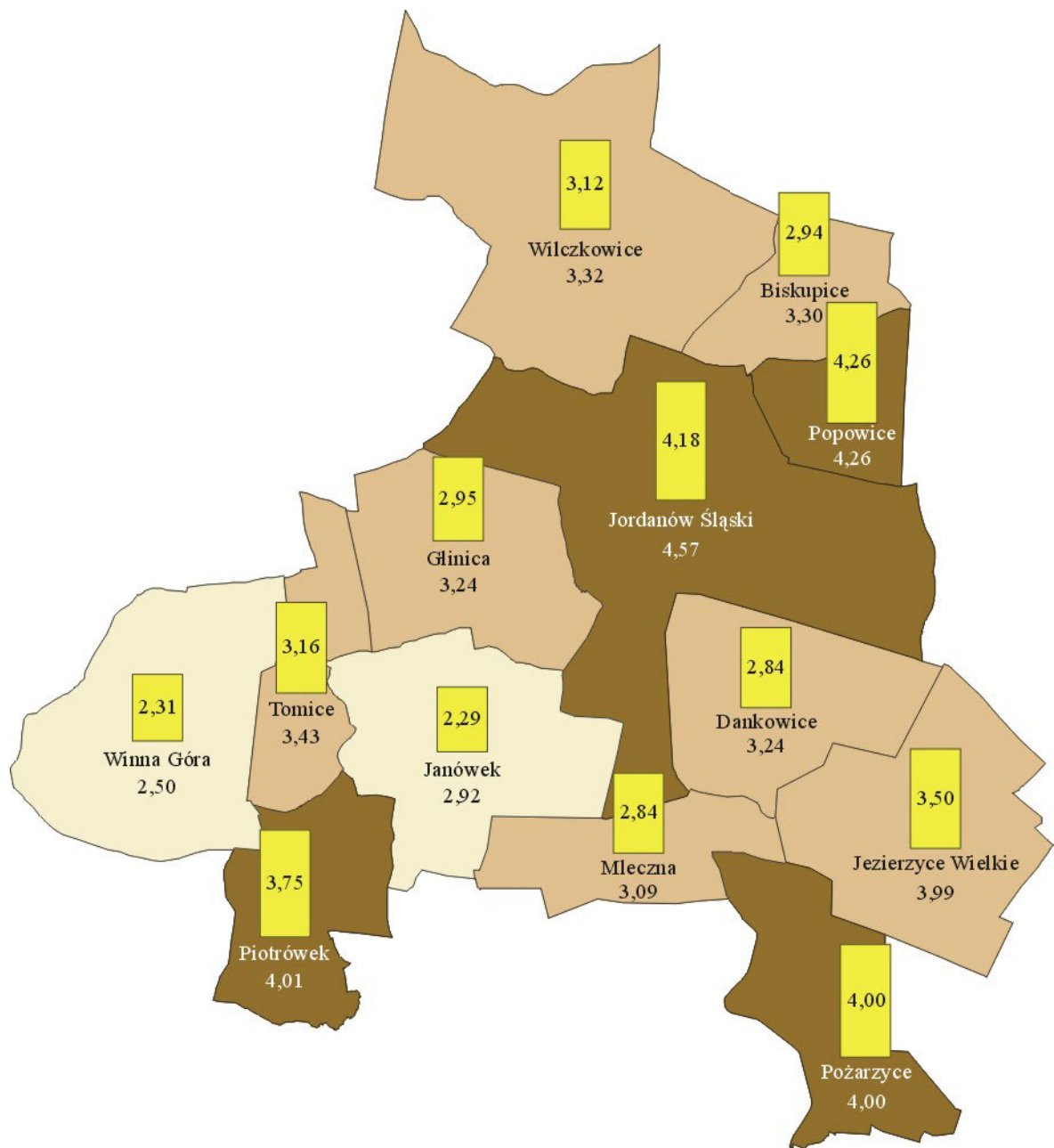
Charakterystyczne dla dróg gminy są występujące wzdłuż nich pasy zadrzewień i zakrzewień. Są to wieloletnie zadrzewienia, najczęściej owocowe (np. w Janówku), a nawet w niektórych miejscach zabytkowe szpalery drzew. Występują najczęściej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, wzdłuż dróg gruntowych i rowów melioracyjnych. Dlatego konieczna jest ochrona pasów zadrzewień, które w naturalny sposób wzbogacają krajobraz gminy i podnoszą jego wartości przyrodnicze.

Fot. 20. Droga transportu rolnego w Popowicach.

Fot. 21. Droga transportu rolnego w Piotrówku.

LEGENDA

Gęstość sieci drogowej [km/km²]

- powyżej 3,99
- 3,00 - 3,99
- poniżej 3,00

3,75 faktyczna gęstość sieci drogowej (bez dróg nieistniejących) [km/km²]

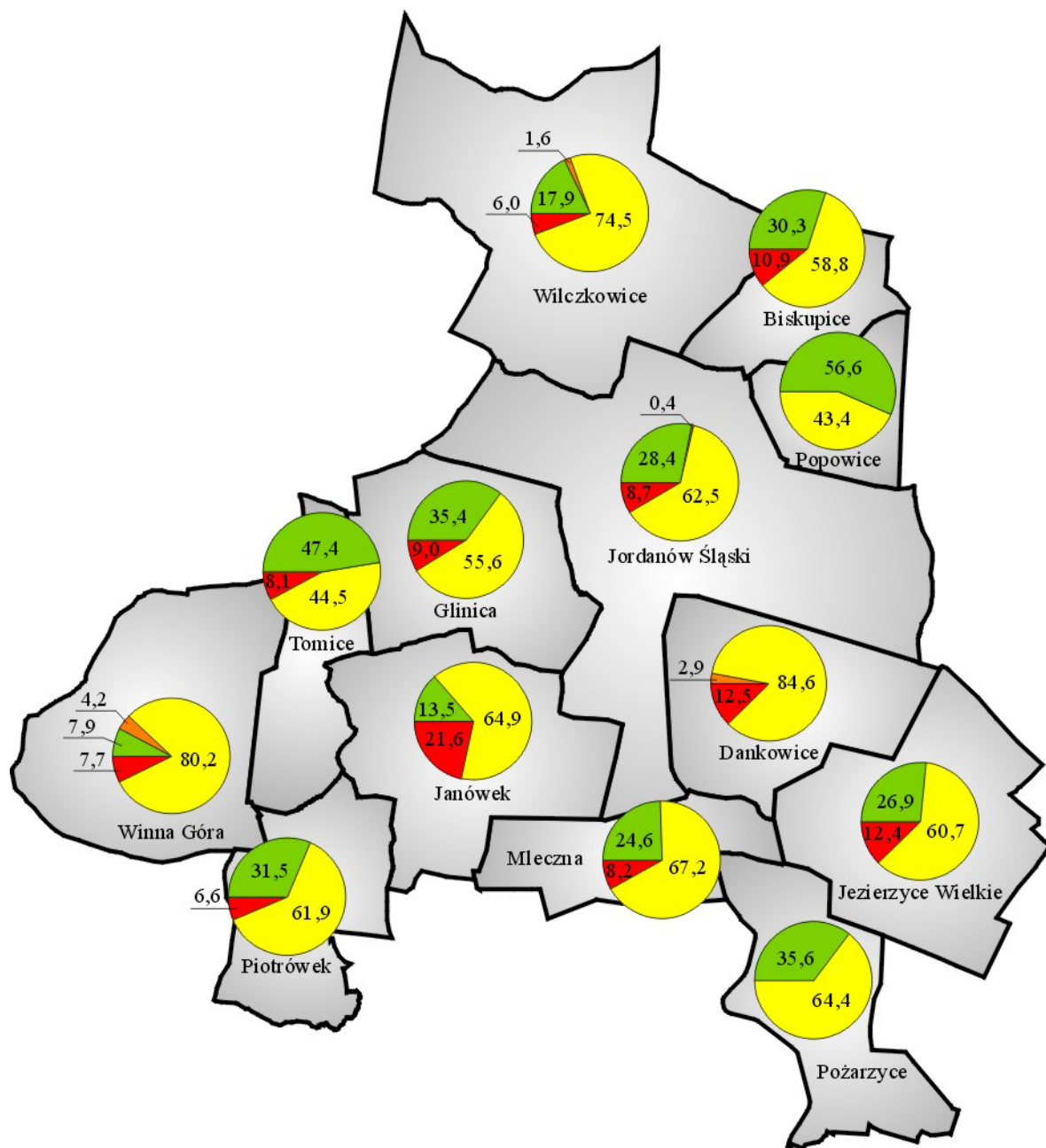
Rys. 37. Gęstość sieci drogowej.

Drugi wg stanu technicznego i wg władania

Tabela 24

Lp.	Obręb	Długość dróg wg władania i stanu technicznego																				
		ogółem				wg właściciela				Długość dróg wg władania i stanu technicznego								wg stanu technicznego				
		km	%	km	%	Gmina Jordanów Śląski	Starostwo Powiatowe we Wrocławiu	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	pozostałe (ANR, przywłaśc. tne)	asfaltowe	gruntowe	utwardzone (szutrowe, kostka)	nieistniejące w terenie	dobre	średnie	złe	razem (drogi faktycznie istniejące w terenie)					
km	%	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
1.	Biskupice	6,67	5,33	79,9	1,34	20,1	-	-	-	-	1,3	20,1	4,60	69,0	-	-	0,73	10,9	2,02	-	3,92	5,94
2.	Dankowice	12,41	12,41	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	10,86	87,5	-	-	1,55	12,5	-	0,36	10,50	10,86
3.	Glinica	13,04	7,08	54,3	2,00	15,3	-	-	3,96	30,4	4,6	35,4	7,25	55,6	-	-	1,17	9,0	4,62	-	7,25	11,87
4.	Janówek	13,72	9,05	66,0	2,33	17,0	-	-	2,34	17,0	1,9	13,5	8,90	64,9	-	-	2,97	21,6	1,85	-	8,90	10,75
5.	Jezierzyce Wielkie	20,06	14,39	71,7	5,67	28,3	-	-	-	-	5,4	26,9	12,18	60,7	-	-	2,48	12,4	5,40	-	12,18	17,58
6.	Jordanów Śląski	46,02	32,68	71,0	0,66	1,4	5,07	11,1	7,61	16,5	14,0	30,3	27,89	60,6	0,21	0,4	3,97	8,7	13,08	0,20	28,77	42,05
7.	Mleczna	7,44	6,60	88,7	-	-	0,84	11,3	-	-	1,4	19,0	5,42	72,8	-	-	0,61	8,2	1,83	-	5,00	6,83
8.	Piotrówek	12,38	8,87	71,6	3,51	28,4	-	-	-	-	3,9	31,5	7,66	61,9	-	-	0,82	6,6	3,90	-	7,66	11,56
9.	Popowice	7,84	5,83	74,4	0,66	8,4	-	-	1,35	17,2	2,0	25,6	5,83	74,4	-	-	-	-	4,44	-	3,40	7,84
10.	Pozarzyce	13,95	11,28	80,9	2,67	19,1	-	-	-	-	5,3	37,8	7,40	53,0	1,29	9,2	-	-	4,96	-	8,99	13,95
11.	Tomice	7,76	5,03	64,9	2,23	28,7	-	-	0,50	6,4	3,4	44,2	3,45	44,5	0,25	3,2	0,63	8,1	3,68	-	3,45	7,13
12.	Wilezkowice	27,61	22,86	82,7	2,14	7,8	1,99	7,3	0,62	2,2	4,1	14,9	21,80	79,1	-	-	1,68	6,0	4,93	0,43	20,57	25,93
13.	Winna Góra	13,63	12,50	91,7	-	-	-	-	1,13	8,3	1,6	12,1	10,93	80,2	-	-	1,06	7,7	1,07	0,57	10,93	12,57
Gmina ogółem		202,53	153,91	76,0	23,21	11,5	7,90	3,9	17,51	8,6	48,9	24,2	134,17	66,2	1,75	0,9	17,67	8,7	51,78	1,56	131,52	184,86

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.) oraz inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.)

LEGENDA

Stan techniczny dróg [%]

- dobre
- średnie
- złe
- nieistniejące w terenie

Rys. 38. Stan techniczny dróg.

8. WYPOSAŻENIE GMINY W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ I SPOŁECZNĄ

8.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

Sieć wodociągowa występuje na terenie całej gminy – Tab. 25. Jej długość wynosi 17,0 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych – 458. Ujęcia wodne znajdują się w 2 miejscowościach, w Jordanowie Śląskim i w obrębie Winna Góra (Karolin), które posiada ujęcie lokalne. Ujęcie w Jordanowie Śląskim (oprócz wsi Karolin), zasila wszystkie miejscowości. Ponadto planowane jest połączenie sieci wodociągowej z Winnej Góry (ze wsi Karolin) w jedną całość. Na terenie Jordanowa Śląskiego występują również dwa zakładowe ujęcia wody: w byłej Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej (aktualnie nieczynnej) i na terenie zakładu usługowo-handlowego „Inex”. W obrębie tym także zlokalizowana jest tu Stacja Uzdatniania Wody, która wymaga modernizacji.

Nowopowstałe budynki mieszkalne i punkty usługowe powodują, że obecna sieć wodociągów wymaga rozbudowy. Jej zły stan techniczny w obrębach takich jak: Glinica, Janówek stwarza potrzeby remontu, modernizacji czy wymiany niektórych odcinków tej sieci.

Na terenie gminy występuje tylko kanalizacja deszczowa. Mieszkańcy indywidualnie odprowadzają ścieki bytowo-gospodarcze do przydomowych zbiorników. W planach gminy na najbliższe lata przewidziana jest budowa kanalizacji sanitarnej dla wszystkich wsi wraz z oczyszczalnią ścieków na terenie obrębu Jordanów Śląski, dla której został już opracowany projekt techniczny (w *Studium* zarezerwowano i wyznaczono tereny na lokalizację budynków oczyszczalni). W ramach działań związanych z rozwojem infrastruktury technicznej postulowana jest też budowa nowej sieci kanalizacji deszczowej na terenach projektowanej i istniejącej zabudowy mieszkaniowej.

8.2. Odprowadzanie nieczystości stałych i płynnych.

Nieczystości płynne pochodzące ze zbiorników przydomowych mieszkańców odprowadzane są do punktów zlewnych zlokalizowanych w gminie – Sobótka i Łagiewniki. W miejscowości Jordanów Śląski znajduje się biologiczna oczyszczalnia ścieków, która obsługiwała tylko mleczarnię. Obecnie w pierwszej kolejności w projekcie kanalizacji sanitarnej będzie realizowana budowa oczyszczalni ścieków w obrębie Jordanów Śl. Nieczystości stałe wywożone są na komunalne wysypisko śmieci położone w Dankowicach. Nie jest to nowoczesne składowisko odpadów, a dalsza jego eksploatacja będzie się odbywać aż do momentu całkowitego zapełnienia. Następnie teren ten zostanie przeznaczony do

rekultywacji. W gminie nie ma zorganizowanej zbiórki odpadów, segregacji i recyklingu śmieci. Jedno wysypisko jest już nie czynne, a teren ten nie został do dnia dzisiejszego zrehabilitowany. Odbiorem odpadów z gospodarstw zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych z Sobótki.

Na terenie gminy znajdują się liczne „dzikie wysypiska śmieci” (Fot. 22), które powstały w zagłębieniach po wyrobiskach piasku, żwirów (najczęściej w południowej części gminy np. obręb Mleczna, Jezierzycze Wielkie, Jordanów Śląski), a także przy drogach, lasach i na miedzach. Uporządkowanie gospodarki odpadami i skanalizowanie wsi zostały wpisane w zakres głównych działań władz gminy, związanych z ochroną środowiska naturalnego.

Fot. 22. Miejsce po wyrobisku piasku wymagające uporządkowania (Jezierzycze Wielkie).

8.3. Sieć energetyczna i gazowa.

Energia elektryczna dostarczana jest przez Zakład Energetyczny w Strzelinie. Przez teren gminy nie przebiega żadna linia wysokiego napięcia, a podstawową sieć tworzą napowietrzne linie średniego napięcia o wartości 20 kV. Każda wieś posiada stacje transformatorowe, które rozdzielają energię do poszczególnych domostw przez linie niskiego napięcia. Sieć energetyczna powinna zostać zmodernizowana oraz rozbudowana. Na terenie

Ślezańskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny postuluje się o przełożenie linii energetycznych napowietrznych pod ziemię. Proponuje się także wprowadzenie zakazu lokalizowania nowych linii napowietrznych na terenie parku, a na terenie otuliny – tylko w koniecznych przypadkach.

Część wsi w gminie posiada słabe wyposażenie w punkty świetlne, a największy brak wystarczającej ilości lamp występuje w miejscowości: Wilczkowice, Dankowice, Glinica, Jezierzycze Wielkie, Mleczna i Tomice. Uzupełnienie oświetlenia ulicznego konieczne jest z uwagi na powstające nowe budynki mieszkalne i rozbudowę wsi.

Przez wschodnią część gminy (obręb Pożarzyce, Mleczna, Dankowice, Jordanów Śląski) przebiega gazociąg tranzytowy wysokiego ciśnienia DN 300, o kierunku Wrocław – Ząbkowice, mimo tego mieszkańcy nie są podłączeni do sieci gazowej. Część gospodarstw korzysta z butli przenośnych lub stałych zbiorników przydomowych, które coraz częściej służą też do ogrzewania posesji. W koncepcji gazyfikacji gminy przewiduje się zasilanie mieszkańców gazem średnioprężnym przez podłączenie do gazociągu wysokoprężnego Wrocław – Ząbkowice Śląskie. Miejscowości będą zasilane gazociągiem niskiego ciśnienia przez sieć stacji rozmieszczonych na terenie całej gminy.

8.4. Sieć telefoniczna i energia ciepła.

Sieć telekomunikacyjna obejmuje cały obszar gminy Jordanów Śląski. Sieć przewodową uzupełniają sieci bezprzewodowe GSM, których maszty są zlokalizowane w Jordanowie Śląskim oraz w pobliżu drogi krajowej nr 8, tj. przy granicy obrębów Jordanów Śląski i Wilczkowice. Sieć telekomunikacyjna jest wystarczająca i będzie uzupełniana w miarę potrzeb.

Gmina nie posiada zbiorczej sieci grzewczej. Domostwa oraz budynki użyteczności publicznej ogrzewane są za pomocą indywidualnych kotłowni grzewczych, zasilanych paliwami stałymi (koks, węgiel, drewno) lub płynnymi (gaz, olej opałowy). Zaleca się zatem modernizowanie i wymianę pieców na paliwa stałe, na piece bardziej ekologiczne i paliwa płynne. Zaleca się stosowanie ekologicznych rozwiązań, tzn. kotłowni zasilanych słomą, trocinami, wierzwą energetyczną szczególnie, że znaczny obszar gminy znajduje się w granicy Ślezańskiego Parku Krajobrazowego i otuliny. Dane dotyczące występującej infrastruktury technicznej zawiera Tab. 25.

8.5. Infrastruktura społeczna.

Głównym ośrodkiem obsługi gminy, pełniącym funkcje oświatowe, kulturowe jest miejscowość Jordanów Śląski. Centralne położenie wsi, z bardzo dobrym połączeniem drogowym z każdą miejscowością i miastem powiatowym Wrocław, zapewnia dostęp do oświaty i kultury mieszkańcom. W Jordanowie Śląskim zlokalizowana jest szkoła podstawowa oraz gimnazjum, służąca mieszkańcom całej gminy. Na terenie tego obrębu występują także wszystkie większe placówki kulturalno-oświatowe, sportowe, rekreacyjne takie, jak: przedszkole, biblioteka, obiekty sportowe (sala gimnastyczna, boiska sportowe), wyznaczone tereny dla rekreacji. Tu swoje placówki ma też służba zdrowia, prowadzone są sekcje i kluby sportowe oraz inne (koło Amazonek - jako filia Sobótki, klub Seniora).

Na terenie gminy wiele obiektów o wartości historyczno-kulturowej jest w złym stanie technicznym. Nie są one wykorzystywane do pełnienia funkcji społecznych, turystyczno-kulturalnych, a także nie są włączone w strefę zainteresowań krajoznawczych. Brak jest zagospodarowanych miejsc rekreacyjnych. Stacja kolejowa, budynki PKP wraz z jednotorową linią kolejową jest nieczynna i nie ma planów na jej modernizację oraz zagospodarowanie. Połączenia autobusowe nie spełniają oczekiwań wszystkich mieszkańców, m. in. do wsi Dankowice komunikacja autobusowa nie jest wystarczająca. Brakuje także połączeń autobusowych z sąsiednimi gminami np. z Sobótką. Dodatkowo brakuje przystanków autobusowych, a część z istniejących wymaga odnowienia (np. przystanek w Janówku, w Piotrówku). We wsi Wilczkowice, Jezierzycy Wielkie, Glinica, Janówek, Tomice, Mleczna znajdują się świetlice wiejskie, które są na bieżąco remontowane i doposażane w sprzęt, w miarę możliwości i starań sołtysów wsi. W Glinicy jedna osoba organizuje zajęcia popołudniowe dla dzieci (raz w tygodniu). Organizowane są też zajęcia dla młodzieży i dorosłych – np. aerobik, sekcja judo. Ochotnicza Straż Pożarna istnieje w 2 miejscowościach, z tego remiza strażacka w Wilczkowicach jest w bardzo złym stanie, wymaga odbudowy. Infrastrukturę społeczną uzupełniają sklepy oraz nieliczne bary i kawiarnie, stacje benzynowe zlokalizowane głównie w Jordanowie Śl. W gminie organizowane są dożynki, festyny, imprezy okolicznościowe w nawiązaniu do świąt kościelnych i państwowych. Również w celu integracji społeczeństwa w samych miejscowościach organizowane są spotkania, zabawy (np. spotkania opłatkowe, Andrzejkki, Sylwester, odpusty) czy nawet prace społeczne (w Wilczkowicach prace remontowo-porządkowe we wsi organizowane są z inicjatywy Sołtysa tej wsi). Wykaz obiektów infrastruktury społecznej występujące w miejscowościach zawarto w Tab. 25.

Infrastruktura techniczna i społeczna

Tabela 25

Lp.	Obręb	Obiekty istniejącej infrastruktury		Koła zainteresowań, zespoły sportowe, kluby i inne
		technicznej	społecznej	
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Biskupice	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa	boisko sportowe	prowadzone są dla dzieci i młodzieży w szkole podstawowej w Jordanowie Śląskim
2.	Dankowice	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne, tymczasowe wysypisko odpadów komunalnych	sklep	współpraca z Jordanowem Śląskim
3.	Glinica	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	boisko sportowe, świetlica wiejska, kościół, niebieski szlak turystyczny na Ślężę, sklep	organizowane są zajęcia dla dzieci popołudniu (raz w tygodniu) oraz dla młodzieży i dorosłych - np. aerobik
4.	Janówek	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	wieża widokowa Bismarcka na Jańskiej Górze, świetlica wiejska, plac zabaw, boisko sportowe, zbiornik przeciwpożarowy, sklep	–
5.	Jezierzyce Wielkie	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	boisko sportowe, świetlica wiejska, plac zabaw, przydrożny krzyż, poniemiecki cmentarz	–
6.	Jordanów Śląski	sieć: wodociągowa, stacja uzdatniania wody, sieć energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne, chodniki wzdłuż ulic	zbiornik retencyjny <i>Jordanów</i> , staw na działce 203, nieczynna stacja i budynki PKP, jednotorowa linia kolejowa, szkoła podstawowa, gimnazjum, przedszkole, sala gimnastyczna, boiska sportowe, biblioteka, apteka, służba zdrowia, kościół, praktyka weterynaryjna, sklepy, bary, kawiarnie, remiza strażacka, stacja paliw, niebieski szlak turystyczny na Ślężę.	klub sportowy LKS, koło Amazonek (jako filia Sobótki), klub Seniora, pozostałe zespoły i grupy działają przy szkole podstawowej i gimnazjum
7.	Mleczna	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne, chodniki	świetlica wiejska, boisko sportowe, sklep	–
8.	Piotrówek	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	świetlica wiejska, boisko sportowe, zabytkowa kapliczka, kompleks pałacowo-parkowy	–
9.	Popowice	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	boisko sportowe, plac zabaw, świetlica wiejska	w szkole w Jordanowie Śląskim
10.	Pożarzyce	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	świetlica wiejska i plac zabaw w trakcie budowy, boisko sportowe w 1 części wsi	w szkole w Jordanowie Śląskim
11.	Tomice	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	świetlica wiejska, niebieski szlak turystyczny na Ślężę	–
12.	Wilczkowice	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	świetlica wiejska, remiza strażacka, boisko sportowe, kościół, sklep, stacja paliw	w planach jest powstanie koła zainteresowań
13.	Winna Góra	sieć: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, kanalizacja burzowa, oświetlenie uliczne	zbiornik przeciwpożarowy, niebieski szlak turystyczny na Ślężę, założenie pałacowo-folwarczne	–

Źródło: inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.), rozmowy z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień – maj 2007 r.), Program ochrony środowiska Gminy Jordanów Śląski (Wrocław 2004 r.)

Analiza stanu i wyposażenia wsi w podstawowe obiekty infrastruktury społecznej wykazała, że służy ono dostatecznie mieszkańcom i w dużej części wymaga remontów, modernizacji i doposażenia. Natomiast do elementów niekorzystnych wpływających na wizerunek wsi, a zarazem jako potrzeby ludności wiejskiej zaliczono:

- brak chodników wzdłuż dróg, miejsc parkingowych przy kościołach, cmentarzach, obiektach zabytkowych (np. we wsi Wilczkowice, Piotrówek, Glinica),
- brak urządzonych miejsc rekreacyjnych, wytyczonych ścieżek spacerowych i ławek w parkach oraz punktów gastronomicznych przy obiektach rekreacyjnych,
- brak koszy na śmieci w miejscach publicznych, pojemników na segregację śmieci, co między innymi prowadzi do powstawania „dzikich wysypisk śmieci”,
- brak zagospodarowania na cele rekreacyjne czy turystyczne zbiorników wodnych (np. w parku Piotrówku), parków przypałacowych,
- występowanie zniszczonych budynków w centrach wsi (np. zdewastowany budynek po świetlicy wiejskiej w Wilczkowicach, stare obiekty na gruntach ANR), zbiorników przeciwpożarowych w złym stanie technicznym (np. w Janówku, w Winnej Górze) oraz brak sklepów, punktów spożywczo-przemysłowych w małych miejscowościach np. w Popowicach, w Biskupicach.

Fot. 23. Urząd Gminy w Jordanowie Śląskim.

Fot. 24. Szkoła podstawowa i gimnazjum w Jordanowie Śląskim.

9. WNIOSKI ZE STANU ISTNIEJĄCEGO

1. W gminie Jordanów Śląski gęstość zaludnienia wynosi 54 osoby/1 km² i jest ona zbliżona do wielkości, która charakteryzuje region Intensywnego rolnictwa (58 osoby/1 km²). Zdecydowanie najwięcej osób jest w miejscowości Jordanów Śląski oraz w miejscowościach położonych w jego sąsiedztwie.
2. Bliskie położenie gminy względem miast (Wrocław, Sobótka) i dobre połączenie drogowe z tymi ośrodkami oraz działalność gospodarcza na terenie gminy, umożliwią zatrudnienie mieszkańcom wsi. Nie jest ono wystarczające, na co wskazuje ilość osób bezrobotnych – 107 osób. Osoby pozostające bez pracy najczęściej posiadają niski poziom wykształcenia i są wieku do 34 lat. Długi czas pozostawania bez pracy (powyżej 24 miesięcy – 47 osób) pogłębia zubożenie społeczeństwa wiejskiego.
3. Z działalności we własnym gospodarstwie rolnym utrzymuje się 205 osób, a 16 osób pracuje w Zakładzie Rolnym w Wilczkowicach. Są to osoby najczęściej w wieku 41 – 55 lat, posiadające wykształcenie zawodowe (nie tylko rolnicze) lub średnie. W wieku powyżej 55 lat, uprawniającego do przekazania gospodarstw za rentę strukturalną jest 20 osób. Korzystne jest, że wśród właścicieli gospodarstw rolnych, coraz więcej osób podnosi swoje kwalifikacje zawodowe, uczestniczy w różnych szkoleniach i kursach.

Natomiast niepokojące jest to, że coraz mniej gospodarstw rolnych jest głównym źródłem dochodu ludności rolniczej.

4. Z uwagi na położenie geograficzne, gmina charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi. Jej obszar został zaliczony do *IV strefy priorytetowej województwa dolnośląskiego Masyw Ślęży*. Zachodnia część gminy leży w granicach Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego i otuliny oraz włączona została jako obszary do uzupełnienia i ukształtowania krajowego systemu przyrodniczego ECONET PL (krajowej sieci przyrodniczej). Ślęzański Park Krajobrazowy znajduje się w obrębie ekologicznego obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym i wchodzi w skład obszarów Natura 2000.
5. Ze złóż naturalnych gminy występują niewielkie ilości serpentynitu, piaski, pospółki, żwiry. Złoża serpentynitu usytuowane są na granicy gminy Jordanów Śląski. Spośród surowców luźnych największe znaczenie mają piaski, pospółki i żwiry, ale nie są one eksploatowane na skalę przemysłową. Część wyrobisk jest już nieczynna, dlatego ważne jest ich rekultywacja.
6. W powierzchni gminy użytki rolne zajmują 4950,50 ha, stanowiąc tym najwyższy udział - 87,6 %, który wyznacza *wybitnie rolny typ użytkowania ziemi* (za wyjątkiem obrębu Winna Góra). W użytkach rolnych grunty orne stanowią 91,3 %, a użytki zielone 8,4 %, co określa we wszystkich obrębach *polowy kierunek produkcji rolnej*. Główne nastawienie w produkcji jest na uprawę zbóż podstawowych (pszenicy, jęczmienia, kukurydzy), rzepaku i częściowo na rośliny okopowe (buraki cukrowe).
7. Z uwagi na intensywną produkcję roślinną i potrzebę gruntów orných, a niższy poziom hodowli zwierzęcej, nie wykorzystywanie użytków zielonych, powierzchnię zasiewów zwiększono o zaorane łąki i pastwiska. Jest to obszar prawie 100,00 ha w całej gminie, który wymaga aktualizacji klasyfikacji. Hodowla zwierzęca prowadzona jest na mniejszą skalę. Intensywność obsady inwentarza jest niska, wynosi 13,6 SD/100,00 ha użytków rolnych, a w jej strukturze najwyższy udział zajmuje trzoda chlewna - 62,5 % i bydło - 33,7 %.
8. W użytkach rolnych przeważają gleby bardzo dobrej i dobrej jakości, o wskaźniku bonitacji wynoszącym od 73,9 do 89,2 pkt./1,00 ha UR. W gleboznawczej klasyfikacji gruntów największy obszar zajmują gleby klasy III (44,6 %) i II (36,0 %). Klasy najsłabsze (V, VI) stanowią tylko 2,4 %. Największy udział wśród *kompleksów rolniczej przydatności gleb* ma *kompleks pszenny bardzo dobry i pszenny dobry*, co

świadczy o bardzo korzystnych warunkach do uprawy roślin o wysokich wymaganiach glebowych.

9. Grunty rolne najbardziej narażone na erozję wodną występują w południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy, co związane jest z położeniem i naturalnym ukształtowaniem terenu, a także rolniczym użytkowaniem ziemi. Są to tereny otwarte, nieznacznie pofałdowane, bez zadrzewień. Łącznie jest to obszar o powierzchni 285,33 ha, który dotyczy 5,8 % powierzchni użytków rolnych gminy.
10. Z uwagi na typowo rolniczy charakter terenu, stopień lesistości w gminie jest niski i wynosi 3,3 %. Największy kompleks leśny występuje w Winnej Górze i zajmuje 28,3 % powierzchni obrębu. Łącznie lasy i grunty leśne zajmują 189,03 ha, prawie w całości należą do PGL - Nadleśnictwa Miękinia. Grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują razem 16,80 ha, tworzą je najczęściej niewielkie śródpolne zadrzewienia.
11. W strukturze władania gruntami przeważa sektor prywatny – 65,4 %, do którego należy 3696,00 ha, z tego do gospodarstw rolnych – 63,0 % gruntów. Sektor publiczny obejmuje 1954,28 ha (34,6 % powierzchni gminy), który prawie w całości tworzą grunty Agencji Nieruchomości Rolnych – 24,8 % (1401,22 ha). We własności PGL znajduje się 2,9 % gruntów, a komunalnej – 3,5 %. Największe obszary ANR położone są w północnej i zachodniej części gminy, gdzie w powierzchni obrębu udział ten wynosi nawet powyżej 40,0 %.
12. Gospodarstwa rolne w liczbie 451 (wg kart podatkowych) zajmują powierzchnię 3680,78 ha, którą stanowią grunty własne i dzierżawione. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 8,16 ha. W strukturze obszarowej przeważają gospodarstwa od 5,00 do 9,99 ha – 28,2 % i do 2,00 do 4,99 ha – 25,5 %. Gospodarstw o wielkości powyżej 15,00 ha jest 58 (12,9 %), ale ich udział w zajmowanej przez nie powierzchni wynosi prawie 40,0 %. Korzystne jest to, że już w wielu obrębach powstaje coraz więcej dużych gospodarstw rolnych, a ich udział w powierzchni zajmowanej przez gospodarstwa rolne wynosi powyżej 50,0 %.
13. W produkcji rolnej duże powierzchnie zajmują grunty dzierżawione, łącznie wydzierżawiono 1496,67 ha, to jest 26,5 % powierzchni gminy. Najwięcej dzierżaw pochodzi z zasobu ANR 1338,24 ha, w tym 1181,94 ha zostało wydzierżawionych przez 3 przedsiębiorstwa rolne z rejonu gminy. Gospodarstwa rolne razem wydzierżawiły około 300,00 ha (z różnych źródeł), w tym 130,88 ha gruntów są to dzierżawy między gospodarstwami.

14. Z analizy rozdrobnienie wynika, że w jednym gospodarstwie średnio znajdują się cztery działki ewidencyjne o powierzchni 1,66 ha. Średnia powierzchnia działki prawie we wszystkich gospodarstwach rolnych wynosi około 1,00 – 2,00 ha. W gospodarstwach powyżej 15,00 ha ilość działek i ich oddalenie względem siebie jeszcze bardziej się zwiększa, co wpływa na czas dojazdu do pól i koszt transportu.
15. Grunty prywatne charakteryzuje największe rozproszenie i rozdrobnienie działek. Wraz z mniejszymi działkami Agencji Nieruchomości Rolnych (położonymi bliżej obszarów zabudowanych) i działkami komunalnymi tworzą „szachownicę gruntów”. W obrębach, w których nieprawidłowy rozłóg gruntów utrudnia dobrą organizację i rozmieszczenie produkcji rolnej, wskazane byłyby prace scaleniowe.
16. Prawie 320,00 ha jest w posiadaniu tzw. „rózniczan”, do których zaliczono 81 właścicieli gospodarstw rolnych, posiadających grunty w miejscu zamieszkania i w innych obrębach. Różniczanie stanowią 17,4 % właścicieli gospodarstw, którzy posiadają nawet do 64,0 % działek poza miejscem zamieszkania. Rolnicy użytkują przeważnie większe działki, w 2 – 3 sąsiadujących ze sobą obrębach lub bardzo małe i oddalone od siebie. W celu zmniejszenia liczby działek w jednym gospodarstwie, a zarazem utworzenia dużych pól wskazane byłyby prace scaleniowe.
17. W gminie jest 20 gospodarstw rolnych, których właściciele już ukończyli 55 lat i mogliby skorzystać z przekazania gospodarstwa za rentę strukturalną oraz są tym zainteresowani. Obecnie prawie 40 gospodarstw zostało przekazanych za rentę strukturalną. Przekazywanie ziemi młodszym rolnikom na powiększenia gospodarstwa rolnego, spowoduje korzystniejszą strukturę obszarową gospodarstw i może zmniejszyć rozdrobnienie oraz rozproszenie działek ewidencyjnych.
18. Głównie brak zapotrzebowania na użytki zielone w hodowli bydła i niekorzystne położenie gruntów ornych jest przyczyną odłogowania pól. Łącznie 117,10 ha użytków rolnych (2,4 %), w większości dobrej jakości, jest odłogowanych, w tym 71,29 ha gruntów ornych i 45,81 ha użytków zielonych. Z tego powodu na gruntach od dawna nie użytkowanych, o słabszej jakości gleb i gorszym położeniu, można by zmienić sposób ich użytkowania na leśny.
19. Z uwagi na kwasowość gleb, zły stan melioracji szczegółowych, lokalne podtopienia użytków rolnych praktycznie wszystkie gleby w gminie wymagają wapnowania. W kilku obrębach aktualnie wykonywane są nowe analizy pH gleb, stwierdzające wielkość potrzebnych dawek wapnowania.

20. Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć cieków naturalnych odwadniających jej obszar, o łącznej długości 29,83 km. Położona jest w obrębie zlewni rzeki Ślęzy i 3 cieków naturalnych. W ramach ochrony przeciwpowodziowej utworzony został zbiornik retencyjny *Jordanów* o powierzchni 11,60 ha. Z uwagi na warunki naturalne i ukształtowanie obszarów przyległych oraz ochronę przed powodzią, powinna zostać zwiększona retencja wodna przez rozbudowę zbiorników retencyjnych.
21. Cieki wodne w większości zachowały swoje właściwości naturalne, pomimo że znajdują się w regionie intensywnego rolnictwa. Tylko część z nich została objęta pracami melioracyjnymi, tj. regulacją koryta, w niektórych obrębach zostały zbudowane obwałowania przeciwpowodziowe (szczególnie wzdłuż rzeki Ślęzy). Ale stan cieków naturalnych obecnie jest niezbyt dobry, brakuje bieżących konserwacji, wały przeciwpowodziowe miejscami są przerwane.
22. Sieć rowów melioracyjnych jest w większości w złym stanie technicznym. Ich niedrożność wynika z kilkuletnich zaniedbań i barku bieżących konserwacji. Obecnie zniszczone i zdekapitalizowane są sieci drenarskie, stąd w obrębach występują tereny podmokłe. W wielu miejscach stan mostów jest bardzo zły, wymaga pilnej modernizacji, a część z nich wymaga całkowitej odbudowy. Podobna sytuacja dotyczy przepustów, które w znacznej mierze wymagają remontów lub wymiany.
23. Sieć drogowa jest dobrze rozwinięta, jej średnia gęstość wynosi 3,58 km/km², ale 64,9 % z dróg (131,52 km) znajduje się w złym stanie technicznym. Są to przeważnie drogi gruntowe służące do transportu rolnego. Prawie 18,0 km (8,7 %) dróg – to drogi nieistniejące w terenie, zaorane. Tylko 25,6 % z dróg, które są głównymi szlakami między miejscowościami jest w dobrym stanie technicznym.
24. Wyposażenie gospodarstw rolnych w podstawowy sprzęt rolniczy jest zróżnicowane i nie zawsze wystarczające do aktualnie prowadzonych prac. W wielu gospodarstwach sprzęt ten jest już przestarzały, wymaga modernizacji. Znacznie lepsze wyposażenie w sprzęt rolniczy występuje w dużych gospodarstwach rolnych. Jest ono dostosowywane do wielkości gospodarstwa i jego poziomu produkcji. Problemem na terenie gminy jest brak punktów usługowych tj. naprawiających, konserwujących sprzęt rolniczy i wypożyczających sprzęt specjalistyczny.
25. Na terenie gminy głównym ośrodkiem obsługi rolnictwa szczególnie z zakresu produkcji roślinnej jest *Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”* w Jordanowie Śląskim. Punkty skupu i zaopatrzenia w środki do produkcji, zakłady przetwórcze

- i inne zlokalizowane są w pobliżu gminy, dlatego nie ma problemu z zaopatrzeniem w podstawowe środki produkcji i skupem płodów rolnych.
26. W gminie słabo jest rozwinięta infrastruktura techniczna związane z uzbrojeniem terenu. Brakuje sieci kanalizacyjnej, nowoczesnego składowiska odpadów, a sieć wodociągowa i kanalizacja burzowa wymagają modernizacji oraz rozbudowy. W niektórych miejscowościach wymagane jest uzupełnienie oświetlenia ulicznego oraz modernizacja sieci energetycznej. Nieuregulowana gospodarka kanalizacyjna jest największym zagrożeniem dla czystości wód i gleb.
 27. W gminie występują cenne obiekty o wartości architektonicznej, kulturowej, sakralnej m.in. założenie pałacowo-parkowe w Piotrówku, w Winnej Górze (Karolin), kapliczka w Piotrówku, kościoły i krzyże pokutne, poniemieckie cmentarze. Najbardziej w złym stanie technicznym są obiekty pałacowe, co wynika z braku odpowiednich zabezpieczeń, konserwacji i użytkowania tych obiektów.
 28. Dla ochrony obiektów o wartości historycznej, kulturowej oraz ważnych pod względem archeologicznym, a także z uwagi na zabytkowe układy urbanistyczne w wielu w miejscowościach wyznaczono strefę A ścisłej ochrony konserwatorskiej i B ochrony układów przestrzennych, ochrony ekspozycji, ochrony i obserwacji archeologicznej oraz ochrony krajobrazu kulturowego.
 29. Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna na terenie gminy jest bardzo uboga. Występuje tylko jeden pieszy szlak turystyczny na Ślężę, nieczynna wieża widokowa *Bismarcka*, nie ma wyznaczonych tras rowerowych i zagospodarowanych miejsc rekreacyjnych, ani gospodarstw agroturystycznych. W oparciu o wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe gminy, a także sąsiednich gmin, wskazane jest rozszerzenie infrastruktury rekreacyjno-turystycznej.
 30. Obszar gminy jest wyposażony w podstawowe obiekty infrastruktury społecznej, które zapewniają warunki do realizacji zadań oświatowych, kulturowych, sportowych i integracji społeczeństwa. Natomiast część z tych budynków z uwagi na zły stan wymaga remontów, modernizacji i doposażenia.

II USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

10. PLAN URZĄDZENIOWO-ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE

I PLANISTYCZNE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY JORDANÓW ŚLĄSKI

Zagadnienia ujęte w *Planie urządzeniowo-rolnym gminy Jordanów Śląski* są w większości uszczegółowieniem tematów zawartych w aktualnych opracowaniach strategicznych, planistycznych, przyrodniczych gminy oraz województwa. Zagadnienia te wpisują się też w niektóre cele określone w *Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego*. Realizacja ich odbywać się może w oparciu o działania strukturalne zawarte w *Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013*.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich zawiera działania i schematy na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych. Wszystkie są współfinansowane z *Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* oraz ze środków krajowych. Do działań tych należą m. in.: ułatwienie startu młodym rolnikom, renty strukturalne, modernizacja gospodarstw rolnych, poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (schemat I – scalanie gruntów, schemat II – gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi), uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności, grupy producentów rolnych, programy rolnośrodowiskowe, zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne, podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, odnowa i rozwój wsi.

W opracowanej przez Urząd Marszałkowski we Wrocławiu *Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego* gmina Jordanów Śląski została zaliczona do *regionu I tj. intensywnego rolnictwa* – Rys. 39. Region ten charakteryzuje się korzystnymi warunkami rozwoju społeczno-gospodarczego, a wśród wszystkich wydzielonych regionów funkcjonalnych, posiada najlepsze warunki do rozwoju intensywnego rolnictwa. *Region I*, którego funkcją podstawową jest produkcja rolna, może być producentem żywności nie tylko dla obszaru Dolnego Śląska, ale także może eksportować produkty poza granice województwa. Za główny cel w Regionie I przyjęto *modernizację kompleksu gospodarki żywnościowej*. Aby go zrealizować, określono także cele i zadania szczegółowe – Tab. 26.

Dla realizacji celów wynikających ze strategii rozwoju województwa, konieczne jest wykonanie bardziej szczegółowego opracowania w skali gminy. Opracowaniem takim jest między innymi *Plan urządzeniowo-rolny gminy*. W planie znalazły się rozwiązania problemów, które zawierają także cele szczegółowe. Plan będący efektem analizy stanu istniejącego gminy, z jednoczesnym wskazaniem rozwiązań i potrzebą realizacji konkretnych

prac urzędniowo-rolnych, pozwoli na osiągnięcie celów sformułowanych w *Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego*. Tymi zadaniami są:

- przekształcenie struktury obszarowej gospodarstw rolnych (możliwości powiększenia gospodarstw rolnych, uzyskanie dochodu porównywalnego i żywotności ekonomicznej),
- dostosowanie kierunków produkcji rolniczej do warunków przyrodniczych (ochrona gruntów przed erozją, potrzeby aktualizacji klasyfikacji gruntów, możliwości realizacji pakietów rolnośrodowiskowych i prowadzenie rolnictwa ekologicznego),
- racjonalna organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej (modernizacja dróg, odbudowa i konserwacja cieków naturalnych, poprawa urządzeń melioracji szczegółowej, scalenia gruntów, możliwości utworzenia punktów obsługi rolnictwa),
- budowa i modernizacja urządzeń przeciwpowodziowych (planowana budowa zbiorników retencyjnych, modernizacja obwałowań rzeki),
- projekt granicy rolno-leśnej (wyznaczenie obszarów do zalesienia, do zadrzewienia),
- rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych (zapropozowanie tras rowerowych, szlaków turystycznych i punktów widokowych, zaznaczenie miejsc atrakcyjnych turystycznie, wskazanie miejsc do zagospodarowania na cele rekreacyjno-turystyczne, wytypowanie wsi o najlepszych warunkach do rozwoju turystyki, rekreacji),
- stworzenie warunków dla rozwoju różnych funkcji na obszarach wiejskich (uwzględnienie terenów przeznaczonych pod inwestycje i na działki budowlane, wskazanie możliwości zagospodarowania terenów i budynków po byłych PGR-ach).

Intensyfikacji produkcji rolniczej w regionie nie sprzyja wadliwa struktura obszarowa gospodarstw rolnych. Proces koncentracji ziemi powinien opierać się o jej przepływ pomiędzy gospodarstwami indywidualnymi lub też w oparciu o rezerwy gruntów (jeżeli są takie możliwości) sektora publicznego, w tym gruntów ANR. W przyspieszeniu nabywania gruntów na powiększenie gospodarstw rolnych mogą pomóc *renty strukturalne*, pomoc w ramach działania *Ułatwienie startu młodym rolnikom*, a także coraz powszechniejsza forma wieloletnich dzierżaw gruntów rolnych.

Intensyfikacja produkcji rolniczej może być realizowana przez dostosowanie jej kierunków do warunków przyrodniczych, zarówno w produkcji roślinnej i zwierzęcej. Działania te należy wspierać intensywnym szkoleniem oraz informowaniem producentów rolnych o możliwych rekompensatach w produkcji rolnej z uwagi na ochronę i zachowanie środowiska naturalnego.

Kolejnym zadaniem wykonywanym równolegle z w/w jest racjonalizacja zatrudnienia oraz podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie. Rozwój technologii, wprowadzanie nowych metod produkcji, urządzeń, modernizacja sprzętu rolniczego powoduje, że w gospodarstwach pracuje coraz mniej osób. Jednak osoby, które rozpoczną prace w rolnictwie będą się legitymowały coraz wyższymi kwalifikacjami zawodowymi. To wszystko ma prowadzić do zwiększenia jednostkowej efektywności produkcji rolnej, poprawy standardów zdrowotnych wytwarzanej żywności, a także do poprawienia konkurencyjności dolnośląskich gospodarstw.

Zrealizowanie zadań pierwszego celu szczegółowego będzie możliwe, jeśli ulegnie poprawie organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Należy dążyć do poprawy rozłogu gruntów, prawidłowego kształtowanie sieci dróg transportu rolnego i do dobrego utrzymania sieci rowów melioracyjnych. Należy także przeprowadzić rewitalizację środowiska przyrodniczego i krajobrazu m. in. przez poprawę stanu zadrzewień śródpolnych, zadrzewień przydrożnych, zadrzewień wzdłuż cieków i rowów. Racjonalna organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej może być osiągnięta przez prace scaleniowe.

Szansy na utworzenie nierolniczych miejsc pracy należy poszukiwać w:

- rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych,
- tworzeniu warunków dla rozwoju usług, handlu, przemysłu i rzemiosła,
- stworzeniu rynku wyspecjalizowanych usług dla rolnictwa.

Szczególnymi działaniami powinno być:

- pilna rewaloryzacja obiektów zabytkowych (w szczególności zespołów pałacowo-parkowych),
- rozwój na obszarach wiejskich bazy noclegowej i żywieniowej dla turystyki i agroturystyki,
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
- rozwój sieci energetycznych (gazowej, elektrycznej) oraz niekonwencjonalnych źródeł energii w celu powstrzymania degradacji środowiska przyrodniczego (odchodzenie od spalania węgla) i zapewnienia dostaw energii nowo powstającym zakładom,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej.

Przy międzynarodowej rywalizacji w handlu produktami rolnymi ważne jest wzmocnienie pozycji rolników. Można to osiągnąć przez samoorganizację rolników, w tym utworzenie grup producenckich. Także tutaj pomoc państwa będzie niezbędna.

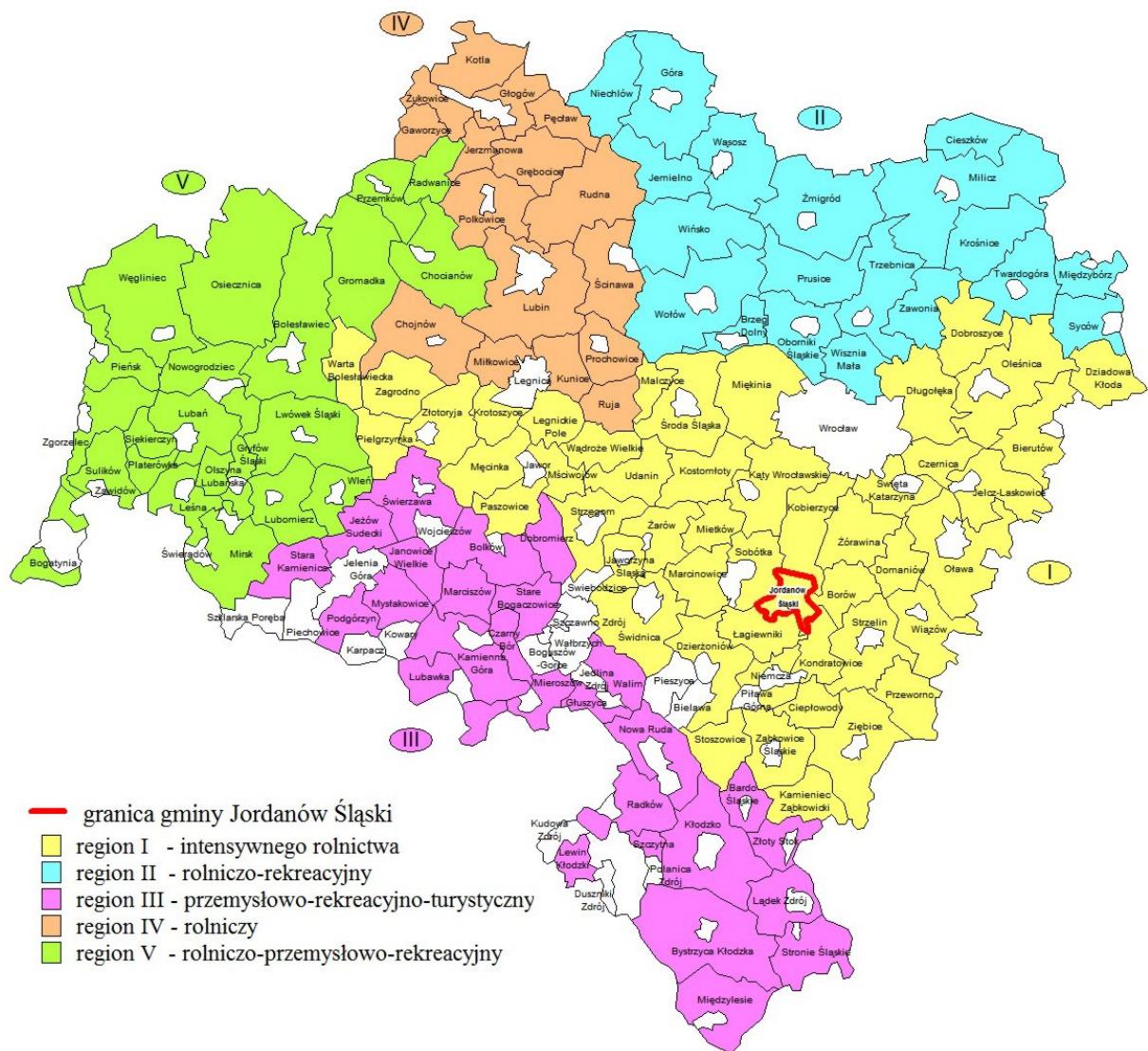
Region I położony jest w dolinie rzeki Odry oraz w strefie oddziaływania jej dopływów. Cieką mając charakter rzek górskich, stanowią duże zagrożenie powodziowe obszaru. Istniejące urządzenia przeciwpowodziowe z uwagi na zły stan techniczny, nie są już w stanie zapobiec zagrożeniom powodzi. Często w okresie letnim zdarza się niedobór wilgoci, co wpływa na wielkość plonów. Konieczne jest zatem uporządkowanie gospodarki wodnej regionu i modernizowanie urządzeń melioracyjnych.

Cele szczegółowe oraz zadania regionu I

Tabela 26

Cele szczegółowe		
1.	2.	3.
Przekształcenie struktury agrarnej	Rozwój i modernizacja zabezpieczeń przeciwpowodziowych	Tworzenie warunków rozwoju alternatywnych źródeł dochodu
Zadania		
Przekształcenie struktury obszarowej gospodarstw.	Budowa zbiorników małej retencji.	Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych w południowej części regionu.
Dostosowanie kierunków produkcji rolniczej do warunków przyrodniczych.	Budowa i modernizacja urządzeń przeciwpowodziowych.	Stworzenie warunków dla rozwoju funkcji nie związanych ze środowiskiem przyrodniczym (usługi, przemysł, rzemiosło).
Racjonalizacja zatrudnienia w rolnictwie.	–	–
Racjonalna organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.	–	–
Doskonalenie organizacji rynku i przetwórstwa produktów żywnościowych zgodnie ze standardami i wymogami UE.	–	–

Źródło: Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego, „Studia nad rozwojem Dolnego Śląska” – Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Zeszyt 5 (12) 2001

Rys. 39. Położenie gminy Jordanów Śląski na tle regionów funkcjonalnych obszarów wiejskich Dolnego Śląska.

11. POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA

11.1. Melioracje podstawowe

W ramach melioracji podstawowej głównym celem jest zaprojektowanie prac związanych z ochroną gruntów przed powodzią. W *Programie małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim*, w DZMiUW we Wrocławiu rozważana jest lokalizacja i budowa zbiorników retencyjnych, położonych w granicach gminy. Łącznie przewiduje się warianty budowy 2 zbiorników retencyjnych dla zlewni rzeki Ślęzy, które wynikają z inicjatywy lokalnej gminy. Są to: *Zbiornik Karolin* oraz *Zbiornik Jezierzycy Wielkie*, czas ich realizacji to po 2015 r. Są to zbiorniki programowane i postulowane przez Samorządy

Gminne, które nie posiadają jeszcze opracowań dokumentacyjnych, a terminy ich realizacji wynikać będą z możliwości finansowych gminy, które nie zostały jeszcze sprecyzowane. Z przeprowadzonej analizy wynika, że lokalizacja zbiornika *Karolin* może kolidować z ochroną przyrody – z terenami SOO (specjalnymi obszarami ochrony wyznaczone na podstawie dyrektywy siedliskowej, które wchodzą do Natury 2000), Ślązańskim Parkiem Krajobrazowym.

W wyniku konsultacji w Urzędzie Gminy Jordanów Śląski i analizy *Studium*, w planie urządzeniowo-rolnym ujęto też powstanie trzeciego suchego zbiornika retencyjnego, o powierzchni 1,84 ha w obrębie Tomice. Łącznie 3 suche zbiorniki retencyjne zajmowałyby powierzchnię 14,95 ha, położone byłyby w 4 wsiach (Winna Góra - Piotrówek, Tomice i Jezierzycy Wielkie – Rys. 40). Natomiast w aktualizowanym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* został zaplanowany jeden zbiornik mokry, w obrębie Piotrówek, o powierzchni 16,24 ha, związany z potokiem Oleszna.

Niezależnie od działań inwestycyjnych zawartych w „*Programie małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim*”, wpływ na wzrost retencji wodnej w środowisku przyrodniczym mieć będą inne działania gospodarcze takie, jak:

- władze samorządowe, organizacje rolnicze, ośrodki doradztwa rolniczego i bezpośrednio sami użytkownicy gruntów winni propagować i wprowadzać zabiegi zwiększające retencję glebową.

Można to wykonać przez agromelioracje, fitomelioracje, drenowanie gruntów wraz z retencją korytową (zastawki piętrzące), wyposażenie istniejących systemów odwadniających w budowle piętrzące.

W obszarach najbardziej narażonych na powódź, występujących wzdłuż rzeki Ślęzy, cieków Oleszna i Cieniawa należałoby:

- a) wprowadzić obwałowania cieków na odcinkach przebiegających przez tereny zainwestowane,
- b) ograniczyć zabudowę na terenach zalewowych,
- c) zrealizować budowę zbiorników małej retencji.

Teren gminy należy do zlewni rzeki Ślęzy, dla której jest opracowywane *Studium zabezpieczenia przed powodzią*. W ramach studium wykonywana jest inwentaryzacja i ocena stanu technicznego istniejących urządzeń melioracyjnych oraz rozpatruje się możliwości budowy zbiorników przeciwpowodziowych, przedsięwzięcia modernizacyjno-inwestycyjne urządzeń istniejących (budowli komunikacyjnych i technicznych, murów oporowych,

regulacji lub odbudowy cieków). Na podstawie stanu istniejącego urządzeń, określone zostaną potrzeby prac i inwestycji na w/w obiektach. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu jest w trakcie opracowywania studium wykonalności i uszczegółowienia zamierzeń projektowych. Jego częścią będzie zaproponowanie przedsięwzięć modernizacyjno-inwestycyjnych dla rzeki Ślęzy oraz pozostałych cieków w zlewni. Program będzie obejmował propozycję ochrony biernej (regulacja koryta cieków, modernizacja obwałowań, zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym i gospodarce leśnej) oraz ochrony czynnej (konceptcja lokalizacji suchych zbiorników przeciwpowodziowych).

Fot. 25. Fragment rzeki Ślęzy wymagający konserwacji w obrębie Mleczna.

Z analizy zebranych informacji wynika, że:

- a) koryto rzeki Ślęzy na całej długości tj. 11,12 km (w granicach gminy) wymaga robót udrożnieniowych, a gruntownej konserwacji w obrębie: Biskupice, Jordanów Śląski, Mleczna i w Pożarzycach, w Pożarzycach wymagana jest pilna naprawy wałów przeciwpowodziowych, a w pozostałych obrębach - ich konserwacja,
- b) 10,44 km cieków naturalnych (Cieniawa i Trawna) wymaga gruntownej konserwacji i robót udrożnieniowych, natomiast potok Oleszna na długości

8,27 km – odbudowy. Szczegółowe potrzeby prac na ciekach naturalnych zawarto w Tab. 27 oraz na Rys. 40.

W obrębach, w których występują tereny zagrożone powodzią, proponuje się w miarę możliwości i warunków terenowych, zwiększyć retencję obszaru przez dodatkowe zalesienia, zadrzewienia i zakrzewienia przydrożne. Także pielęgnowanie i uzupełnianie istniejących pasów zadrzewień będzie korzystne dla ochrony terenów rolnych.

Potrzeby prac dotyczące cieków naturalnych

Tabela 27

Lp.	Obręb	Nazwa ciek	Potrzeby prac		
			dlugość	konserwacja, odbudowa	charakterystyka prac
			km		
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Biskupice	Śleza	2,00	konserwacja	udroźnienie koryta, konserwacja wałów
		Cieniawa	1,62	konserwacja	związane z udrożnieniem koryta
2.	Dankowice	Trawna	1,53	konserwacja	gruntowana konserwacja ciek
3.	Glinica	Oleszna	2,40	odbudowa	remont i zwiększenie przepustowości koryta, umocnienie podstaw skarp koryta, korekta szerokości i pogłębienie dna
4.	Jezierzyce Wielkie	Trawna	2,84	konserwacja	gruntowana konserwacja ciek
5.	Jordanów Śląski	Śleza	4,76	konserwacja	udroźnienie koryta, konserwacja wałów
		Oleszna	0,99	odbudowa	remont i zwiększenie przepustowości koryta, umocnienie podstaw skarp koryta, korekta szerokości i pogłębienie dna
6.	Mleczna	Śleza	0,69	konserwacja	udroźnienie koryta, modernizacja wałów
7.	Piotrówek	Oleszna	2,92	odbudowa	remont i zwiększenie przepustowości koryta, umocnienie podstaw skarp koryta, korekta szerokości i pogłębienie dna
8.	Pożarzyce	Śleza	3,67	konserwacja	udroźnienie koryta, naprawa i modernizacja wałów
9.	Tomice	Oleszna	1,96	odbudowa	remont i zwiększenie przepustowości koryta, umocnienie podstaw skarp koryta, korekta szerokości i pogłębienie dna
10.	Wilczkowice	Cieniawa	4,45	konserwacja	związane z udrożnieniem koryta
Gmina ogółem		Śleza, Cieniawa, Trawna	21,56	konserwacja	-
		Oleszna	8,27	odbudowa	

Źródło: obliczenia własne na podstawie inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), rozmów z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień – maj 2007 r.), DZMiUW we Wrocławiu (listopad 2006 r.)

11.2. Melioracje szczegółowe

Inwentaryzacja terenowa i analiza stanu istniejącego pozwoliła na określenie zakresu potrzeb dotyczących prawidłowego funkcjonowania sieci melioracyjnej. Odnowienia i konserwacji wymagają właściwie wszystkie rowy melioracyjne. Część z nich powinna zostać pogłębiona lub poszerzona. Łącznie 53,94 km (66,9 %) rowów przeznaczono do odbudowy, do konserwacji 11,64 km (14,4 %) – Tab. 30. W obrębach odbudowa i konserwacja dotyczy od 48,1 % do 100,0 % rowów. Największe potrzeby prac (według kilometraża) występują w obrębie: Jordanów Śląski, Dankowice. Jest to związane z gęstą siecią rowów występującą w tych miejscowościach, a także z dominacją użytków rolnych i polowym kierunkiem produkcji roślinnej. W gminie charakterystyczne jest to, że najczęściej zaoranych łąk i pastwisk występuje przy rowach melioracyjnych w lepszym stanie technicznym. W obrębach, w których występują grunty odłogowane, odbudowa i konserwacja rowów melioracyjnych musi iść równoległe z przywracaniem tych gruntów do rolniczego użytkowania. Takie miejsca występują szczególnie w południowej i zachodniej części gminy.

Z uwagi na walory przyrodniczo-krajobrazowe, ochronę gruntów rolnych przed erozją wodno-wietrzną, naturalną retencję obszaru wskazane jest utrzymanie zadrzewień, zakrzewień wzdłuż rowów. Ich system korzeniowy utrzymuje oraz chroni koryto rowów przed degradacją i zaoraniem.

Fot. 26. Grunty podmokłe w Piotrówku.

Na podstawie inwentaryzacji terenowej oraz rozmów z mieszkańcami wsi, określono potrzeby regulacji stosunków wodnych, których w gminie wymaga 187,00 ha użytków rolnych. Jest to 3,8 % gruntów rolnych, natomiast w obrębach są to wielkości od 1,2 % do 11,9 %. Są to użytki rolne występujące głównie wzdłuż cieków i rowów melioracyjnych, położone w obniżeniach terenowych, gleby dobrych klas bonitacyjnych: z gruntów ornych – od klasy II do IV b, z użytków zielonych – klasy II, III i IV. Zakres powierzchniowy obejmuje grunty podmokłe-odłogowane, co pozwoli na przywrócenie ich do produkcji rolnej. Obejmuje także zaorane łąki i pastwiska, które są wykorzystywane pod uprawę zbóż, rzepaku.

Przed realizacją inwestycji z zakresu melioracji szczegółowych konieczne będzie przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji terenowej wszystkich rowów i sieci drenarskiej przez służby melioracyjne, określenie ich stanu technicznego w poszczególnych obrębach i określenie ewentualnej potrzeby założenie nowych sieci drenarskich.

W projektach melioracyjnych ważna jest kompleksowość inwestycji, tzn. całościowe objęcie obszaru o nieprawidłowych stosunkach wodnych. Będą to więc w większości działki należące do gospodarstw rolnych, Agencji Nieruchomości Rolnych i pozostałych właścicieli. Pomoc finansową na realizację prac z zakresu melioracji podstawowych i szczegółowych można uzyskać w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Jednym z jego działań jest *Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa*, które wdrażane będzie w ramach *Schematu II – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi*.

Podsumowując rodzaj i zakres wszystkich prac melioracyjnych wynika, że w obrębach występują duże potrzeby poprawy warunków wodnych. Szczegółowe dane z zakresu melioracji szczegółowych zawarto w Tab. 30 oraz przedstawiono na Rys. 40.

Potrzeby prac dotyczące zbiorników wodnych i wałów przeciwpowodziowych

Tabela 28

Lp.	Obręb	Stawy, zbiorniki wodne, wały przeciwpowodziowe - potrzeby prac
1.	2.	3.
1.	Janówek	odnowienie zbiornika wodnego na dz. 120/40
2.	Jordanów Śląski	budowa stawu na działce 250, 249/1, 249/2, konserwacja stawu na dz. 203
3.	Piotrówek	konserwacja stawów wodnych na dz. 154/2, 156, 169/1
4.	Pożarzyce	odbudowa odcinka wału na rzece Ślęza (W - 156)
5.	Winna Góra	wyczyszczenie i rewitalizacja stawu przeciwpożarowego na działce 36

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.), rozmowy z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień – maj 2007 r.)

Również poprawy stanu technicznego wymagają zbiorniki i oczka wodne, a prace te związane są głównie z ich odnowieniem i konserwacją – Tab. 28, Rys. 40. Zachowanie wraz z zagospodarowaniem ich na różne cele (np. jako stawy hodowlane, miejsca wypoczynkowe) może mieć duże znaczenie w rozwoju rekreacji i turystyki w rejonie gminy. Z uwagi na zły stan urządzeń komunikacyjnych na ciekach wodnych i rowach melioracyjnych, w Tab. 29 i na Rys. 40 zawarto potrzeby prac dotyczące mostów i przepustów.

Pilne potrzeby prac związane z mostami i przepustami

Tabela 29

Lp.	Obręb	Mosty i przepusty
		do remontu, modernizacji lub konserwacji
1.	2.	3.
1.	Biskupice	1. Do konserwacji - most na rzece Śleza i dr. 114, most na cieku Cieniawa.
		2. Do przebudowy lub wymiany - przepust na dr 116/1.
2.	Dankowice	1. Do konserwacji - most na rzece Śleza i dr. 256, most na w-284, łączący drogę 256 i 257.
3.	Glinica	1. Do konserwacji - most na potoku Oleszna i dr. 147 oraz 152.
		2. Do odbudowy - most na potoku Oleszna i dr. 166.
		3. Do modernizacji - most na potoku Oleszna i dr. 157.
		4. Wymiany wymagają praktycznie wszystkie przepusty na potokach i rowach, z uwagi na zbyt małą przepustowość.
4.	Janówek	1. Do remontu i modernizacji - most na drodze 114 do Glinicy.
		2. Do konserwacji - betonowy przepust przy drodze do Jordanowa Śl., na dr. 122.
5.	Jezierzyce Wielkie	1. Do remontu i modernizacji - most na dr. 342
		2. Do konserwacji - przepust na drodze do wsi Pożarzyce i potoku Trawna.
		3. Do remontu i modernizacji - most na drodze 336 i 334, i potoku Trawna.
6.	Jordanów Śląski	1. Do remontu i modernizacji - most na potoku Oleszna i ul. Kolejowej, most na rowie w-560, łączący drogę 559/2 i 561/5,
		3. Do konserwacji - mosty na drodze do Popowic, na ul. Szkolnej, i na rzece Śleza, mostek na torach kolejowych i w-316 i w-606/3
		5. Do modernizacji - przepust na drodze 688 i rowie.
7.	Mleczna	1. Do modernizacji - most na dr 97 i rzece Śleza.
		1. Do wybudowy - most na dr 104 i rowie w-93, w stronę wsi Trzebnik gm. Łagiewniki (brak dojazdu do pól).
8.	Piotrówek	1. Do modernizacji - most na dr 189/2 i dr 188 oraz potoku Oleszna.
		2. Do konserwacji - most na drodze z Piotrówka do Tomic, nr drogi 182, most na drodze z Piotrówka do Oleszny, łączący drogę 182 z drogą 177, most na drodze 214/1 i drodze 206 (do kapliczki) i potoku Oleszna
9.	Popowice	1. Do modernizacji - przepust przy drodze 115 do Biskupic.
10.	Pożarzyce	1. Do remontu i modernizacji - most na rzece Śleza i drodze 150.
		2. Do modernizacji i konserwacji - przepust na drodze 191.
11.	Wilczkowice	1. Do remontu i konserwacji - mosty na drodze do wsi i potoku Cieniawa.

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.), rozmowy z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień – maj 2007 r.)

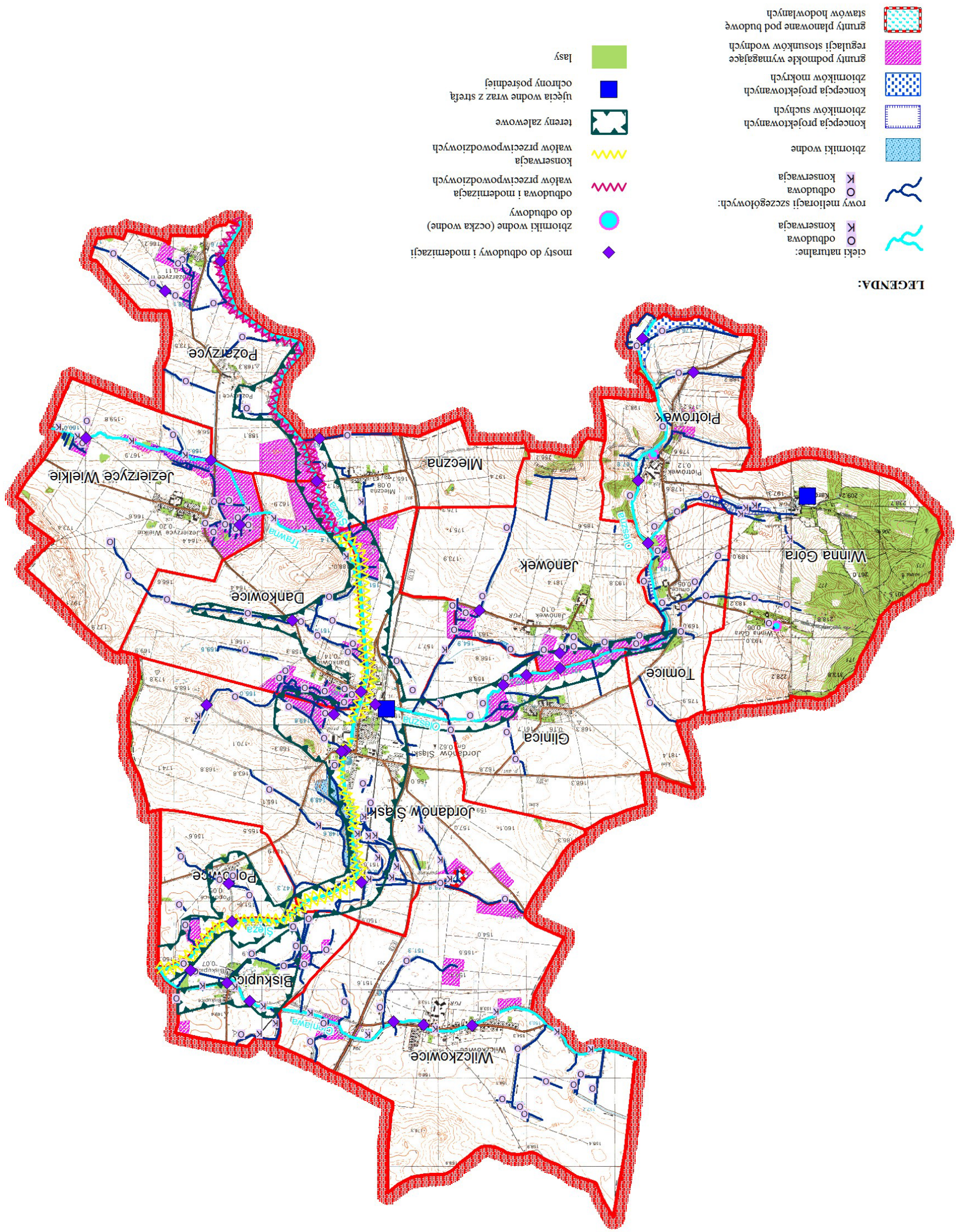
Potrzeby prac z zakresu melioracji szczegółowych

Tabela 30

Lp.	Obręb	Ogółem km	Rowy melioracyjne wymagające najpilniejszych prac								Użytki rolne		
			odbudowy, konserwacji		odbudowy		konserwacji		razem		wymagające melioracji		grunty orne
			numer działki		km	%	km	%	km	%	ha	%	użytki zielone
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
1.	Biskupice	6,42	1/6, 127, 128, 18, 132, 138, 139, 40, 141, 142 - rowy położone na terenach częściowo odlogowanych, częściowo zadrzewione	5,64	87,9	0,59	9,2	6,23	97,1	5,78	3,4	III b, IV a i IV b, II	
2.	Dankowice	8,95	272, 273, 274, 275, 276, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 288 - rowy częściowo położone na terenach podmokłych	8,34	93,2	-	-	8,34	93,2	17,44	4,9	II, III a, III b, II, III, IV	
3.	Glinica	4,43	141, 142, 143, 164, 165 - rowy częściowo zadrzewione lub zakrzaczone	0,91	20,5	1,22	27,5	2,13	48,0	13,48	3,6	I, II, III a, II, III	
4.	Janówek	7,24	121/38, 121/39, 96, 97, 99, 101, 105, 108, 109, 110, 123 - rowy częściowo zadrzewione lub zakrzaczone	5,88	81,2	-	-	5,88	81,2	5,31	1,2	II, III a II	
5.	Jezierzyce Wielkie	5,11	344, 345, 353, 354, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 368 - rowy częściowo zadrzewione lub zakrzaczone, częściowo położone na terenach przeznaczonych do melioracji	4,32	84,5	-	-	4,32	84,5	52,16	11,1	II, III a, III b, IV b II, III, IV	
6.	Jordanów Śląski	18,95	327, 343, 306, 304/1, 304/2, 447, 493, 525, 528, 567, 17/2, 37 - rowy częściowo zadrzewione lub zakrzaczone	7,66	40,4	6,02	31,8	13,68	72,2	-	-	II, III a, IV a, IV b II, III, IV	
7.	Mleczna	2,21	93, 94/1, 94/2, 95/1, 95/2, 95/3, 102/1	1,01	45,7	0,78	35,3	1,79	81,0	19,65	9,0	II, III a I, II, III, IV	
8.	Piotrówek	5,59	186, 189/1, 222 - rowy położone na terenach odlogowanych; 185, 195, 197, 204/1 - rowy częściowo zadrzewione lub zakrzaczone	2,71	48,5	1,01	18,1	3,72	66,6	6,31	2,3	II, III a III	
9.	Popowice	2,77	72/3, 118, 119, 120, 121, 122, 123	2,11	76,2	-	-	2,11	76,2	3,49	2,1	II, III a II, III	
10.	Pożarzyce	5,40	89, 53, 106, 171, 176, 187, 193, 218	4,69	86,9	-	-	4,69	86,9	36,49	11,9	II, III a, III b, IV a, IV b II, III, IV	
11.	Tomice	4,02	79, 123, 125, 126, 127, 129, 130, 134, 136, 137, 141, 146	4,02	100,0	-	-	4,02	100,0	7,68	3,8	III a II, III	
12.	Wilczkowice	6,62	214/1 - rów położony częściowo na terenach odlogowanych; 151, 153, 152/3, 207/1, 207/2, 216, 217, 218, 220, 221, 222, 223, 224, 225 - rowy częściowo zadrzewione lub zakrzaczone	5,71	86,3	-	-	5,71	86,3	19,21	2,5	III a, III b, IV a, IV b II, III, IV	
13.	Winna Góra	2,96	85, 86, 87, 89, 90, 91 - rowy częściowo zakrzaczone	0,94	31,8	2,02	68,2	2,96	100,0	-	-	-	
Gmina ogółem		80,67	-	53,94	66,9	11,64	14,4	65,58	81,3	187,00	3,8	od II do IV b od II do IV	

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.), rozmowy z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień-maj 2007 r.).

Rys. 40. Potrzeby prac z zakresu melioracji podstawowych i szczegółowych.

12. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU NATURALNEGO, OCHRONA PRZYRODY I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

12.1. Walory przyrodniczo-krajobrazowe i ich ochrona

Uwarunkowania naturalne spowodowały, że krajobraz gminy charakteryzuje się urozmaiceniem i wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Najcenniejsze miejsca objęto ochroną prawną. Również w ramach ochrony i pielęgnowania środowiska naturalnego wskazane byłyby następujące zadania:

- a) wykorzystanie w miarę możliwości do celów turystycznych, rekreacyjnych i poznawczych Śląskiego Parku Krajobrazowego i otuliny, istniejących pomników przyrody, zbiornika wodnego w Jordanowie Śląskim,
- b) objęcie ochroną prawną dalszych cennych drzew jako pomniki przyrody ożywionej wykazanych w Inwentaryzacji przyrodniczej gminy z 1991 r. (jeżeli nadal spełniają warunki do objęcia ich taką formą ochrony),
- c) objęcie ochroną prawną w celu zachowania, rzadkich muraw kserotermicznych położonych u podnóża Jańskiej Góry (Fot. 27) w obrębie Janówek, należałoby też podjąć działania zapobiegające sukcesji lasu na pozostałych fragmentach muraw kserotermicznych, (informacja pozyskana od Dolnośląskiego Zespołu Parków Krajobrazowych we Wrocławiu i ze *Studium z 2004 r.*);
- d) zachowanie krajobrazu rolniczego, poprzez utrzymanie istniejących śródpolnych zadrzewień, zakrzewień, zachowanie mozaiki gruntów, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej, a przy terenach kolejowych proponuje się lokalizować tereny zieleni niskiej i wysokiej, spełniające rolę bufora,
- e) rewitalizację parków zabytkowych w Piotrówku i w Winnej Górze, ochronę i pielęgnowanie parku naturalistycznego w Tomicach, ochronę i pielęgnowanie miejsc wokół pomników przyrody, utrzymanie stawów wodnych w założeniu parkowym w Piotrówku,
- f) wprowadzenie w życie ustaleń *Planu Ochrony Śląskiego Parku Krajobrazowego*,
- g) wprowadzenie rolnictwa ekologicznego i innych niekonwencjonalnych kierunków produkcji rolnej na terenie Śląskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny,
- h) preferuje się powstanie w obrębie parku krajobrazowego i otuliny gospodarstw nastawionych na proekologiczną technologię produkcji rolnej oraz powstawanie gospodarstw agroturystycznych,

- i) uporządkowanie miejsc będących nielegalnym składowiskiem śmieci zawartych w Tab. 31 i na Rys. 41.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego* zostały zaznaczone obszary do uzupełnienia i ukształtowania krajowego systemu przyrodniczego w nawiązaniu do koncepcji ECONET PL – Rys. 41. Ich zasięg obejmuje najcenniejszą przyrodniczo południowo-zachodnią część gminy, a także obręb Mleczna, część wsi Wilczkowice i Jordanów Śląski. Sieć ta została wyznaczona do ochrony zasobów przyrodniczych, przez zapewnienie ciągłości ekosystemów. Jest to wieloprzestrzenny system obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi wyznaczonymi na podstawie takich kryteriów jak naturalność, różnorodność, rzadkość gatunku, reprezentatywność itp.

W celach objęcia ochroną prawną dalszych obiektów cennych przyrodniczo, niezbędne jest wykonanie aktualnej *Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Jordanów Śląski*. Konserwator Przyrody w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim we Wrocławiu przewiduje w najbliższych latach wykonanie takiej inwentaryzacji dla całego obszaru gminy.

Fot. 27. Jańska Góra z wieżą Bismarcka – obszar proponowany do objęcia ochroną prawną z uwagi na występujące murawy kserotermiczne.

Największym zagrożeniem dla wód powierzchniowych i gleb, stanowi nieuregulowana gospodarka ściekowa, dlatego budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, modernizacja kanalizacji deszczowej powinna zostać jak najszybciej zrealizowana we wszystkich wsiach. Uporządkowanie z zaśmiecenia rowów melioracyjnych, potoków, miedz i przydrożnych lasów podniesie estetykę obszaru gminy. Miejsca wymagające uporządkowania zlokalizowane w terenie zawarto w Tab. 31. i na Rys. 41.

Przy obiektach zabytkowych (pałacach, dworach), obiektach sakralnych, na terenie starych cmentarzy ważne będzie wykonanie podstawowych zabiegów sanitarno-pielegnacyjnych, uporządkowanie tych miejsc, wytyczenie ścieżek lub alejek spacerowych. Doprowadzi to do podkreślenia ich walorów i układów przestrzennych wsi. Informacje dotyczące ochrony walorów przyrodniczo – krajobrazowych przedstawiono na Rys. 41.

Miejsca wymagające uporządkowania

Tabela 31

Lp.	Obręb	Miejsca wymagające uporządkowania i zagospodarowania
1.	2.	3.
1.	Biskupice	1. Śmietnisko przy dr.121, na nieużytku (N).
2.	Dankowice	1. Tymczasowe wysypisko śmieci na dz.247/1.
3.	Glinica	1. Śmietnisko przy dr.134, na nieużytku (N).
		2. Działka 38 (Skarbu Państwa) do przeklasyfikowania, nadaje się jako nieużytek - N.
		3. Staw przeciwpożarowy na dz. 93 wymaga likwidacji.
		4. Świetlica wiejska i grunt pod budynkiem wymaga uregulowania stanu prawnego.
4.	Janówek	1. Śmietnisko na dz. 20, na nieużytku (N) i przy drodze 104, śmietnisko na dz. 120/40.
		2. Oczko wodne na nieużytku, przy drodze 104 i 22, staw na dz. 120/40, zbiornik przeciwpożarowy na działce ANR 121/36 (do odnowienia i ogrodzenia).
5.	Jezierzyce Wielkie	1. Śmietnisko przy dr.317 na wyrobiskach pokopalnianych, śmieci na odłogowanych gruntach ANR w północno-wschodniej części obrębu.
		2. Nieczynny poniemiecki cmentarz na dz. 155.
		3. Most na drodze 226 i 334, most na dr. 342.
6.	Jordanów Śląski	1. Działka 203 (koło zbiornika wodnego) będąca własnością gminy.
		2. Śmietnisko przy dr. 157/3 i dz.155/2, śmietnisko przy dr. 157/3 i dr. 260, śmietnisko na granicy gminy i działki 746, śmietnisko na dz. 270/5, śmietnisko przy drodze nr 624 i dz. 621/3.
		3. Miejsce do uporządkowania i zagospodarowania na dz. 583/2 - nieużytek (N).
7.	Mleczna	1. Działka 122/3 - pozostałości po kopalni piasku.
		2. Śmietnisko na dz. 114/1 na nieużytku (N).
8.	Piotrówek	1. Miejsca koło stawów, zamku i przy głównej drodze przechodzącej przez wieś.
		2. Przystanek autobusowy.
9.	Pożarzyce	1. Ruina budynku przy dr. 17 na dz. 73.
10.	Wilczkowice	1. Śmietnisko na dz. 175, śmietnisko przy drodze do Bieszkowic i dz. nr 158.
		2. Działka 171/2 i 48/2, ruiny budynku na działce 177/3 i działka 177/5, ruiny remizy strażackiej.
11.	Winna Góra	1. Na dz. 59/24 i 36 (zbiorniki wodne i miejsca wokół nich).

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.), rozmowy z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień-maj 2007 r.).

12.2. Walory architektoniczne, historyczno-kulturowe i ich ochrona

W ramach ochrony cennych obiektów, które można określić mianem *dziedzictwa kulturowego wsi* należałoby: pilnie przeprowadzić szczegółowe zabezpieczenia oraz prace restauracyjne dla założenia pałacowego w Piotrówku (Fot. 30) i w Winnej Górze (Fot. 31), poddać pracom renowacyjnym i przywrócić do użytkowania wieżę widokową *Bismarcka*. Również należałoby przeprowadzić prace restauracyjno-konserwatorskie dla:

- a) zespołów obiektów, w których funkcjonowały PGR-y,
 - b) założeń dworskich i zespołów folwarcznych, których stan jest bardzo zły (często obiekty te są niewłaściwie użytkowane), znajdujących się w 9 miejscowościach (Biskupice, Dankowice, Janówek, Jezierzycy Wielkie, Jordanów Śląski, Mleczna, Piotrówek, Tomice, Winna Góra),
 - c) terenów zabytkowych parków i cmentarzy, występujących w 8 wsiach (Dankowice, Glinica, Janówek, Jezierzycy Wielkie – Fot. 28, Jordanów Śląski, Piotrówek, Tomice, Wilczkowice),
- przeprowadzić prace restauracyjno-konserwatorskie dla zabytkowej zabudowy przemysłowej w Jordanowie Śląskim, którą stanowi: a) zespół fabryczki, młyn parowy z przełomu XIX i XX w. i zespół mleczarni z 1910 r. (Fot. 29), b) zespół stacji kolejowej PKP z początku XX w.,
 - przeprowadzić renowację i zabezpieczenia obiektów sakralnych (m. in. kapliczki w Piotrówku, krzyży pokutnych w Wilczkowicach i w Glinicy, krzyży przydrożnych, kościołów parafialnych w Wilczkowicach, w Glinicy i w Jordanowie Śląskim),
 - oddać kompleksowemu odnowieniu obiekty i wyeksponować ich walory np. przez ich podświetlenie np. zabytkowego kościoła w Wilczkowicach, pielęgnowanie oraz uporządkowanie miejsc wokół tych obiektów,
 - poddać pełnej ochronie konserwatorskiej obszary zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych,
 - wykorzystać w miarę możliwości obiekty o wartościach historyczno-architektonicznych na potrzeby turystyczne, rekreacyjne, szkoleniowe czy publiczne (np. ruiny pałacu w Piotrówku i w Winnej Górze, wieżę widokową *Bismarcka* w Janówku),
 - zapewnić bezpieczny dojazd, miejsca parkingowe oraz możliwość zwiedzania obiektów zabytkowych bez narażenia na zniszczenie (ławki, ścieżki, alejki spacerowe, punkty informacyjne, oznaczenia itp.),

- kształtować nową zabudowę w nawiązaniu do lokalnych tradycji, układów przestrzennych i racjonalnie zagospodarować tereny budowlane. Tym bardziej, że układ przestrzenny wsi jest zróżnicowany (występuje zabudowa ulicowa, owalnicowa lub folwarczna). Ważny jest też rozwój budownictwa rekreacyjno-mieszkaniowego na najbardziej atrakcyjnych terenach (np. obręb Piotrówek, Winna Góra, Karolin, Glinica), w okolicy zbiorników wodnych (Jordanów Śląski), przy obszarach leśnych.

W oparciu o w/w miejsca atrakcyjne turystycznie, walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy, ukształtowanie terenu w miejscowościach zaproponowano miejsca na punkty widokowe lub rekreacyjne, przebieg trasy rowerowej i nowe piesze szlaki turystyczne.

Proponowany pieszy szlak turystyczny jest powiązany z istniejącym niebieskim szlakiem na Ślężę, prowadziłyby przez najciekawsze południowe i zachodnie tereny gminy oraz takie obręby jak: Glinica (przechodziłyby koło zabytkowego kościoła i byłej kopalni serpentynitu), Jordanów Śląski (dochodziłyby do planowanego punktu widokowego, potem w kierunku wsi Nasławice), Janówek (dochodziłyby do wieży widokowej *Bismarcka*), Winna Góra-Karolin (przechodziłyby przez założenie pałacowe, dalej prowadziłyby przez las do gminy Sobótka), Piotrówek (przechodziłyby przez założenie pałacowo-parkowe, stawy). Jego długość wynosi 11,54 km oraz szlak ten łączyłyby się z istniejącym szlakiem niebieskim, prowadzącym na Ślężę. Również proponuje się, aby wokół zbiornika retencyjnego *Jordanów* powstała ścieżka lub trasa spacerowa wraz z elementami towarzyszącymi np. ławkami, punktami wypoczynkowymi, gastronomicznymi.

W projekcie przebiegu tras rowerowych wykorzystano drogi asfaltowe, szutrowe, a także drogi gruntowe zaplanowane do modernizacji. Nawiązano też do *Studium systemu turystyki i rekreacji rowerowej Województwa Dolnośląskiego* (z listopada 2006 r.), które zawiera projekty tras międzynarodowych i regionalnych. Celem *Studium* jest stworzenie na Dolnym Śląsku spójnego układu tras rowerowych i wpisanie regionu w sieć powiązań rowerowych tras międzynarodowych i krajowych. Proponowane trasy rowerowe wyznaczono prawie w każdym obrębie, na obszarze gminy są oddalone od ruchliwych ciągów komunikacyjnych. Dzięki temu zapewniają bezpieczny przejazd między miejscowościami i mogą przyczynić się do zwiększenia ruchu rowerowego w gminie. Łącznie zaprojektowano 33,62 km lokalnych tras rowerowych. Odcinek prowadzący przez Wilczkowice oraz Biskupice stanowi uzupełnienie międzynarodowej trasy rowerowej Ząbkowice Śląskie – Wrocław. Przy planowanych trasach warto tworzyć punkty informacyjne, widokowe, odpoczynkowe, a nawet posiłkowe. Dlatego też zaproponowano 6 miejsc jako punkty

widokowe lub rekreacyjne, które przedstawiono na Rys. 41, a punkt widokowy istniejący wieża *Bismarcka* należałoby przywrócić dla ruchu turystycznego.

Fot. 28. Cmentarz w Jezierzycach Wielkich wymagający uporządkowania.

Fot. 29. Obiekty nieczynnej mleczarni w Jordanowie Śląskim.

Fot. 30. Zniszczony i niezagospodarowany pałac w Piotrówku.

Fot. 31. Zabytkowy obiekt w Winnej Górze wymagający renowacji.

12.3. Potrzeby odnowy wsi

„*Odnowa wsi*” to szerokie pole przedsięwzięć wynikających z potrzeb mieszkańców, które wpłynie na podwyższenie jakości życia, pracy i odpoczynku na terenach wiejskich oraz na zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy. Tego rodzaju przedsięwzięcia, które dotyczą modernizacji przestrzeni publicznej na terenie gminy Jordanów Śląski, budowy obiektów infrastruktury społecznej, remontów lub adaptacji budynków i obiektów przeznaczonych na rozwój sportu, rekreacji, turystyki, kultury, a także odnowy obiektów sakralnych wymieniono poniżej w punktach. W wyniku konsultacji z mieszkańcami wsi i danych z Urzędu Gminy zawarto też zakres potrzeb dotyczących infrastruktury technicznej w poszczególnych obrębach, z tego do najpilniejszych prac w całej gminie należy realizacja projektu kanalizacji sanitarnej i założenie sieci gazowej. Zakres potrzeb dotyczących infrastruktury technicznej i społecznej w miejscowościach wygląda następująco:

1. **Biskupice:** remonty dróg w części zabudowanej, budowa chodników, wyznaczenie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych, wyposażenie i modernizacja boiska sportowego, wybudowanie placu zabaw i świetlicy wiejskiej.
2. **Dankowice:** przebudowa i remonty dróg w części zabudowanej, rozbudowa chodników, uzupełnienie oświetlenia ulicznego, wybudowanie placu zabaw i boiska sportowego, zorganizowanie komunikacji busowej lub autobusowej z Jordanowa Śląskiego do wsi.
3. **Glinica:** remont i konserwacja kanalizacji burzowej, wymiana linii energetycznej, modernizacja transformatora i potrzeba dodatkowego transformatora we wsi, modernizacja sieci wodociągowej i zwiększenie ciśnienia wody, modernizacja dróg w części zabudowanej, odtworzenie i utrzymanie zadrzewień wzdłuż dróg powiatowych, wybudowanie chodników, uzupełnienie oświetlenia ulicznego, ustawienie pojemników na segregację śmieci, ogrodzenie, doposażenie i nasadzenie drzew wokół boiska sportowego, remont, modernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej, uregulowanie stanu prawnego budynku świetlicy wiejskiej i gruntu pod budynkiem (jest 2 różnych właścicieli), renowacja zabytkowego kościoła wraz z murem kościelnym, zwiększenia powierzchni gruntów na cele budowlane.
4. **Janówek:** odnowienie i konserwacja kanalizacji burzowej, modernizacja wodociągów i uzupełnienie hydrantów, modernizacja dróg w części zabudowanej, wybudowanie chodników, uzupełnienie oświetlenia ulicznego, wyznaczenie szlaków turystycznych i tras rowerowych, remont, doposażenie i modernizacja świetlicy wiejskiej oraz

- ogrodzenie terenu wokół świetlicy, doposażenie placu zabaw, wyczyszczenie zbiorników przeciwpożarowych, modernizacja i odbudowa przystanku autobusowego.
5. **Jezierzyce Wielkie:** modernizacja dróg w części zabudowanej, budowa chodników i wyznaczenie poboczy, uzupełnienie oświetlenia ulicznego, rekultywacja starego wyrobiska przy drodze 317 i 133/11 oraz uporządkowanie miejsca (Fot. 32, Fot. 33), modernizacja i ogrodzenie boiska sportowego, remont, modernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej, konserwacja i odnowienie krzyża przydrożnego, budowa kapliczki, uporządkowanie miejsca byłego niemieckiego cmentarza, postawienie tablicy pamiątkowej i informacyjnej na terenie cmentarza, organizowanie szkoleń i spotkań integracyjnych.
 6. **Jordanów Śląski:** modernizacja dróg w części zabudowanej, rozbudowa chodników na ul. Wrocławskiej, modernizacja i remonty chodników pozostałej części miejscowości, odbudowa wieży *Bismarcka* i wykorzystanie jej na cele turystyczne, zagospodarowanie zbiornika *Jordanów* na cele rekreacyjno-turystyczne i stawu na działce 203, zagospodarowanie nieczynnej stacji i budynków PKP wraz z torowiskiem na cele turystyczne, rekreacyjne lub sportowe, zwiększenie powierzchni zadrzewień na terenie wsi, odtworzenie zadrzewień przydrożnych między miejscowościami, wyznaczenie tras rowerowych i tras turystycznych (spacerowych np. koło zbiornika), zagospodarowanie odcinka torów z Jordanowa Śląskiego w stronę Wilczkowic, konserwacja zabytkowych obiektów po byłym SKR, przebudowa drogi krajowej nr 8, powstanie otuliny wzdłuż byłej kopalni serpentynitu.
 7. **Mleczna:** modernizacja dróg w części zabudowanej i budowa chodników, regulacja koryta rzeki Ślęzy, budowa mostu na drodze 104 i rowie w-93 w stronę wsi Trzebnik (brak dojazdu do pól), remont, modernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej.
 8. **Piotrówek:** modernizacja dróg w części zabudowanej, remont, doposażenie i modernizacja świetlicy wiejskiej, budowa placu zabaw, modernizacja boiska sportowego, uregulowanie stanu prawnego drogi powiatowej nr 210 (postulowanie, aby właścicielem drogi była Gmina Jordanów Śląski), renowacja pałacu i odnowienie stawów we wsi, remont i konserwacja zabytkowej kapliczki (na dz. 134), odbudowa i modernizacja przystanku autobusowego.
 9. **Popowice:** modernizacja dróg w części zabudowanej, potrzeba sklepu, uporządkowanie zniszczonych i w złym stanie technicznym obiektów prywatnych (stodół).
 10. **Pożarzyce:** modernizacja dróg w części zabudowanej, budowa chodników wzdłuż dróg, budowa boiska sportowego, dokończenie budowy świetlicy wiejskiej, wyznaczenia

działki na cele publiczne, uporządkowanie i zagospodarowanie miejsc po byłych budynkach gospodarczych i mieszkalnych (obecnie są to same ruiny i gruzy).

11. **Tomice:** modernizacja dróg w części zabudowanej, budowa chodników wzdłuż dróg, uzupełnienie oświetlenia ulicznego, remont i modernizacja świetlicy wiejskiej.
12. **Wilczkowice:** modernizacja dróg w części zabudowanej, budowa chodników oraz parkingu przy kościele i boisku sportowym, rozbudowa i uzupełnienie oświetlenia ulicznego, zabezpieczenie miejsca po studzience kanalizacyjnej w części zabudowanej, remont, modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej, remont remizy strażackiej, urządzenie boiska sportowego (ogrodzenie, ławki, posadzenie drzew przy boisku), renowacja i podświetlenie zabytkowego kościoła parafialnego, uporządkowanie miejsca po byłej świetlicy wiejskiej i terenu przy obecnej świetlicy, budowa placu zabaw, wyznaczenie tras rowerowych lub szlaku turystycznego, zorganizowanie komunikacji busowej lub autobusowej z Wilczkowic do Sobótki, odtworzenie zadrzewień przy drogach między miejscowościami, zagospodarowanie działek wraz budynkami ANR na cele społeczne, modernizacja i remonty budynków po byłych PGR-ach.
13. **Winna Góra:** modernizacja dróg w części zabudowanej, budowa chodników, odnowienie zbiornika przeciwpożarowego, budowa boiska sportowego, placu zabaw i świetlicy wiejskiej, wyznaczenie tras rowerowych, odnowienie pałacu i założenia parkowego (w Karolinie).

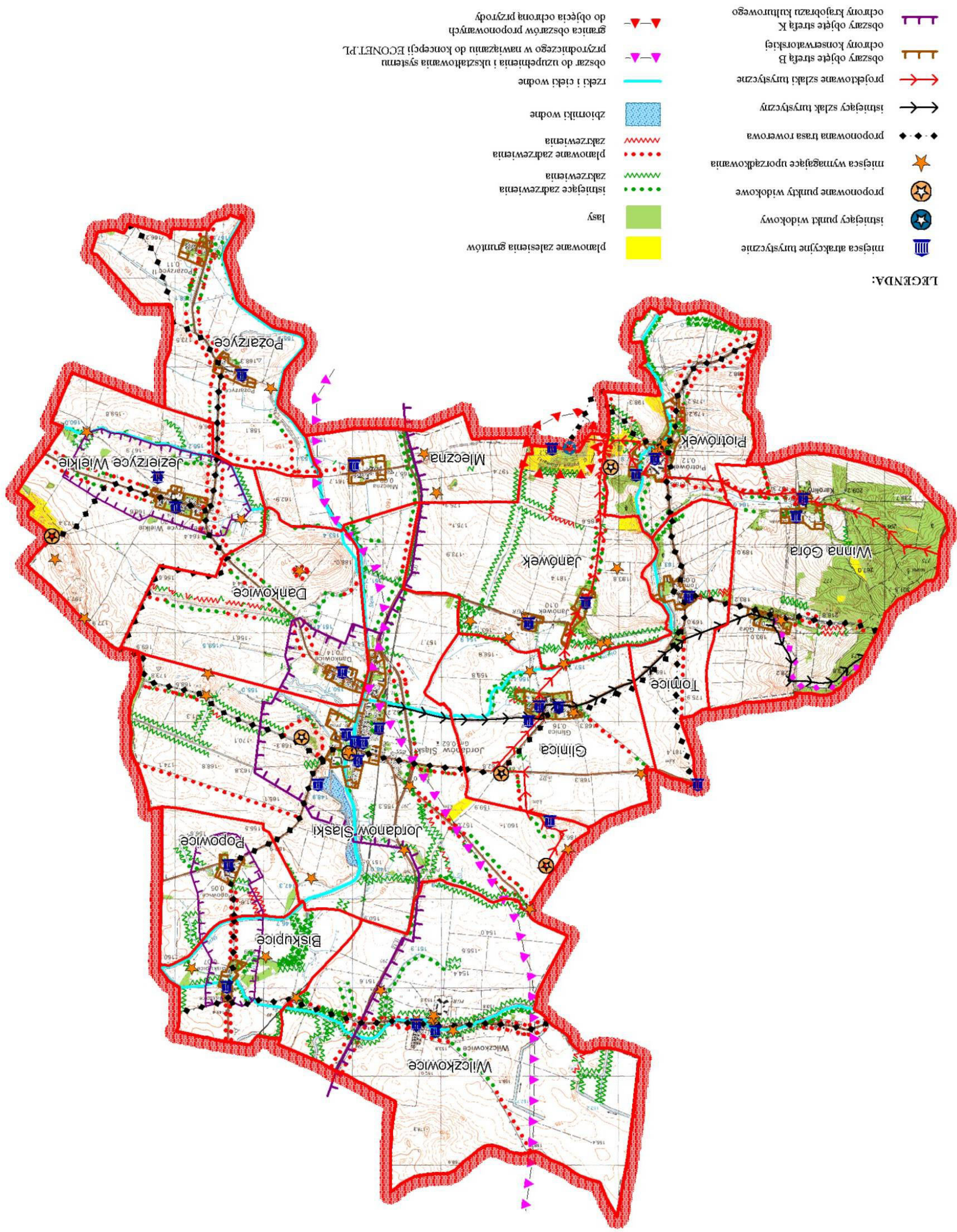
W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach Osi 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, w tym działania: Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej oraz Odnowa i rozwój wsi jest udzielana pomoc finansowa na realizację projektów dotyczących w/w prac.

Fot. 32. Byłe wyrobisko piasku – miejsce wymagające uporządkowania i zagospodarowania w Jezierzycach Wielkich

Fot. 33. Miejsce wymagające uporządkowania w Jezierzycach Wielkich.

Rys. 41. Kształtowanie i ochrona krajobrazu naturalnego.

12.4. Zalesienia gruntów

W celu racjonalnego wykorzystania gruntów nie użytkowanych rolniczo oraz kształtowania krajobrazu, została wyznaczona granica rolno-leśna. Granica ta rozgraniczająca lasy i grunty przeznaczone do zalesienia od gruntów przeznaczonych na cele rolne, pozwoli na uporządkowanie i efektywniejsze zagospodarowanie przestrzeni rolnej i leśnej. Po analizie stanu istniejącego oraz materiałów planistycznych, przeprowadzonych konsultacjach z Agencją Nieruchomości Rolnych, Nadleśnictwem Miękinia i Dolnośląskim Zespołem Parków Krajobrazowych, rozmów z mieszkańcami wsi, a także wykonanej inwentaryzacji terenowej, łącznie do zalesienia zaproponowano 59,25 ha gruntów. Wśród tych gruntów 57,62 ha są to użytki rolne, pozostałe 1,63 ha to nieużytki (Tab. 33).

Fot. 34. Grunty odlogowane w Jezierzycach Wielkich zaproponowane do zalesienia.

Z gruntów ornych do zalesienia planuje się przeznaczyć 36,90 ha w tym - 13,23 ha to gleby klasy V i VI; 11,74 ha to klasy VI a i IV b; 11,21 ha to klasy III a i III b. Z użytków zielonych do zalesienia przeznaczono 20,72 ha, w tym 10,76 ha zajmują klasy V i VI, a 9,96 ha klasa III i IV (Tab. 32). Stanowią je głównie działki położone w południowej części gminy (Rys. 44), w pobliżu lasów, na wzniesieniach i narażone na erozję, oddalone od

gospodarstw rolnych. Również takie, na których produkcja rolna od kilku lat nie jest prowadzona, z uwagi na słabsze warunki naturalne tych gruntów. Łącznie 34,18 ha z gruntów rolnych odłogowanych zaproponowano do zalesienia.

Najwięcej gruntów przeznaczonych pod zalesienie występuje w obrębie Janówek – 22,49 ha, Piotrówek – 11,83 ha oraz Winna Góra – 11,04 ha. Ze względu na właściciela, największy obszar 35,86 ha to grunty Agencji Nieruchomości Rolnej oraz prywatne – 17,63 ha (Rys. 42). Szczegółowe dane dotyczące proponowanych obszarów do zalesienia wg rodzaju użytków, klas i władania przedstawia Tab. 32 i 33 oraz Rys. 42 i 44.

Planowane zalesienia wg użytków, klas i władania gruntami

Tabela 32

Lp.	Obręb	Właściciel	Użytki rolne												Nie- żytki	Powierzchnia do zalesienia	
			grunty orne						użytki zielone							ogółem	w tym odłogowana
			II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI				
			ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha		ha	ha
1.	Janówek	Skarb Państwa - Agencja Nieruchomości Rolnej	-	1,43	2,03	6,31	-	0,84	-	-	-	-	8,16	-	18,77	18,77	
		Państwowe Gospodarstwo Leśne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Osoba prywatna	-	-	-	-	-	-	-	-	1,82	1,67	0,23	-	3,72	-	
		razem obręb	-	1,43	2,03	6,31	-	0,84	-	-	1,82	1,67	8,39	-	22,49	18,77	
2.	Jezierzyce Wilekie	Skarb Państwa - Agencja Nieruchomości Rolnej	-	-	-	2,54	-	0,14	6,10	-	-	0,12	0,58	0,21	9,69	8,46	
		razem obręb	-	-	-	2,54	-	0,14	6,10	-	-	0,12	0,58	0,21	9,69	8,46	
3.	Jordanów Śląski	Osoba prywatna	-	0,72	0,73	0,83	-	-	-	-	-	-	-	-	2,28	-	
		Gmina Jordanów Śląski	-	0,49	0,06	0,35	-	-	-	-	-	-	-	1,02	1,92	-	
		razem obręb	-	1,21	0,79	1,18	-	-	-	-	-	-	-	1,02	4,20	-	
4.	Piotrówek	Skarb Państwa - Agencja Nieruchomości Rolnej	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20	-	-	-	0,20	0,20	
		Osoba prywatna	0,72	0,25	1,66	0,66	-	-	-	5,43	2,51	-	-	0,40	11,63	6,75	
		razem obręb	0,72	0,25	1,66	0,66	-	-	-	5,43	2,71	-	-	0,40	11,83	6,95	
5.	Winna Góra	Państwowe Gospodarstwo Leśne	-	-	3,84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,84	-	
		Skarb Państwa - Agencja Nieruchomości Rolnej	-	-	-	-	1,05	6,15	-	-	-	-	-	-	7,20	-	
		Osoba prywatna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		razem obręb	-	-	3,84	-	1,05	6,15	-	-	-	-	-	-	11,04	-	
6.	Gmina Jordanów Śląski	Osoby prywatne	0,72	0,97	2,39	1,49	-	-	-	5,43	4,33	1,67	0,23	0,40	17,63	6,75	
		Państwowe Gospodarstwo Leśne	-	-	3,84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,84	-	
		Gmina Jordanów Śląski	-	0,49	0,06	0,35	-	-	-	-	-	-	-	1,02	1,92	-	
		Skarb Państwa - Agencja Nieruchomości Rolnej	-	1,43	2,03	8,85	1,05	7,13	6,10	-	0,20	0,12	8,74	0,21	35,86	27,43	
		Gmina ogółem	0,72	2,89	8,32	10,69	1,05	7,13	6,10	5,43	4,53	1,79	8,97	1,63	59,25	34,18	

Źródło: obliczenia własne na podstawie analizy materiałów planistycznych, inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), rozmów z mieszkańcami wsi (kwiecień-maj 2007 r.), ewidencji gruntów i budynków (listopad 2006 r.)

W obrębie Janówek u podnóża Jańskiej Góry, przy zalesianiu obszaru, należy mieć na uwadze obszar, na którym występują rzadkie murawy kserotermiczne, który nie powinien zostać zalesiony (informacja pozyskana od Dolnośląskiego Zespołu Parków Krajobrazowych we Wrocławiu). Murawy te zostały wskazane do zachowania i ochrony. Jedynie fragmenty pozbawione muraw kserotermicznych mogą zostać zalesione. W Jezierzycach Wielkich

proponuje się przeznaczyć do zalesienia również działki 118/4, 118/3, 118/1 z uwagi na ich nie wykorzystywanie w produkcji rolnej, położenie i ukształtowanie terenu (teren pagórkowaty). Są to też grunty niskich klas bonitacyjnych (głównie klasy VI), narażone na erozję oraz położone w sąsiedztwie projektowanego kompleksu leśnego. Zalesienie tego obszaru mogłoby być późniejszą formą rekultywacji, jeżeli na tym terenie prowadzone byłyby inwestycje eksploatacji surowców naturalnych. W Winnej Górze, na terenie Ślężańskiego Parku Krajobrazowego, na proponowanych obszarach do zalesienia należy zachować szczególną ostrożność z racji występowania rzadkich i chronionych gatunków roślin, np. buławika mieczolistnego, kruszczyka szerokolistnego czy paproci serpentynitowych.

Realizacja projektu granicy rolno-leśnej podniesie wskaźnik lesistości gminy z 3,3 % do 4,4 %, a dynamika zmian wyniesie 1,1 %. W wyniku dodatkowych zalesień powierzchnia lasów wzrośnie z 189,03 ha do 248,28 ha (Tab. 33, Rys. 43).

Zalesienia użytków rolnych są też korzystne z uwagi na zagospodarowanie gruntów mało urodzajnych, o niskich klasach bonitacyjnych. W gminie użytki rolne klasy V i VI razem zajmują powierzchnię 119,34 ha. Z tego 23,99 ha, to jest 20,1 % została włączona do Projektu i zaproponowana pod zalesienia.

Zalesianie gruntów jest też jedną z możliwości uzyskania dochodu w gospodarstwach rolnych. Wsparcie procesu zalesiania użytków rolnych niestanowiących własności Skarbu Państwa, jest określone w *Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013* w ramach działania *Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne*.

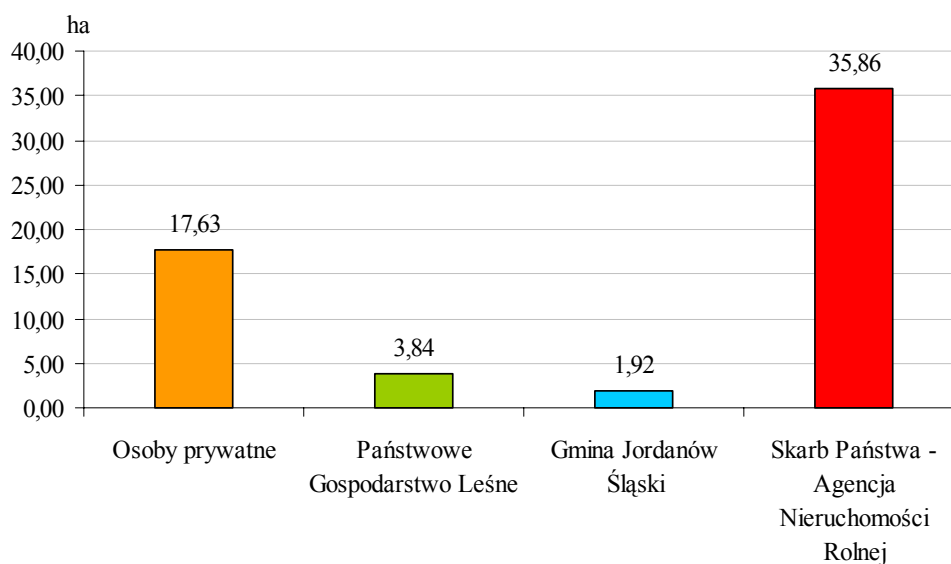
Szczegółowy opis gruntów typowanych do zalesienia zawiera *Projekt granicy rolno-leśnej*, która jest integralną częścią *Planu urządzeniowo-rolnego gminy Jordanów Śląski*.

Planowana powierzchnia leśna

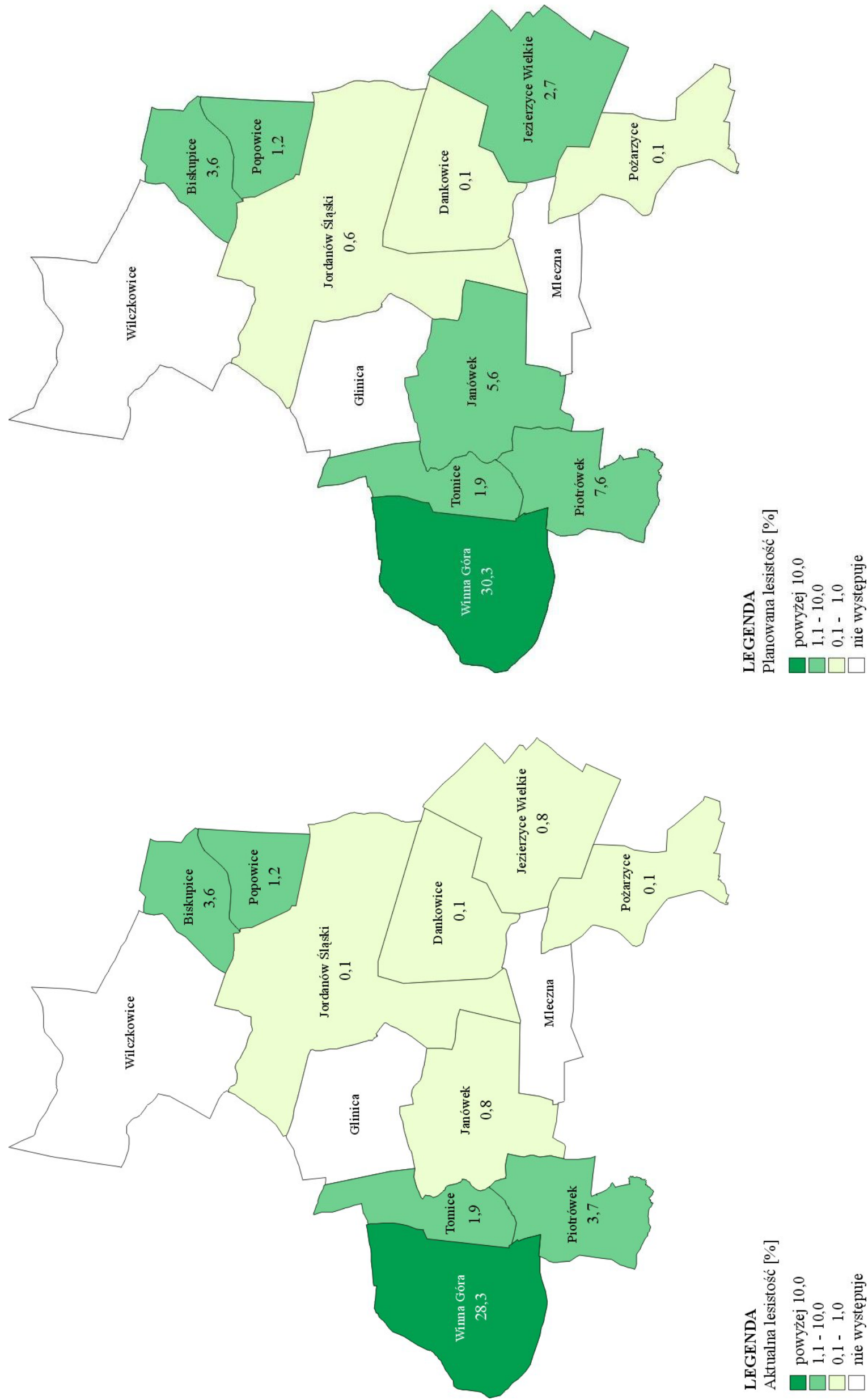
Tabela 33

Lp.	Obręb	Powierzchnia ewidencyjna				Planowana powierzchnia do zalesienia						Planowana powierzchnia leśna	
		obręb	użytków rolnych	lasów		ogółem	gruntów ornych	użytków zielonych	razem użytków rolnych		pozostałych	ha	%
				ha	%				ha	%			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	Biskupice	202,27	168,28	7,28	3,6	–	–	–	–	–	–	7,28	3,6
2.	Dankowice	382,72	353,02	0,31	0,1	–	–	–	–	–	–	0,31	0,1
3.	Glinica	402,26	370,59	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.	Janówek	469,80	440,62	3,85	0,8	22,49	10,61	11,88	22,49	5,10	–	26,34	5,6
5.	Jezierzyce Wielkie	502,77	468,73	3,80	0,8	9,69	8,78	0,70	9,48	2,02	0,21	13,49	2,7
6.	Jordanów Śląski	1006,83	840,22	1,35	0,1	4,20	3,18	–	3,18	0,38	1,02	5,55	0,6
7.	Mleczna	240,80	218,70	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	Piotrówek	308,48	271,22	11,55	3,7	11,83	3,29	8,14	11,43	–	0,40	23,38	7,6
9.	Popowice	184,04	168,53	2,12	1,2	–	–	–	–	–	–	2,12	1,2
10.	Pożarzyce	348,65	306,90	0,33	0,1	–	–	–	–	–	–	0,33	0,1
11.	Tomice	225,97	204,78	4,37	1,9	–	–	–	–	–	–	4,37	1,9
12.	Wilczkowice	830,82	775,96	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13.	Winna Góra	544,87	362,95	154,07	28,3	11,04	11,04	–	11,04	–	–	165,11	30,3
Gmina ogółem		5650,28	4950,50	189,03	3,3	59,25	36,90	20,72	57,62	1,16	1,63	248,28	4,4

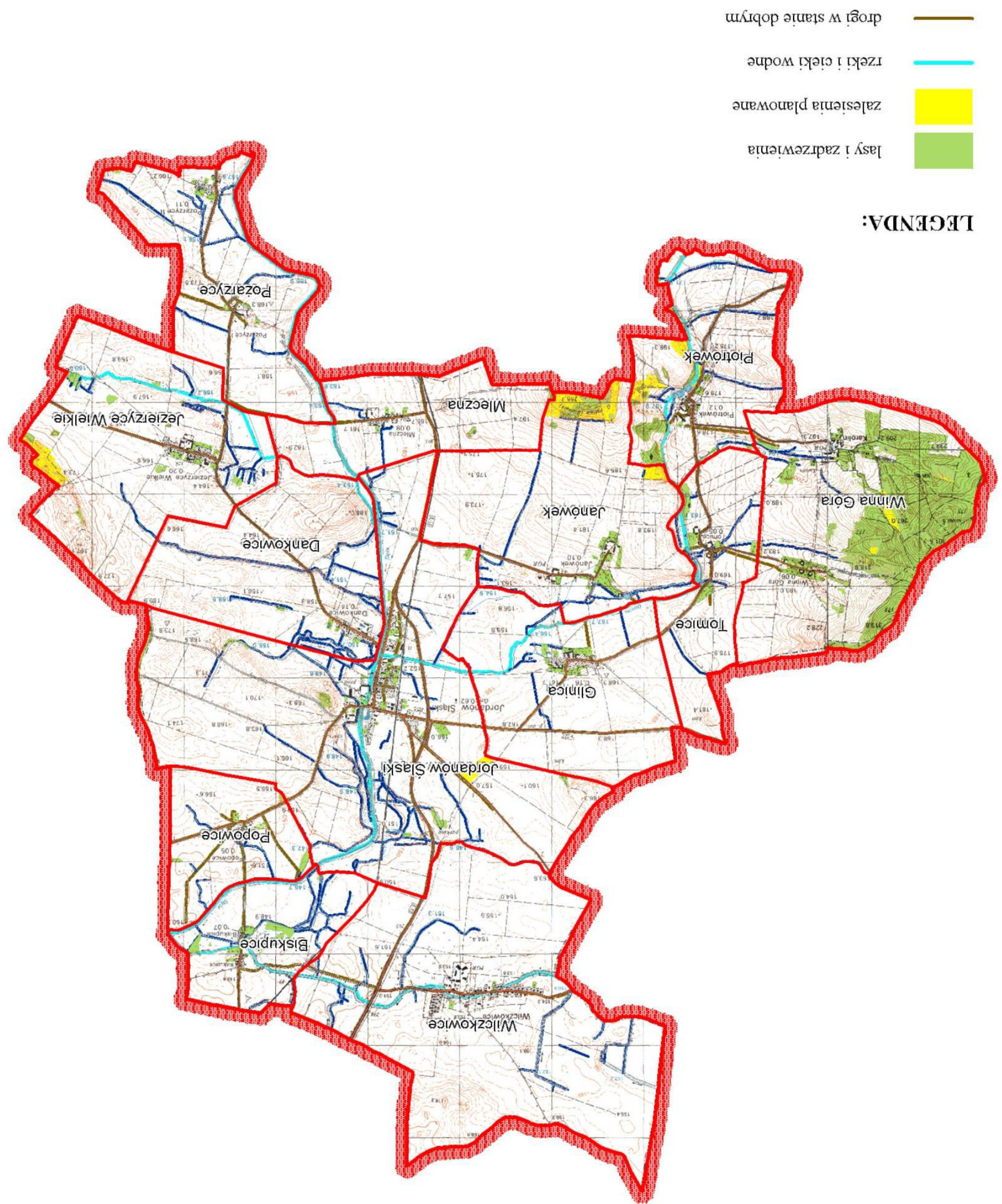
Źródło: obliczenia własne na podstawie analizy materiałów planistycznych, inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.)

Rys. 42. Grunty proponowane do zalesienia wg władania.

Rys. 43. Aktualna i planowana lesistość.

Rys. 44. Planowane zalesienia gruntów.

12.5. Zadrzewienia i zakrzewienia

W celu ożywienia krajobrazu rolniczego i ochrony gruntów rolnych przed erozją, zaplanowano dodatkowe pasy zadrzewień oraz zakrzewień przydrożnych. Będą one spełniały funkcję ekologiczną dla trwałych elementów krajobrazu rolniczego, a także dla utrzymania różnorodności fauny i flory. Łącznie zaplanowano 46,80 km pasów przydrożnych zadrzewień i zakrzewień. Dane dotyczące szczegółowej lokalizacji zadrzewień i zakrzewień zawarto w Tab. 34 i przedstawia Rys. 45. Ponadto proponuje się następujące rozwiązania:

- uzupełnienie istniejących zadrzewień, zakrzewień wzdłuż dróg rolnych (najczęściej są częściowe zadrzewienia, zakrzewienia przydrożne występujące np. w Jordanowie Śląskim, w Janówku, w Jezierzycach Wielkich, w Dankowicach);
- utrzymanie i pielęgnowanie zadrzewień (przez wycięcie starych i chorych drzew) wzdłuż dróg, szczególnie w obszarze o dużych walorach przyrodniczo - krajobrazowych (np. w obrębie Piotrówek, Glinica, Tomice, Janówek);
- lokalizowanie i uzupełnianie zadrzewienia przy głównych ciągach komunikacyjnych między miejscowościami (droga krajowa z Wrocławia do Łagiewnik), przy drogach planowanych do modernizacji lub odbudowy;
- uwzględnienie funkcji ochronnej zadrzewień, jaką mogą pełnić na terenach wiejskich dla dróg rolnych (ochrona przed zaoraniem), dla cieków naturalnych, stawów i zbiorników wodnych (jako tereny izolacyjne), w okolicach terenów przemysłowych – kopalni i zainwestowanych (ochrona przed zanieczyszczeniami, hałasem), na terenach zabudowanych (ochrona przed spalinami, zanieczyszczeniami, hałasem);
- uwzględnienie zadrzewień i zakrzewień przydrożnych, zabytkowych szpalerów drzew w rozwoju turystyki i rekreacji, tj. przy projektowanych trasach rowerowych i spacerowych, terenach rekreacyjnych, wędrownych;
- nawiązanie nowych pasów zadrzewień (w zależności od możliwości) do istniejących gatunków drzew występujących w miejscowym krajobrazie, np. owocowych (jak ma to miejsce w Janówku), co przyniesie duże korzyści przyrodnicze i estetyczne dla całego środowiska.

Dodatkowo w 2 miejscowościach zaplanowano teren zieleni izolacyjnej wokół planowanej budowy oczyszczalni ścieków (północna część obrębu Jordanów Śląski) oraz przy byłej kopalni serpentynitu (na granicy obrębu Jordanów Śl. i Glinica). Jest to obszar o łącznej powierzchni 18,64 ha, będący własnością komunalną.

Proponowana lokalizacja przydrożnych zadrzewień i zakrzewień

Tabela 34

Lp.	Obręb	Zadrzewienia			Zakrzewienia		
		nr działki	długość km	położenie (strona drogi)	nr działki	długość km	położenie (strona drogi)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Biskupice	106	0,92	obustronnie	-		
		114	0,85	obustronnie			
		razem	1,77	-			
2.	Dankowice	247/1	0,49	południowa	247/1	0,41	obustronnie
		256	0,83	obustronnie	269	0,34	wschodnia
		257	0,42	obustronnie	270	0,65	zachodnia
		284	0,57	wschodnia	284	0,96	zachodnia
		287/4	0,28	zachodnia	340	0,15	zachodnia
		razem	2,59	-	razem	2,51	-
3.	Glinica	135	0,35	wschodnia	156	0,05	zachodnia
		139	0,72	zachodnia	157	0,13	obustronnie
		razem	1,07	-	razem	0,18	-
4.	Janówek	112	1,47	obustronnie	108	0,14	obustronnie
					117	0,31	wschodnia
					118	0,20	zachodnia
		razem	1,47	-	razem	0,65	-
5.	Jezierzyce Wielkie	312/2	2,20	obustronnie	-		
		330	2,02	obustronnie			
		razem	4,22	-			
6.	Jordanów Śląski	11/7	0,63	obustronnie	259	0,32	obustronnie
		30/1	0,54	wschodnia			
		46/5	0,15	zachodnia			
		135/2	0,50	wschodnia			
		157/3	2,42	obustronnie			
		427	1,92	północna			
		688	0,50	wschodnia	588	0,12	wschodnia
		855	0,82	południowa			
		razem	7,48	-			
7.	Mleczna	97	0,26	południowa	-		
		razem	0,26	-			
8.	Piotrówek	182	2,65	obustronnie	210	0,07	zachodnia
		196	0,57	południowa			
		204/2	0,80	wschodnia			
		207/1	0,21	zachodnia			
		207/2	0,76	obustronnie			
		210	0,04	zachodnia			
		razem	5,03	-	razem	0,07	-

Lp.	Obręb	Zadrzewienia			Zakrzewienia		
		nr działki	dlugość km	położenie (strona drogi)	nr działki	dlugość km	położenie (strona drogi)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	Popowice	115	0,81	obustronnie	122	0,67	obustronnie
		razem	0,81	–	razem	0,67	–
10.	Pożarzyce	17	0,55	wschodnia	150	0,10	obustronnie
		38	0,91	południowa			
		95/1	3,80	obustronnie			
		95/2	0,17	wschodnia			
		97	0,24	południowa			
		153/2	0,40	obustronnie			
		razem	6,07	–			
11.	Tomice	119	0,14	zachodnia	137	0,43	obustronnie
		143	1,16	zachodnia			
		razem	1,30	–			
12.	Wilczkowice	128/1	1,47	obustronnie	152/1	0,22	obustronnie
		130	0,82	obustronnie			
		136	0,33	północna			
		143	0,11	zachodnia			
		173/2	0,23	obustronnie			
		186/2	0,87	obustronnie			
		189	0,98	obustronnie			
		192	0,80	wschodnia			
		razem	5,61	–			
13.	Winna Góra	72	0,70	obustronnie	72	0,45	obustronnie
		81	0,31	południowa			
		83	0,28	północna			
		84	0,35	wschodnia			
		196	0,58	południowa	86	1,18	obustronnie
		razem	2,22	–	razem	1,63	–
Gmina ogółem			39,90	–		6,90	–

Źródło: obliczenia własne na podstawie materiałów planistycznych, ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), rozmów z sołtysami i mieszkańcami wsi (kwiecień – maj 2007 r.)

Z uwagi na walory przyrodnicze oraz położenie gruntów, zaplanowano także zadrzewienia w formie remiz śródpolnych. Łącznie pod remizy śródpolne przeznaczono 4,70 ha odłogowanych użytków rolnych, głównie użytków zielonych – 4,17 ha, 0,53 ha gruntów ornyc, w 4 miejscowościach. Są to gleby od klasy IIIa do VI, położone na terenach otwartych, w znacznej odległości od lasów i przy ciekach naturalnych. Najwięcej z takich gruntów jest własnością prywatną – 3,12 ha, a tylko nieznaczna część z nich należy do ANR lub jest we własności komunalnej. Po zrealizowaniu planowanych zadrzewień w formie remiz śródpolnych, całkowita powierzchnia zadrzewień w gminie wyniesie 21,51 ha. Dane dotyczące proponowanych remiz śródpolnych zawiera Tab. 35 i przedstawia Rys. 45.

Planowane zadrzewienia gruntów w formie remiz śródpolnych

Tabela 35

Lp.	Obręb	Nr działki	Własność (właściciel)	Powierzchnia działki	Powierzchnia gruntów proponowanych do zadrzewienia wg rodzaju użytku i klas bonitacyjnych						
					R IIIa	R IVb	Uz III	Uz IV	Uz VI	ogółem	w tym grunty odłogowane
					ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	Jezierzyce Wielkie	206/2	prywatna	1,47	–	–	–	0,37	–	0,37	0,37
		208	prywatna	1,38	–	–	–	0,16	–	0,16	0,16
		210	prywatna	6,15	–	–	0,27	0,05	–	0,32	0,32
		213	prywatna	1,10	–	–	0,33	–	–	0,33	0,33
	razem w obrębie				–	–	–	0,60	0,58	–	1,18
2.	Jordanów Śląski	761/1	komunalna	2,51	–	0,03	–	–	0,79	0,82	0,82
		761/2	komunalna	0,30	–	0,25	–	–	0,03	0,28	0,28
	razem w obrębie				–	–	0,28	–	–	0,82	1,10
3.	Piotrówek	44/1	prywatna	0,47	–	–	0,27	–	–	0,27	0,27
		69/5	prywatna	5,57	–	–	–	0,40	–	0,40	0,40
		154/2	prywatna	1,84	–	–	1,27	–	–	1,27	1,27
	razem w obrębie				–	–	–	1,54	0,40	–	1,94
4.	Winna Góra	46/3	SP-ANR	3,45	–	–	0,23	–	–	0,23	0,23
		46/8	SP-ANR	0,25	0,25	–	–	–	–	0,25	0,25
	razem w obrębie				–	0,25	–	0,23	–	–	0,48
5.	razem w gminie		prywatna	17,98	–	–	2,14	0,98	–	3,12	3,12
			komunalna	2,81	–	0,28	–	–	0,82	1,10	1,10
			SP-ANR	3,70	0,25	–	0,23	–	–	0,48	0,48
Gmina ogółem				24,49	0,25	0,28	2,37	0,98	0,82	4,70	4,70

Źródło: obliczenia własne na podstawie: materiałów planistycznych, ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), konsultacji z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień-maj 2007 r.)

12.6. Zagospodarowanie odłogów

W gminie występuje 117,10 ha gruntów odłogowanych. Część z nich o łącznej powierzchni – 38,88 ha została zaplanowana do zalesienia i do zadrzewienia w formie remiz

śródpolnych. Wg *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* przyszłe inwestycje obejmą 9,75 ha z gruntów odłogowanych. Zatem dla 48,63 ha gruntów odłogowanych, tj. 41,5 % został określony kierunek zagospodarowania. Pozostałą część użytków rolnych o powierzchni 68,47 ha z uwagi na dobre klasy, korzystne położenie oraz potrzebę gruntów w produkcji rolnej, należałoby przywrócić do użytkowania rolniczego, o ile w przyszłych planach miejscowych grunty te nie zostaną przeznaczone pod inwestycje nierolnicze. W zagospodarowywaniu pól pomocne będą melioracje wodne oraz modernizacja dróg transportu rolnego. Dane dotyczące gruntów odłogowanych i proponowany sposób ich zagospodarowanie zawarto w Tab. 36.

Zagospodarowanie gruntów odłogowanych

Tabela 36

Lp.	Obręb	Użytki rolne odłogowane przeznaczone			Użytki rolne				
		do zalesienia	do zadrzewienia	pod inwestycje	odłogowane	do zagospodarowania		do rolniczego zagospodarowania	
		ha	ha	ha	ha	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Biskupice	–	–	–	0,31	–	–	0,31	100,0
2.	Glinica	–	–	–	1,24	–	–	1,24	100,0
3.	Janówek	18,77	–	–	20,34	18,77	92,3	1,57	7,7
4.	Jezierzyce Wielkie	8,46	1,18	–	41,43	9,64	23,3	31,79	76,7
5.	Jordanów Śląski	–	1,10	4,06	25,25	5,16	20,4	20,09	79,6
6.	Mleczna	–	–	1,48	2,49	1,48	59,4	1,01	40,6
7.	Piotrówek	6,95	1,94	0,58	11,24	9,47	84,3	1,77	15,7
8.	Popowice	–	–	1,31	2,11	1,31	62,1	0,80	37,9
9.	Wilczkowice	–	–	2,20	9,37	2,20	23,5	7,17	76,5
10.	Winna Góra	–	0,48	0,12	3,32	0,60	18,1	2,72	81,9
Gmina ogółem		34,18	4,70	9,75	117,10	48,63	41,5	68,47	58,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jordanów Śląski* (sierpień 2007 r.), ewidencji gruntów i budynków (listopad 2006 r.), inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), konsultacji z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień-maj 2007 r.)

12.7. Ochrona środowiska rolniczego

W ramach ochrony środowiska rolniczego i degradacji gleb powodowaną min. erozją wodno-wietrzną, lokalnymi podtopieniami, zanieczyszczeniami spalinami samochodów, zanieczyszczeniami powietrza i wód (płynących i stojących) pochodzącymi z gospodarstw rolnych, mogą być realizowane następujące działania:

- tworzenie nowych i utrzymanie obecnych osłon przeciwwietrznych w postaci pasów zadrzewień, zakrzewień przydrożnych (szczególnie wzdłuż drogi krajowej nr 8, dróg powiatowych) i zadrzewień w formie remiz śródpolnych,

- tworzenie i utrzymanie zieleni ochronnej wzdłuż potoków i zbiorników wodnych (np. utworzenie pasów zieleni przy *zbiorniku Jordanów*), wzdłuż linii kolejowej przebiegającej przez obszar gminy oraz na terenach zabudowanych,
- zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych słabych klas, nie przydatnych w rolnictwie na kierunek leśny,
- utrzymanie zakrzewień i zadarnień na skarpach, na stokach i na nieużytkach śródpolnych,
- zwiększenie naturalnej retencji wodnej i wykorzystanie wody na cele rolnicze przez budowę nowych zbiorników retencyjnych,
- regulację stosunków wodnych przez prawidłową konserwację i odbudowę cieków naturalnych, rowów melioracyjnych, naprawę wałów przeciwpowodziowych oraz ewentualne założenie nowych sieci drenarskich,
- uwzględnienie granic nieruchomości do rzeźby terenu, systemu urządzeń melioracji wodnych i sieci dróg,
- stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych i uprawowych w produkcji roślinnej na gruntach ornych podatnych na spływy powierzchniowe,
- ochronę gleb klas I – III oraz użytkowanie gruntów zgodnie z ich naturalnym przeznaczeniem, zachowanie użytków zielonych – Rys. 45 (tzn. nie należy zaorywać łąk na terenach narażonych na erozję, na terenach podmokłych, koło cieków naturalnych jak ma to miejsce np. w Jezierzycach Wielkich),
- ograniczenie zabudowy na terenach rolnych o bardzo dobrej jakości gleb,
- podjęcie działań z programów rolno-środowiskowych (np. utrzymanie łąk i pastwisk ekstensywnych w terenach o urozmaiconej rzeźbie – tj. obręb Piotrówek, Janówek, Winna Góra, Jezierzycy Wielkie, Dankowice), utrzymanie mozaiki pól, prowadzenie rolnictwa ekologicznego (szczególnie w granicach Ślezańskiego Parku Krajobrazowego i otuliny),
- rekultywację wyrobisk pokopalnianych i obszarów po byłych wysypiskach śmieci (obwód Jezierzycy Wielkie, Dankowice, Mleczna),
- szybkie uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi i budowa sieci kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią ścieków.

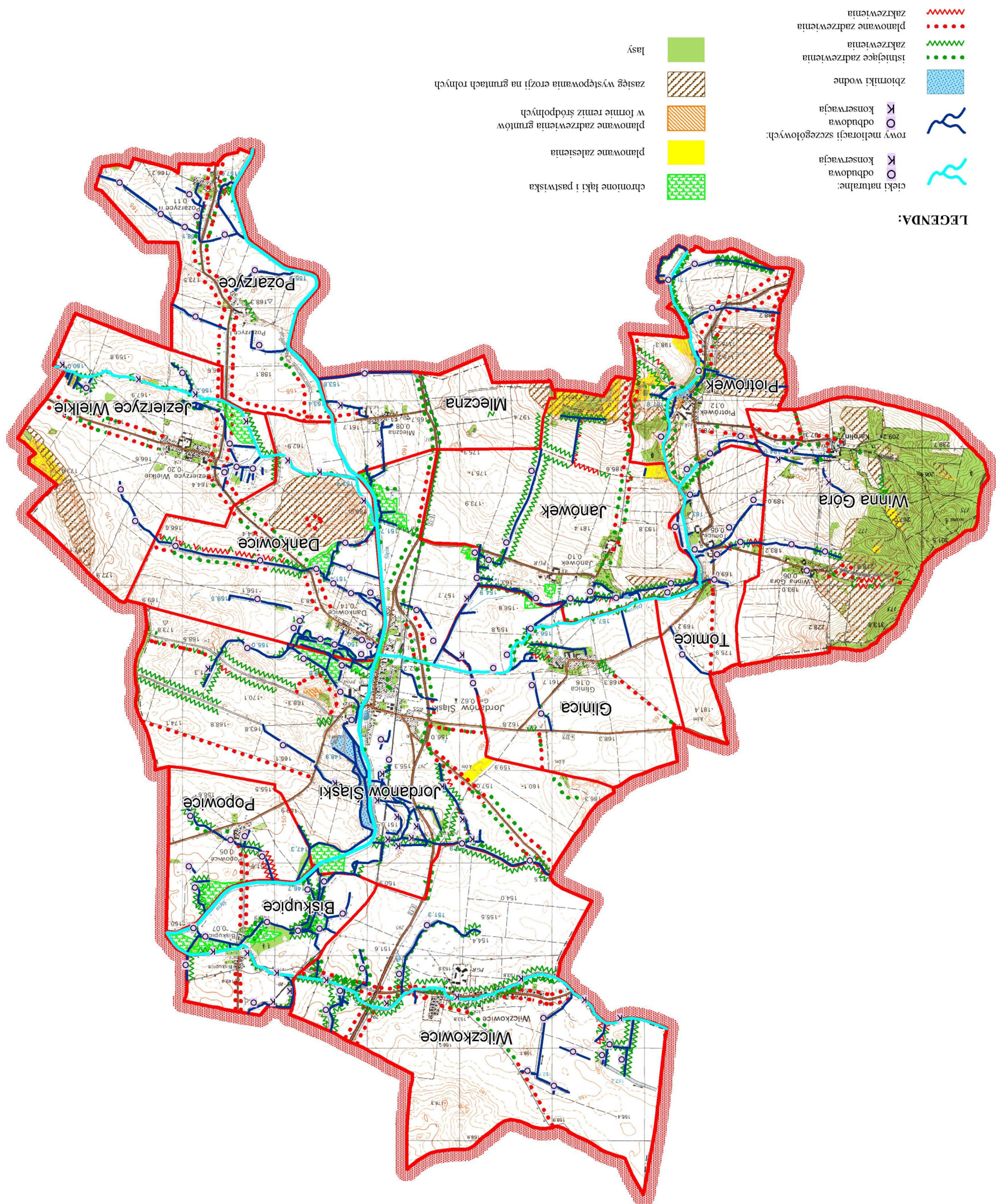

Fot. 35. Zadrzewienia przydrożne na obszarach rolnych w południowej części gminy.

Fot. 36. Treny rolne odłogowane przeznaczone na działki budowlane w obrębie Jordanów Śląski (koło zbiornika Jordanów).

Rys. 45. Ochrona gruntów rolnych.

13. GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ

13.1. Wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego

Na podstawie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jordanów Śląski* oraz *Projekt granicy rolno-leśnej* przewiduje się, że wszystkie wyłączenia gruntów z produkcji rolnej obejmą 876,78 ha – Tab. 37.

W celu kreowania wielofunkcyjnej struktury gminy, wprowadzone zostały strefy aktywizacji gospodarczej w Jordanowie Śląskim i w Wilczkowicach, dla których w *Studium* wyznaczono duże obszary pod przyszłe inwestycje i produkcję. W *Studium* zostały wyznaczone też obszary pod usługi, pod budownictwo mieszkaniowe, planowaną budowę oczyszczalni ścieków. Łącznie obszar inwestycji nierolniczych obejmuje 777,95 ha.

Przewidywane wyłączenie użytków rolnych z produkcji rolnej

Tabela 37

Lp.	Obręb	Pow. obrębu	Użytki rolne wg ewidencji		Przewidywane wyłączenia gruntów z produkcji rolnej							Planowana powierzchnia użytków rolnych		Dynamika zmian
					ogółem		do zalesienia	pod remizy śródpo.	jako strefa ochronna	pod budowę zbiornika wodnego	pod inwestycje nierolnicze wg Studium			
					ha	%	ha	%	ha	ha	ha	ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Biskupice	202,27	168,28	83,3	26,93	16,0	–	–	–	–	26,93	141,35	69,9	13,4
2.	Dankowice	382,72	353,02	92,3	21,72	6,2	–	–	–	–	21,72	331,30	86,6	5,7
3.	Glinica	402,26	370,59	92,1	77,23	20,8	–	–	6,25	–	70,98	293,36	72,9	19,2
4.	Janówek	469,80	440,62	93,8	109,53	24,9	22,49	–	–	–	87,04	331,09	70,5	23,3
5.	Jezierzyce Wielkie	502,77	468,73	93,3	56,06	12,0	9,69	1,18	–	–	45,19	412,67	82,1	11,2
6.	Jordanów Śląski	1006,83	840,22	83,5	265,89	31,6	4,20	1,10	12,39	–	248,20	574,33	57,0	26,5
7.	Mleczna	240,80	218,70	90,8	18,70	8,6	–	–	–	–	18,70	200,00	83,1	7,7
8.	Piotrówek	308,48	271,22	88,0	72,33	26,7	11,83	1,94	–	16,24	42,32	198,89	64,5	23,5
9.	Popowice	184,04	168,53	91,5	20,80	12,3	–	–	–	–	20,80	147,73	80,3	11,2
10.	Pozarzyce	348,65	306,90	88,0	32,31	10,5	–	–	–	–	32,31	274,59	78,8	9,2
11.	Tomice	225,97	204,78	90,5	23,67	11,6	–	–	–	–	23,67	181,11	80,1	10,4
12.	Wilczkowice	830,82	775,96	93,4	103,74	13,4	–	–	–	–	103,74	672,22	80,9	12,5
13.	Winna Góra	544,87	362,95	66,6	47,87	13,2	11,04	0,48	–	–	36,35	315,08	57,8	8,8
Gmina ogółem		5650,28	4950,50	87,6	876,78	17,7	59,25	4,70	18,64	16,24	777,95	4073,72	72,1	15,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów oraz inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jordanów Śląski* (sierpień 2007 r.)

Do zalesienia proponuje się przeznaczyć 59,25 ha użytków rolnych, które zawiera *Projekt granicy rolno-leśnej*. Natomiast do zadrzewienia jako remizy śródpolne i strefę ochronną wokół zakładów przemysłowych 23,34 ha. Wyłączenie obejmą też grunty o powierzchni 16,24 ha w Piotrówku pod budowę zbiornika wodnego.

Wyłączenia z produkcji rolnej zmniejszą całkowity stan użytków rolnych w gminie o 17,7 %, a w obrębach będą to wartości od 6,2 % do 31,6 %. Planowana powierzchnia użytków rolnych wyniesie 4073,72 ha, co zmniejszy jej udział w powierzchni gminy o 15,5 %, a stan użytków rolnych wyniesie 72,1 %. Największa dynamika zmian wystąpi w 3 obrębach: Jordanów Śląski – 26,5 %, Janówek – 23,3 % i Piotrówek – 23,5 %, a najmniejsza w Dankowicach – 5,7 %. Planowana powierzchnia użytków rolnych spowoduje zmiany głównych typów użytkowania ziemi w 7 obrębach. Tylko w 6 obrębach (tj. Dankowice, Jezierzycy Wielkie, Mleczna, Popowice, Tomice i Wilczkowice) *wybitnie rolny typ użytkowania ziemi* pozostanie głównym kierunkiem zagospodarowania ziemi.

13.2. Przewidywane kierunki obrotu ziemią

Na terenie gminy występuje słaby ruch w obrocie ziemi. Sytuacja taka spowodowana jest brakiem gruntów rolnych, które mogłyby być nabywane przez gospodarstwa rolne z zasobu Skarbu Państwa, z zasobu gminnego i od osób prywatnych. Natomiast w większości właściciele gospodarstw rolnych, występuje bardzo duże zainteresowanie powiększeniem powierzchni własnego gospodarstwa rolnego nawet o 100,0 %. Grunty są dokupywane w miarę możliwości, ale są to działki o wielkości rzędu 5,00 – 10,00 ha.

Występują małe możliwości obrotu ziemią w oparciu o grunty Agencji Nieruchomości Rolnych, ponieważ prawie wszystkie grunty ANR zostały wydierżawione przez Przedsiębiorstwa Rolne i są sukcesywnie wyprzedawane. Na stanie ANR pozostały tylko niewielkie lub pojedyncze działki, na które nie ma zainteresowania ich kupnem lub dzierżawą. Wynika to z położenia tych działek, słabszych gleb i trudniejszych warunków w ich użytkowaniu (np. odłogowana jest działka ANR w Janówku).

Główny obrót ziemią odbywać się będzie pomiędzy gospodarstwami rolnymi na zasadzie kupna-sprzedaży działek oraz przy przekazywaniu gospodarstw za rentę strukturalną. Większy ruch ziemią będzie też związany z dzierżawami gruntów. Rolnicy chętnie dzierżawią grunty od siebie, ale są to dzierżawy rzędu 1,00 – 5,00 ha.

Duży obrót ziemią jest i nadal będzie związany ze sprzedażą gruntów na działki budowlane. W niektórych obrębach, szczególnie atrakcyjnych krajobrazowo (Winna Góra, Glinica) i w Jordanowie Śląskim, w Wilczkowicach zainteresowanie kupnem gruntów cele budowlane jest bardzo duże. Są to też obszary, gdzie wyznaczono duże powierzchnie pod strefę aktywizacji gospodarczej. Obecna ilość działek budowlanych nie jest wystarczająca, stąd występowała potrzeba wyznaczenia nowych powierzchni gruntów na powyższe cele.

13.3. Kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw

W rejonie intensywnego rolnictwa, w którym położona jest gmina Jordanów Śląski, o bardzo dobrych warunkach naturalnych dla produkcji rolnej, występuje zła struktura obszarowa gospodarstw rolnych. Niska średnia powierzchnia gospodarstw, rozdrobnienie i oddalenie działek rolnych od siedliska, wpływa na wysokość dochodu rolników, który często nie jest wystarczający dla podjęcia inwestycji i zwiększenia produkcji. Gospodarstwa przez to stają się coraz słabsze ekonomicznie. Bardzo dobre gleby, warunki przyrodnicze i ekonomiczne sprawiają, że w gminie preferowane są przez właścicieli gruntów gospodarstwa duże. W tego rodzaju działaniu rolnictwa wielkoobszarowego główne cele rozwoju obejmują reaktywowanie dużych gospodarstw rolnych, prywatnych i innych. Rolnictwo o mniejszych obszarach wymagać będzie specjalistycznych upraw i rewitalizacji zabudowy zagrodowej. Jedną z możliwości powiększenia gospodarstw rolnych jest pozyskiwanie gruntów z gospodarstw przechodzących za rentę strukturalną. Pozwoliłoby to osobom w wieku przedemerytalnym, po spełnieniu wszystkich warunków wynikających z przepisów o rentach strukturalnych, na zaprzestanie produkcji rolnej i uzyskanie źródła dochodu. Osoby nabywające grunty, mogłyby zwiększyć żywotność ekonomiczną swoich gospodarstw rolnych przez powiększenie ich areалу.

Na podstawie przeprowadzonych rozmów z mieszkańcami wsi wynika, że rentami strukturalnymi zainteresowanych jest około 30 z obecnych właścicieli gospodarstw rolnych (z tego 20 już ukończyło 55 lat), którzy będą się starać przekazać własne gospodarstwa za rentę strukturalną. Przeciętna powierzchnia takiego gospodarstwa wynosi – 10,00 ha, stąd wynika, że około 300,00 ha gruntów pozyskana byłaby przez renty strukturalne. Osoby znacznie młodsze niż 55 lat, obecnie jest ich 10, również będą się starać w przyszłości przekazać swoje gospodarstwo wykorzystując przepisy o rentach strukturalnych, ale będą to już dużo większe (przekraczające 10,00 ha) gospodarstwa rolne.

Osoby w wieku od 18 do 40 lat nabywające gospodarstwa i rozpoczynające samodzielnie jego prowadzenie, mogą ubiegać się o pomoc finansową z tytułu *Ułatwienia startu młodym rolnikom*. Działanie to, zapewniając środki finansowe na modernizację przejmowanych gospodarstw rolnych, w dużym stopniu ułatwi i pomoże „młodym rolnikom” w rozpoczęciu samodzielnej działalności rolniczej. Na terenie gminy młodzi gospodarze są zainteresowani powiększaniem własnego areálu ziemi, modernizowaniem gospodarstw rolnych czy realizowaniem programów rolnośrodowiskowych. Obecnie około 20 gospodarstw rolnych podjęło staranie i już uzyskało pomoc z tytułu *Wspierania gospodarstw*

niskotowarowych. Kilka gospodarstw z obszaru gminy realizuje działania z programów rolnośrodowiskowych (np. w Glinicy).

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych będzie też kształtowana pod wpływem innych czynników: np. prowadzenie własnej nierolniczej działalności, zatrudnienia w zakładach pracy, prowadzenie gospodarstwa tylko do wieku emerytalnego, braku następców. Obecnie w gminie z 451 gospodarstw rolnych tylko 112 z nich (25,0 %) zamierza rozwijać produkcję rolną i wiązać swoją przyszłość z rolnictwem (Tab. 38). Pozostała część rolników pozostanie w gospodarstwach tylko do wieku emerytalnego, prowadząc produkcję tradycyjnie, na tym samym poziomie. Inni gospodarze mając drugie źródło dochodu, raczej nie będą podejmować inwestycji na większą skalę.

13.4. Powierzchnia gospodarstw rolnych oraz możliwości uzyskania dochodu porównywalnego

Analiza możliwości uzyskania dochodu porównywalnego w gospodarstwach rolnych ze średniorocznym dochodem netto uzyskanym z pracy w innych dziedzinach gospodarki narodowej wykazała, że przeciętne gospodarstwo w gminie Jordanów Śląski powinno:

- posiadać powierzchnię użytków rolnych co najmniej 13,00 ha,
- zwiększyć wydajność produkcji, w tym zwiększyć wydajność bydła mlecznego lub plonów w produkcji roślinnej.

Do analizy przyjęto typy gospodarstw rolnych opracowane przez prof. dr hab. Teodora Nietupskiego „*Proponowane modele gospodarstw rolnych na Dolnym Śląsku*” z „*Programu Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego Województwa Dolnośląskiego*” opracowanego w 2002 r. Można to uzyskać poprzez wprowadzenie specjalistycznej produkcji bydła mlecznego, zwiększenie powierzchni gospodarstwa i zwiększenie plonów o 20,0 – 30,0 %. Dla terenu gminy zostały przyjęte 3 typy gospodarstw (Rys. 46, Tab. 38), które przy takiej jakości gleb, strukturze użytków rolnych mogą uzyskać dochód porównywalny. Są to:

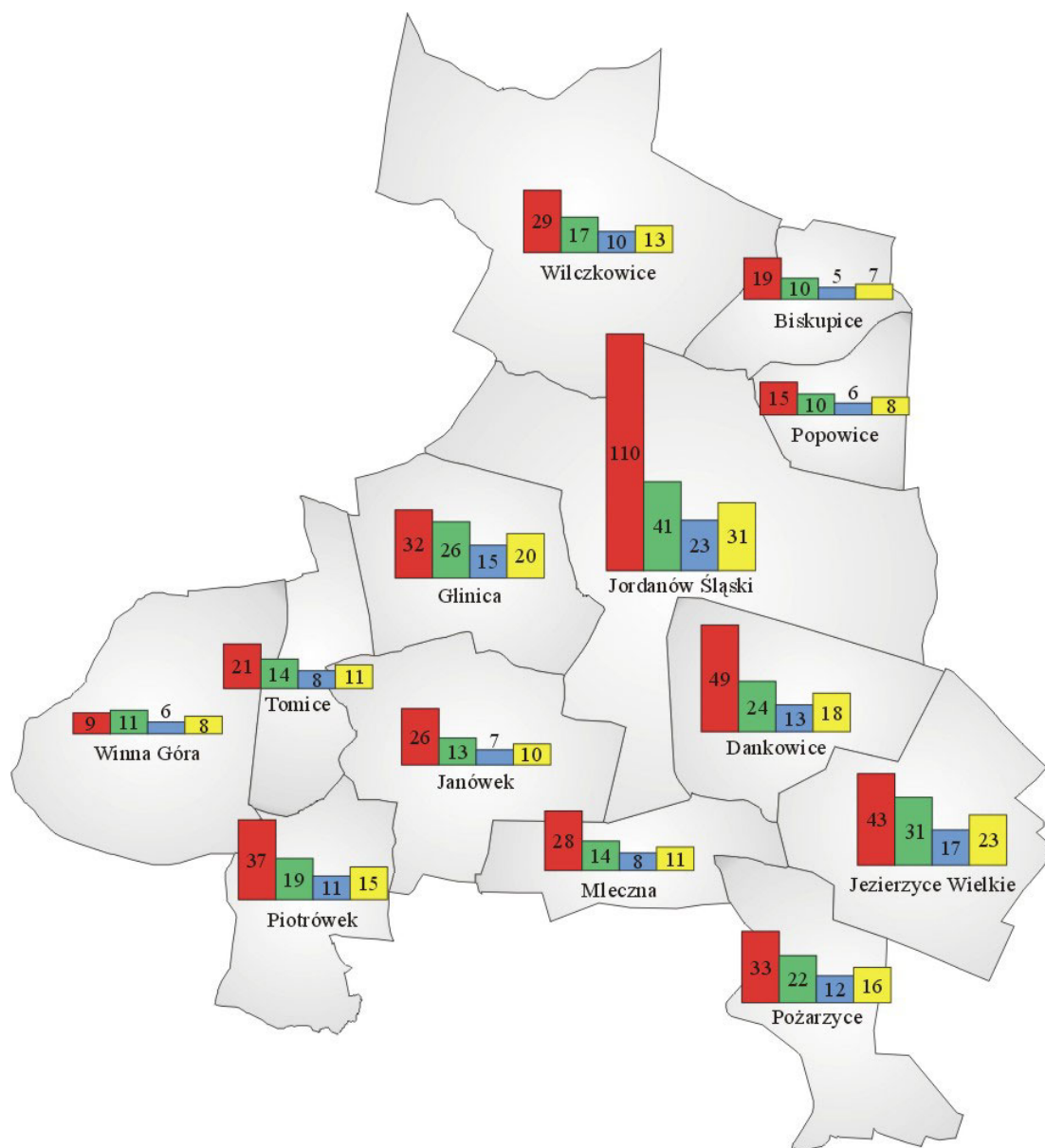
- **A** – gospodarstwo o powierzchni 13,00 ha; zakłada się tu wzrost mleczności krów do 5000 l mleka, zachowanie aktualnego poziomu plonów w produkcji roślinnej. Na obsadę inwentarza składa się bydło (10 krów). Poziom uzyskanego dochodu może wynieść **95,8 %**.
- **B** – gospodarstwo o powierzchni 23,00 ha użytków rolnych (w tym dzierżawa 10,00 ha), z hodowlą 10 sztuk bydła o mleczności do 3500 l oraz zachowanym

aktualnym poziomem plonowania. W zasiewach podstawę stanowią zboża. Pozwoli to na uzyskanie **98,6 %** dochodu porównywalnego.

- **C** – gospodarstwo o powierzchni 17,00 ha (z dzierżawą 4,00 ha), zakładając zwiększenie plonów o 20,0 – 30,0 %, nie występuje produkcja zwierzęca. W zasiewach główne uprawy to zboża. W tym gospodarstwie jest możliwość uzyskania dochodu porównywalnego wynoszącego **99,2 %**.

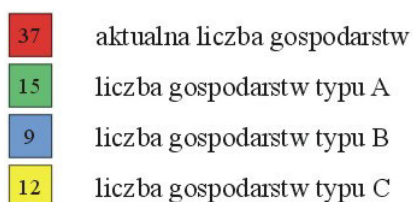
Przyjęcie gospodarstwa **typu A** pozwoliłoby na prowadzenie 252 gospodarstw rolnych w gminie o pow. min 13,00 ha, które byłyby w stanie utrzymać się na terenie gminy i na osiągnięcie 95,8 % dochodu parytetowego. Wiązałoby się to z prowadzeniem hodowli zwierzęcej, w tym bydła mlecznego, z modernizacją gospodarstw rolnych i rozwinięcie punktu skupu mleka na terenie gminy. Powierzchnia użytków zielonych dobrej jakości, ukształtowania południowo-zachodniej części gminy są w stanie zapewnić realizację tego wariantu. W obrębie Winna Góra średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego już wynosi 13,97 ha, w Tomicach - 11,08 ha, w Glinicy 11,93 ha. Działania PROW na lata 2007-2013 takie jak *Modernizacja gospodarstw rolnych, Ułatwienie startu młodym rolnikom, Programy rolnośrodowiskowe, Rolnictwo ekologiczne* itp. mogą wesprzeć gospodarstwa w produkcji rolnej środkami finansowymi z tego tytułu. Gospodarstwo **typu B** pozwala na uzyskanie dochodu parytetowego rzędu – 98,6 % i zakłada wzrost dochodów poprzez zwiększenie powierzchni gospodarstwa, do co najmniej 23,00 ha oraz prowadzenia hodowli bydła mlecznego, bez intensyfikacji tej produkcji. Możliwe jest zachowanie 141 gospodarstw na terenie gminy. Rozwój hodowli bydła mlecznego jest tu możliwy w oparciu o dobrej jakości użytki zielone, które nie są w pełni wykorzystane i korzystanie z pomocy w ramach działań PROW (jak w wariantcie A). Do prowadzenia tego wariantu konieczny jest rozwój punktów skupu mleka, znaczne powiększenie powierzchni gospodarstwa i kontynuowanie produkcji zbożowej. Trudności w realizacji wariantu B mogą wynikać z ograniczonych możliwości nabywania gruntów – kupna lub dzierżawy z zasobu Agencji Nieruchomości Rolnych czy w obrocie prywatnym. Jedynie przekazywanie gospodarstwa za rentę strukturalną i dzierżawy gruntów mogą szybciej wpłynąć na poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych. Dochód na poziomie 99,2 %, można uzyskać prowadząc gospodarstwo **typu C**. W gminie takich gospodarstw utrzymałoby się 191, zakładając produkcję roślinną oraz większe nakłady środków plonotwórczych. Wariant ten miałby znaczne szanse realizacji, ponieważ warunki glebowo-klimatyczne są bardzo dobre do rozwoju rolnictwa oraz zapewniają uprawę roślin zbożowych o dużych wymaganiach. W gminie zboża podstawowe (pszenica, jęczmień,

kukurydza) dominują już w obecnej produkcji polowej. Główny punkt obsługi rolnictwa (z zakresu zaopatrzenia w środki produkcji, punkty skupu) są zlokalizowane w miejscowości Jordanów Śląski i w pobliżu gminy. Należałoby jedynie zwiększyć bazę skupu zbóż i założyć stowarzyszenie producentów rolnych, które pomogłoby w organizacji produkcji rolnej.

LEGENDA

Liczba gospodarstw mogących uzyskać dochód porównywalny

Rys. 46. Liczba gospodarstw mogących uzyskać dochód porównywalny.

Proponowane modele gospodarstw rolnych

Tabela 38

Lp.	Obręb	Aktualne gospodarstwa rolne	Przewidziana powierzchnia gospodarstw rolnych	Proponowane gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych			Gospodarstwa, które zamierzają rozwijać produkcję rolną	
				A 13,00 ha	B 23,00 ha	C 17,00 ha	liczba	%
		liczba	ha	liczba	liczba	liczba	liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Biskupice	19	124,63	10	5	7	7	36,8
2.	Dankowice	49	310,08	24	13	18	15	30,6
3.	Glinica	32	334,02	26	15	20	5	15,6
4.	Janówek	26	167,35	13	7	10	15	57,7
5.	Jezierzyce Wielkie	43	398,52	31	17	23	20	46,5
6.	Jordanów Śląski	110	532,39	41	23	31	5	4,5
7.	Mleczna	28	179,41	14	8	11	10	35,7
8.	Piotrówek	37	252,74	19	11	15	5	13,5
9.	Popowice	15	130,65	10	6	8	7	46,7
10.	Pożarzyce	33	279,61	22	12	16	20	60,6
11.	Tomice	21	187,22	14	8	11	3	14,3
12.	Wilczkowice	29	225,20	17	10	13	–	–
13.	Winna Góra	9	144,14	11	6	8	–	–
Gmina ogółem		451	3265,96	252	141	191	112	24,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie prof. dr hab. T. Nietupskiego *Proponowane modele gospodarstw rolnych na Dolnym Śląsku*, ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), danych z urzędu Gminy Jordanów Śląski (kart podatkowych, listopad 2006 r.)

13.5. Żywotność ekonomiczna gospodarstw rolnych

W *Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 – 2006* jedno z działań programu skierowane było na rozwój, restrukturyzację i modernizację gospodarstw rolnych tzw. *niskotowarowych*, za które przyjęto gospodarstwo o wielkości ekonomicznej, w przedziale od 2,0 ESU do 4,0 ESU. Celem tego działania było świadczenie pomocy finansowej gospodarstwom o zbyt małym własnym potencjale ekonomicznym na ich restrukturyzację, przeprowadzenie inwestycji związanej np. z zakupem zwierząt hodowlanych lub gruntów, remonty budynków, udział w programach rolno-środowiskowych, uzyskanie certyfikatu produkcji ekologicznej itp.

Obliczenia wielkości ekonomicznej wykonano dla przykładowych gospodarstw rolnych, o różnym areale użytków rolnych, zróżnicowanej strukturze zasiewów oraz różnej wielkości inwentarza. Z przyjętych do obliczeń danych gospodarstw największą żywotność ekonomiczną w wielkości **55,6 ESU** wykazało **Gospodarstwo 6** o powierzchni 87,00 ha użytków rolnych, przewadze zbóż w strukturze zasiewów i uprawie rzepaku. W produkcji

zwierzęcej występuje trzoda chlewna - 30,0 SD. Najniższą żywotność ekonomiczną rzędu 0,5 ESU wykazało gospodarstwo o powierzchni do 2,00 ha, bez produkcji zwierzęcej. Gospodarstwem niskotowarowym okazało się **Gospodarstwo 2** z grupy obszarowej od 2,00 do 4,99 ha, w którym żywotność ekonomiczna wynosi 2,1 ESU. W tym gospodarstwie podstawą produkcji jest kierunek roślinny zbożowy oraz rośliny okopowe. Dodatkowo występuje trzoda chlewna, o bardzo niskiej obsadzie inwentarza.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że najwięcej gospodarstw o powierzchni od 5,00 – 10,00 ha i prowadzących hodowlę zwierzęcą, mogło kwalifikować się do *gospodarstw niskotowarowych* i zostać wspartych w ramach działania *PROW*. W gminie z tej grupy obszarowej jest 127 gospodarstw rolnych, których większość spełniałoby powyższe warunki, ale również większość z nich nie prowadzi hodowli zwierzęcej. Tylko około 20 gospodarstw rolnych jest zakwalifikowanych jako gospodarstwa niskotowarowe i po złożeniu wniosku uzyskało pomoc z tego tytułu. Stąd wynika, że w zależności od struktury zasiewów i stanu inwentarza łącznie gospodarstw niskotowarowych na terenie gminy byłoby więcej, a ich właściciele mogliby ubiegać się o wsparcie finansowe, które podniosłoby ich poziom produkcji rolnej. Można uznać, że wszystkie gospodarstwa o powierzchni powyżej 10,00 ha zachowują żywotność ekonomiczną większą niż 4,0 ESU i są gospodarstwami towarowymi, czyli gospodarstwami, w których produkcja rolna przynosi względne korzyści ekonomiczne i może być głównym źródłem dochodu – Rys. 47 i Tab. 39.

Zauważono również, że w tych samych gospodarstwach rolnych (o tej samej powierzchni gruntów rolnych i strukturze zasiewów), gdyby nie istniała produkcja zwierzęca, wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych byłaby prawie dwukrotnie mniejsza, co przedstawia Rys. 48. Gospodarstwem niskotowarowym okazało się dopiero **Gospodarstwo 3** z większej grupy obszarowej (od 5,00 do 9,99 ha), w którym żywotność ekonomiczna wynosi 2,8 ESU. A więc warianty gospodarstw rolnych z nastawieniem na produkcję zwierzęcą są bardziej korzystne ekonomicznie i przynoszą większy dochód.

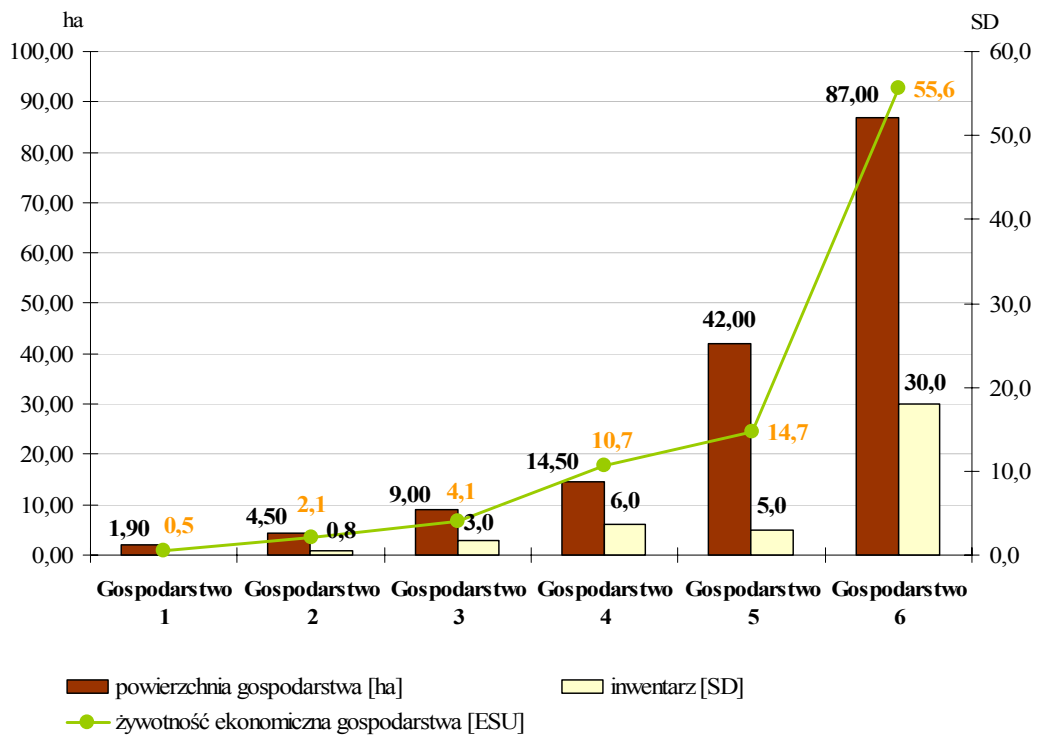
Przyjęte typy gospodarstw rolnych, które uzyskałyby dochód porównywalny (na poziomie 100,0 %) i są w stanie utrzymać się na terenie gminy Jordanów Śląski, również zakładają posiadanie gruntów o areale, co najmniej 13,00 ha i prowadzenie hodowli zwierzęcej. Natomiast mniejsze gospodarstwa, o mniejszej powierzchni użytków rolnych, aby uzyskać dochód porównywalny wymagać będą specjalizacji.

Żywność ekonomiczna przykładowych gospodarstw rolnych

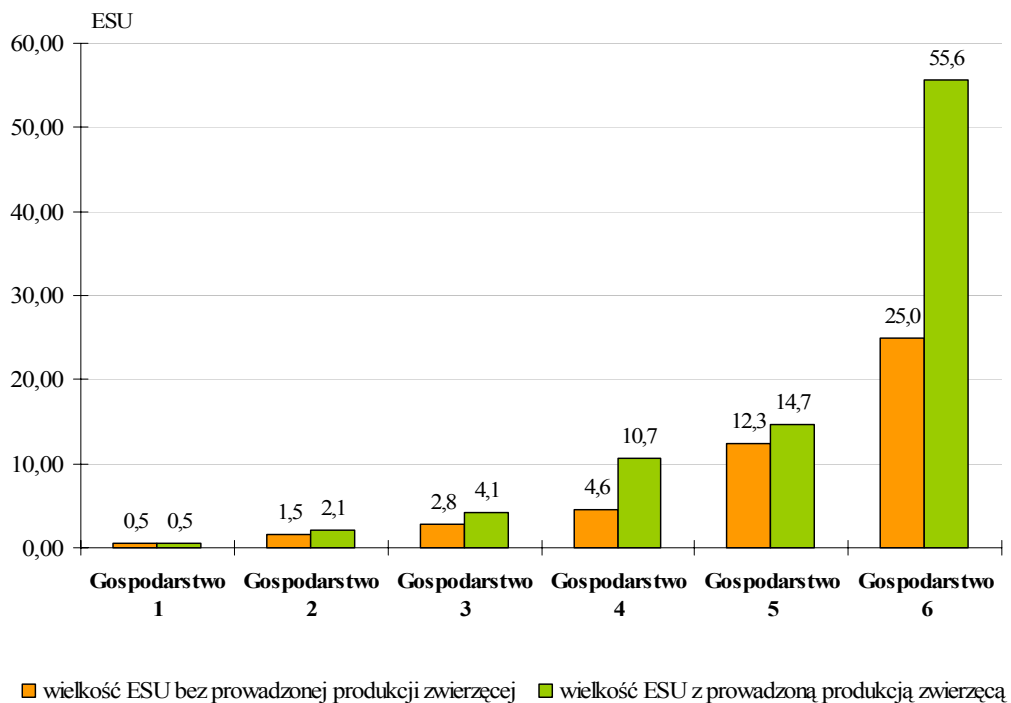
Tabela 39

Lp.	Rodzaj działalności	Jednostka miary	Dane ilościowe o powierzchni upraw i pogłowie zwierząt w gospodarstwie							Wartość SGM "2000" w PL	Wartość SGM poszczególnych działalności danego gospodarstwa														
			1,00 - 1,99		2,00 - 4,99		5,00 - 9,99		10,00 - 14,99		15,00 - 49,99		50,00 - 100,00												
			ha	4.	ha	5.	ha	6.	ha		7.	ha	8.	ha	9.	ha	10.	ha	11.	ha	12.	ha	13.	ha	14.
1.	pszenica	ha	0,90	1,50	2,00	4,50	20,00	35,00	1312	1180,8	1968,0	2624,0	5904,0	26240,0	45920,0										
2.	kukurydza	ha	-	1,00	1,00	2,50	5,00	1328	-	1328,0	1328,0	3320,0	6640,0	19920,0											
3.	jęczmień	ha	0,50	1,00	1,50	2,00	3,00	1143	571,5	1143,0	1714,5	2286,0	3429,0	17145,0											
4.	buraki cukrowe	ha	-	0,50	1,00	2,00	2,00	2822	-	1411,0	2822,0	5644,0	5644,0	14110,0											
5.	ziemiaki	ha	-	0,50	0,50	0,50	2,00	2795	-	1397,5	1397,5	1397,5	5590,0	5590,0											
6.	rzepak	ha	0,50	-	3,00	3,00	10,00	1080	540,0	-	-	3240,0	10800,0	16200,0											
7.	krowy mleczne	SF	-	-	2	-	5	2363	-	-	4726,0	-	11815,0	-											
8.	cielęta poniżej 1 roku	SF	-	-	4	-	-	447	-	-	1788,0	-	-	-											
9.	prosięta	SF	-	-	-	-	-	136	-	-	-	-	-	-											
10.	lochy hodowlane o wadze 50 kg i więcej	SF	-	2	-	20	-	1458	-	2916,0	-	29160,0	-	145800,0											
11.			Suma wartości SGM:							2292,3	10163,5	19640,0	50951,5	70158,0	264685,0										
			Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wyrażona w ESU:							0,5	2,1	4,1	10,7	14,7	55,6										

Źródło: obliczenia własne na podstawie Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006, rozmów z sołtysami i mieszkańcami wsi (kwiecień – maj 2007 r.)

Rys. 47. Żywotność ekonomiczna przykładowych gospodarstw rolnych.

Rys. 48. Żywotność gospodarstw bez prowadzonej hodowli zwierzęcej.

14. POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW

14.1. Scalenie gruntów

Scalenie gruntów proponuje się przeprowadzić na obszarach charakteryzujących się złym ukształtowaniem rozłogu gruntów, gdzie układ dróg transportu rolnego jest nieprawidłowy i utrudnia prowadzenie produkcji. Są to tereny, gdzie występuje rozdrobnienie i nadmierne wydłużenie działek, grunty rozmieszczone są w tzw. „szachownicy”.

Prace scaleniowe mają na celu poprawę rozłogu gruntów, a więc utworzenie możliwie dużych, regularnie ukształtowanych działek, które powinny odpowiadać wymogom ich racjonalnego użytkowania. Uwzględniają również planowane inwestycje, budowę przyszłej drogi ekspresowej oraz strefy ochrony konserwatorskiej. Prawidłowe ukształtowanie rozłogu gruntów wraz z poprawą struktury obszarowej gospodarstw, polega na zmniejszeniu ilości działek w ramach jednego gospodarstwa, zaprojektowanie funkcjonalnej sieci dróg, co wpłynie na skrócenie czasu dojazdu do działek.

Ponadto w ramach projektu scaleniowego przeprowadza się prace w zakresie zagospodarowania poscaleniowego terenu, a w tym: urządzenia dróg transportu rolnego, wyznaczenie pasów zadrzewień i zakrzewień, korektę przebiegu rowów melioracyjnych, przepustów. W rezultacie wszystkie te działania doprowadzą do lepszej organizacji produkcji i racjonalnego wykorzystanie przestrzeni rolniczej.

W analizie obrębów wytypowanych do scalenia uwzględniono:

- wielkość powierzchni i jakość użytków rolnych,
- strukturę władania użytkami rolnymi, w tym grunty Agencji Nieruchomości Rolnych, gospodarstw rolnych i grunty komunalne,
- strukturę obszarową i powierzchnię gospodarstw rolnych, liczbę działek i średnią powierzchnię działki w grupach obszarowych,
- rozłóg gruntów w tym tzw. szachownicę gruntów, położenie działek w stosunku do siedliska, ich kształt, układ w stosunku do sieci dróg i rowów melioracyjnych,
- układ sieci drogowej i jej stan techniczny, drogi nieistniejące w terenie, możliwości korekty przebiegu dróg,
- sieć rowów melioracyjnych i cieków naturalnych, możliwości korekty sieci,
- projektowane kompleksy leśne i zadrzewienia gruntów,
- możliwości powiększenia obszaru gospodarstw rolnych i przewidziany obrót ziemią,

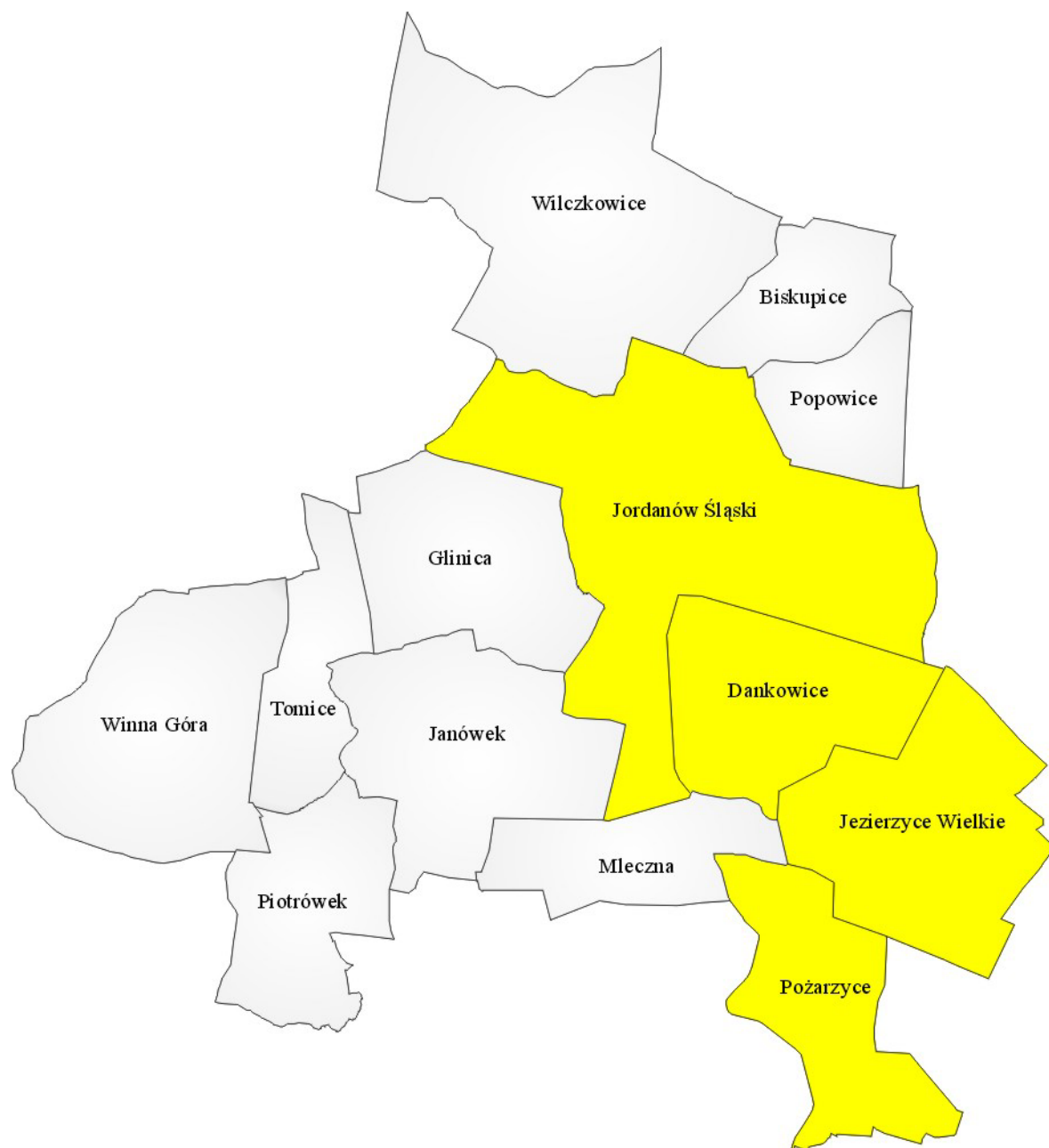
- potrzebę prac scaleniowych według mieszkańców wsi oraz ilość gospodarstw rolnych zamierzających rozwój gospodarstwa przez powiększenie własnego areалу gruntów,
- zakres potrzeb i możliwości wykonania prac inwestycyjnych, rekultywacji gruntów,
- planowane inwestycje i wyłączenia z produkcji rolnej przewidziane w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowanie przestrzennego gminy.

Na podstawie analizy w/w elementów wytypowano 4 obrębów tj. Jordanów Śląski, Jezierzycze Wielkie, Dankowice i Pożarzyce (Rys. 49), w których proponuje się przeprowadzenie prac scaleniowych. Są to typowo rolnicze wsie, o bardzo dobrych warunkach do prowadzenia i rozwijania produkcji rolnej, a prawidłowe ukształtowanie rozłogu zwiększyłyby efektywność tej produkcji. Wynika to z poniższych warunków:

1. Użytki rolne o dobrej jakości gleb zajmują w powierzchni obrębów udział powyżej 80,0 %, wyznaczając wybitnie rolny typ użytkowania ziemi i połowy kierunek produkcji rolniczej. Większość z nich to pola uprawne i grunty własne gospodarstw rolnych.
2. W Dankowicach i w Jezierzycach Wielkich po realizacji planowanych inwestycji, pozostanie ten sam typ użytkowania ziemi – wybitnie rolny, a tylko nieznaczne zmiany wystąpią w obrębie Pożarzyce (z wybitnie rolnego pozostanie rolny). W Jordanowie Śląskim zmiany będą znaczne, dlatego powinno się dla lepiej zorganizować przestrzeń rolną dla gospodarstw rolnych, które będą rozwijać produkcje rolną.
3. W miejscowościach wiodącą funkcją jest funkcja rolnicza, a praca w rolnictwie jest też głównym źródłem utrzymania mieszkańców wsi. Występuje tu najwyższa liczba gospodarstw rolnych, a ich właściciele zamierzają rozwijać produkcję rolną, wiążą swoją przyszłość z rolnictwem i zamierzają powiększać gospodarstwa rolne.
4. Jedynie w Jordanowie Śląskim i w Jezierzycach Wielkich występują większe powierzchnie ANR, które zostały wydierżawione przez Przedsiębiorstwa Rolne z innych wsi (z Wilczkowic i z Janówka). Mniejsze działki ANR położone w okolicach terenów zurbanizowanych, są rozproszone. Rolnicy są zainteresowani i chętnie by wydierżawili czy wykupili grunty od ANR, jeżeli istniałaby taka możliwość.
5. Występuje bardzo duże rozdrobnienie i rozproszenie komunalnych działek rolnych. Gospodarstwa dzierżawią grunty gminne, ale większe jest zainteresowanie nabywaniem działek o dużym areale, korzystniej położonych i bliżej gospodarstw rolnych.
6. Występująca znaczna liczba gospodarstw rolnych, ale o niskiej średniej powierzchni gospodarstwa rzędu 4,00 – 10,00 ha. Przeciętne gospodarstwo tworzy od 4 – 6 działek ewidencyjnych, a powierzchnia działki wynosi 1,50 ha. W grupach obszarowych

- powyżej 10,00 ha występuje duże rozdrobnienie gruntów własnych, w gospodarstwie jest nawet od 6 do kilkunastu działek ewidencyjnych, a ich przeciętna wielkość to 1,50 – 2,50 ha.
7. Udział gruntów dzierżawionych jest niski, poniżej 10,0 % w powierzchni obrębu, poza obrębem Jordanów Śląski gdzie udział ten wynosi 21,9 %. Dzierżawy najczęściej pochodzą z zasobu komunalnego i gruntów prywatnych, a więc działki wydzierżawiane są małe i rozproszone. Nie wpływa to znacząco na poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych.
 8. Z 58 gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15,00 ha w gminie, na terenie tych wsi jest 25, a ich udział w powierzchni zajmowanej przez wszystkie gospodarstwa wynosi od 28,0 % do prawie 50,0 %. Będzie to korzystne, bo może przyspieszyć decyzję właścicieli gospodarstw rolnych o przystąpieniu do prac scaleniowych.
 9. Duża liczba właścicieli gospodarstw rolnych posiada grunty w miejscu zamieszkania i w innych obrębach. Posiadana powierzchnia występująca poza obrębem, w którym znajduje się siedlisko dochodzi do 52,6 % (np. w Jordanowie Śląskim) obszaru danego gospodarstwa rolnego.
 10. Coraz więcej gospodarstw w tych obrębach jest już gospodarstwami towarowymi, a kilka z nich otrzymało pomoc finansową z tytułu *Wspieranie gospodarstw niskotowarowych*. Przekazywanie gospodarstw za rentę strukturalną występuje w małym stopniu. Większość gospodarstw już przepisano na następców, dlatego przewidywany obrót ziemią będzie odbywał się głównie przez kupno-sprzedaż oraz dzierżawy gruntów.
 11. Nieprawidłowe ukształtowanie rozłogu, występująca szachownica gruntów i nieregularny kształt działek, najbardziej obniża efektywność gospodarowania a zwiększa koszty transportu, w obrębach o bardzo korzystnych warunkach naturalnych dla rolnictwa (Rys. 50 i 51).
 12. Występuje niekorzystny i w niektórych miejscach zbyt gęsty układ sieci dróg (obręb Pożarzyce, Jordanów Śląski, Jezierzycze Wielkie), o złym stanie technicznym (powyżej 60,0 %). Niekiedy drogi kończą się na rowie lub przy lesie i tym samym uniemożliwiają dalszy przejazd. Udział dróg nieistniejących w terenie wynosi rzędu 8,0 – 12,0 %.
 13. Aktualizacji klasyfikacji wymagają zaorane łąki i pastwiska, a także drogi. W obszarach wytypowanych do scalenia, położonych jest 21,30 ha użytków zielonych zaoranych. Utworzenie większych i bardziej regularnych kompleksów gruntów ornych i użytków zielonych, korzystnie wpłynie na prowadzone i przyszłe kierunki produkcji rolnej.
 14. W projekcie granicy rolno-leśnej do zalesienia zaplanowano powierzchnie gruntów

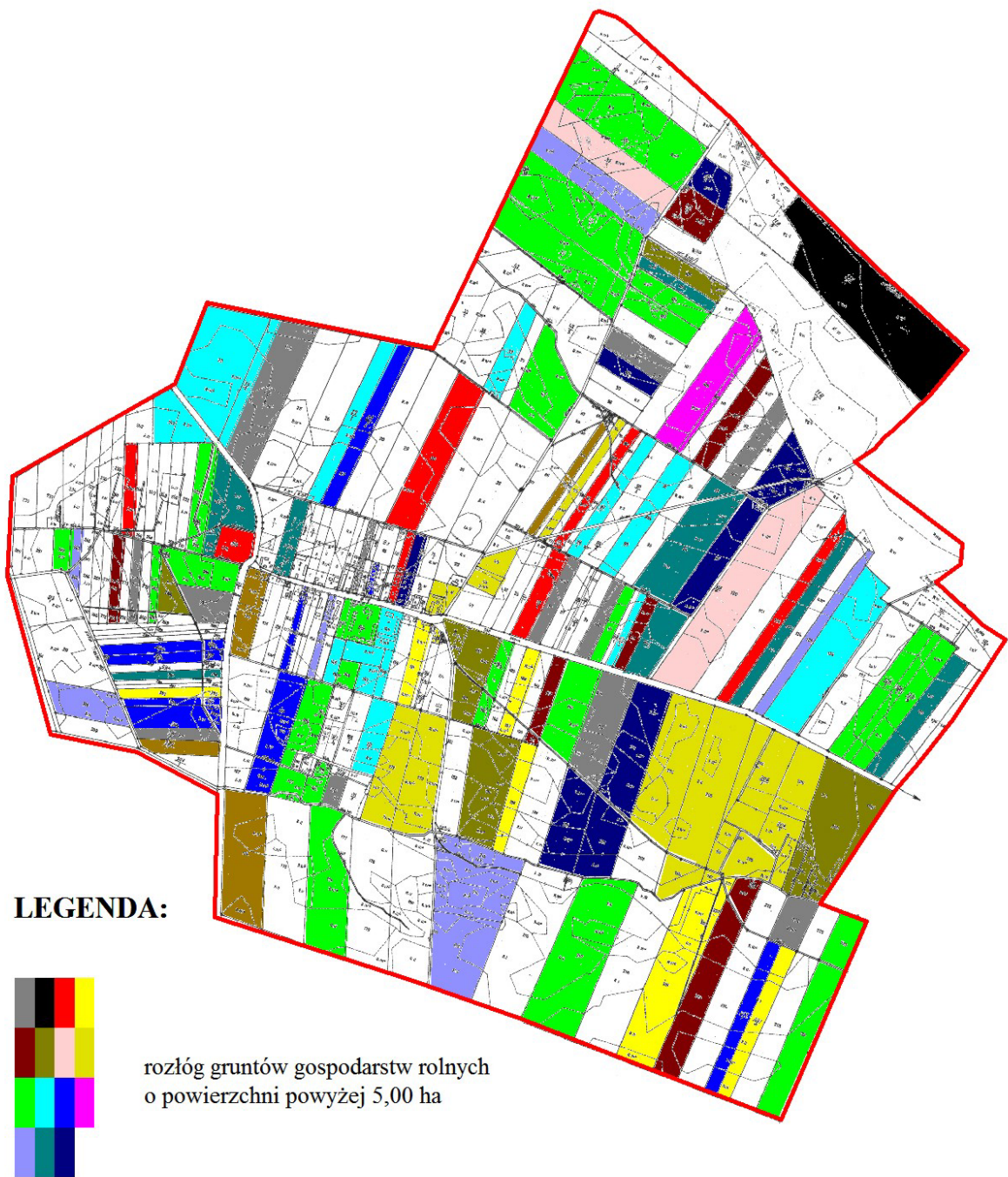
rolnych w 5 obrębach, w tym w Jezierzycach Wielkich i w Jordanowie Śląskim. Stanowią one propozycję zagospodarowania gruntów rolnych odłogowanych. W celu ochrony gleb przed erozją wietrzną, wskazane są zadrzewienia śródpolne w formie remiz oraz zadrzewienia i zakrzewienia przydrożne.

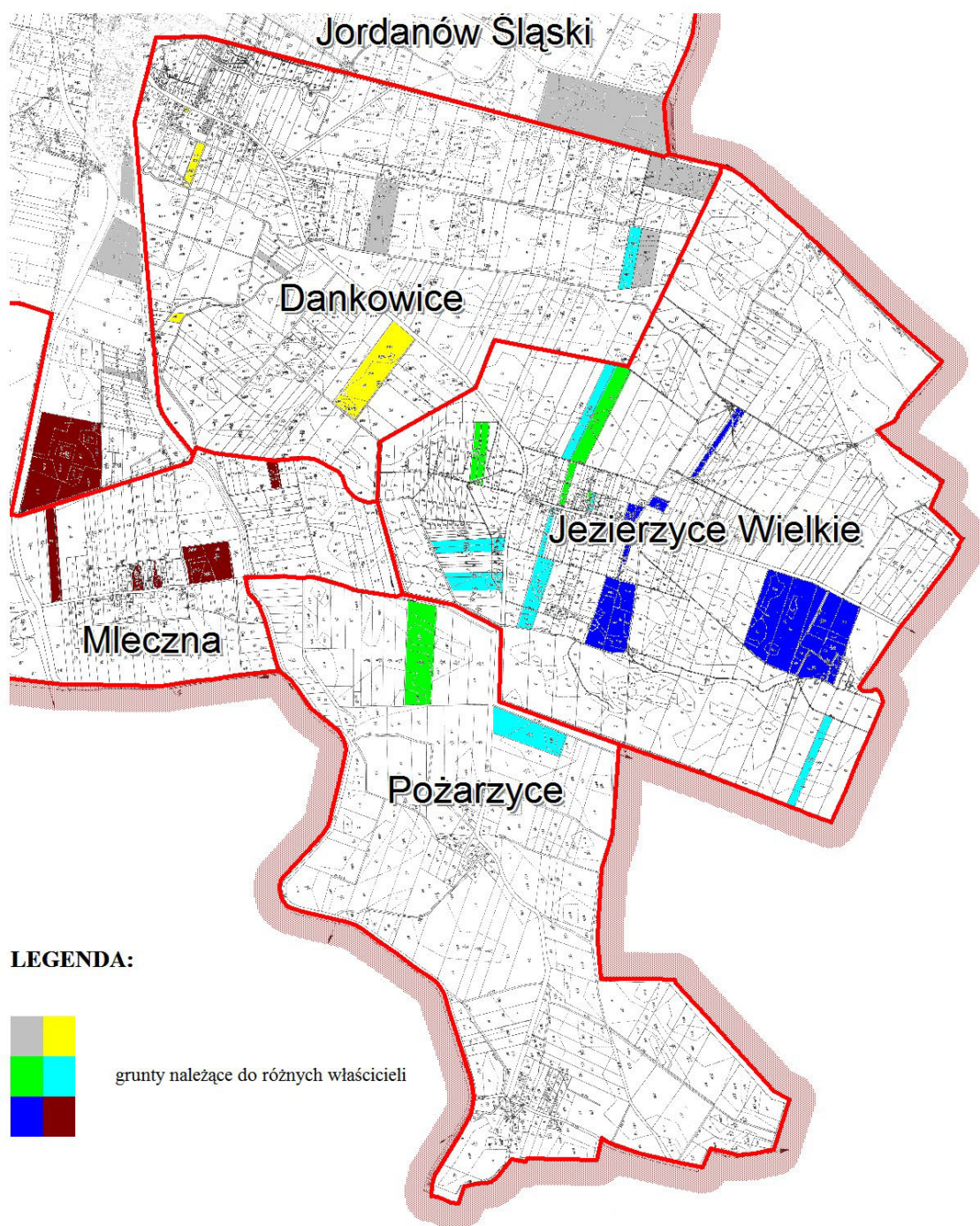
LEGENDA

■ obręby proponowane do scalenia

Rys. 49. Obręby proponowane do scalenia.

Rys. 50. Przykład rozłogu gruntów w obrębie Jezierzycy Wielkiej (wieś proponowana do scalenia gruntów).

Rys. 51. Przykład położenia działek w kilku obrębach

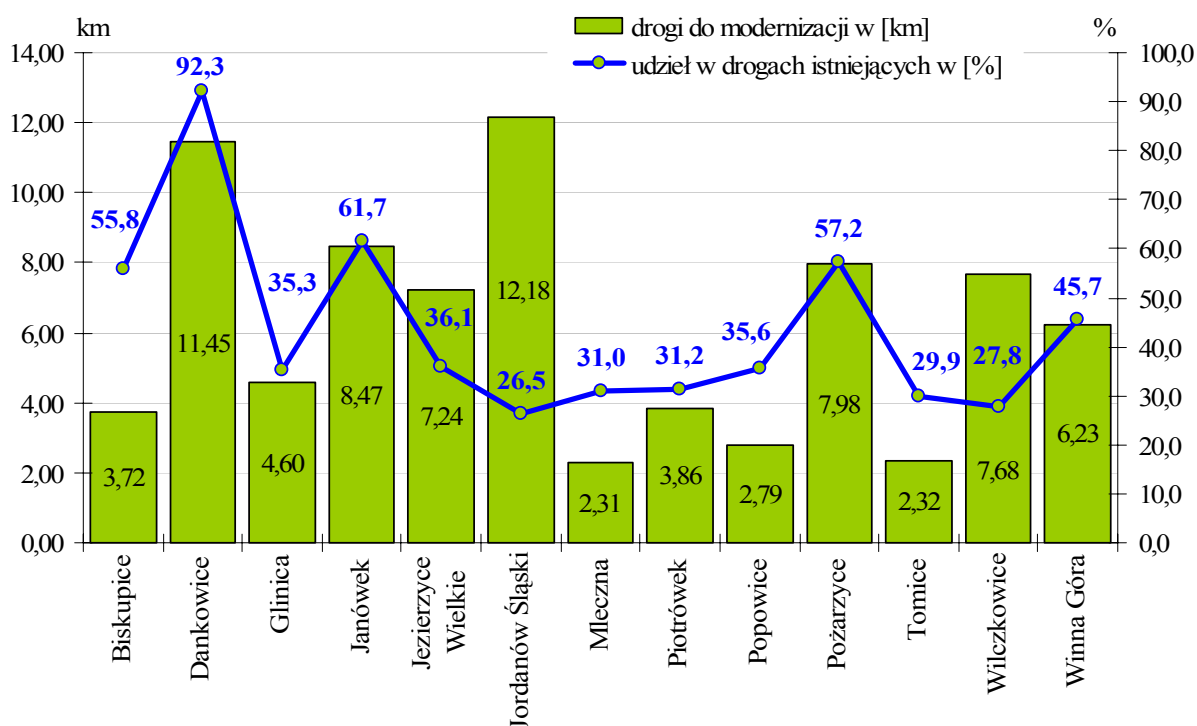
Całkowita powierzchnia użytków rolnych w miejscowościach zaproponowanych do scalenia wynosi 1968,87 ha, co stanowi 39,8 % użytków rolnych gminy.

Korzyści z przeprowadzonych prac scaleniowych to stworzenie lepszych warunków gospodarowania w rolnictwie przez polepszenie struktury agrarnej. W *Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013* jednym z działań jest *Poprawianie i rozwijanie*

infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa, które wdrażane będzie w ramach Schematu I – Scalanie gruntów. Maksymalna wysokość pomocy na to działanie będzie wynosiła 100,0 % kosztów kwalifikowanych, w tym do 75,0 % to środki Unii Europejskiej, a do 25,0 % środki budżetu Państwa.

14.2. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego

Długość dróg transportu rolnego przewidzianych do modernizacji w gminie wynosi 80,83 km, co stanowi 39,9 % ewidencyjnej sieci drogowej. Najwięcej takich odcinków występuje w obrębie: Janówek – 8,47 km, Dankowice – 11,45 km, Jordanów Śląski – 12,18 km. W poszczególnych obrębach udział dróg wymagających modernizacji do dróg istniejących jest mocno zróżnicowany i wynosi od 26,5 % do 92,3 %. Ze względu na własność 75,55 km dróg wymagających modernizacji (93,5 %) należy do gminy Jordanów Śląski. Właścicielami pozostałych dróg są: Zarząd Powiatu we Wrocławiu, Skarb Państwa oraz osoby prywatne – Tab. 40, Rys. 52 i 53.

Rys. 52. Drogi do modernizacji.

Kryteriami wyboru dróg do modernizacji był: dotychczasowy stan nawierzchni dróg, potrzeba dojazdu oraz obsługa jak największej liczby działek, możliwość skrócenia przejazdu między miejscowościami i sąsiednimi gminami, potrzeba dojazdu do kompleksów leśnych,

miejsce widokowych i atrakcyjnych turystycznie. W proponowanej sieci dróg uwzględniono także drogi wskazane przez władze gminy Jordanów Śląski oraz przez sołtysów i mieszkańców wsi. Urządzenie funkcjonalnej sieci dróg transportu rolnego powinno polegać na jej modernizacji, uwzględniającej warunki terenowe i dostosowanie szerokości dróg do aktualnie używanego sprzętu rolniczego. Zapewni to dogodny dojazd do wszystkich działek, a tym samym szybszy dostęp do oddalonych gospodarstw rolnych.

Proponowane drogi do modernizacji wg władania

Tabela 40

Lp.	Obręb	Długość dróg w gminie	Drogi do modernizacji			Drogi do modernizacji wg władania	
			ogółem	udział w drogach istniejących	nr działek	gminne	pozostałe (Skarb Państwa, powiatowe, prywatne)
		km	km	%		km	km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Biskupice	6,67	3,72	55,8	102/4, 106, 107, 114, 115/1, 116/1, 116/2, 117, 121, 122, 145/1	2,38	1,34
2.	Dankowice	12,41	11,45	92,3	172/2, 186/1, 192/3, 261, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 270, 271	11,45	–
3.	Glinica	13,04	4,60	35,3	135, 137, 139, 140, 144, 148, 152, 157, 166	4,60	–
4.	Janówek	13,72	8,47	61,7	81, 83, 98, 100, 102, 103, 106, 107, 112, 113, 115, 117	8,47	–
5.	Jezierzyce Wielkie	20,06	7,24	36,1	314, 315, 317, 319, 325, 326, 331, 332, 334, 336, 339	7,24	–
6.	Jordanów Śląski	46,02	12,18	26,5	40/2, 40/3, 157/2, 157/3, 194/2, 194/3, 163, 209, 427, 446, 624, 631, 688	10,18	2,00
7.	Mleczna	7,44	2,31	31,0	99/1, 100, 101/1, 101/2, 102/2, 113, 116	2,31	–
8.	Piotrówek	12,38	3,86	31,2	181, 184, 188, 190, 200, 207/1, 207/2, 210, 214/2	2,83	1,03
9.	Popowice	7,84	2,79	35,6	98/4, 107, 108, 112, 113, 117/1	2,79	–
10.	Pożarzyce	13,95	7,98	57,2	17, 49, 58/10, 95/3, 101, 131, 146, 150, 158, 164, 180, 191, 205, 216	7,98	–
11.	Tomice	7,76	2,32	29,9	132, 140, 143	2,32	–
12.	Wilczkowice	27,61	7,68	27,8	71/4, 72/3, 135, 136, 137, 140, 142/1, 145/1, 145/2, 146, 148/2, 192, 201	7,68	–
13.	Winna Góra	13,63	6,23	45,7	67, 69, 72, 73, 74, 75, 78, 83	5,32	0,91
Gmina ogółem		202,53	80,83	39,9	–	75,55	5,28

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), rozmów z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień – maj 2007 r.)

Ze względu na charakter terenu, trwałość, a także ciężki sprzęt rolniczy wszystkie główne drogi wykorzystywane w transporcie rolnym powinny posiadać nawierzchnię asfaltową. Z uwagi na walory krajobrazowo-przyrodnicze, dobre warunki dla rozwoju rekreacji, turystyki uzasadnionym staje się przeznaczenie części z dróg do modernizacji jako

drogi utwardzone-szutrowe. W gminie w 5 obrębach (Glinica, Jezierzycze Wielkie, Jordanów Śląski, Tomice, Winna Góra) proponuje się zamianę sposobu użytkowania odcinków dróg o łącznej długości 7,94 km i uregulowanie ich stanu prawnego – Tab. 41, Rys. 53. Większość tych dróg – 6,32 km jest własnością komunalną, a potrzeba ich zlikwidowania została skonsultowana z mieszkańcami wsi i gminą Jordanów Śląski. Proponowana zmiana sposobu użytkowania wynika z braku potrzeby użytkowania tych odcinków dróg przez rolników, a część z dróg została już zaorana. W 2 obrębach (w Glinicy i w Wilczkowicach) proponuje się budowę nowych odcinków dróg, o łącznej długości 0,24 km, które połączą drogi istniejące. Będzie to tworzyło korzystniejszy układ sieci drogowej.

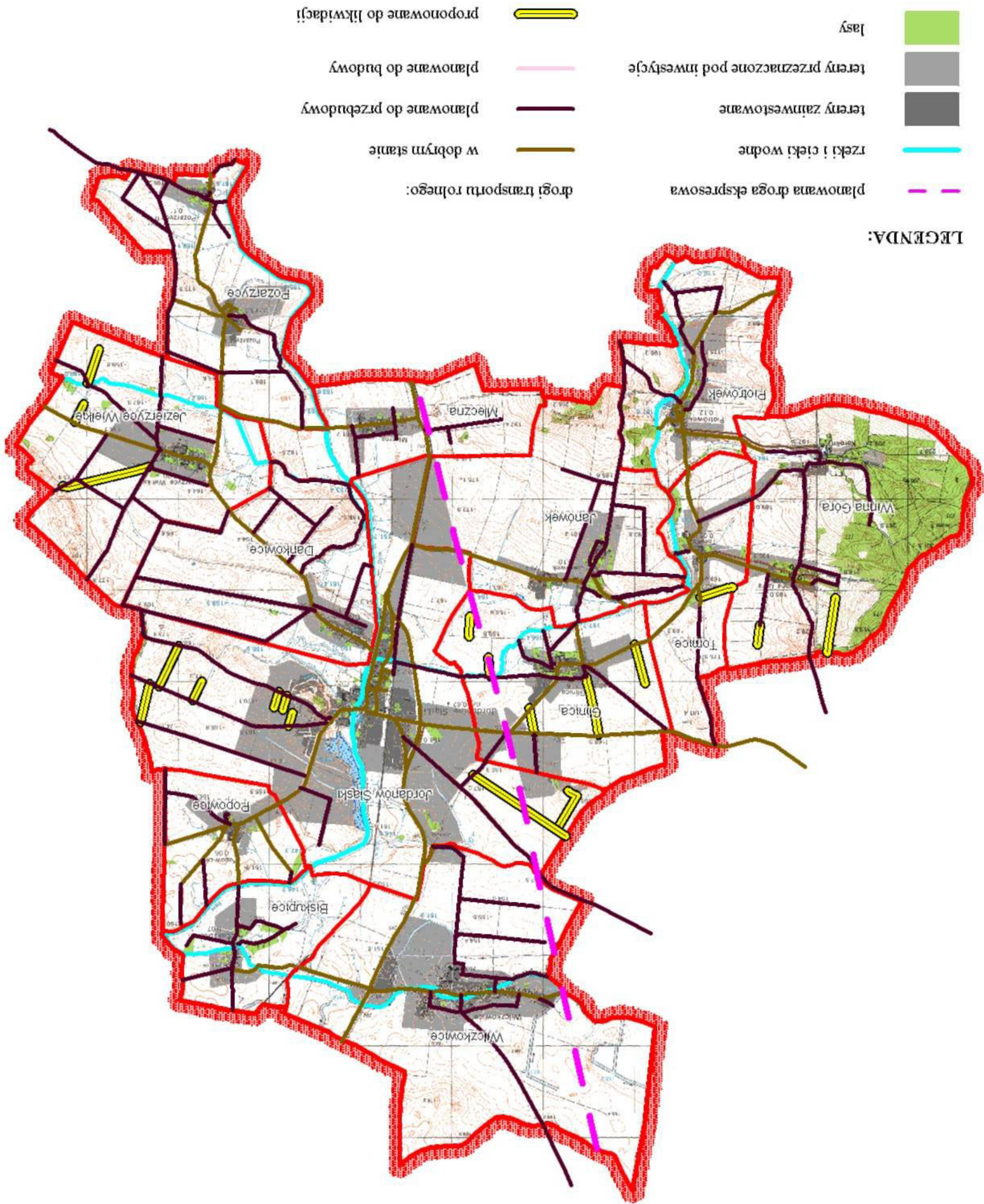
Przez środkową część gminy o kierunku północ-południe, zaplanowana została droga ekspresowa S-5, która ma być przedłużeniem drogi S-5 Poznań – Wrocław. Odcinek ten ma połączyć projektowany węzeł w Olbrachtowie na planowanej autostradzie A-8 i przejście graniczne w Boboszowie. Droga ta będzie równoległa do istniejącej drogi krajowej nr 8 (Wrocław - Kłodzko) lub będzie przebiegać po istniejących drogach nr 8 (Rys. 53). Natomiast droga krajowa nr 8 przewidziana jest do modernizacji.

Proponowane drogi do likwidacji

Tabela 41

Lp.	Obręb	Własność	Drogi do likwidacji		
			nr działki	długość	razem
				km	km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Glinica	komunalna	140	0,66	1,80
		prywatna	129/2	0,22	
			124/1	0,21	
			41/2	0,43	
			52	0,28	
2.	Jezierzycze Wielkie	komunalna	337	0,40	1,59
			336	0,22	
			324	0,97	
3.	Jordanów Śląski	komunalna	228	0,54	3,36
			237	1,21	
			498	0,49	
			492	0,22	
		prywatna	483/3	0,18	
			482/3	0,16	
			462/2	0,14	
4.	Tomice	komunalna	441	0,42	0,37
			122	0,37	
5.	Winna Góra	komunalna	69	0,21	0,82
			70	0,61	
Ogółem		prywatna	1,62		7,94
		komunalna	6,32		

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacji terenowej (listopad 2006 r.), rozmów z mieszkańcami i sołtysami wsi (kwiecień – maj 2007 r.), konsultacji w Urzędzie Gminy

Rys. 53. Kształtowanie sieci dróg.

Fot. 37. Droga transportu rolnego w Janówku przeznaczona do modernizacji oraz służąca celom rekreacyjno-turystycznym.

Fot. 38. Droga transportu rolnego w Jezierzycach Wielkich przeznaczona do modernizacji.

15. MOŻLIWOŚĆ ZMIAN W PRODUKCJI I OBSŁUDZE ROLNICTWA

15.1. Możliwości zmian w produkcji rolnej

Dobre warunki naturalne dla rozwoju rolnictwa występujące na obszarze gminy, mogą być jeszcze lepiej wykorzystane. Poprawa urządzeń technicznych w przestrzeni rolnej ułatwi prowadzenie oraz organizację produkcji w gminie. Zamierzenia te będą sprzyjały intensywnej produkcji rolnej, powstawaniu dużych i silnych gospodarstw rolnych, a także wielofunkcyjnemu rozwojowi obszarów wiejskich. Zmiany w produkcji rolnej mogą być wynikiem następujących działań:

1. Regulacja stosunków wodnych pozwoli przywrócić część gruntów podmokłych, które dotychczas były odłogowane z powodu złych warunków wodnych (Fot. 39). Budowa zbiorników retencyjnych pozwoli na gromadzenie wody i wykorzystanie jej dla celów rolniczych.
2. Wielkość i poziom hodowli zwierzęcej został określony w gospodarstwach parytetowych, pozwalających na uzyskanie dochodu porównywalnego. Przyjęcie w prowadzeniu gospodarstwa wariantu A lub B, pozwoli na rozwój hodowli bydła i zagospodarowanie użytków zielonych. Łąki i pastwiska na terenie gminy dają większe możliwości hodowli zwierząt wypasowych (również owiec, koni), tworzenia gospodarstw specjalistycznych, ekologicznych, rolno-leśnych, agroturystycznych, szczególnie w południowej części gminy. Jednakże hodowlę zwierzęcą należy traktować jako kierunek uzupełniający do produkcji roślinnej.
3. Z uwagi na wysoką jakość środowiska przyrodniczego wskazane będzie w południowo-zachodnich obrębach prowadzenie ekstensywnej produkcji rolnej. Gospodarstwa takie również są w stanie utrzymać się na terenie gminy na odpowiednim poziomie i uzyskać dochód porównywalny. Można na ten cel wykorzystać pomoc programów strukturalnych i prowadząc uprawy specjalistyczne.
4. Zwiększony zakres pakietów rolno-środowiskowych przewidziany w *PROW* na lata 2007 – 2013 daje nowe możliwości na prowadzenie różnych kierunków produkcji rolnej, a zarazem będzie wyrównaniem ponoszonych kosztów gospodarstw realizujących programy rolno-środowiskowe z uwagi na ochronę środowiska naturalnego.
5. Występuje możliwość wykorzystania istniejących łąk i pastwisk w kształtowaniu krajobrazu, również w miejscach, gdzie odbiór krajobrazu jest największy, a więc przy terenach rekreacyjnych, wędrownych, wypoczynkowych. Duże znaczenie będą miały

użytki zielone położone przy stawach, zbiornikach i ciekach wodnych, położone w sąsiedztwie lasów czy szlaków turystycznych, tras rowerowych.

6. Warunki ekonomiczne i glebowo-rolnicze dają możliwości upraw zbóż i roślin przemysłowych – rzepaku i buraków cukrowych na większą skalę. Wśród właścicieli gospodarstw rolnych jest zainteresowania na tego rodzaju produkcję, a obecny udział rzepaku w strukturze zasiewów już jest duży.

Fot. 39. Grunty podmokłe w obrębie Pożarzyce.

15.2. Alternatywne źródła dochodu

Poprawa sytuacji dochodowej w rolnictwie mogłaby się odbywać przez tworzenie dodatkowych źródeł dochodu w gospodarstwie rolnym. Pozwoli to na przyływ finansowy, umocnienie gospodarstw oraz stworzy dodatkowe miejsca pracy. Jedną z tego rodzaju możliwości jest zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne. Obszar terenów wskazanych do zalesienia zawiera *Projekt granicy rolno-leśnej*. Zwiększona powierzchnia lasów będzie służyć gospodarce leśnej, a także celom rekreacyjno-turystycznym.

Alternatywą uzyskania dodatkowego dochodu w gospodarstwach rolnych może być zakładanie plantacji wieloletnich, sadów, produkcja wierzby – jako bioenergii. Do tego celu mogą być wykorzystane gleby położone na terenach pagórkowatych (obręb Winna Góra,

Piotrówek), przy ciekach wodnych lub bliżej zabudowy, nie objęte granicą rolno-leśną. Wpływie to korzystnie na walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy.

Ukształtowanie terenu i sieć hydrograficzna, warunkują rozwój produkcji rybackiej. Na terenie gminy obecnie nie występują rybne stawy hodowlane, ale wśród mieszkańców zainteresowanie budową stawów hodowlanych jest tylko w Jordanowie Śląskim. Wraz z gospodarką rybacką, w sąsiedztwie zbiorników wodnych, mogłaby rozwijać się rekreacja, turystyka, wędkarstwo. Zagospodarowanie takich miejsc, ich odpowiednie wyposażenie w punkty gastronomiczne, ławki, chodniki, parkingi, a także utrzymanie w dobrym stanie i zapewnienie dobrego dojazdu, podniesie atrakcyjność gminy.

Wprowadzenie agroturystyki jako funkcji towarzyszącej produkcji rolnej może być kolejną alternatywą pracy i dodatkowego zarobku dla rolników. Najbardziej preferowanym miejscem dla rozwoju gospodarstw agroturystycznych, ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe i turystyczne, położenie u podnóża Ślęzy oraz planowane zbiorniki wodne i retencyjne, jest obręb Winna Góra, Glinica, Janówek, Piotrówek i Jordanów Śląski. Agroturystyka będzie też podstawą tworzenia bazy gastronomiczno - noclegowej.

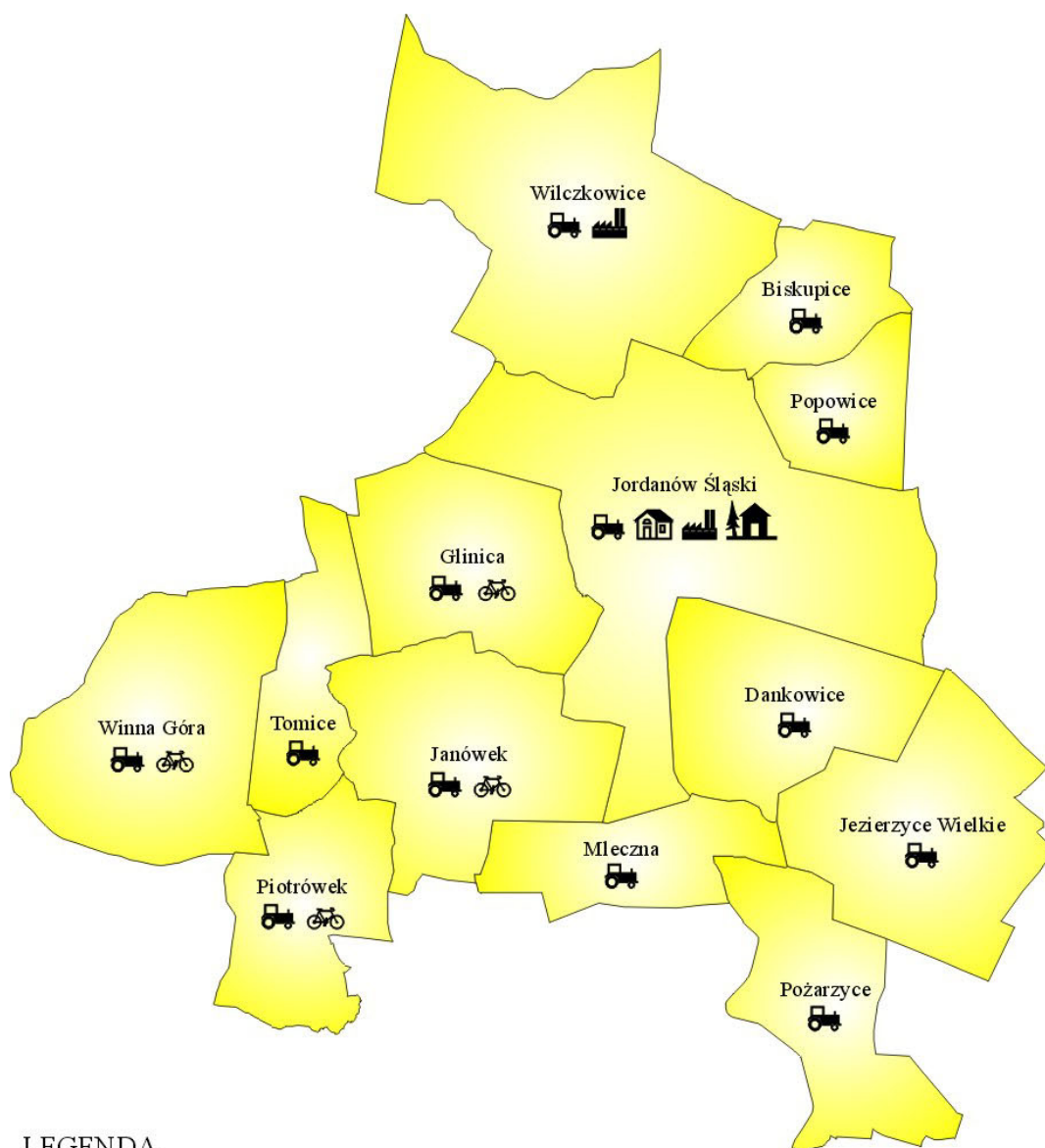
Fot. 40. Droga, po której poprowadzono trasę rowerową w południowo-zachodniej części gminy.

Rozbudowa oraz modernizacja podstawowych sieci infrastruktury technicznej tj. wodociągów, kanalizacji, sieci gazowej, modernizacja dróg będzie sprzyjać powstawaniu i realizacji nowych inwestycji. Stanie się to zachętą do przebywania i korzystania z różnych form odpoczynku na terenie gminy czy w jej sąsiedztwie. Alternatywne źródła dochodu i nowe miejsca pracy są szczególnie korzystne dla osób rezygnujących z pracy w rolnictwie lub prowadzące mniejsze gospodarstwa rolne.

Z uwagi na planowane inwestycje, przewidywane kształtowanie się struktury obszarowej gospodarstw, zaplanowane rozwiązania w niniejszym opracowaniu, a także z uwagi na przyszłe warunki rozwojowe, określono funkcje wsi, które przedstawia Rys. 54. Wyodrębnione funkcje wskazują kierunek rozwoju poszczególnych wsi. W obrębach ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, społeczne i gospodarcze, najważniejszą z nich pozostanie funkcja rolnicza. Natomiast równoległe z nią powinna się rozwijać funkcja rekreacyjno-turystyczna, wypoczynkowa. W obrębie Jordanów Śląski i Wilczkowice będzie też rozwijana funkcja usługowo-produkcyjna oraz mieszkaniowa, na którą w Studium wyznaczono duże obszary pod inwestycje i na budownictwo mieszkaniowe.

Fot. 41. Zbiornik wodny przy założeniu pałacowo-parkowym w Piotrowku.

LEGENDA

Funkcje wsi:

- funkcja rolnicza
- funkcja usługowo - produkcyjna
- funkcja mieszkaniowa
- funkcja rekreacyjno - turystyczna
- funkcja wypoczynkowa

Rys. 54. Funkcje wsi w poszczególnych miejscowościach.

15.3. Kształtowanie systemu urządzeń obsługi rolnictwa

W obszarze gminy nie ma problemu z podstawowymi jednostkami zajmującymi się obsługą rolnictwa. Natomiast z uwagi na potrzeby i zainteresowanie właścicieli gospodarstw rolnych w obrębach takich, jak: Dankowice, Jezierzyce Wielkie, Jordanów Śląski, Popowice, Wilczkowice korzystne byłoby powstanie grupy producentów rolnych związanej z produkcją zbóż i rzepaku. Na założenie grupy producentów rolnych i na koszty administracyjne działania takiej grupy udzielane jest wsparcie finansowe objęte *Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013*.

Jeden punkt obsługi mechanizacyjnej zlokalizowany jest w Jordanowie Śląski i nie jest on wystarczający. Szczególnie występuje problem z naprawą i konserwacją maszyn rolniczych czy sprzętu specjalistycznego. Właściciele gospodarstw rolnych chętnie korzystaliby z usług dodatkowej wypożyczalni sprzętu rolniczego, specjalistycznego i punktu zajmującego się ich naprawą czy konserwacją.

Należałoby dążyć też do rozbudowania bazy przechowalnictwa produktów rolnych, szczególnie zbóż, kukurydzy, rzepaku. Do tego celu można wykorzystać budynki po byłych PGR-ach, np. część z niewykorzystanych obiektów stanowiących własność prywatną (w Wilczkowicach, w Janówku). Większość budynków po byłych PGR-ach została odnowiona i zagospodarowana na hodowlę lub magazyny (np. w Jordanowie Śląskim).

Natomiast z uwagi na roślinny typ produkcji można by też rozwinąć przetwórstwo płodów rolnych na terenie gminy. Mogłyby powstawać obiekty przemysłu rolno-spożywczego, w których ludność wiejska znajdowałaby również zatrudnienie. Rozwinięta sieć dróg o znaczeniu lokalnym i ponad lokalnym, korzystne położenie gminy w regionie (w pobliżu miasta Wrocław i innych) stwarza szerokie możliwości rozwoju tej działalności.

16. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO-ROLNE

16.1. Ustalenie rodzaju i zakresu niezbędnych prac urządzeniowo-rolnych

Celem prac urządzeniowo-rolnych, które przewidziano do realizacji na terenie gminy jest pielęgnowanie, podnoszenie i odtwarzanie wartości produkcyjnych gleb oraz, jak najlepsze wykorzystanie obecnych warunków naturalnych w produkcji rolniczej. Prace te będą pomocne w przystosowaniu gospodarstw rolnych do nowoczesnych form gospodarowania, racjonalnego rozmieszczenia produkcji, powstawania alternatywnych źródeł

dochodu w gospodarstwach rolnych. Przyczynią się także do ochrony i kształtowania krajobrazu naturalnego.

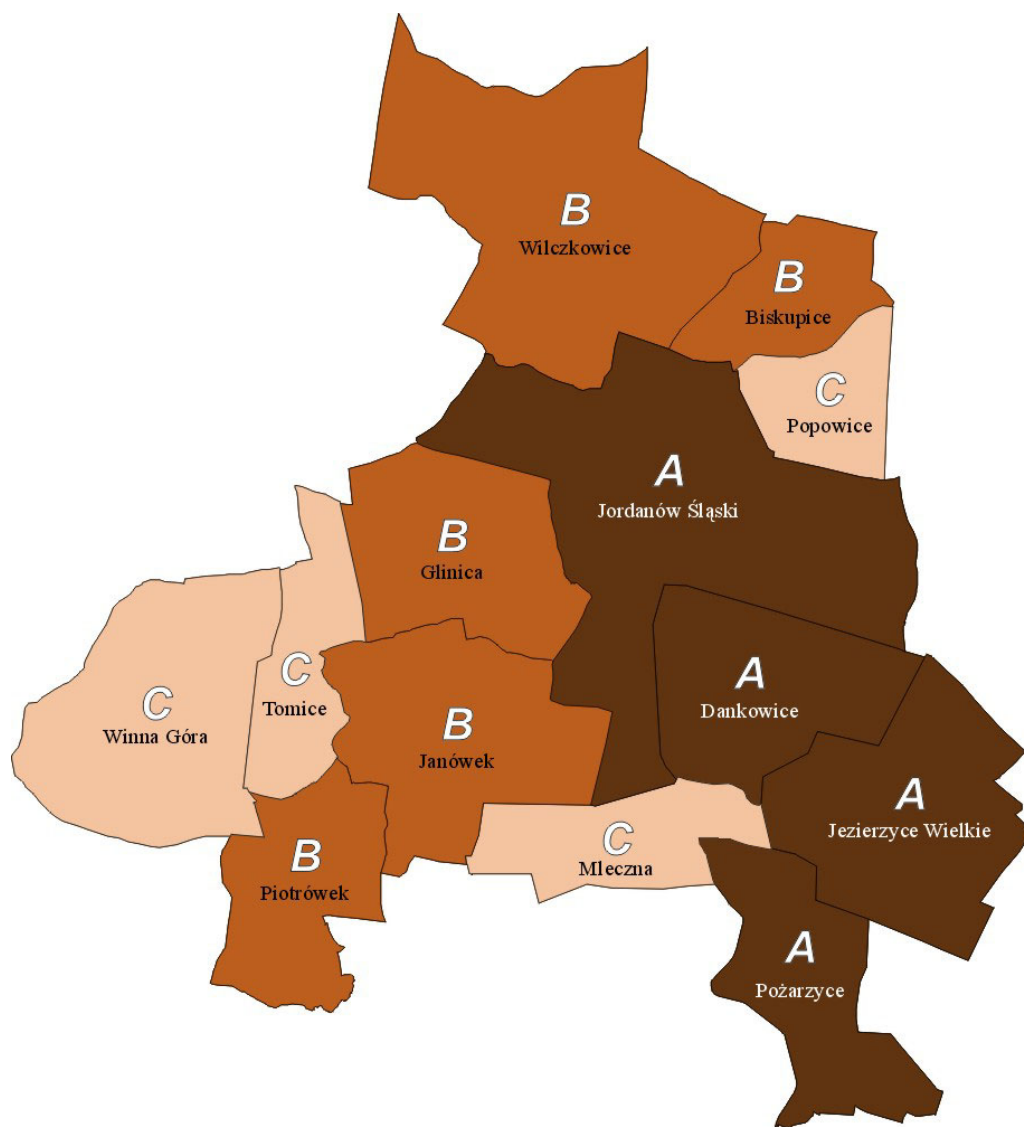
Niezbędne zabiegi urządzeniowo-rolne zawarto w pięciu blokach tematycznych, tj.:

1. Poprawa warunków wodnych.
2. Kształtowanie krajobrazu naturalnego, ochrona przyrody i środowiska rolniczego.
3. Poprawa struktury agrarnej.
4. Modernizacja sieci dróg transportu rolnego.
5. Scalanie gruntów.

Do określenia zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne kierowano się następującymi kryteriami:

- analizą występujących warunków naturalnych i przyrodniczych, a w tym: ukształtowaniem terenu, jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej i jej zagrożeniami, wartością środowiska naturalnego i jego ochroną, typami użytkowania ziemi i kierunkami produkcji rolnej,
- oceną rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z uwzględnieniem: struktury agrarnej i zasobów gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych, możliwości poprawy struktury obszarowej gospodarstw, możliwościami wykorzystania i zagospodarowania gruntów słabych klas bonitacyjnych,
- rodzajem i zakresem potrzebnych prac urządzeniowo-rolnych w każdej wsi, to jest potrzebą: melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych, ochroną użytków rolnych, zagospodarowaniem gruntów odłogowanych i rekultywacją gruntów nie użytkowanych, modernizacją dróg transportu rolnego, potrzebą prac scaleniovych,
- możliwością rozwoju funkcji rekreacyjnej, turystycznej.

Analizując rodzaj i zakres potrzebnych prac urządzeniowo-rolnych, określono dla gminy trzy rejony o różnym stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne. **Rejon A** o wysokim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne obejmuje wsie: Dankowice, Jezierzycze Wielkie, Jordanów Śląski, Pożarzyce, **Rejon B** o średnim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo - rolne obejmuje wsie: Biskupice, Glinica, Janówek, Piotrówek, Wilczkowice, **Rejon C** o niskim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne obejmuje pozostałe wsie: Mleczna, Popowice, Tomice, Winna Góra – Rys. 55.

LEGENDA

- A* wysoki
- B* średni
- C* niski

Rys. 55. Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne

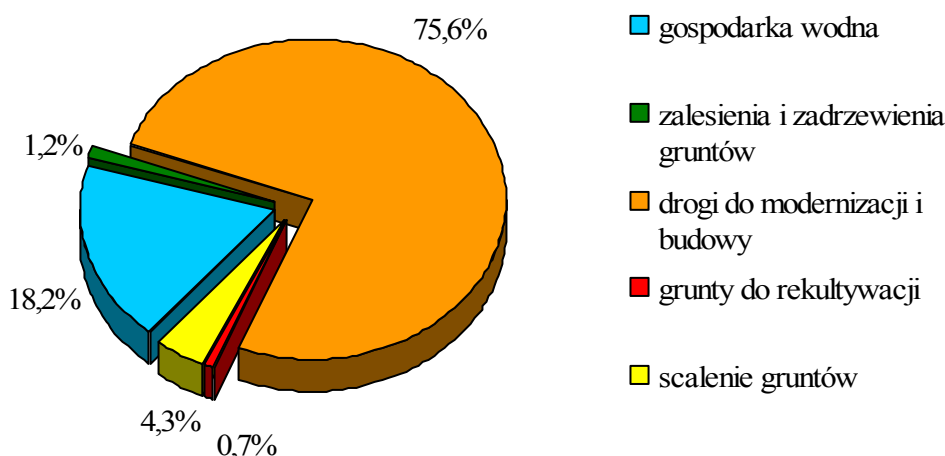
16.2. Ogólne koszty oraz źródła finansowania realizacji prac urządzeniowo-rolnych

Na podstawie przeciętnych kosztów realizacji poszczególnych prac urządzeniowo-rolnych dla każdego obrębu wykonano kalkulację kosztów całkowitych. W kalkulacji tej uwzględniono koszty następujących prac inwestycyjnych:

- z zakresu melioracji wodnych w tym: odbudowa i konserwacja cieków naturalnych, odbudowa i konserwacja rowów melioracyjnych, budowa zbiorników retencyjnych i stawów hodowlanych;

- modernizacja i budowa dróg transportu rolnego;
- realizacja projektu granicy rolno-leśnej tym: zalesianie gruntów, zadrzewienia w formie remiz śródpolnych i ochronne, zadrzewienia i zakrzewienia przydrożne,
- rekultywacja gruntów i scalenie gruntów.

Łączny koszt realizacji zadań planu urządzeniowo-rolnego wyniesie **64 357,03 tys. zł.** (Tab. 42), a przeprowadzona analiza kosztów wykazała, że największe koszty będą wiązały się z modernizacją i budową dróg transportu rolnego – 75,6 % oraz z gospodarką wodną – 18,2 % (Rys. 56). Udział kosztów prac scaleniowych wyniesie 4,3 % i obejmuje 39,8 % użytków rolnych. Przy czym wielkości kosztów w obrębach, w zależności od rodzaju i potrzeb prac, są bardziej zróżnicowane (Tab. 42).

Rys. 56. Udział kosztów wykonania poszczególnych prac urządzeniowo-rolnych

Przed przystąpieniem do prac scaleniowych, modernizacją dróg, konieczne jest uporządkowanie stanu ewidencji gruntów i budynków, stanu prawnego dróg oraz przeprowadzenie aktualizacji klas bonitacji gleb. Realizacja powyższych zabiegów urządzeniowo-rolnych uzależniona będzie od możliwości budżetu własnego gminy, od pozyskania odpowiednich środków finansowych z zewnątrz. Mogą one pochodzić z różnych źródeł, przede wszystkim z *Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich*, ze środków krajowych przeznaczonych na powyższe zadania w ustawie budżetowej, w budżetach samorządów czy funduszy celowych, pomocowych, ze środków agencji rządowych, środków własnych ludności wiejskiej i innych. Pozyskanie odpowiednich funduszy może decydować o rodzaju i czasie wykonania prac urządzeniowo-rolnych.

Zakres i koszty prac urządzeniowo-rolnych

Tabela 42

Lp.	Obręb	Cieki naturalne		Rowy melioracji szczegółowych		Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych		Budowa		Zalesienia gruntów		Zadrzewienia, zakrzewienia		Drogi		Grunty przeznaczone do rekultywacji		Scalania gruntów		Koszty ogólne tys. zł
		do odbudowy	do konserwacji	do odbudowy	do konserwacji	ha	tys. zł	ha	tys. zł	ha	tys. zł	ha	tys. zł	ha	tys. zł	do modernizacji	do budowy	ha	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.				
1.	Biskupice	-	3,62	5,64	0,59	5,78	-	-	-	-	-	1,77	3,72	0,31	-	-	0,31	-	-	2790,88
2.	Dankowice	-	108,60	338,40	17,70	86,70	-	-	-	-	5,31	2232,00	-	2,17	-	-	2,17	-	-	8187,43
3.	Glimica	-	1,53	8,34	-	17,44	-	-	-	-	5,10	11,45	-	-	-	-	-	-	353,02	
4.	Janówek	-	45,90	500,40	-	261,60	-	-	-	-	15,30	6870,00	-	-	-	-	-	-	494,23	
5.	Jezierzycy Wielkie	2,40	-	0,91	1,22	13,48	-	-	-	6,25	1,25	4,60	0,11	1,24	-	-	1,24	-	-	3504,83
6.	Jordanów Śląski	312,00	-	54,60	36,60	202,20	-	-	-	50,00	3,75	2760,00	77,00	8,68	-	-	8,68	-	-	5711,72
7.	Mleczna	-	-	5,88	-	5,31	-	-	22,49	-	2,12	8,47	-	1,57	-	-	1,57	-	-	7921,17
8.	Piotrówek	-	-	352,80	-	79,65	-	-	179,92	-	6,36	5082,00	-	10,99	-	-	10,99	-	-	9805,42
9.	Popowice	0,99	4,76	7,66	6,02	-	-	2,58	4,20	13,49	7,92	12,18	-	20,09	-	-	20,09	-	-	1793,30
10.	Pożarzyce	128,70	142,80	459,60	180,60	-	-	103,20	33,60	107,92	23,76	7308,00	-	140,63	-	-	140,63	-	-	3666,10
11.	Tomice	-	0,69	1,01	0,78	19,65	-	-	-	-	0,26	2,31	-	1,01	-	-	1,01	-	-	1862,99
12.	Wilczkowice	-	20,70	60,60	23,40	294,75	-	-	-	-	0,78	1386,00	-	7,07	-	-	7,07	-	-	6175,02
13.	Winna Góra	2,92	-	2,71	1,01	6,31	2,37	-	11,83	1,94	5,10	3,86	-	1,77	-	-	1,77	-	-	2431,59
		379,60	-	162,60	30,30	94,65	545,10	-	94,64	15,52	15,30	2316,00	-	12,39	-	-	12,39	-	-	1862,99
		-	-	2,11	-	3,49	-	-	-	-	1,48	2,79	-	0,80	-	-	0,80	-	-	1862,99
		-	-	126,60	-	52,35	-	-	-	-	4,44	1674,00	-	5,60	-	-	5,60	-	-	1862,99
		-	3,67	4,69	-	36,49	-	-	-	-	6,17	7,98	-	-	-	-	-	-	-	1862,99
		-	110,10	281,40	-	547,35	-	-	-	-	18,51	4788,00	-	-	-	-	-	-	-	6175,02
		1,96	-	4,02	-	7,68	1,84	-	-	-	1,73	2,32	-	-	-	-	-	-	-	6175,02
		254,80	-	241,20	-	115,20	423,20	-	-	-	5,19	1392,00	-	-	-	-	-	-	-	2431,59
		-	4,45	5,71	-	19,21	-	-	-	-	5,83	7,68	0,13	7,17	-	-	7,17	-	-	2431,59
		-	133,50	342,60	-	288,15	-	-	-	-	17,49	4608,00	91,00	50,19	-	-	50,19	-	-	2431,59
		-	-	0,94	2,02	-	4,34	-	11,04	0,48	3,85	6,23	-	2,72	-	-	2,72	-	-	2431,59
		-	-	56,40	60,60	-	998,20	-	88,32	3,84	11,55	3738,00	-	19,04	-	-	19,04	-	-	2431,59
		8,27	21,56	53,94	11,64	187,00	14,95	2,58	59,25	23,34	46,80	80,83	0,24	68,47	-	-	68,47	-	-	2431,59
	Gmina ogółem	1075,10	646,80	3236,40	349,20	2805,00	3438,50	103,20	474,00	186,72	140,40	48498,00	168,00	479,29	-	-	479,29	-	-	64357,03

Źródło: ewidencja gruntów i budynków (stan na listopad 2006 r.), inwentaryzacja terenowa (listopad 2006 r.), rozmowy z sołtysami i mieszkańcami wsi (kwiecień – maj 2007 r.), konsultacje z ANR, DZMIUW we Wrocławiu, PGL – Nadleśnictwo Miękinia i inne.

17. WNIOSKI DOTYCZĄCE ZAŁOŻEŃ PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

Wnioski dotyczące założeń planu urządzeniowo-rolnego odzwierciedlają potrzeby realizacji prac, wynikające z rozwoju i kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Jordanów Śląski.

1. Zakres prac określony w *Planie urządzeniowo-rolnym* jest uzupełnieniem większości celów i zadań wyznaczonych w *Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego*. Parce takie będą zmierzały do osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych określonych dla *regionu intensywnego rolnictwa*.
2. Rzeka Śleza na całej długości 11,12 km (w granicach gminy) wymaga gruntownej konserwacji, poprawy umocnień brzegów i naprawy wałów przeciwpowodziowych w obrębie Pożarzyce. Z pozostałych cieków naturalnych do odbudowy przewidziany jest potok Oleszna o długości 8,27 km, a potok Cieniawa i Trawna do konserwacji – 10,44 km. Konieczna jest poprawa stanu urządzeń hydrotechnicznych (przepustów) i komunikacyjnych na ciekach wodnych, w tym pilna przebudowa oraz modernizacja niektórych mostów.
3. W celach ochrony przed powodzią i zwiększenia retencyjności obszaru powstał program małej retencji wodnej, w którym przewiduje się budowę 3 suchych zbiorników retencyjnych na terenie gminy Jordanów Śląski, na łącznej powierzchni 14,95 ha, tj. w obrębie Winna Góra – *zbiornik Karolin*, w Jezierzycach Wielkich *zbiornik Jezierzycy* oraz *zbiornik* w Tomicach. W obrębie Piotrówek planowane jest powstanie zbiornika wodnego o powierzchni 16,24 ha.
4. Z uwagi na zły stan i wieloletnie zaniedbania do odbudowy wskazano 53,94 km rowów melioracyjnych, a do konserwacji 11,64 km. Konieczna jest modernizacja i przebudowa przepustów, które w większości są za stare i zbyt zniszczone do dalszego funkcjonowania. Zły stan rowów i zdekapitalizowane sieci drenarskie powodują brak odpływów wody z pól, dlatego 187,00 ha użytków rolnych, głównie gleb od II do IV klasy bonitacyjnej jest podmokła i wymaga regulacji stosunków wodnych.
5. W oparciu o dobrze rozwiniętą sieć cieków naturalnych i warunki hydrograficzne regionu, można rozwijać budowę stawów hodowlanych i wspierać produkcję ryb. Będzie to dodatkowym źródłem dochodu ludności wiejskiej i przyczynić się może do rozwoju turystyki, rekreacji. Tereny przewidziane pod budowę stawów hodowlanych, na powierzchni 2,58 ha zostały zaplanowane w Jordanowie Śląskim.

6. Projekt granicy rolno-leśnej w obszarze intensywnego rolnictwa zmierza głównie do wykorzystania nie zagospodarowanych i o słabszych warunkach glebowo-przyrodniczych użytków rolnych. Do zalesienia zaplanowano 57,62 ha, z tego 34,18 ha są to grunty rolne odłogowane. Realizacja projektu zalesienia podniesienie poziom lesistości z 3,3 % do 4,4 % w gminie. Przyczyni się też do wyrównania kompleksów leśnych oraz podniesienia walorów krajobrazowo-przyrodniczych.
7. W celu ochrony gleb przed erozją wodno-wietrzną wskazana jest utrzymywanie oraz tworzenie pasów zadrzewień i zakrzewień, a także tworzenie zadrzewień w formie remiz śródpolnych. Dlatego wskazano 23,34 ha gruntów rolnych odłogowanych pod zadrzewienia śródpolne, a 46,80 km pasów zadrzewień i zakrzewień przydrożnych. Natomiast na gruntach ornych podatnych na spływy powierzchniowe należy stosować odpowiednie zabiegi agrotechniczne i uprawowe.
8. Istniejące cenne obiekty przyrodnicze na terenie gminy takie, jak pomniki przyrody ożywionej, parki przypałacowe, parki naturalistyczne, zabytkowe szpalery drzew wymagają właściwych zabezpieczeń i pielęgnacji. Dla cennych pozostałości ekosystemów, w tym muraw kserotermicznych u podnóża Jańskiej Góry, w celu ich zachowania i ochrony prawnej niezbędne jest wykonanie nowej inwentaryzacji przyrodniczej gminy.
9. Konieczne jest poddanie pracom konserwacyjnym i renowacyjnym założeń pałacowo-parkowych w Piotrówku i w Winnej Górze, obiektów sakralnych (np. kościoł w Glinicy, Jordanowie Śląskim oraz w Wilczkowicach, kapliczki w Piotrówku). Ich pogorszący się stan może doprowadzić do utraty walorów estetycznych i architektonicznych obiektów.
10. W rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej niezbędne jest wyznaczenie tras rowerowych, szlaków turystycznych, punktów widokowych oraz oznaczenie miejsc atrakcyjnych turystycznie. W *Planie urzędzeniowo-rolnym* zaproponowano przebieg tras rowerowych o łącznej długości 33,62 km, 11,54 km szlaku turystycznego i 6 punktów widokowych. Zbiornik wodny w Jordanowie Śląskim należałoby również zagospodarować na w/w cele. Konieczne jest przywrócenie dla turystyki i odnowienie więzy widokowej *Bismarcka* w pobliżu wsi Janówek.
11. W oparciu o wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy, w tym położenie u podnóża Masywu Ślęży oraz cenne obiekty historyczno-kulturowe, istnieje możliwość rozwoju agroturystyki. Za powstaniem bazy noclegowo-gastronomicznej przemawia też korzystne położenie gminy względem drogi międzynarodowej

z Wrocławia przez Kudowę Zdrój do Pragi. Nowe źródła dochodu w gospodarstwach rolnych sprzyjać będą wielofunkcyjnemu rozwojowi obszarów wiejskich.

12. Podjęcie do realizacji pakietów rolnośrodowiskowych, pozwoli na kreowanie nowoczesnego rolnictwa, ukierunkowanego na ochronę przyrody. Baza użytków zielonych na terenie gminy, bardzo dobre warunki glebowo-przyrodnicze zapewniają realizację wielu pakietów rolnośrodowiskowych i rolnictwa ekologicznego, tym bardziej, że jest to region zaliczony do *strefy priorytetowej Masyw Ślęży*.
13. W związku z niską obsadą inwentarza, a potrzebą gruntów ornych prawie 100,00 ha użytków zielonych zaorano i połączono z gruntami ornymi. Często zaorywane są drogi nie wykorzystywane w transporcie rolnym. W celu ochrony gleb wysokich klas bonitacyjnych, określenia możliwości zmiany użytkowania wymagana jest aktualizacja klasyfikacji gleb i uporządkowanie stanu prawnego ewidencji gruntów.
14. Gospodarstwa rolne, które są w stanie utrzymać się na obszarze gminy i uzyskać dochód porównywalny, wymagać będą zwiększenia powierzchni produkcji, do co najmniej 13,00 ha, jej intensyfikacji, a także rozbudowy punktów skupu (zboż, rzepaku i punktu skupu mleka). Dobre warunki naturalne i bliska lokalizacja punktów zaopatrzenia w środki produkcji, pozwala na zwiększenia produkcji rolnej.
15. Analiza żywotności ekonomicznej przykładowych gospodarstw rolnych wykazała, że gospodarstwa o powierzchni powyżej 10,00 ha i prowadzące produkcję zwierzęcą wykazały żywotność ekonomiczną przekraczającą 4,0 ESU. Oznacza to, że są gospodarstwami towarowymi, przynoszącymi względne korzyści ekonomiczne i mogą stanowić źródło dochodu dla ich właścicieli.
16. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych będzie kształtowana głównie w obrocie prywatnym, przez kupno-sprzedaż i dzierżawy gruntów między gospodarstwami. Możliwości nabywania gruntów z zasobu Skarbu Państwa – ANR są ograniczone z powodu prawie całkowitego ich rozdysponowania dla dużych przedsiębiorstw rolnych. Na terenie gminy jest bardzo duże zainteresowanie nabywaniem gruntów celem powiększanie gospodarstwa rolnego.
17. W gminie w niedużym stopniu będzie odbywało się pozyskiwanie gruntów od gospodarstw rolnych przechodzących na renty strukturalne. Obecnie około 30 właścicieli gospodarstw rolnych jest zainteresowanych przekazaniem gospodarstwa i otrzymaniem renty strukturalnej, z tego 20 ukończyło już 55 lat.
18. Prace scaleniowe proponuje się przeprowadzić w 4 obrębach, tj. w Dankowicach, w Jezierzycach Wielkich, w Jordanowie Śląskim oraz w Pożarzycach, o łącznej

powierzchni użytków rolnych – 1968,87 ha. Poprawa rozłogu gruntów, zmniejszenie ilości działek w ramach jednego gospodarstwa celem utworzenie dużych działek, skrócenie dojazdu do pól przez korektę sieci dróg zwiększy efektywność i organizację produkcji rolniczej.

19. Modernizacja dróg transportu rolnego dotyczy 80,83 km tj. 39,9 % istniejącej sieci drogowej, a w obrębach typowo rolniczych, modernizacji wymaga nawet 92,3 % sieci drogowej (obręb Dankowice). W 2 obrębach wskazane jest wybudowanie nowych odcinków dróg o łącznej długości 0,24 km, które połączą drogi istniejące. Zmodernizowane drogi transportu rolnego zwiększając komfort jazdy oraz będą służyć celom rekreacyjno-turystycznym.
20. Wysoki stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne wykazują 4 obręby: Jordanów Śląski, Dankowice, Jezierzycy Wielkie i Pożarzyce, co spowodowane jest dużymi potrzebami prac z zakresu melioracji podstawowych i szczegółowych, przebudową dróg transportu rolnego i potrzebą prac scaleniowych.
21. Ogólny koszt realizacji prac urządzeniowo-rolnych wyniesie **64 357,03 tys. zł**, z czego najwyższy koszt 75,6 % związany będzie z modernizacją dróg transportu rolnego i gospodarką wodną – 18,2 %. Koszty prac scaleniowych wyniosą 4,3 % i obejmą 39,8 % użytków rolnych. Efektywność realizacji prac będzie zależała od czasu i wielkości nakładów finansowych pozyskanych na ich wykonanie.
22. Ustalenia zawarte w *Planie urządzeniowo-rolnym gminy Jordanów Śląski* mogą być pomocne dla władz gminy do formułowania własnej strategii rozwoju, opracowań planistycznych czy szczegółowych projektów technicznych zmierzających do realizacji zamierzonych celów.
23. Finansowanie prac urządzeniowo-rolnych może odbywać z różnych źródeł i środków finansowych przeznaczonych w ustawie budżetowej, budżetach samorządów, różnych funduszy czy środków agencji rządowych, a także środków własnych ludności wiejskiej. Pozyskiwanie funduszy będzie się też odbywać w ramach działań *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013*.

SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1. Rolniczy krajobraz gminy Jordanów Śląski.....	9
Fot. 2. Panorama gminy Jordanów Śląski - w tle Masyw Ślęży.....	16
Fot. 3. Rzeka Śleza – Jordanów Śląski.....	19
Fot. 4. Zbiornik wodny Jordanów.....	20
Fot. 5. Pomnik przyrody ożywionej – dąb szypułkowy w Tomicach.....	23
Fot. 6. Park naturalistyczny w Tomicach.....	23
Fot. 7. Niezagospodarowany pałac w Piotrówku.....	27
Fot. 8. Budynki w Winnej Górze przy założeniu pałacowym.....	27
Fot. 9. Grobowiec rodziny Richthofenów z 1903 r. w Piotrówku.....	28
Fot. 10. Krzyż pokutny w Glinicy.....	31
Fot. 11. Grunty w południowo-zachodniej części gminy (obręb Piotrówek), podatne na erozję.....	44
Fot. 12. Przykład gruntów odłogowanych i narażonych na erozję w obrębie Janówek.....	76
Fot. 13. Produkcja roślinna – uprawa rzepaku.....	77
Fot. 14. Uprawa kukurydzy.....	82
Fot. 15. Ferma strusi w Glinicy.....	82
Fot. 16. Przykład rolniczego użytkowania gruntów w Jezierzycach Wielkich.....	84
Fot. 17. Fragment potoku Oleszna w Piotrówku.....	86
Fot. 18. Przykład odnowionego rowu melioracyjnego w Jezierzycach Wielkich.....	88
Fot. 19. Przykład przepustu w Jezierzycach Wielkich.....	90
Fot. 20. Droga transportu rolnego w Popowicach.....	92
Fot. 21. Droga transportu rolnego w Piotrówku.....	92
Fot. 22. Miejsce po wyrobisku piasku wymagające uporządkowania (Jezierzycy Wielkie).....	97
Fot. 23. Urząd Gminy w Jordanowie Śląskim.....	101
Fot. 24. Szkoła podstawowa i gimnazjum w Jordanowie Śląskim.....	102
Fot. 25. Fragment rzeki Ślęży wymagający konserwacji w obrębie Mleczna.....	114
Fot. 26. Grunty podmokłe w Piotrówku.....	116
Fot. 27. Jańska Góra z wieżą Bismarcka – obszar proponowany do objęcia ochroną prawną z uwagi na występujące murawy kserotermiczne.....	122
Fot. 28. Cmentarz w Jezierzycach Wielkich wymagający uporządkowania.....	126
Fot. 29. Obiekty nieczynnej mleczarni w Jordanowie Śląskim.....	126
Fot. 30. Zniszczony i niezagospodarowany pałac w Piotrówku.....	127
Fot. 31. Zabytkowy obiekt w Winnej Górze wymagający renowacji.....	127
Fot. 32. Byłe wyrobisko piasku – miejsce wymagające uporządkowania i zagospodarowania w Jezierzycach Wielkich.....	131
Fot. 33. Miejsce wymagające uporządkowania w Jezierzycach Wielkich.....	131
Fot. 34. Grunty odłogowane w Jezierzycach Wielkich zaproponowane do zalesienia.....	133
Fot. 35. Zadrzewienia przydrożne na obszarach rolnych w południowej części gminy.....	145
Fot. 36. Treny rolne odłogowane przeznaczone na działki budowlane w obrębie Jordanów Śląski (koło zbiornika Jordanów).....	145
Fot. 37. Droga transportu rolnego w Janówku przeznaczona do modernizacji oraz służąca celom rekreacyjno-turystycznym.....	167
Fot. 38. Droga transportu rolnego w Jezierzycach Wielkich przeznaczona do modernizacji.....	167
Fot. 39. Grunty podmokłe w obrębie Pożarzyce.....	169
Fot. 40. Droga, po której poprowadzono trasę rowerową w południowo-zachodniej części gminy.....	170

Fot. 41. Zbiornik wodny przy założeniu pałacowo-parkowym w Piotrówku	171
--	-----

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Położenie gminy Jordanów Śląski w województwie dolnośląskim	8
Rys. 2. Gęstość zaludnienia	10
Rys. 3. Ludność bezrobotna wg wieku	11
Rys. 4. Ludność bezrobotna wg wykształcenia	12
Rys. 5. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy	13
Rys. 6. Struktura wiekowa ludności rolniczej	15
Rys. 7. Struktura wykształcenia ludności rolniczej	15
Rys. 8. Złoża surowców mineralnych	18
Rys. 9. Walory krajobrazowe i atrakcje turystyczne gminy	30
Rys. 10. Struktura użytkowania gruntów	32
Rys. 11. Typy użytkowania ziemi	33
Rys. 12. Struktura użytków rolnych w gminie	35
Rys. 13. Kierunek produkcji rolniczej	36
Rys. 14. Wskaźnik bonitacji i jakość gleb	40
Rys. 15. Kompleksy rolniczej przydatności gleb	42
Rys. 16. Tereny narażone na erozję	45
Rys. 17. Struktura władania gruntami w gminie	47
Rys. 18. Stan władania gruntami przez właścicieli dużych powierzchni	48
Rys. 19. Struktura władania użytkami rolnymi w sektorze publicznym i prywatnym	50
Rys. 20. Grunty wydzierżawione wg obrębów	53
Rys. 21. Grunty wydzierżawione przez gospodarstwa rolne	54
Rys. 22. Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w grupach obszarowych	57
Rys. 23. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych	59
Rys. 24. Gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15,00 ha	60
Rys. 25. Rozdrobnienie gruntów własnych w obrębach	63
Rys. 26. Rozdrobnienie gruntów własnych w grupach obszarowych	65
Rys. 27. Gospodarstwa rolne posiadające grunty w miejscu zamieszkania i w innych obrębach	68
Rys. 28. Przykład rozłogu gruntów gospodarstw rolnych posiadających działki w miejscu zamieszkania i poza nim	69
Rys. 29. Rozłóg gruntów ANR i gospodarstw rolnych we wsi Wilczkowice	70
Rys. 30. Rozłóg gruntów gospodarstw rolnych we wsi Dankowice	71
Rys. 31. Gospodarstwa należące do różniczan wg grup obszarowych	72
Rys. 32. Położenie gruntów rolnych odłogowanych	75
Rys. 33. Grunty rolne odłogowane wg właścicieli	76
Rys. 34. Struktura zasiewów	78
Rys. 35. Struktura inwentarza	80
Rys. 36. Zapotrzebowanie na użytki zielone	80
Rys. 37. Gęstość sieci drogowej	93
Rys. 38. Stan techniczny dróg	95
Rys. 39. Położenie gminy Jordanów Śląski na tle regionów funkcjonalnych obszarów wiejskich Dolnego Śląska	112
Rys. 40. Potrzeby prac z zakresu melioracji podstawowych i szczegółowych	120
Rys. 41. Kształtowanie i ochrona krajobrazu naturalnego	132
Rys. 42. Grunty proponowane do zalesienia wg władania	136

Rys. 43. Aktualna i planowana lesistość	137
Rys. 44. Planowane zalesienia gruntów	138
Rys. 45. Ochrona gruntów rolnych.....	146
Rys. 46. Liczba gospodarstw mogących uzyskać dochód porównywalny.....	152
Rys. 47. Żywotność ekonomiczna przykładowych gospodarstw rolnych.....	156
Rys. 48. Żywotność gospodarstw bez prowadzonej hodowli zwierzęcej.....	156
Rys. 49. Obręby proponowane do scalenia	160
Rys. 50. Przykład rozłogu gruntów w obrębie Jezierzycy Wielkiej (wieś proponowana do scalenia gruntów).....	161
Rys. 51. Przykład położenia działek w kilku obrębach.....	162
Rys. 52. Drogi do modernizacji.....	163
Rys. 53. Kształtowanie sieci dróg	166
Rys. 54. Funkcje wsi w poszczególnych miejscowościach.....	172
Rys. 55. Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne	175
Rys. 56. Udział kosztów wykonania poszczególnych prac urządzeniowo-rolnych.....	176

SPIS TABEL

Tabela 1. Ludność rolnicza	14
Tabela 2. Lesistość gminy	21
Tabela 3. Wykaz obiektów zabytkowych w gminie Jordanów Śląski	25
Tabela 4. Wykaz stref ochrony na terenie gminy.....	26
Tabela 5. Struktura użytkowania gruntów	34
Tabela 6. Struktura użytków rolnych	37
Tabela 7. Użytki zielone zaorane	37
Tabela 8. Kompleksy rolniczej przydatności gleb	39
Tabela 9. Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych	41
Tabela 10. Użytki rolne narażone na erozję.....	43
Tabela 11. Struktura władania gruntami	49
Tabela 12. Grunty wydzierżawione.....	52
Tabela 13. Grunty wydzierżawione przez gospodarstwa rolne.....	55
Tabela 14. Grunty wydzierżawione przez przedsiębiorstwa rolne.....	55
Tabela 15. Gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15,00 ha.....	58
Tabela 16. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych	61
Tabela 17. Rozdrobnienie gruntów własnych w gospodarstwach rolnych	64
Tabela 18. Gospodarstwa rolne posiadające grunty w miejscu zamieszkania i w innych obrębach	67
Tabela 19. Grunty rolne odłogowane	73
Tabela 20. Grunty odłogowane wg klas bonitacyjnych i władania.....	74
Tabela 21. Produkcja roślinna i zwierzęca w gminie Jordanów Śląski.....	81
Tabela 22. Zestawienie cieków naturalnych i zbiorników wodnych	87
Tabela 23. Stan melioracji szczegółowych	89
Tabela 24. Drogi wg stanu technicznego i wg władania	94
Tabela 25. Infrastruktura techniczna i społeczna	100
Tabela 26. Cele szczegółowe oraz zadania regionu I.....	111
Tabela 27. Potrzeby prac dotyczące cieków naturalnych.....	115
Tabela 28. Potrzeby prac dotyczące zbiorników wodnych i wałów przeciwpowodziowych ..	117
Tabela 29. Pilne potrzeby prac związane z mostami i przepustami	118
Tabela 30. Potrzeby prac z zakresu melioracji szczegółowych	119
Tabela 31. Miejsca wymagające uporządkowania	123

<i>Tabela 32.</i> Planowane zalesienia wg użytków, klas i władania gruntami.....	134
<i>Tabela 33.</i> Planowana powierzchnia leśna.....	136
<i>Tabela 34.</i> Proponowana lokalizacja przydrożnych zadrzewień i zakrzewień	140
<i>Tabela 35.</i> Planowane zadrzewienia gruntów w formie remiz śródpolnych.....	142
<i>Tabela 36.</i> Zagospodarowanie gruntów odłogowanych.....	143
<i>Tabela 37.</i> Przewidywane wyłączenie użytków rolnych z produkcji rolnej	147
<i>Tabela 38.</i> Proponowane modele gospodarstw rolnych.....	153
<i>Tabela 39.</i> Żywność ekonomiczna przykładowych gospodarstw rolnych.....	155
<i>Tabela 40.</i> Proponowane drogi do modernizacji wg władania.....	164
<i>Tabela 41.</i> Proponowane drogi do likwidacji.....	165
<i>Tabela 42.</i> Zakres i koszty prac urządzeniowo-rolnych.....	177

LITERATURA

1. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. (PROW 2007 – 2013). Warszawa, lipiec 2007 r.
2. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Wrocław, wrzesień 2000 r. „Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego”.
3. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego 2001 r. „Studia nad rozwojem Dolnego Śląska”. Zeszyt 5 (12) 2001 r.
4. „Wytyczne w Sprawie Ustalania Granicy Rolno-Leśnej”. Opracowano w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi we Współdziałaniu z Ministerstwem Środowiska. Warszawa, 31 lipca 2003 r.
5. Prof. dr hab. Teodor Nietupski. Proponowane modele gospodarstw rolnych na Dolnym Śląsku z „Programu Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego Województwa Dolnośląskiego”, opracowane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego we Wrocławiu 2002 r.
6. Podstawy Rolnictwa. Stanisław Rojek. Kazimierz Chmura. Wrocław 1997 r. Wydawnictwo Akademii Rolniczej we Wrocławiu.
7. Ewidencja gruntów i budynków, gmina Jordanów Śląski, stan na listopad 2006 r.
8. Mapy ewidencyjne gminy Jordanów Śląski, stan na listopad 2006 r.
9. Mapy sozologiczne i mapy hydrograficzne w skali 1:50 000, zawierające obszar gminy Jordanów Śląski. Główny Urząd Geodezji i Kartografii.
10. Mapy glebowo-rolnicze dla gminy Jordanów Śląski, sporządzone przez Wojewódzkie Biuro Geodezji i Urządzeń Rolnych we Wrocławiu. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego w wersji numerycznej, pracownia komputerowa DBGiTR we Wrocławiu.
11. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – mapy.

12. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jordanów Śląski, wrzesień 2004r. i sierpień 2007 r.
13. Program Ochrony Środowiska gminy Jordanów Śląski – grudzień 2004 r.
14. Program Ochrony Środowiska Powiatu Wrocławskiego, Wrocław, grudzień 2003 r.
15. Plan Gospodarki Odpadami gminy Jordanów Śląski – 2005 r.
16. Materiały i dane z Urzędu Gminy Jordanów Śląski, czas pozyskania październik 2006 r. – czerwiec 2007 r.
17. Wyniki inwentaryzacji terenowej, listopad 2006 r. - kwiecień 2007 r.
18. Opracowanie Ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego, listopad 2005 r.
19. Konsultacje i uzgodnienia: z PGL-Nadleśnictwo Miękinia oraz Agencją Nieruchomości Rolnych, marzec - czerwiec 2007 r.
20. Konsultacja społeczna Projektu granicy rolno-leśnej w Urzędzie Gminy Jordanów Śląski, lipiec 2007 r.
21. Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim, Wrocław 12.10.2006 r. Sejmik Województwa Dolnośląskiego.
22. Dane z Powiatowego Urzędu Pracy we Wrocławiu, stan na listopad 2006 r.
23. Materiały i dane pozyskiwane z Agencji Nieruchomości Rolnych we Wrocławiu, PGL – Nadleśnictwa Miękinia, Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, listopad 2006 r.